

WENSLBEN
Bd
145

Band 45

1) da Spina,

2) L. S. A. R. Lanouay

3) Filzau,

4) de Verone

I E S V I T A S I C A R I V S.

Hoc est

A P O L O G I A
P R O I O H A N N E C A S T E L -

L O P a r i s i e n s i m o r t i s s u p p l i c i o a f f e c t o ,

E t p r o

P A T R I B U S , A C S C H O L A S T I C I S
Societatis Iesu olim Galliæ regno
exterminatis

C o n t r a

E d i c t u m P a r l a m e n t i o l i m P a r i s i s i n i l l o s l a t u m :

I n V . p a r t e s t r i b u t a .

F R A N C I S C O D E V E R O N E C o n s t a n t i n o .

D e u s c o n h a c r e t d e n t e s i n o r e i p s o r u m m o l a s l e o n u m c o n -
f r i g e t D o m i n u s . P s a l . 5 7 : -

C A V S S A E D I T I O N I S H V I V S I N
o m n i b u s & p e r o m n i a p r i m a c o n f o r m i s , e x p r e f a t i o n e
a d l e c t o r e m , & t r a c t a t i b u s i n f i n e a d d i t u s c o g n o s c i -
t u r , e x q u i b u s , u t & i p s o r u m s c r i p t i s l u c u l e n -
t i s s i m e d e m o n s t r a t u r

I E S V I T A S E S S E S I C A R I O S ,
& p a r r i c i d a s .

L V G D V N I .

M D C X I .

SYLLABVS LIBRORVM, QVI
hoc volumine continentur.

1. *Apologia pro Ioanne Castello Parisensi mortis suppicio affecto, & pro Patribus, & Scholasticis Societatis Iesu Galliae regno exterminata; contra Atresum Parlamenti Parisii in illos latum 29. Decemb. anno 1594. per Franciscum de Verone Constantino.*
2. *Effecta excommunicationem Henrici Valesii, & Henrici Nauarri insecuta. ubi continuatur historia de morte Henrici Valesii, & quod Henricus Nauarrensis sit incapabilis corona Francica.*
3. *Littera Illusterr. Cardinalis Montalti, scripta iussu patris nostri Pontificis Maximi; Etiam consilium generale sanctae unionis, ex lingua Italica in Gallicam, & iam ex Gallica in Latinam versa.*
4. *Discursus, quo probatur, non licere subito de Rege suo male loqui, nedum in personam ipsius aliquid intentare.*
5. *Suspiria Gallie, ad mortem Henrici IV. & fidelitatem Gallorum.*

LIBRARIA
IULII

AD LECTOREM.

MIRVM cuipiam videri possit, amice Lector, de-
nuò in vulgus emanare Apologiam Fráscii Ve-
ronensis, Constantini; quam, Regum pro parti-
cidis & ementita societate Iesu, non
piures ante annos conscripsit: in qua
docetur, permisum esse personis etiā
priuatis, hostiliter inuadere & necare
ceu tyrannos, Reges & Principes; qui
ad Pontificum Romanorum volunta-
tem, imò priuatorum etiam hominum,
iudicium atq; nutum, se totos non con-
formant. Quæ doctrinatæ abomi-
nationi est Deo & Hominibus, vt hoc
nomine etiam antehac, à multis Con-
ciliis, & nominatim Constantiensi, da-
mnata, adque Inferos cum architectis
suis relegata sit: vnde tandem in terræ
superficiem prorupit iterum, quando
Iesuitæ, interpolatores veteris tyranni-
dis Romanæ, in persona Apollyonis

A 2

4 P R A E F A T I O

sui, inde eam reduxerunt, ceu præsens
medium emancipandi se ex Regum &
Principum iure, renouationi Monar-
chiæ istius aduersantium. Quam do-
ctrinam & scholarum suarum iuuentu-
ti, & populis, sibi ad pascendum cōcre-
ditis, concumulandæ impudentiæ si &
ergo, litterarū etiam monumentis tra-
dere typisque vulgare non dubitārunt.
Veruntamen veriti, ne commemorata
Apologia nimis inuisos & detestabiles
ipsos redderet Regibus ac Principibus,
qui non aditū tantūm suo & congressu
(ut in quos machinæ illorum potissi-
mum diriguntur) ipsos essent præclu-
suri, sed omnib. etiam regnis suis, & re-
bus publicis exterminaturi, velut & an-
te eos Templarii exterminati sunt: id-
circo in rem suam fore iudicārunt, di-
ctam Apologiam suppressere atque se-
pelire: non quòd ipsos puderet aut pœ-
niteret, sceleratissima ista parricidia,
impudenter adeò defendisse ac propu-
gnasse: sed tantūm, ne horror, quem
Reges & Principes iustissimè inde con-
cipere poterant, aditu ad Curias &
Consilia sua, conficiendæ voluntatis
Apol-

Apollyonis eorum ipsos prohiberet.
Etenim perprobè ipsis constat, hanc
horribilē suam doctrinam in quatuor
Mundi cardines iam sparsam atque dis-
iectam esse, tam altisq; defixam radici-
bus in animis eorum, qui aures ei præ-
buerunt, ut noua cedere Præcepta, aut
etiam exuscitare scripta, ab eis antè pu-
blicata, necessariū haud esse existimâ-
rint: sed sepelire potius ea consultum
duxerint: quò celatis coram oculis ho-
minum, & potissimū Regibus ac Prin-
cipibus detestandis consiliis & malitia
sua, sub bello admodum prætextu, eò
liberiorem sibi ad spoliandos & truci-
dandos illos accessum reseruarent, im-
purissimorum lenonum & procorum
meretricis instar: quibus nihil prius,
nihil antiquius est, quam ut ex ruderib-
us eorum monarchiam dicti sui Apol-
lyonis releuent ac restaurent. Etenim
quis inter homines ratione præditos
adeò vilis & abiectus est, qui spiritus
tam fallaces ac scelestos accedere ad se
patiatur, si sciat conatū eorum esse ex-
pilandi homines, & reddendi eos per
cœcam quandam & plus quam brutam

A 3

P R A E F A T I O

obedientiam, mancipia nequissimorū
& maledictorum consiliorum ipsorū :
quibus destituti, latrociniis & parrici-
diis eorum subiiciantur, quæ in camera
Machinationum ipsorum, aliter dicta
M E D I T A T I O N V M , exercitata & cō-
probata sunt ?

Quandoquidem igitur, Amice Le-
ctor, prodiciones & parricidia adeò e-
normia contra personas sacratissimas
Regum & Principum , quasi ἀνθεί-
πλως perpetrari , nemo clarissimè non
videt : prætereaque Iesuitæ scripta sua,
quibus toti Mundo ad oculum demon-
strant, se solos authores & preceptores
esse doctrinarum tam detestabilium, a-
lio fine non suppressimunt , quām ut im-
pietatem suam coram hominibus ma-
gis magisq; occultent, & minus suspe-
cti sint Regibus, quibus cumprimis be-
ne volūt : maximi quinetiam ipsorum-
met Romano-Catholicorum interest,
probè nouisse originem, architectos &
artifices dogmatum sic portetosorum :
idcirkò necessarium iudicatum est , su-
pra commemoratam A pologiam recu-
di: idq; hanc potissimum ob caussam
quod,

quod, non obstante suppressione eius,
vnuersus postea Mundus compertum
habuit, per horrendas non paucas pro-
ditiones, præcepta illic contenta radi-
ces adeo altas in animis Iesuitorum
discipulorum egisse, vt ea non tantum
aduersus Reges & Principes ; qui , vt
Deo obedirent, è spirituali Sodomâ e-
gressi sunt: sed aduersus eos etiam, qui,
etsi sub obedientia Paparum constitu-
ti, omnia, quæ potuerunt, fecerunt, quo
Iesuitis & carnificibus eorum placere
possent, in actum & effectum produce-
rentur : adeò vt vel hi quoq; morti ad-
iudicati, miserabiliterq; ab hominibus
priuatis mactati fuerint, opinatis, Illos
hæreticis & rebellibus Papæ fauisse, &
auxilium tulisse. Quod non ita pridem
accidisse nimis notum est Principi o-
mnium totius Christiani orbis maximo
HENRICO IV. Regi Christianissimo
Francorum & Nauarrorum, qui 14. die
Maii nuper lapsi, metuâ in Parisiorum
vrbe, insidens lectio e suæ, circumstipa-
tus optimis suis amicis, summa inter
gaudia augustissimorū triumphorum
Coronationis Reginæ suæ, deplorans

dum in modum trucidatus & mactatus
fuit à Francisco Rauillac, Angule-
mensi Gallo: qui quum Iesuitæ cuipiæ
confessus esset, quod socrum suam ve-
neno sustulisset, præter alios pœnitent-
tiæ actus, Monachatus semestris ei im-
peratus fuit. Hoc finito tempore, cùm
ordiné quidem istum deseruisset, at do-
ctorum suorum præcepta retinuisse
Regem naturalem ac legitimum suum
necare non dubitauit: inter alia doctri-
næ Apologiæ huius secutus; per quam,
hunc Principem, si maximè à Papa absolutus
esset, tamen Regem esse posse negatur, & insu-
per dicitur verbis docetur. *Hæreticos &*
fanatores eorum, potissimum verò relapsos, tum
diuino, tum humano iure morti addictos, ab
hominibus priuatis, siquidem aliter fieri ne-
queat, occidi posse: licuti appetet ex cap. 8.
& sequentibus Partis secundæ.

Hæc, inquā, inter multas alias, caus-
sa potissima est, ut hæc Apologia ite-
rum publicetur, quod M. Idus luculen-
tissimè perspiciat; quomodo Iesuitarū
schola, quæ sicarios hosce nefarios
promouet, comparata sit: neque tam
spectadas esse misellas istas animas ma-
ledictas,

Iedictas, quæ falsis & execrandis istis opinionibus imbuuntur, quām præci-
pūe authores & præceptores earum:
qui, vt ut contrariū præ se ferant, istius-
modi tamen latrociniorum ictus quasi
cœlitū committi, Deoq; gratissima &
ad salutem eorum, qui ea committunt,
meritoria sacrificia præstari, sibi per-
suadent. Ceterū, amice Lector, hanc
præfationem hiscē pauculis verbis cō-
cludam.

Ex quo Iesuitę prauis & externis p-
ceptis hominum mentes inficere cœ-
perunt, eosdem, velut furialibus stimu-
lis, ad omne scelus & ad omnē libidine
impulsos vidimus. Minus tamen esset,
si flagitiis tantū effeminati forent (i-
psorum hoc magna ex parte dedecus
erat) & à facinoribus manum, à fraudi-
bus mentem abstinuissent. Nunquam
tantum malum in Republ. fuit, nec ad
plures, nec ad plura pertinens. Quic-
quid his annis libidine, quicquid frau-
de, quicquid scelere peccatum est, ex
vno illo Iesuitarum sacrario scitote or-
tum esse. Necdum omnia, in quę con-
iurarunt, facinora edita habent; adhuc

priuatis noxiis (quia nondum ad Republic. opprimendam satis virium est) coniuratio sese impia tenet. Crescit & serpit quotidie malum. Iam maius est, quam ut capere id priuata fortuna possit: ad summam Reipubl. spectat, nisi præcaueatis Christiani. Iam diurna legitimè à Magistratu vocata Concilia, superant ipsorum assidua nocturna diurnaque, quibus consultant quotidie de sua salute, simul ac vestra pernicie. Quare singulis vobis, maximè Regibus, vniuersi illi timendi sunt. Optare igitur unusquisque vestrum debet, ut bona mens suis omnibus fuerit, neque vos libidine aut furore in illum gurgitem, abripi sinatis. Nihil enim in speciem fallacius, quam prava Religio. Vbi Dei numen prætenditur sceleribus, nullus subeat animum timor, ne fraudibus humanis vindicandis diuinij iuris aliquid violetur. Haec vos Religione innumerabilia Patrum Decreta, Imperatorum statuta, & diuina in primis Mandata liberant. Quoties hoc Patrum Auorumque ætate negocium est Magistratibus datum, ut sacra illa scelerum Collegia fieri

fieri vetarent, sacrificulos illos regnis
& vrbibus prohibeant, improbos illo-
rum libros conquererent, comburerent-
que atq; omnem illorum disciplinam
domi forisq; abolerent? Iudicabant e-
nim prudentissimi viri omnis diuini
humaniq; iuris, nihil æq; dissoluendæ
Religionis esse, quam vbi Custodes iu-
ris diuini & humani non patro ritu co-
lerentur, sed nefario priuatorum scele-
re Inferis sacrificarentur. Cæterū
quum Deus, qui suum numen scelerib.
tam nefariis contaminari indignè fere-
bat, ex occultis ea tenebris in lucem ex-
traxerit, nec patescierit, ut impunita es-
sent, sed ut vindicarentur & op-
primerentur, voluisse
credendus
est.

ANno 1594. postquam Lutetia Parisiorū
 tradita fuit in manus HENRICI Bour-
 bonii, quum is , èreditus suo ex Picardia , esset
 in cubili Domine de Liencourt , amicā sua,
 vulgo dicta la Gabriele , ad 27. diem Decemb.
 Iohannes Castellus Parisiensis , Petri Castelli
 mercatoris & ciuiis Parisiensis filius , annos na-
 tis nouendecim , Zelo permotus Religionis &
 iustitiae , in illud irrepit . Et cultro , quem habe-
 bat , ingulum illius petere volens , in os illum
 impingit , horā circiter septimā vespertinā con-
 fracto ei dente . Ille comprehensus , facinus
 detestatur , & diligentē de eo quæstione habita ,
 fatetur constantissimè , non ab alio , quā à se ipso
 adductum se fuisse . Quum verò palam sie-
 ret , illum cursum litterarum in Iesuitarum
 confecisse Collegio , & Preceptorem ibi habuisse
 Iohannem Gucretum (qui in quæstionem pro-
 pterea datus insens deprehensus est :) Decre-
 tum , ad 29. diem mensis sequentis , tam contra
 uniuersam Iesuitarum societatem , quam
 contra dictum Castellum , huius-
 modi est latum , quod
 sequitur .

E X T R A C T V M E X R E G I -
S T R I S P A R L A M E N T I .

PO STEAQYAM Curia , & Præpositus
Aulæ regie , processum instituerunt &
perfecerunt criminalem , ad supplicatio-
nem Procuratoris generalis Regis , interrogato-
ris & accusatoris contra Iohannem Castel-
lum , Parisiensem , studiosum litterarum , qua-
rum cursum confecerat in Collegio Clare-
montano , captiuum in vinculis custodiaz Pa-
latii , ob summè execrandum & abominandū
parricidium , quod machinatus erat in sacrum
caput Regis : posteaquam etiam idem Castel-
lus in commemorata Curia super eodem par-
ricidio examinatus & auditus , confessionem
suam edidit : auditu quinetiam illic fuerūt non
rantūm Iohannes Gueretus sacrificulus con-
gregationis & societatis Iesu , habitans eodem
in Collegio , & postmodum Præceptor dicti
Iohannis Castelli : sed etiam Petrus Castellus
& Dionysia Hazardia eiusdem Iohannis paré-
tes : consideratis conclusionibus Procuratoris
generalis Regis , & ceteris ; commemorata
Curia DECLARAVIT & DECLARAT di-
ctum Iohannem Castellum attentum & con-
uictū Criminis læsa Majestatis diuinæ & hu-

manæ, in primo capite, propter seeleratissimum
 & summe detestandum parricidium, tentatum
 in personam Regis. In cuius criminis repara-
 tionem dictum iohannem Castellum conde-
 mnauit & condemnat, ut honorarium susti-
 neat pœnâ, in principali porta Ecclesie Pa-
 risiensis, nudus in camilia, tenens facem cereâ
 ardenter, duas libras grauem: vbi in genua
 procidens profiteatur & declareret, quod infe-
 liciter & proditoriè inhumanissimum, & sum-
 mè abominandum parricidium illud machi-
 natus sit, Regemque cultro in ore vulnerârit;
 quodque ex falsâ maledictâ instruâctione in
 cōmemorato processu assuererit, Permissum
 esse occidere Reges: Regemq; Henricum IV.
 hoc tempore regnante, in Ecclesia non esse,
 tantisper dum à Papa approbatus sit: cuius
 quidem facti pœnitentiâ ducatur, veniamque
 ob id petat à Deo, Rege & Iustitia. Hoc præ-
 stito, vehi tradatur ad supplicii locum Greuë-
 sem, vbi forcipib. candardib. inustis brachiis
 & coxis eius, manus dextera, tenens cultrum,
 quo parricidium designare in animo habebat,
 amputetur. Tum corpus quatuor equis distra-
 ctum dilanietur: membra verò & corporis
 truncus in ignem coniecta redigantur in cine-
 res, & hi disuiciantur in aeré. Declarauit quin-
 etiam & declarat omnia ac singula bona eius
 acquisita & confiscata Regi. Ante quam exe-
 cutionem idem iohannes Castellus applica-
 bitur quæstioni ordinariæ & extraordinariæ,
 ad

ad cognoscendam veritatem de complicibus
 ipsius, & certis casibus, ex eodem processu ma-
 nantibus. Fecit & facit inhibitionem ac pro-
 hibitionem omnibus personis, cuiuscunque
 qualitatis & conditionis, sub pena Criminis
 Læse Maiestatis, ne dicant vel proferat, quo-
 cunque loco, publico siue priuato, comme-
 morata dicta vel Proposita, quæ Curia decla-
 rauit & declarat scandalosa, seditiosa, pugná-
 tia cum verbo Dei, & à sanctis Decretis con-
 demnata ut hæretica. Decernit, ut sacrifici &
 Scholastici Collegii Claremontani, & omnes
 alii, qui ex dicta societate se cognominant,
 tanquam corruptores iuuentutis, perturbato-
 res tranquillitatis publicæ, hostes Regis &
 Status, intra triduum, à significatione præ-
 sentis Decreti, exeat Lutetiâ, & aliis urbibus
 atque locis, vbi sunt Collegia ipsorum, & quin-
 decim intra dies ex viuero discedat Regno.
 sub pena, ut quicunque reperiantur, post di-
 etum tempus, ceu rei criminis læse Maiestatis
 eiusdem puniantur & mulcentur. Bona de-
 inde eorum cum mobilia, tum immobilia, in
 opera impendantur misericordiæ; quorum
 distributio ita, ut Curia ordinabit, instituatur.
 Præterea imperat omnibus subditis Regis, ut
 Scholasticos suos in Collegia societatis istius,
 quæ sunt extra Regnum, ad descendum, deinceps ne mittant, sub eadem pena criminis læ-
 se Maiestatis. Decernit dicta Curia, ut exem-
 pla præsentis Decreti mittantur ad prouincias

& magistratus huius Circi, quo iuxta formam
& tenorem suum in effectum producatur. In-
iungit quoque præfectis & seneschallis, lo-
cumque tenentibus illorum generalibus &
particularibus, vt ad executionem procedant
intra dies iustos, in Decreto præscriptos: item
substitutis Procuratoris generalis, vt dictæ ex-
ecutioni diligenter inuigilent, transgresores
obseruent, & commemoratam Curiam de di-
ligenzia sua menstruatim certiorem faciant,
sub pœna priuationis statuum ipsorum.

Signatum à Tilleto. Et inferiùs. Pronun-
ciatum in Iohannem Castellum, sup-
plicio affectum die Louis.

29. Decemb.

1594.

C O N S P E C T U S
O M N I V M C A P I T V M
huius operis.

P R I M A P A R S.

De origine erroris, quæ cùm hīc, tum
alibi conspicitur.

S imilitudo mater erroris.	Cap. i.
Astutia Diaboli, fallendi per similitudinem
triplex.	2.
Instructio ex Scriptura; qua error de similitudine
eripi poscit.	3.
Praxis astutiae huins contra unionem Catholico-
rum, coniuncta cum triplici errore: & i. circa
primum errorem.	4.
Praxis circa secundum errorem.	5.
Praxis circa tertium errorem.	6.
Praxis specialis circa facinus Castelli, & decretum
in illud latum	7.

S E C V N D A P A R S.

Facinus Castelli iustum
esse.

A Ctius heroicus iniustus esse nequit
Personæ Regum sunt inviolabiles	1.
	2.

Castellus non habuit in animo occidere Regem 3.
Henricus Bourbonius rex appellari nequit ob con-
versionem prætensam. 4.

Neg₃ in prauidicium excommunicationis. 5.
Censuratemeraria Parlamenti in Sorbonam; quo-
ad hunc articulum. 6.

Idem Boui bonius non potest se defendere aduersus
excommunicationem, exemplo Regum Gallie
7.

Neque etiam à Papa absolutus, Rex potest esse. 8.
Neg₃ potest Rex dici ex successionis iure. 9.

Neg₃ propter obedientiam, quæ ei præstatur. 10.
Hæretici, & potissimum relapsi, iure diuino & hu-
mano mortesunt afficiendi. 11.

Idem è medio tolli possunt ab hominibus priuatis:
si aliter fieri nequeat. 12.

Idem iudicari debet de tyrannis. 13.

Mulio verò magis de tyranno & hæretico simul.
14.

Rationes & vilitates singulares machinationis (a-
stelli. 15.

TER TIA PARS.

Actum Castelli heroicum esse.

ACtus Castelli heroicus est in substantia sua. 1.
Idem heroicus est in sua confessione. 2.

Technæ contra Castellum, & abusus sacramenti
Pœnitentie. 3.

Exsecratio eiusdem abusus in Parlamenti Curia. 4.

Impudentia calumniarum contra Castellum. 5.

Impostura in sacramento ut per Castellum detecta
sit. 6.

- Constantia Castelli in examine.* 7.
Constantia eiusdem inter quastiones ac tormenta.
 8.
Constantia in perfervenda pœna honoraria. 9.
Constantia in supplicio. 10.
*Actus permanet heroicus, licet conatus fine suum
non assequatur.* 11.

Q V A R T A P A R S.

Decreti contra Castellum vitia &
absurditates.

- A**bsurditas in censura facinoris. 1.
Absurditas in condemnatione persona: &
speciatim quoad pœnam honorariam. 2.
Falsitates notoria contra Castellum. 3.
Heresis manifesta in Decreto. 4.
Medium excusanda heresos nullum. 5.
Absurditas inhibitionis, ne proposita Castelli pro-
ferantur. 6.
Proposita Castelli nequitam sunt scandalosa, aut
seditiosa. 7.
Neg₃ etiam pugnant cum verbo Dei, aut condem-
nata sunt à sanctis Decretis, ut heretica. 8.
Exemplum infidelium Imperatorum nequaquam
patrocinatur Principibus hereticis. 9.
Neg₃ etiam exemplum Imperatorū hereticorū. 10.
Et minus in Gallia. 11.
Neg₃ sanctorum patientia patrocinatur. 12.
Nec exemplum Nabuchodonosoris, & præceptum
ei obtemperandi, 13.

Q V I N T A P A R S.

Vitia & absurditates Decreti contra
Iesuitas.

<i>Animositas indicum notoria & ocularis contra</i>	1.
<i>Iesuitas</i>	
<i>Præcipitanteria & confusio iudicij</i>	2.
<i>Maturandi iudicij huius nulla ratio valida.</i>	3.
<i>Calumnia & impostura in Decreto.</i>	4.
<i>Contra crimina Decreti defensio societatis.</i>	5.
<i>Defensio contra actionem forensem Arnoldi.</i>	6.
<i>Iniustitia & tyrannis in condemnatione.</i>	7.
<i>Iniustitia contra Patrem Iohannem Gueretum.</i>	8.
<i>Crudelitas & sacrilegium, in Patre Guygnardo</i>	
<i>commissum.</i>	9.
<i>Martyrium Patris Guygnardi Iesuitæ, per omnia</i>	
<i>puncta iustificatum.</i>	10.
<i>Admonitio ad Catholicos de facti huius conseque-</i>	
<i>tia.</i>	11.
<i>Admonitio de cooperando cum Deo, ad supprimē-</i>	
<i>dam tyrannidem hereticam.</i>	12.
<i>Exhortatio finalis ad exterminandum hostem Dei</i>	
<i>& Ecclesiasue.</i>	13.

PARS.

Pars prima.

De origine Erroris; qui cùm hīc,
tum alibi conspicitur.

Similitudo mater Erroris.

C A P. I.

NON incongruè dixit is, qui SIMILITUDINEM, *Erroris matrē* esse pronunciauit: quandoquidem hæc ita cōparata est, ut plurimū nos fallat, sensus obstruat, rationem nostram labefactet, & tantum in errorem rapiat, vt vnum accipiamus pro altero. Sic per similitudinem lupus pro cane, serpens pro anguilla, cicuta pro apio, cuprum pro auro, stannū pro argento, & vitrum pro smaragdo accipiuntur. Sic racemus, seu vňa à Zeuxo pīcta, aues decipit: bucula Myronis in se tauros illicit: & canis Aſopicus ymbra vehementer fallitur. Sic perdix & coturnix ſibilo aucupum falluntur, & terriculis à cannabo pelluntur columbæ. Accenseudæ hic ſunt in ſomniorum vanitates, incantatorū phantasmata, bellorum stræ-

B 3

*AEn.10.**Herod.l.3:**Ios.antiq.l.17.
cap.14.**Val.M.l.9.c.16.
Fulg.l.9.c.16.**AEn.10.*

tegemata, & imposturæ omnis generis, dete-
riores imposturâ duûm gemellorum, de quib.
Virgilius testatur, magnam illorum similitu-
dinem parentes etiam decipere, verùm erro-
re grato & iucundo. Huc pertinent præstigiæ
eorum, qui similitudine lineamentorum cor-
poris, verborum, & nominis, in nobilissimis se
familiis supposuerunt, imò in summas quoq;
dignitates, thorumque castissimorum connu-
biorum intruserunt. Qualis fuit exauricula-
ris ille Smerdis, qui in Monarchiam Persarū
irrepit. Cyri se filium simulans, cui nomine si-
milis fuit atque facie. Propalus quidam, cùm
se Antiochi filium dictitaret, hoc astu Syriæ
regno est potitus. Iudeus quidam, Sidone na-
tus, cùm Alexandrum, filium Herodis se no-
minaret, cui non absimilis erat, effecit, vt à Lu-
deis rex reciperetur: at ab Augusto Cæsare per
rudite m manuum cognitus, ad tritemes re-
legatus fuit. Aliorum apud Veteres Valerius
Max. & Fulgosus meminerunt. Tempore Lu-
douici VII. Regis Gallorū, is, qui Balduinum
Flandriæ Comitem se dicebat, cui similis erat,
effecit, vt tota patria Nobilitas eum sequere-
tur. Hac specie Ixion apud Poëtas ab Idolo
Junonis deceptus nubē amplectitui. Et Tur-
nus Aeneæ phantasmatæ, ab unione ei propo-
sito, æstuat illud insectari: vnde & è prælio e-
reditur. Apud Plautum metamorphosis Io-
uis, in Amphitruo, & Mercurii in Sosia, infini-
tis deceptionib. festiuis materiam suppeditat.

Et

Gen. 27.

Et saera si licet cōponere profanis, supplanta-
tio Iacobi, quam erga patrem Isaacum, impe-
trandę benedictioni fratris adhibuit, callidior
dari non potuit, quam per manū similitudi-
nē, quas de matris consilio, hœdorum lacten-
tiūm pellibus in duebat. Hoc se colorare tuco
solent falsi amici, falsi Christiani & Catholici:
ad eo ut hypocritas inuenias, qui lupos pellib.
ouinis egregiè tegant. Breuiter, ea est similitu-
do; quæ sumit turpia pro pulchris, lepida pro
honestis, curua pro rectis, carnem pro spiritu,
mendacium pro veritate: ita bonum pro ma-
lo fugere, & malum pro bono se etari docens.
Omnia, inquit Philosophus, naturaliter bonū

Arist. i. Eth.

Hor. in arte.

appetunt: verūm quæ plurimū nos fallit re-
cti species est, ait Poëta, quæ efficit, vt vitium
acciipiatur pro virtute, virtus pro vitio, & ge-
neratim vnum pro altero.

Hunc in modum peruersa hominum de re-
bus iudicia fieri solēt. Hinc prædo pro valido,
Zelo æstuans pro seditioso, vindictæ cupidus
pro animoso, patiens pro homine triobolari,
prauus pro ingenioso, iustus ac seuerus pro
crudeli, indulgens pro rationali, callidus pro
prudenti, simplex pro stupido, sordidus & a-
uarus pro rei familiaris studioso, & prodigus
pro liberali accipiuntur. Vsurarius in crude-
litate suā, sub specie opiuładi necessitati pro-
ximi sui, cùm publicè, tum priuatim, nominari
vult officiosus: vnde omni contentione ini-
quitatē suam, ceu opus pium ac laude dignū

propugnat. Qua ratione nihil tam bonum est,
quod non condemnari, nihil tam malum est,
quod non defendi, patronumq; suum reperi-
re possit.

*Diaboli astutia fallendi per similitu-
dinem, triplex.*

C A P. II.

I. **H**oc medium si Diabolo excusseris, o-
mnes actiones eius irritas esse depre-
henderis. Hoc ille vtritur medio ad homines
tentandos, fallendos, seducendos: idq; tribus
potissimum modis. Primus est; quod eis ma-
lum obtrudere conatur pro bono: & quidem
hominibus etiam summe spiritualibus: immo
Iesu Christo ipso; cui sub necessitatibus specie
persuadere tentauit, vt lapides transmutaret
in panes: & sub fiducia in Deum; vt seipsum
deorsum demitteret. Sic transfigurans se in
Angelum lucis, sub pietatis, aut alterius de-
uotionis, quam inflammare ipse facile potest,
vmbra, haereticos, & vanitate turges, suiq;
nimium amantes homines ad se trahit: adeo
vt martyres etiam eos efficiat, quod simplicio-
res facilius ab eis seducantur. Talis quondam
Adamitarum secta fuit, vt ut sordida, vilis &
abiecta supersticio & stultitia eorum fuerit,
sicut testatur S. Bernardus. Tales posteris tem-
poribus fuerunt Lutherani & Caluinista; qui
me-

medias inter flamas Psalmos cecinerunt, quo
impietatem suam melius celare, pluresque se-
ducere possent.

II. Hic si non praecedit modus, alter para-
rus est; quo versutus ille generis humani ho-
stis efficit, ut sub mali specie veritas vim patia-
tur, & per consequens contemnatur & con-
demnetur. Quo altero artificio vtitur erga
bonos, tanquam si mali, & erga malos, tanquam
si boni essent: vt ita confundendo iudicium
conuitiis proscindat veritatem, honore vero
afficiat malitiam. Sic Martyres interficit, & I.
Christum crucifigit, sub specie hominum ma-
leficorum. Et in innocentiam quidem huius,
tanquam si sceleratissimus Mortalium fuis-
set praे omnibus aliis, effudit omnis generis,
blasphemias, opprobria, ignominiam, con-
temtum, & immanitatem suppliciorum.

Et quandoquidem constat, Improbis bene
esse: probis vero male: seruosque Iesu Christi,
magistri sui more tractari: inde natus inter ho-
mines est error, quibus mysteria Dei ignota
sunt, vt hos quidem condemnent: iustos vero
pronuncient illos: iuxta tritum sermone pro-
uerbiū, Miserum iniuriā affici, & percus-
sum multam pendere. Quæ illa ipsa vanitas
est, quam super terram fieri dicit lapiens, quū
inquit: *Sunt inisti; quibus obtingit secundum opus Eccles. 8.*
improborum: & sunt improbi; quibus obtingit se-
cundum opus inforum. In quo equidem Mun-
dus iners fundamentum suum vulgo ponit,

siue ut condemnet bonos (sicut amici Iobis fecerant propter afflictionem, quâ conflictari eum videbant: & incolæ insulæ Melitensis, qui S. Paulum homicidâ iudicabant esse, quia viperam è manu eius pendentem viderant: & qui Machabæos condemnauerant, propter calamitates, quibus premebantur: & Constantius postero tempore; qui Catholicos in gratiam Arianorum, quibus resistebant, malis affecerat, vt testatur Lucifer:) siue ut iustos declarerat improbos, sicut Idololatæ Iudei in Ægypto Ieremiæ tempore fecerant, qui, quum Cœli reginam Lunam adorarent, eiq; adolecent, sibi imaginabantur, impietatem istam veram religionem esse, illudentes Prophetæ, à quo contrarium edocti erant: *Quandoquidem* (dicebant) *satiabamur olim cibo, & eramushilares ac malum non experiebamur.* Quo idiomate Aulicos Henrici VIII. Anglorum Regis vos non pridem, testatur Cardinalis Polus; qui, vt schisma suum, & censurarum contemptum comprobarent, dicere solebant, A tempore excommunicationis Regis, Anglia regnum malo nullo conflictatum, terram fructus produxisse, ex sententia omnia successisse, hostes viatos esse, &c. quo ipso idiomate hodie que in Insula ista vulgo vtuntur, in eius, qui ad Regni clauum illic sedet, gratiam. Ex quo diuturno & magno successu impietatem & cetera scelera sua probant atque laudant. Qui longissimus ille & latissimus locus communis est,

*Lucif. contr.
Conf.*

Ter. 44.

est, quem Prædicantes regni illius tantopere
volunt & agitant, vt prædicationes suas eo
impleant ac farciant, tum seipso, tū misellum
populum turpissimè decipiēdo: sine quo mu-
ti sacerdūs existerent.

Sed, quod magis mirum videatur, ipsa etiam
superstitionis mancipia, & qui sortilegiis vtū-
tur, adeoque Athei omnes, iustificādæ impie-
tati suæ argumentū isthoc adhibent. Pro pri-
mo genere testes sunt illi; qui characteres fe-
runt, in eantationibus vtuntur ac verbis, tum
in Schedis certis conscriptis, tum verbalibus,
quæ pronūciant, ad sanandos homines & be-
stias: qui moti specie sanationum quarundam
accidentiarum (non considerantes, qua-
topere seipso implicēt, & quanti soluere tan-
dem cogantur) sibi persuadent, bellè omnino
& præclarè se operari. Pro ultimo genere te-
statur, hi, qui, cùm ob impietatem suam à Deo
deserti sint, vt afflictionem, quâ Deus vulgo
suos afficit, ne sentiant, imaginantur sibi, lon-
gè beatiores & prudentiores se esse aliis. Talis
erat Selius ille, cuius Martialis meminit, lib. 4.
Epigram. his verbis :

Nulos esse Deos, inane cœlum.

Affirmat Selius, probatq; quod se

Factum, dum negat hac, videt beatum.

III. Quòd si vsu venit, vt boni & mali res
efficiant aut perpetiantur easdem: tum Satan
tertium inde errorem creat, nempe, vt de his
& illis idem iudicium feratur, omnesq; simul

condemnentur. pœnâ quandoquidem eadem afficiuntur. Ita Iesum Christum cum duobus latronibus & in medio eorum , crucifigit. Ita primos Christianos è medio tollit cum sceleratissimis quibusque. Ad eadem supplicia, eadem patibula, gerras easdem rapit, tam veros martyres Catholicos, quam falsos hereticos : quod in Anglia , tempore Henrici VIII. accidisse nouimus. Ita igitur idem de vpo ac de altero iudicari solet, quo modo calidus hostis abuti non dubitat simplicitate eorum , qui inter persecutionem Isaaco per Ismaelem inflictam , & inter eam, quam Agaræ Sarantulit, distinguere non possunt, aut volunt. Vnde prior tam iniusta est, quam posterior est iusta & sancta, quod innuit S. Augustinus, quum inquit : *Quicunque boni malique pariter affliti sunt, non ideo pariter distincti non sunt, quia distinctum non est quod utriusque perpeti sunt.* Manet enim dissimilitudo passorum etiam in similitudine passionum. Et licet sub eodem tormento, non est idem virtus & vitium. Nam sicut sub uno igne aurum rutilat, palea fumatur; & sub eadem tribula stipule comminuantur, frumento purgantur; nec ideo cum oleo amurca confunditur, quia eodem præcipi pondere exprimitur.

Gen. 21.
Gen. 16.

Lib. 1. de Ciuit.
D. c. 8.

Instructio ex Scriptura: qua Error de similitudine eripi possit.

C A P.

C A P . III.

Si vspiam alibi, certè hoc loco insighis occasio offertur in effectum producendi illud, quod I. Christus nos monet, Prudentes nos debere esse sicut serpentes. Quòd pertinet, quod scriptura diligenter discernere nos iussit animalia munda ab immundis, vngulam habentia scissam ab habentibus non scissam, & ruminantia à non ruminantibus. Etenim per scissionem vngulæ indicare vult discretionem necessariam perscrutandi causæ intimum ac meritum: per ruminationē verò accuratam & profundam horum meditationem. Et alibi, ^{I. Reg. 18.} quum dicit, *Hominem videre ea, quæ sunt ante oculos, sed Deum respicere cor;* exemplum Dei nobis proponit ceu regulam de omnibus recte iudicandi, quoad quidem à nobis fieri potest, adeò ut non iudicemus ex cortice, sed factum ipsum examinemus. Hoc deficiente, verissimum depreheditur id, quod promundanis, & non nisi exteriora spectantibus, sapiens dixit, *Creaturas factas esse, ut sint offendi-* ^{Sap. 4.} *cula animis hominum, & laqueus pedibus insipientium,* sicut è contrario S. Paulus dicit de ^{I. Cor. 2.} *mine spirituali, quod indicet omnia, puta, ut decet.* Sed & exemplum nobis huius rei suppeditauit Iesus Christus. Iniquè enim percussus, tanquam si maledixisset Pontifici, respondit, *Si male locutus sum, testificare de malo: siin bene,* ^{Ioh. 18.} *cur me cedas? Redarguens errorem horum, qui*

condemnant aut reprehendunt ob speciem
duntaxat mali, nec in ipsam rei naturam in-
tuentur.

*Praxis astutiae huius in Catho-
licorum Unionem
triplex.*

C A P. I V.

SI, quæ dicta iam sunt, ipso facto demon-
strare oporteat, vnicā statū vniōnis Catho-
licorum in Gallia, & Aduersariū eius consi-
deratio, vt longius ne abeamus, quid sit, sa-
tis superque declarabit: pro diuersis videlicet
& peregrinis iudiciis, quæ de eo haec tenus sunt
facta, & adhuc fiunt, tam super causæ merito
& naturâ, quam euentis ruinosis parte vna, &
commodis parte alterâ: nec non super effectis
communibus, quæ sunt mala & calamitates
bellicæ: dici quandoquidem nequit, ubi nam
similitudo plus causæ erroris habeat sumen-
di bonum pro malo, & malum pro bono, quâ
hæc triplici, quæ sequitur, formâ, & nomina-
tum quidem pro commemorata Vnione.

*Praxis circa
primum genus.* Etenim ad causæ meritum quod attinet,
manifestus ibi error apparet, siue generatim
eam consideres, siue in specie eos, qui inde se
nominant: generatim quidem ideo; quod d' re-
bellionem indigent, id, quod est religio: cri-
men

men l*æ*sæ Maiestatis id, quod Maiestatem seruat sartam & te^ctam: legum infractionem id, quod eas custodit: innouationem id, quod antiquitatē tuetur: seditionem id, quod propriè protectio est, maloque futuro medetur. Quod totum fieri videamus propter oppositionem factam à Catholicis ex vna parte, non regiæ dignitati, sed tyrannidi: nec tyrannidi occultæ, aut quoquo modo tolerandæ, sed apertæ, & primi gradus; quæ religionem operimis: nec religionem quamuis, aut à triennio natam, sed quæ sola vera est, & antiqua Gallis, & per quam hichonor eis habetur, vt Christianissimi appellantur. Quo ipso sanè medio ipsa dominium obtinet in Hæreticos; quod à longo tempore, iuxta generalem corruptelam fidei, & morum, apertamque perniciem animarum, delineatum fuit: non ad Hungotorum formam; qui vt hæreses, inventiones abominabiles, & Satanicæ synagogas suas plantarent ac stabilirēt, sacrilegia illa sua religionis pallio obuelare non dubitârunt: in manifestis quinetiam rebellionibus suis Gallorum regibus persuaserunt, id omne in seruictum eorum fieri; verūm vt reges intra septa officii ipsorum continerent, vt Ecclesiæ obedirent, vt censuras & excommunicationes evitarent, vt conseruarent existimationē Gallorum, authoritatem Statuum, & leges fundamentales Regni. Alterā deinde ex Parte id factum, propter prætensionem iuris, factam ab

hostibus, vbi ius non est: ordinis, vbi ordo
peruertitur; maiestatis, vbi hostilitas est: &
authoritatis legitimæ, vbi nec est talis, nec
esse potest. Vnde tandem ob similitudinem,
quæ in motibus illis, & plusquam iustâ op-
positione, factâ iis, quæ sunt prorsus illici-
ta, inerat, progerminauit error eorum;
qui condemnant per exterius, id, ex quo
meritum iudicari nequit aliter, quâm ex iusti-
tia ipsa rei, quæ hos & illos impellit.

Et quod in specie attinet ad eos, qui Vnio-
nis socios se vocârunt, & reuera tales non fue-
runt, nisi vt eam labefactarent ac destruerent,
quâ proinde digni haud erant, quippe ambi-
tionem suam deuotionis pallio tegentes, ab-
usi causa sanctâ ideò, vt affectionibus suis, & cu-
piditatibus insatiabilibus indulgerent, sicque
caussam illam prorsus perderent: notus est in-
de natus error; quo alii iudicantur per alios,
& condemnantur generatim omnes ob deli-
ctum paucorum: tanquam si propter ludam
vnum, qui fuit & hypocrita, vniuersum
Apostolorum Collegium repudiare aut calu-
minari oporteret.

Exaduerso, quod attinet ad hostes: notum
est, vt perfidia, perduellio, vis hostilis & op-
pressio eorum, qui pluris fecerunt terram cœ-
lo, hominum gloriam Dei gloriâ, factum ho-
minibus promissum contra Deum promisso
facto Deo in sacro baptisme: qui protecto-
res

res simul tyrannidis & hæresis, hostes apertos
Fidei & Ecclesiæ Catholicæ, patriæ suæ & fra-
trum suorum parricidas se fecerunt: sub spe-
cie conseruandæ eius Maiestatis, quæ Maie-
stas amplius non erat: ita Maiestatem cuden-
tes, quæ Maiestas nequit esse, contra Ecclesiæ
& Statuum sancte factum & pronunciatum,
conueniensq; legibus diuinis & humanis iu-
dicium: vti, inquam, hæc tanta perfidia bonū
ac fidele seruitium, officium bonorum Gallo-
rum & fidissimorū seruorum Regis & Regni
appellata fuerit: verūm tantā cum absurdita-
te, vt vel sola facti natura, si cetera argumenta
omnia prætereamus, Mundo vniuerso eam
clarissimè ob oculos ponat. Ceterūm pluri-
bus quūm non sit opus, velo contracto, totam
rem in lucem proferemus, vt de turpitudine
eius melius iudicari queat.

Praxis circa secundum Errorem.

C A P. V.

AD secundum quod attinet punctum, Ad-
uersariorum respectu, notæ sunt variæ de
hac habité collocationes: & quomodo nā
parte aduersitates, miseriæ, afflictiones, con-
fusiones, opprobria, excommunicaciones, pro-
scriptiones, paupertates, captiuitates, qua-
stiones, patibula, crudelitates suppliciorum
eorum; qui nequissimè prodiit & traditifue-

C

runt ab iis, in quibus confidebant: parte vero altera, quomodo prosperitates, successus, splendores, victoriae, honores, fruitiones bonorum, securitates, libertates, abundantiae, iucunditates & delectationes omnis generis, arguimento seruerint imprudentibus condemnandi primos, & iustificandi ultimos: imo arguendi atheismicos; qui contrarium dictum essent. Quo modo olim Iudei, qui in cruce pendente Christum viderent, vehementius, quam vñquam ante, ei illudebant, sequentes ipsos in opinione sua confirmabant, quasi iusti essent ipse: iniustus vero & improbus, homo ille crucifixus. Homines sunt sine iudicio,

Marth.27.

inquit S.Bernhardus, qui cruces vident afflictorum, & suas non vident vñctiones: de quibus S.Paulus testatur, *Ilos specie externa tristes esse, intus verò latos: quandoquidem se dignos animaduertunt esse, qui pro nomine Iesu contumelia afficiantur. Recipiunt igitur cum gaudio direptionem bonorum suorum, ut quis iunct se habere apud se potorem substantiam in celis, & quæ permaneat.. Quibus etiam summo honori est, cooptari in contractum initum & iuratū cum Deo; qui est, Non parcere bonis, facultatibus commoditatibus, vxoribus, liberis & amicis: immo vita ipsi: quæ deserere parati sunt omnia, fidem vt retineant, religionemque conseruent. Hoc promissum si ratum faciant ipsi: tum Deus suo promisso haud deest: veluti Scriptura dicit, Sapientē seruare legem Dei,*

2.Cor.6.

Act.5.

Hebr.10.

Luc.14.

Ecclesiastes.3.

E

Rem. 8.

2. Cor. 4:

& legem ei fidelem esse. Passionis huius temporis pares non esse gloria illi, quae futurum est ut reuelatur in ipsis per eum; qui ipsis dicit, uti Abrahamo, patri eorum: Ego clypeus sum tibi, merce tua ampla valde. Et licet filius exterius hominis corruptitur; attamen internum remorari de die in diem, afflictionemq; ipsam huius temporis parua & exigua, gloriam nobis preparare, quae non finitur in secula seculorum.

Et si vel maximè ob peccata sua malis conflictentur, ab absurditate tamen & intollerabili ignoratione caussam confundendi cum personis, & condemnandi unum pro altero, sibi cauebunt: vt qui neutiquam nesciunt, erratum esse, non ideo, quod caussam suscep- rint agendam; sed quod egerint eam male: quodque, vt nulla fuit vñquam sanctior aut iustior cauſa, ita nulla vñquam fuerit ab aliis quidem peius acta, ab aliis verò subtilius & artificiosius colorata, vt certè huius generis delicta, eorum, quibus incumbit melius age- re, & speciatim in dignitate constitutorum, qui tantas in corda bonorum instillarunt la- chrymas, coram illo, qui preces eorum æter- num non repudiabit, lippis & tonsoribus sunt nota.

Ac velle ob id afflictos condemnare, aliorū respectu, & iustos declarare aduersarios; hoc quidem non nisi ad eos spectat, qui iudicia Dei secreta non percēdunt. Qui vt omne pu- nit peccatum, etiam eorum, qui de suo sunt

Ezech. 9.

grege, incipiens a sanctuario suo; ita ponderare
nouit in peccatis illud, quod magis pendit aut
minus. Admirabili quinetiam sapientia uti-
tur operâ hominum sceleratorum ad punien-
dos alios; & è summis peccatoribus flagella
efficit minorum. Et ut peccatum nullum est,
quod comparari possit cum heresi, & faute
heresios, & schismatis cuiusvis in Ecclesiam,
cuius quidem a seclâ prosperatur ad tempus,
non alium in finem, quam ut exitio ruant æ-
terno: ita è contrario Deus castigat eos, qui
bus in æternum misericordiam exhibere vult,
propinans eis summitatem poculi iræ suæ, cu-
ius fundum ac faciem reseruat iis, à quibus af-
fliguntur. Quod omne fit ex Scripturæ iudi-
cio, de eo, qui blasphemat Deum, & eo, qui ma-
ledicit Deo; de quorum priore dictum, *Eum.*

Leu. 24. in Leu. morte moriturum; de posteriore verò, *Portatu-
rum peccatum suum.* Ut enim, inquit Orige-
nes, posterior deteriore est priori, ita cùm pœ-
nam in hoc Mundo non habeat sufficientem
peccato suo, necesse est, illud portet in alio, ut
qui æternæ obligatus est morti, velut alter tu-
lit temporalem.

Praxis circa tertium Errorem.

C A P . V I.

Ad tertium & yltiuū punctum quod ati-
net, satis notū est, belli incommoda, ho-
mici-

micidia, incédia, famem, direptiones, sacrilegia, demolitiones ædium, neglectum cultus diuini, & similia, nominata fuisse fructus sanctæ Unionis, aut saltem eius sociis imputata. verum id quid m adeo ~~adversarii~~, ut coniunctum istarum rerum imputari non nisi illi possit, qui dat manus, & neutriquam illis, qui defendunt Ecclesiæ, & pugnant pro ea (nisi fortè bonam caussam malefenderint,) velut è contrario, nec fuit unquam, nec unquam inesse potest ullum ius, ullave ratio in iis, qui eam persequuntur. Quæ caussa, cur Ecclesiæ hostes in Scriptura vulgo describantur irrationalium & immanium bestiarum typis, veluti leonum, vrsorum, leopardorum, serpentum, draconum, aprorum, luporum, vulpium, ranarum mortifatarum, è puteo abyssi proreptuum, & aliarum. Tales sanè calumniæ & probria contra sanctam Unionem euomi solita non nisi sputum sunt exsputum in cœlum, quod recidit in faciem eius, à quo exspuitur; quo modo primorum Christianorum calumniæ comparatae quondam fuere, quibus Gentiles, vt S. Cyprianus testatur, morbos, sterilitatem, & terræ defectus alios attribuere non dubitarunt. Tale quiddam in Macchabæos dici poterat, ob bellum, quod cum R. Antiocho gerebant, & ob incommoda varia inde orta: quos tamen S. Paulus canoni inserere, & in sanctorum numero recensere nō noluit: præterquam quod S. Scriptura expressè testa-

Dan. 7.
Apoc. 12.
Psal. 79.
Matt. 7.
Cant. 2.
Apoc. 9.

Cypr. ad Dem.

Hebr. II.

I. Macch. 5. tur, fuisse homines, quis salutem Israeli impetrue-
rint. Et de Iuda quidem Macchabæo, qui præ-
cipuum Israëlitarum caput fuit à Matathia,
patre eorum, constitutum, quique aliis etiam
I. Macch. 3. de se nomen dedit, nominatim dicitur, In ma-
nu eius salutē fuisse: eum oblectasse Iacobū: memo-
riam eius in benedictionem esse in sempiternū: eum
iram Dei ab Israele auertisse, &c. Quum absur-
dum non sit, temporalia profundere pro eo,
cui debemus vitam, & qui postulat unum &
alterum. Qui etiam de mandato, quod dedit
Luc. 14. Abrahamo de immolando sibi filio, non vult
Gen. 22. quidquam reseruari, in iis, qui appellant se fi-
lios Abrahāmi, hoc est, Christianos: Siquidē
nihil tam pretiosum est, quod propter eum
non deserere, imò ei sacrificare non debea-
mus. Præterea commemorata incommoda
sanctæ Unioni, & sociis eius non magis in op-
probrium imputari possunt, quam feminæ sa-
pienti, virtutibus præditæ, & pudicæ, si quis
eam vi vellet rapere, imputare possis morsu-
ras, suggillationes, gibbos, plagas, liuores, ve-
stium dilacerationē, euulsionem capillorum,
confractiō vasorum pretiosorum, subuer-
sionem bonorum mobilium, & similia, quæ
aut alteri intulisset ipsa, aut in sua persona pa-
sa esset, propugnando honorem suum, & de-
fendendo id, quod secundūm Deum haber,
pretiosissimum.

Huc etenim omnino deueniendum est, vi-
delicet ut de merito partis ne iudicemus ex si-
mili-

militudine tam varia, infantum instar, qui cre-
pundiis & rebus fictis omnis generis ducuntur:
aut instar felium paruarum; quæ cum mobili
ymbra ludere solent, tanquam si solidi quid-
piam esset: aut parasytorum Heliogabali mo-
re; qui cibis pictis satiari se patiebatur. Quod
ipsum & de cane Aësopico, qui ymbrâ dece-
ptus fuit: & de lione; qui lunonis loco nu-
bes amplexus est, dictum fuit suprà.

*Praxis specialis circa factum Castelli
& decretum in illud
latum.*

C A P. VII.

CAETERVM quod in genere hactenus de
Errore isto dictum est, id vel clarissimè in
facto Iohannis Castelli, & Decreto in illud la-
to apparet. Etenim ut in applicatione prima
respectus mali ad bonum, iuxta primum, &
boni ad malum, iuxta ultimum, speciosior est
ad fallendos simplices, ita clariori evidentia
contrarium apparet & detegitur ei, iuxta v-
trumque qui attentius in illud intueatur.

Nam ad primum quod attinet, Qui vide-
rit inuadi Regem, & Regem Christianissimū,
prætententem se Dominum legitimum ac na-
turalem, & in domo vel propria, vel Gabriela
ipsius, vel cubili ipsius, tanto ausu, ut culter in

os eius impingatur, & dens ipsi confringatur
ab eo, qui guttur ipsum petere & abscindere
cogitabat: hic certe, si commemorata omnia
comprobet, facile iudicauerit, isthoc crimen
læsa Maiestatis esse, ac omnino actum dignū
iis titulis, quibus in Decreto insignitur, videlicet
sceleratissimum, inhumanissimum, sum-
mè execrandum, abominandum, & detestan-
dum parricidium. Verùm qui simul viderit,
non id, quod dicitur, sed quod reuera est &
existit, & perpenderit iudicio, non iudicum
affectionibus indulgentium, sed Ecclesiæ, & Sta-
tuum, & legum omnium cùm diuinarū, tum
humanarum, & fundamentalium Regni, ab
omniq[ue] memoria receptarum, publicatarū,
reuerenter cultarum, & studiose obseruatarū
in Gallia, videlicet excommunicatum, hære-
ticum, relapsum, profanatorem rerum sacra-
rum, declaratum hostem publicum, oppresso-
rem Religionis, &c. ab omni iure peruenien-
di ad Regnum excludi: ac propterea tyrannū
esse, non Regem; usurpatore, non naturalem
Dominum; criminis reum, non legitimū Prin-
cipem: is sane (nisi insanus sit & destitutus o-
mni humano sensu, & amore in Deum, Eccle-
siam & Patriam) aliter sentire ac dicere haud
possit, quam facinus Castelli esse generosum, cū
virtute coniunctum & heroicum, comparandum
cum maximis, & summa laude dignis factis; quo-
rum antiqua, sacra & profana historiarū mo-
numenta,

NB.

8

numenta meminerūt. Vnicum superest, quod improbare possit, nempe quod Castellus istū non penitus ē medio sustulit, ad mittendum scelerum in locum suum: ut iudas missus fuit: quo sectarii Caluinistæ nituntur.

Act. i.

Quemadmodum igitur inde, quod Castellus ictu suo frustratus fuit, prior ille dixerit, Id manifesto Cœli fauore accidisse, & atheum esse, qui de eo dubitet (quod Narrator quidā recens scripsit.) ita pronunciauerit posterior, & maiori quidem cum iudicio, demonstratio- nem hanc esse non fauoris, sed furoris, non compassionis, sed indignationis Dei in popu- lum suum: *supra quem nondum cessare velit vir- gam Assur*, quam alibi detestatus est: & qui necdum conterere velit ingum oneris illius, & vir- gam humeri illius, & sceptrum opprimentis illum, *ut die Madianitarum*. Tyranni deinde re- spectu, hac nō tam conseruatio eius est, quam dilatio ad tempus opportunius, & horā, quam Deus elegit, illum furiosius in altero Mundo puniendi, quum malitia eius consummata, & populus castigatus fuerit. Velut ipsemet Hen- ricus id agnouit ad Caudebecum, in obsedio- ne Rhotoinagi, anno 1591. Deum illum ipsum in finem, vitam sibi prolongare affirmans, his verbis: *O quam cupide desideraret populus hic, mortuum me esse! sed is adhuc sceleratus nimis est,* &c. Porro respectu eius, qui ictum commi- sit, vti prior dixerit Constantiam illius (modò ita illam indigeret) furiam potius esse, & sup-

Esa. 9.

plicium, quod subiit, iustum pœnam, siue, ut loquitur Decretum, reparacione iniurie: ita alter affirmauerit, Perleuerantiam istam in perpetrādo factō, & iustitiam eius, in iuuene illo, tam animoso machinatore, tum in Interrogatorio, tum in supplicio ipsius, ad mortem vsq; inclusiuē, ut paulò post dicetur, *Fortitudinem plus quam humanam, imò heroicam ac diuinam fuisse: supplicium etiam eius nonnisi verum martyrium appellauerit.*

NB.

Idem de Decreto iudicari possit. Etenim qui considerauerit magnificentiam Parlamenti, & Majestatē Sedis huius, nec vterius processerit; is certè dixerit, Oraculum ipsum esse Themidis, iudicium sacratissimum, Deos ipsos hic locutos, ac recipiédum illud esse, ceu Dei ipsius vocem, iustitiae præsidentis. Econtrariò qui viderit conuenticulum hæreticorum & schismaticorū, seruos Themánis, filios Agáre, Terrę sapientes, filios & ministros Edómi, qui dicunt *in die Ierusalem, hoc est, tempore suo in cundo & opportuno, contra Ecclesiam, Nudate, nudate, quantisper fundamentum eius erit in ea:* antiquos item viderit criminis reos huius sedis, quæ titulo isto suspendēdos & cremandos curauit patres suos, quorum adhuc ignis Odorem perfentiscunt, & laqueos post se trahunt, quorum manus inquinatae sunt, & coccus tinctus est purissimo Catholicorum, Sacerdotum & Religiosorum sanguine: quorū se carhifices cognominarunt ac fecerūt: quod idem

Baruch. 3.

Psal. 136.

idem erga Patres Iesuitas hic continuat; quos ipsa hac occasione, sine causa & ratione ex Regno propulerunt. bonis eorum cum mobilibus tum immobilibus confiseatis, nonnullos crudeli morte affecerunt, alios tormentis ac quaestib; (nisi Deus robore suo in pena ipsos confirmasset) excruciarunt. sine mando aut specie vlla: declarantes hoc modo, extirpatam se velle religionem totam, arreptâ ad committendum ietum illum Occasione tam tenui, vili & abiectâ: unde fenestra aperitur patentissima in exilium eiiciendi Sacerdotes, Monachos, Catholicos omnes, ad facilius obtinendum id, quod in pectore suo versant ac fouent: breuiter Angliae iustitiam qui viderit, hoc est, impietatis sedem, lupanaris scorti Babylonici stabilimentū, Antichristi cathedram, & persecutionem manifestam seruorum Dei translatam ad Gallos: qui, inquam, haec omnia viderit insidere Liliorū floribus, qui perspexerit animositatem iudicium simul & partium, necnon absurditatem iudicij tam quo ad formam, quam quoad materiam: in quo equidem iniquitas per se manifestissima apparet: huic profecto tam abominabile, execrabile & detestabile meritò videatur iudicium hoc, quam magnum, speciosum & augustum videri possit per se nomen eius. Et omnino in hac qualicunque similitudine dissimilitudo, immo contrarietas eius, quod pretenditur, adeò splendidè refulget, ut homines non nisi

furibundi, & communi sensu destituti, hoc est, similes Iudicibus, qui Decretum illud cuderunt (nisi fortassis in conscientia propriâ seipso iam condemnent:) quidquam ibi reperturi sint non solum commune, sed quod ad illud ne quidem ullo modo accedere videatur.

Pars secunda.

Facinus Castelli iustum esse.

V A N D O Q V I D E M totius rei cardo in his duobus punctis generalibus vertitur: Primo; vt demonstretur innocentia ac virtus Iohannis Castelli, & factum eius planè iustum, cum virtute coniunctum, & heroicum esse: Altero; vt demonstretur iniustitia & viatum Decreti tam in materia, quam in forma, quod proinde irritum atque adeò nullum debet æstimari: ideò in his ipsis binis punctis immorabimur, quo omnis tollatur fallacia, & aperiantur oculi illis; qui similitudine illâ impulsi, labi in errorem unum aut alterum possent.

Actus

*Actus heroicus iniustus esse
nequit.*

C A P. I.

VT igitur à primo ordiantur, constat ex probata Philosophia Heroicum appellati illud, quod in perfectione Virtutis excellit, & vulgares hominum actiones superat; immo hominem reddit diuinum in quaunque virtute, siue abstinentia, siue continentia, siue mansuetudine, siue æquanimitate; in primis tamen magnanimitate, fortitudine, animositate & constantia. Sic enim Aristoteles, & ipsi etiam Theologi loquuntur. Ex quo sequitur, *Arist. 7. Eth.* Ad actum heroicum duo necessariò requiri; *Thom. 3. q. 7.
art. 2.* unum; ut sit iustus & cum virtute coniunctus; alterum; ut virtus ibi excellat. Neutquam enim super aliud fundamentum, quam super virtutem & iustitiam ponere velimus subiectū veræ ac solidæ laudis. Et quandoquidem a. de quo agitur, ad Fortitudinis spectat virtutem, propter animum excelsum & generosum quidpiam moliendi & tentandi, nec non contemptum mortis certissimæ: certè assentimur Philosophis, si actus per se sit iniustus, illum reputari crimen & actum sceleratum, quamcunque tandem animi fiduciam, & generositatem contineat, nomenq; virtutis mutuetur. Approbamus quod Cicero dicit, *Fortitudinis virtutem actionem esse animi, qua obtem-*

Thrust. 4.

Offic. I.

Thom. in ep.
ad Hebr. 11.

perat Legi *suprema ad perferenda omnis generis mala*. Vel, vt Stoici loquuntur, *Esse virtutem, pugnantem pro equitate*. Et S. Thomas post Aristotelem, *Esse virtutem moderatricem & auctoriam pro bono Republica*. quandoquidē fortitudo sine iustitia est potius actus bestiæ, quam hominis rationalis.

Personæ Regum sunt inuolabiles.

C A P. II.

SED ut ad rem adgrediar, & factum ipsum iustificē, de quo agitur, neutiquam hīc quēquam opinari velim, me statuere aut docere simpliciter (sicut Decretum Parlamenti id innocentia defuncti calumniosè imputauit) licitum esse interficere Reges. Etenim Regibus honorem suum esse habendum, cum Sanctis haud ignoro: vt qui Maiestates sunt sacratae, typi & imagines Dei, quos nemini liceat violare, nedum interficere. Non etiam me latet Dauidis religio; quæ semper manus suas puras cōseruauit, ne sanguine Vncti Dei se coinqinarent: quaqué morte mulctandum curauit eum, qui manus Sauli intulisse se renuntiārat: & qua mulctauit eos, qui ē medio sustulerant Isboethum, filium Saulis. quamquam S. Cont. Adim. Augustinus scripsit, *Iure illum interficere potuisse Sanlem, licet non voluerit*. Astipulatur Optatus Mileui-

1. Reg. 24. &c. 26.

2. Reg. 1. &c. 4.

Cont. Adim. 6. 17.

Mileuitanus, scribens, *Deum pœnituisse, quod
Saulem uxerit Regem: quoniam uictio (puta
veram & legitimam, qualem Nauarrenus non
habet) illum reddebat inuiolabilem.* Præterea
non ignoro canonem quintum Concilii To-
letani, qui excommunicat eos, qui Regibus
maledixerint: iuxta illud Scripturæ, *Non ma-
ledices Principi populi tui.* quamquam interprete
S. Paulo, hoc tam de i rincipe Sacerdotum,
quām Regum dictum sit. Quin etiam S. Pe-
trus nos hortatur, *ut subditi simus Dominis,*
nō solum bonis & aquis, sed etiam prauis; qui sunt
dīsciplinae, hoc est, morosi, & rigorosi. Neque &
hoc ignotum mihi est, quod contra licentiam
interficiendi omnis generis tyrannos, per quē-
cunque Vasallum, & contra fidem iuratam,
sineque ordinatione iudicis, concludit Con-
cilium Constantiense. Ex his, inquam, omni-
bus probè compertā habeo reuerentiam, quæ
Regibus debetur, & patientiam etiam; quan-
do affligit subditos suos, & potentia suā ab-
utuntur in eo, quod est muneris ipsorum, aq;
authoritate horum pendet, modò limites hu-
ius ne transiliant: & quidem etiam tum, si vir-
gis ac flagellis aculeatis, ut Roboanimatus
est, subditos suos cæderent.

Quamobrem detestamur non tantum Hæ-
reticorum Meldensium nefarium conatum,
quo Regem Carolum IX. inuaderunt: sed et-
iam consilium Ministrorum eorum de inter-
ficienda matre ac liberis. Non magis appro-

1. cone. Dom.
1. Reg. 15.

Exod. 22.
Act. 23.
1. Pet. 2.

3. Reg. 12.

Consilium in-
terficiendi reges
detestabile.

bamus illius sententiam , qui sub incunabulis
 S. Vnionis, quando tyránis in Gallia nondum
 eruperat, Regem Henricum III. interfecit
 voluit; idque vrsit vehementer : & quia à de-
 functo Duce Guylio fides ei statim habita nō
 fuit, ex indignatione , aduersariam in partem
 se flexit, factionemque mutauit. Neque simi-
 liter elumbe argumentum eius approbamus,
 quo in oratione ad Papam usus, imputare vo-
 luit Vnionis sociis, id, quod de morte Henrici
 illius postea accidit. Quæ haud obstante aper-
 tâ tyrannide, perinde fortuita & inopinata il-
 liis fuit, atque ille, qui de ea verba facit, ad hâc
 antè paratus erat , quando tyrannis tanta non
 exstittit, præcipuum argumentum allegans *le-
 ticiam publicam*, que ex morte illius nasceretur.
 Tanquam si necessarium sit, bonum non pla-
 cere nisi illi, qui facit, & non ei, qui accipit. &
 qui delectatur alterius operibus , potissimum
 verò Dei, huic honor inde debeatur, illiusque
 author dicendus sit.

Verum enim uero dubium hic iniici possit
 de actu F. Iacobi Clementis , Anne licitus ille
 fuerit, nec ne: Sanè, quū id temporis intolera-
 bilis factus sit Rex , condemnatio Clementis
 neq; de iure , neq; de facto cōprobari potuit,
 propter violentiæ tyrannicæ, bina extrema in
 prim. cap. ab Henrico commissæ, contra Statū
 & Ecclesiam: tam, quoad homicidium Blæsis
 perpetratum, contra fidem publicam, & Ma-
 ie statem Statuum (qui iudices sunt Sceptri &
 Regni)

Regni) violata in latrocino, captiuitate, & omnis generis terroribus dirissimis: quam hostili impetu hodierno; quo ad oppressionem ipsam Religionis est prolapsus, mactando Sacerdotes, profanando sacramenta, repudiando censuras, & fauendo Hæreticis. Quibus de causis totum se priuatum reddidit, & subiectum utrique iuri, tam ciuili, quam Canonico: ciuili quidem legi Iuliæ, &c. Canonico verò, Lugdunensi Concilio sub Innocentio IV. habito, contra parricidas Papæ Honori, cap. Felicis recordationis, in 6. & Pii V. in 36. Bulla eius, contra eos, qui offendunt personam Cardinalium: & Concilio Lateranensi contra Hæreticos, & fautores Hæreticorum. Qui Canones omnes declarant homines eiusmodi diffisios ab Ecclesia & excommunicatos; ac proinde puros putos priuatos, expositos obuiu cuique, è Mundo tollendos esse. Præterea de facto ipso condemnatus erat tum Canonice ab excommunicatione personali Sixti V. tum ciuiliter, à defectione iusta publica populorum. Vnde sane actio Clementis neutrum quam illicita est facta, quippe perpetrata contra hostem publicum, condemnatum iuridice, in quem omnis obligatio reuerentia atque debitis sublata fuit. Et certè miracula, quæ visa sunt, & facti circumstantiae, videlicet loci, temporis, personarum, modi, gestus, & aliarum sententia item per os Papæ Sixti V. pronun-

D

Mors Henrici
III. diuina po-
tius, quam hu-
mana.

ciata , qui preces pro eo fundi , utrū antē eum
amauerat , prohibuit . satis luculenter demon-
strārunt , non tantūm iustum illum ex eo ipso
loco descendisse , ex quo descenderat Apo-
statae Iuliani iustum , nempe ē cœlo ; sed etiam
imputare illum velle homini (vt Turonii nu-
per factum , & Parisis hodie fieri solet , dum
Sacerdotes , Monachi , Doctores , & Prædica-
tores , insciī rei , occiduntur , dilaniantur , qua-
ternis equis dilacerantur) præter iniustitiam ,
& immanitatem erga innocentes , & sacrile-
gium contra Vnctos Dei , à quibus tamen do-
minatum ipsi obtinuerūt , stupiditatem & in-
saniam esse hominum , mentis & iudicij exper-
tium ; quos affectus perinde abripiunt , atque
Canis lapidem mordet , quum proiecentem
mordere nequit .

Quā magis ridiculi sunt illi , qui post tot
designata scelerā , & sententias latas in eum ,
de quo loquuntur , audent condemnare iustum ,
quem antea ipsi consuluerāt ; & quidem tan-
to affectu , tunc , quando nec scelera , puta vi-
timā commemorata , nec sententia exis-
tebant . Quo quidem aliud nihil lucrantur ,
quam vt se ipsi condemnent , adeoque im-
plicant , vt ne quidem honorem & existima-
tionem eorum , quibus intuidiam con-
flare conantur , offendere
re possint .

Castel-

*Castellus non habuit in animo
occidere Regem.*

C A P. I I I.

SED & hoc probè constat, Castellum non sin animo habuisse offendere aut interficere Regem. Et quantumvis iste Regem se dicat, Regis typum gerat, & ex Regum Galliæ sanguine pronatum iacetit, vtque Rex à suis agnosci & honorari velit; reuerâ tamen talis amplius non est, quum non fidei, non virtutum, non meritorum denique Galliæ Regum sit hæres. Et quandoquidem ob id, hoc est, ob impietatem & hæreticin suam ab Ecclesia & Statibus iustissimè exclusus est, talis ille omnino esse nequit, nisi de facto: de iure verò nequamquam. Quod ipsum tyrannis vocari sollet; & tyrānis quidem in capite primo, quum Christianissimus esse nequeatis, qui nō Christianus est; nec primogenitus Ecclesiæ is, qui in Ecclesia non est; nec nobile membrum mystici corporis is, qui inde, vt putidum & aridum membrum, amputatus est; nec Catholicus is, qui Hæreticus; nec dignus agnosci à Catholicis, is, qui Hæreticorum columna, fulcrum & stabilimentum est; nec idoneus, cui vt Regi ministretur, is, qui leprosior est, quam utiquam fuit Ozias, quique ob

2. PAR. 26.

D 2

P A R S II.

52

id ipsum fuit depositus, quum deterior lepra
nō sit spirituali & cum primis lepra hæreſeos;
& hæreſeos quidem duplicitis in eo, qui fœdè
relapsus est: quum item Rex per Dei gratiam
non sit, qui is per Dei furorem est: nec sacer
is, qui facerimus; nec Vnctus Dei, qui à
Deo longissimè remotus. Dei habet nihil,
quum Deum habere patrem nequeat ille, ut
docet S. Cyprianus, qui Ecclesiam matrem
nō habet; nec Vicarius aut seruus regni Ie
ſu Christi (quales, iuxta expressum Dei ver
bum, sunt omnes Reges Christiani, siquidem Iesu Christus solus Dominus dominorum
est, hoc est, Rex Iesu propriè, quod
qui negat inter hæreticos à S. Iuda recenſe
tur) qui iuramentum nec Christo ipſi, nec
Parlamento eius, quod supremum in his ter
ris stabiliuit, nemipē Ecclesiæ Catholice, A
postolicæ, Romanæ præstat; id quod Hære
ticus præstare nequit; ac proinde nec Rex
Gallie is, quem prima illa, principalis, &
maximè essentialis capacitas, sine qua Rex il
le esse nequit, prorsus deficit.

Henricus Bourbonius Rex appellari

nequit ob conuersationem

præterquam

N E C

NE c' verò expedit dicere, Istum iam conuersum esse: quandoquidem bestia ex dentibus & vnguisbus cognoscitur: lupus etiam agni pelle se tegens, haud quam inuitata natura, fuso illo, alium in finem, non vtitur, quam in ouile ut irrumpat, ad rabiem illlic suam exercendā liberiūs contra agnos Dei, hoc est, ad subuentandam Religionem, & confirmandam ibi hæresin. Quod studiosius exsequitur Iste hoc tempore, quam vñquam; quippe promissum & conuentum efficere volens, tum Angliae Reginæ, tum ceteris Hæreticis omnibus, in Regno, & extra Regnū. quæ quidem promissa & conuenientia solus ipse egredi efficere potest; vt experientia per nouas eius actiones locupletissime testatur.

I. Etenim primò Fœderum pacta cum Hæreticis sarta tectaque seruat: quibus ut hæcenus nondum renuncianit; ita neque dum renunciare cogitat.

II. Secundo, Ipsi Hæretici in Anglia, Germania, Geneua, & alibi, actiones eius cōprobant: qui de conuerstione eius prætēsā, ne verbulo quidem conqueruntur: Illi, inquam; qui alias continere se non poterant, quā sub primam eius conuerstionem, Anno 1572. ingētes in eam libros scriptitarent, leuitatem eius detestarētur, & mille iniuriis ac coniuris eum dilacerarent, adeò ut spurium etiam, & a Prædicante genitum, proclamitarent.

III. Tertiò, contemnit Catholicos, & pro-

mouet Hæreticos; illos repudiat atque reiicit,
hos verò muneribus honorat amplissimis &
augustissimis in toto Regno, & alibi, tum bello,
tum pace. Testis huius rei luculentissimus
est prætensus Dux de Bouillon, Hugonotus;
quem Galliæ Mareschallum creauit, qui, pre-
ter formam, & sine iuramento ordinario à
Parlamento Parisiensi est receptus. Accedit
noua Theologia, & impietas plusquam hæreti-
ca; qua Regii ipsi pronunciare non dubitant,

*Impietas hon-
renda.* Sufficere ei, qui Christianus velit esse, credere ar-
ticulos Divinitatis, & Incarnationis filii Dei: ca-
tera accessoria duntaxat esse, &c. Quod præsen-
tissimum est medium recipiēdi tot, quotquot
exstant, Wicklefistas, Hussitas, Lutheranos,
Anabaptistas, & Hæreticos omnes, exceptis
tantum Ariani, & Manichæis; quanquam
ad hos etiam alia generalior Maxima aditum
illis patefacit, videlicet quando cum Turcis
sentiunt ac loquuntur, *Deum solum agnoscen-
dum: nec de tribus Personis verba facienda esse:*
Vel, Quemlibet fore saluum in Religione suâ, quam
amplectitur. quam Opinionem in Parlamento
quidam sequuntur, imitati perulgatiorem
Mahumetanorum opinionem.

IV. Quartò, Consilium suum è puris putis
Hæreticis stabilit, veluti Boullionæ, Plesse-
Mornæo & Sansyo Caluinistis, Schönbergio
verò Lutherano, & aliis.

V. Quintò, Post proditionem statim Par-
isiensem, Anni 1593. Edictum Anni 1577. exau-
tho-

thorauit, authoritate suâ, per omnes Gallie
provincias, confirmans prædicandi munus
Hæreticorum.

V I. Sexto, Ianuariense, quod vocant Edictum, de libertate conscientiarum, publicauit
hoc Anno 1595. quod tamen seminatum o-
mnium malorum ac turbarum in Gallia esse
constat, per quod hæresis in urbes reducta, &
Hæretici æquales facti sunt Catholicis.

VII. Septimo, Edictum hoc in prouinciis
Catholicorum publicare non dubitat. quod
certissimo arguento est euertendæ breui to-
tius Religionis Catholicæ, contra voluntatem
Catholicorum. Interim ibi, vbi Calvinismus
rerum potitur, veluti in Bearnensi prouincia,
candem libertatem, Catholicè scilicet viuen-
di, haud largitur, hoc modo, matris sue volun-
tam explens, qua, ut alia Religio, præter Cal-
uinisticam, in prouinciis suis coleretur, testa-
mento concedere noluit.

VIII. Octavo, Non veretur irritas facere
Beneficiorum prouisiones, à Papa, & legatis e-
ius Caietano ac Placentino factas; quos Pre-
tensos appellare solet, sicut videtur ex Parla-
menti decreto Anni 1594. confirmato & re-
nouato postmodum ab Edicto de reductione
Ducis Guyliaci, cap. 7. 15. 95. Quod alterum est
plantandæ & propagandæ hæreseos, uti An-
glia testis est, medium.

LX. Nonò, Patriarcham stabilit, & Antipa-
pam in Gallia, creatum Parisiis Anno 1594. in
personæ Archiepiscopi Bituricensis; qui de-

PARS II.

facto beneficiis prouidet, & Papā agit in C. A.
lia; quemadmodum fuit in Anglia in persona
Granmeri, Archiepiscopi Cantuariensis.

X. Decimò, Proutiones distribuit homi-
nibus indignis & ineptis, imò etiam conubio
iunctis & hæreticis: veluti eide Boullionæo;
quem Abbatem S. Remigii Rhemensis crea-
uit, & omnibus aliis; quorum summa indi-
gnitas non alii rei seruit, quam subuertendæ
penitus Religioni, & complendæ voluntati
Principis sui, quemadmodum itidem in An-
glia solet fieri.

XI. Undecimò, Sanctam sedem in tantum
odium, inuidiam, & contemptione adducit,
ut Epitcoli in litteris Patentibus ac testimo-
nialibus, non scribant, ut vulgo scribi solet, N.
per gratiam Dei, & sanctæ sedis & Apostolice, &c.
sed, N. Per gratiam Dei episcopus, &c. Imò non
nulli etiam sic scribant, N. Episcopus N. per be-
neficium & ordinationem Regis Henrici I V. &c.
propter interdictionem Curia Romana, &c. Ve-
luti quidam, qui Lussonensem Episcopum se
dixit, factitauit. Quod nihil est aliud, quam
firmare & statuminare hæresin Henriciano-
rum, damnatam in Concilio Beneuentano
à Papa Victore, & postmodum à Gregorio
VII, in Synodo centum denūm Episcopo-
rum.

XII. Duodecimò, Catholicos persequi-
tur partim publicis suppliciis, tam Sacerdo-
tes, quam Laicos, sub scelerum prætextu &
collo-

colore : partim secreto & clam , dum veneno
necat omnis generis personas, tum Principes,
veluti Ducem de Nemours: tum Nobiles, ve-
luti Dominum Do, tum prædicatores Catho-
licos, tam regulares, quam seculares: quorum
quattuor, saltem hoc anno, è medio tollendos
curauit, postquam per Parlamenti Curiam,
quod in prædicando contra Hæreticos auda-
ciores existi sent, silentium aliis imposuisset.

X III. Decimo tertio, Improbitate om-
nem impunè grassari patitur: & nominatim
incestus Religiosorum, & omnem Simoniam
in Ecclesia speciem.

X IV. Decimo quartò, Sacramentis etiam
vim infert, velut Pœnitentiæ: cuius confessio-
nes reuelare non horret, (vt paullò pōst dice-
tur) & Matrimonio; cuius vniōnem, feminæ
eius respectu, quā aburitur, contra expressum
Dei verbum, dissoluit, institutâ propterea se-
paratione illius à legitimo marito suo: quan-
quam & multò ante thórum cōnubialem fœ-
dè violauit, & corrupit.

X V. Decimo quinto. Exercitium hæreti-
cæ suæ perfidiae etiamnum hodie persequitur;
quum constet, Eum hoc ipso anno 1595. in syl-
ua Vincenna, Paschatis tempore, vnâ cum si-
dissimis Hugonotis suis, & Cœnam & festa
Caluini, deuotiones illic suas peragentibus,
celebrasse.

Ex quibus omnibus facillimè iudicari po-
test, qualis tandem hæc Conuersio sit: aut quo-

modo iste Catholicus sit factus: cuius quidem totius rei vniuersa Gallia, quæ hæc videt omnia, nouit omnia, & tamen patitur, testis locupletissima esse potest.

Neque in prauidicium Excommunicationis.

C A P. V.

ACCEDIT, quod Excommunicatio tam de iure, quam de facto, illum perpetuò constrictum tenens, perpetuò effectum suum sortitur, ad priuādum scilicet eum regno suo: cui Absolutio Sancti Dionysiana nihil aliud lucri attulit, quam ut deseriorem eius ficeret conditionem, ob sacrilegium ibi commissum, & iniuriam illatam tam Missæ sacrificio, & sacramento Pœnitentiae, quam authoritati Ecclesiæ totius.

Et nihil hic iuuat dicere, Excommunicatum hominem non exuere fortunis, sed conuersatione duntaxat hominum, ut dicit Satyrus Menippeus. Etenim iudex talis magis cum vino congruit, quum purum aut mixtum est, quam vt de rebus ad religionem veram, sive sophisticam spectantibus, iudicare velit; quandoquidem nō idem sunt regnum & suprema potestas cum patrimonio, aut hæreditate; neque eum possessione priuata idem officium & ministerium sacrum publicum, quo ius cuique suum.

suum tribuitur , leges diuinæ & humanæ cu-
stodiuntur , hæretes extirpantur , Populus &
Status ab oppressione defenduntur : ut quidē
ex ceremoniis cultus eorum , ac iuramenti for-
mulā , quod præstat , Deo , Ecclesiæ & Populo ,
satis apparet , idque iuxta Scripturam ; quæ
Reges ministros regni Dei appellat ad indicandū
recte , & custodiendam legem iustitiae . De quo e-
quidem non tanquam de suo proprio , sed ut
Pastores de grege sibi concredito , rationem
aliquando reddent ; quandoquidem , inquam ,
idem non est publicum tum spirituale , tum
temporale , cum eo , quod priuatum est & par-
ticulare .

Præterea , & error est , cogitare , dignita- Ecclesia in re-
tes & dominia Regum naturalia esse , & aliun- ges qualis au-
de , quām ex muneris ratione , consideranda . thoritas , &
siquidem dicitur beneficium esse propter of- in quo fun-
ficiū ; cauſa etenim alia non est , cur tribu- data .

ta , vectigalia & subsidia ipsis p̄dantur , quām
quōd honor , authoritas , obedientia , & ceteræ
prærogatiæ eis deferuntur , & fidelitas iuratur ,
velut vicissim ad custodienda illa se obligant ,
cūm ipsi , tum populus , quō contractus sit mu-
tuus , & obliget equaliter : idcirco mirum non
est , Ecclesiam , (quæ communis mater est , cui
Reges de diuino subditi sunt iure , & quæ amo-
nere debet scandalum via populi , quando absolutā
vtitur autoritate profecto spiritualiū) subsi-
diariū in morē , cauſam suscipere etiā Populi

Esa. 61.

Esa. 57.

& status, ad excludendum ab accessoriare illum, qui capax haud est principalis, quippe qua indignum se reddidit ipse, imò cui è diametro aduersatur: qualis ante omnes est hereticus. Quod idem in muneribus ecclesiasticis fieri solet: & fieret certè etiam contra Papam ipsum, si casus incideret, vt. habent Decreta.

*Dicit. 40. c.
Si Papa.* Vnde quoque maxima illa nata est, aliunde e- quidem; quam in Varrone & Festo, inque cu- niculo & cellula Polybiagmonis; quem diuti- tem laboratorem, aut improbum potius di- uitem, ubi Menippus cusus est, indigitant.

Accedit, quod priuare hominum communi- nione (quod lepidus ille Grammaticus, qui syllabis bellum intulit, annos circa quinqua- giuta, per excommunicationem factum an- nuit) est necessariò priuare potestate regia: quum hæc qualitas sit relativa, non absoluta, consistens essentialiter in conuersatione & habitudine cum hominibus, vt videlicet imperet alius, alius obtemperet: honoretur alius, alius ministret. Qua deinceps ratione sacrosancte sunt Maiestates, ob thronum videlicet perso- na publicæ, non priuatæ, quem occupant: quū prorsus $\alpha\lambda\sigma\eta\tau\gamma$ sit illum, qui priuatus est gratia, eiusdem gratiæ instrumentum esse: & huc, qui male dictus est à Deo, non ab hominibus, ad- ministrare iustitiam, sicut in Scriptura dicitur. Adde, quod hæc ipsa Scriptura, quæ Reges iubet honorari, & excommunicatum honorari pro- hibet, id sic explicat, quod excommunicatum esse,

i. Pet. 1.

esse, & creari aut recipi Regem, sicut planè
sum hoc est, res yna constare haud valentes.

Neg; insuper hoc supremum censurarum
ecclasticarum remedium est erga Principes
& Reges, qui contra Ecclesiā consipirant, mu-
neris sui oblii, tam quoad pœnam eorum par-
ticularē, vt ut iure illa eis debeat, quā quoad
gregis Dei periculum, vt is in tuto collocetur,
nec a lupis istiusmodi denoretur: neq; accidat,
quod Saluatorus quondam dixit, *Vt honor unus
hominiis ruina sit totius Mundi.* Quemadmodum
sanè hoc propriū munus summī pastoris est, vi
authoritatis suæ, & expressæ potestatis, ei in
terris a Deo traditæ, pascere oves suas, & agnos
suis, excludere vero lupos, & ab ouili propulsare
imò imperium in eos facere. Hoc siquidem
mirū videri neutiquam debet, & minus mirū,
quam si furiosis vita adimitur: sicut adimitur
(quainquā nō prevaricatis) ex autoritate pu-
blicā, ne aliis noceat, qui quidē casus specialis
efficit, vt, quod alioqui pugnat cum natura, &
mandato Dei. *Ne occidas natura;* & mandato
Dei conformato reddatur: partim quod furiosus
talis amplius homo nō est: partim quod mors
eius est necessaria, vt conseruetur vita aliis.

Innuunt hoc ipsum Theologi, quum asse-
runt, Papam potestatem habere super tempo-
ralia, si non directe, saltem indirecte, hoc est,
in casu, vt præxjudicerit p̄ spiritualibus, & confusio
euictetur: quum non habeat, quod curet, quam
quomodo summi Principes, & inter alios Gal-

*Nota. In quem
finem Reges ex-
communicetur.*

1.4. de Prou.

*Potestas Pape
super temporalia
ut intelligenda.*

37

32

læ reges, temporalium ipsorum ratione, hoc
est, dominii particularis, & rerum merè ciuili-
um, non exluscent dominum quempiam su-
periorem, (vt dictum est capite *Per venerabi-
lem:*) Papam etiam non magis, quam alium:
arque ita alios iudices & leges, quam ordina-
rias Regni, vbi imperant haud agnoscant: per
quas quidem condemnationi obnoxii sunt,
perinde vt alii: & sic quidem in Galliâ fieri
notum est, adeò vt aliò prouocare haud lice-
at. Sic quum crimen quis commiserit læsa
Maiestatis diuinæ, quale crimen hæresis est,
in persona Principis, modò qui fuerit legit-
imus (imò & usurpator violentus & iniustus:) tunc,
si capacitem personarum spectes, in
spiritualibus quidem, non specialibus, sed ge-
neralibus authoritas in eo inest, cui admini-
stratio incumbit spiritualiū, vt temporalia ibi
moderetur, prohibeatque damnum inferiei,
quod est præcipuum, salus nimirum anima-
rum. Quod intelligatur non de hoc tantum
facto, sed de impetu etiam hostili, & læsa Ma-
iestate humana: non sine tamen quadam diffe-
rentiâ. Etenim, vt, iuxta primam instantiam,
recognitio pertinet ad Status, vel Pares, qui
Status referunt: ita, hoc non constante medio,
sive quod Congregatio eorum impediatur,
aut celebrari nequeat, aut vis ei inferatur, vt
accidit Blæsis, Anno 1588. sive q̄ corruptisint
Pares, vt sceleri fauant, tunc ad eum adcurre-
re licet populo; qui, pater generalis quum fir-
ius

*Recursus
ad Papam
contra im-
petum hosti-
lem qualis.*

ius habet, deficientibus omnibus aliis, imò ad id etiam tenetur) tum procurandi omni ratione authoritatem suam, tum implorandi auxilia cæterorum Principum, quò ius insontibus, & iniurial affectis præstetur.

Sed & quum utriusque potestati, cùm spirituali, tum temporali, manus auxiliares mutuas præstare commuhen sit, quò utriusq; defectus supplicantur & resarciantur, sicut sanè certis casibus fieri solet, ut authoritas temporalis reformet spiritualem: hoc minus igitur in dubium reuocari debet potestas spiritualis super temporalem, quum mutui huius debiti respectu inæqualitas non possit nō ibi magna esse: planè vt in officiis mutui relatione patris erga filium, & filii erga patrem, inæqualitas perpetuò manet, quæ est, vt pater in filium authoritatem obtineat paternā: filium autē erga patrem comitetur obedientia, & opitulario filialis. Quod omnes, quotquot fuerunt, Imperatores rite agnouerunt, dum dignè se Ecclesiæ & Ecclesiasticis reformandis interpolaverunt: perinde atque filius patrem ex phrenesi laborantem tractat; quem ut cunque vident: id tamen quodam semper respectu, ad quem à natura obligatus est, facilitare solet.

*Censura temeraria Parlamenti in
Sorbonam; quoad hunc
Articulum.*

Hoc si probé consideráset, aut considerá-
re potuisset Parliamentum, quod hoc an-
no 1592. Baccalaurei Theologiae cuiusdam
thesis, Papam spiritualē & temporalem in omnes
Reges potestatē exercere, tantopere irritauit,
ut quadrimēstre eum captiuum cum Præside
tenerent, cum scandalo deinde Collegium
Sorbonistarum ingressi, thesin publicē, ut han-
tea bullas Papæ Turonii, diacerarent, alta
voce proclamantes, theseos authorem, teme-
rarię & malitiosę illam proposuisse, veniamq; pro-
inde a Rege petere debere, &c. Sanè eis tam lon-
gis orationibus, tam prolixā rhetoricatione, &
tanta loquentiā demonstratione in dicto Col-
legio, opus non fuisset, siquidem Negariuam,
quā tamen ipsis, si sano sensu accipiatur, nec
negata, nec impugnata fuerat, nec etiam cum
sentiu eius, qui thesin proponebat, pugnaue-
rat, probare vellent: multò minus opus fuisset
istā tam feruida & acerbā inuictiuā in Papā:
si quidem præsumendum est, sensum Propo-
sitionis no posse esse alium, quam ut est com-
munis Scholæ sensus iuxta distinctionem su-
periorem, sanus nempe & verus: cum quo
quod pugnat, hæresis est, atque dicitur. Hoc,
inquam, sufficere eis debebat: perinde ut ad
declaranda & interpretanda Decreta sua ipsi
volunt, quando peccata sunt palpabilia. Et si
maxime hoc non sufficeret, consultiusq; fuis-
ser, thesin suppressisse: tum alia obvia erant
media

media rem transigendi placidè, & sine strepi-
tu sineq; carcere, & tam euidenti declaratio-
ne tyrannidis & furiæ politicæ. Multo minus
opus fuisset, tanto apparatu frequentem adeo
Scholam ingredi ad censurandum temerariè
id, quod non intelligunt; aut malitiosè, quod
dissimulant. Vnde occasionem arripiunt in-
sultandi & illudēdi Scholæ, quam, à tam lon-
go temporis spatio, meritò reformidant, quæ
que Spinæ instar in pede haçtenus eos pupu-
git: quo pacto *Babylonem in medium Hierosoly-*
mam introducere, hoc est, confusionem in di-
stinctionis sede collocare non dubitat: quod
est Idumæos in Sione, puta homines sanguini-
narios & terræ filios, in Contemplationum
loco, & animantia immunda, quæ scissam vn-
gulam non habent, putaeos, quin nec possunt,
nec volunt distinguere, in loco sancto collo-
care: ut qui non considerant, parietes ipsos e-
ius loci, (qui aures omni tempore habent, &
Latinum intelligunt Sermonem, ut tūc mu-
ti, Citharæ Dauidis instar inter Babylonios, *Psal. 136.*
fuerint, cum Pulpito formidabili, quod totiq;
Mundo terrorem incutit, infirmitatem debi-
lium argumentorum, scopum neutquam at-
tingentium, adeoque massam inutiliem totam
iporum obseruâsse: quam disceptationē eo-
rum vel *vnicum distinguo* amputaret, velut no-
uacula Phocionis disputationes Demosthe-
nis quandam amputauit. qui non nisi vnum,
quod dicant, habent, nempe mortem non op-

E

petitam potius esse, quam ut nihil demordeatur, sub isto que timore titubetur.

Forma theses reprehendi nequit.

Neque excusatio inferri potest, quasi sensus theses quidem bonus & sanus sit: non vero item termini: aut quasi simpliciter thesis sit proposita; quandoquidem semper tertiis est, in materia propositionum mediarum, quarum duo extrema vitiosa sunt, ad concipiendas & exprimendas eas generatim, ut terminis eiusmodi, qui ad extremum minus viciosum adpropinquant: longius autem abeunt a detinori: non aliter; quam ut virtutes morales proprius accedunt ad unum, quam ad alterum extremum, & ad excessum quidem proprius, quam ad ~~ceterum~~, seu vim esse tricem: veluti liberalitas proprius accedit ad prodigalitatem, quam ad auaritiam. Quo sit, ut e duobus erroribus alter sit, asserere, Ecclesiam habere omnem potestatem, tam directam, quam indirectam, super temporalia, & alter: Eam neutram habere, &c. In quorum medio propositio vera est: & quoniam posterior deterior sit, affirmativa erat magis propria ad declarandam hanc veritatem medium, & concipiendam propositionem, quam sit negativa: quium affirmativa illa non magis reprehendi possit, quam illa S. Matthaei, & S. Marci, Latrones qui crucifixi erant cum Iesu Christo, prolixis affecerunt eum. Vbi generalis est locutio: quoniam tamen id non nisi de uno

Matth. 27.

Marc. 15.

de vno verum fuerit, sicut S. Lucas declarat.

Luc. 23.

Accedit conditio temporis, quo hic error posterior gravissimus per Galliam, quæ Politicorum est hæresis, negatiuam amplexantium, victoriam illi largiebatur, aut saltem indicabat, granum quodpiam linguæ subesse. Et S. Basilii regula nota est, Quan-
do de Hæreticis agitur, eis ne vnicum iota concedendum, aut vel minimum punctum, quod in litteram influere possit, permitten-
dum esse. Antiqua etiam regula in Ecclesia usitata est, Abstinendum esse à verbis, &
lingua Hæreticorum, quantumvis veris, quum
venenum illic latitet. Hinc ab acini eriam nucleo abstinebant Nazaræi. Et Moses prixe-
cepit, ut à schismatis absteineamus, adeò
ut etiam nihil, quod ad eos pertineat, tan-
gamus. quod idem lex Dei docet, quum vel
extremo digito corpus mortuum tangere pro-
hibet, ne homo inquinatus & immundus red-
datur.

ad Valent. Imp.

Num. 16. § 6

Neque hoc aduersatur capiti *Per venerabilem*, &c. quod tantopere isti exagerant.
Nam, etiamsi ibi dictum sit, *Gallie Regem*
superiorem in temporalibus nullum agnoscere: ta-
men paulo post additur, *Esse certos casus: in*
quibus Papa in temporalibus indicet. Vnde
quum casus dignior non sit, nec magis
necessarius, quam, si imperet Hæreti-
cus, aut conetur imperare regno Catho-
lico, ut hic talis excludatur ac deturbetur,

defendere authoritatem Papę, isto sensu: tantum profectō abest, vt contrarietas insit Decreto, vt potius, qui illud allegant hoc casu, id penitus subuertant.

1. Reg. 15.

2. Par. 6.

▲ R^e. II.

Accedunt his omnibus exempla de auctoritate Paparum, velut sacerdotum veteris legis, vt Samuelis, qui Saulem; Azariae, qui Oziam; & Ioiadae, qui Athaliam, Principes deposuerunt. Posterioris temporibus, inter Christianos, Leo Iconomachus priuatus fuit possessione, quam obtinebat in talia, à Gregorio II. Græci priuati fuerunt Imperio Orientali, quod translatum fuit ad Gallos & Germanos, à Leone III. Henricus IV. depositus fuit à Patchali II. Otho IV. ab Innocentio III. Fridericus II. ab Innocentio IV. in Conclilio Lugdunensi. Ludouicus Bauarus, qui se Ludouicū IV. nominabat, à Iohanne XXII. quam sententiam executi sunt Clemens VI. & alii. Quæ omnia iuxta excommunicacionem sunt facta, & minora ob crimina, quam sint hodierna; per quam quū ab Ecclesia amputati fuerint, fuserunt & à Statu amputati. Idem accidit in Gallia, & alibi, vt docet exemplum Childerici vltimi, ex Clodoueorū stirpe, quem Zacharias deposuit: & Ludoici Otiosi, & aliorum.

Fdem

*Idem Bourbonius non potest se defen-
dere aduersus excommunicatio-
nem, exemplo Regum
Gallie.*

C A P. VII.

QUOD si allegentur Gallie Reges, vti Philippus I. Philippus II. & alii, etiam extra Galliam, vti Theodosius Imper. qui licet excommunicati, titulum suum non amiserunt; tum respondetur, Si illum non amiserunt; ergo neque condemnati fuerunt; & deinde peccata fuerunt imparia, tum quoad numerum, tum quoad substantiam. Comparatio quodoquidem nulla est inter peccatum unum, ex infirmitate perpetratum, vt fuerunt peccata Principum commemoratorum; & inter peccata infinita omnium generum ac temporum, vt sunt huiuscetodierni. Quemadmodum neque comparatio est inter peccatum unum morale, in quo fides non desinit esse, quæ licet mortua sit, vt loquitur S. Iacobus, non tamen nulla est; & inter haeresin, quæ fiduci radicem prorsus abscondit, adeoque fidei nihil habet: neque etiam inter membrum sanguinem & ægrum, medicinæ tamen capax. Et inter membrum siccum & aridum, in quo nec spiritus inest, nec vita.

E 3

Vnde per consequens & excommunicatio-
nes differunt: quandoquidem quæ ob pecca-
tum morale infligitur excommunicatio, hæc
excommunicato esse solet medicina quædam,
& vinculū, eum in officio constringendi: quæ
functione quidē ordinariā, sed non propterea
vitā eum priuat: quæque vigorem fidei, & o-
mnes animę facultates in eo iterum exsuscitat
per conscientiæ stimulos, & calamitatum, in
quas adductus erat, considerationem, vt ad se
redeat, & pœnitentiæ verę fructus edat. Quod
clarissimè appetet in suprà commemoratis
Theodosio imper. & Philippis I. & II. Gal-
liæ Regibus. Econtrariò, excommunicatio,
quæ ob hæresin irrogatur, remedium potius
est Ecclesiæ, quæ excommunicato: quod
membrum non solum mortuum, sed & pu-
tridum, atque veneno infectum, vt aliis ne
Excommuni-
catio ob here-
sin tollit omne
ius regium. noceat, præcidatur. Ac proinde Regia po-
testas in primo excommunicatorum genere
haud moritur (neque etiam Censura illos eā
priuat:) verū moritur in ultimo, etiam si
antea Iste rex legitimus fuisset: quandoquidem
illa in subiecto planè mortuo, in quo
nec vitæ germen inest, inesse nequit: quæ vi-
ta nequit esse nisi per fidem, cum qua hæ-
resis rei nihil habet: neque etiam fides Chri-
stiana potest esse, nisi in eo, qui manet in Ec-
clesia. Quod per Oziæ, Regis lude, lepram
figuratum quondam fuit: qui quum rex es-
set legitimus, totus ea dignitate fuit priuatus;

& tan-

& tanto quidem rigore iudicij diuinij: ut pro reuerentia, quæ ei habebatur, concedendi ipsi domum separatam intra Urbem, ne extra eam collocaretur (sicut alii leprosi) Deus obstruxerit os Prophetis, tantisper dum leprosus ille superuixit. Et post obitum duntaxat eius Esaias iterum visiones suas habere cœpit: ut fusè S. Chrysostomus in Homiliis suis super Esaiam declarat. Quod euidenti argumento est, iuxta S. Patrum & totius antiquitatis interpretationem, Principem hæreticum non solum iure regiae potestatis excidere: Sed ad aliorum etiam pedes necessario proieclandū, vtq; hæreticum castigandum, esse: proindeq; inter eos, qui patrocinium illius suscipiunt, Prophetas veros haud esse.

2. Par. 26.

*Esa. 6.
Hom. 4. & 5.
in Esa.*

Præterea differunt excommunicatio regiæ potestate posterior, quales fuerunt Regum supra dictorum, & anterior siue præcedens, qualis est hæc hodierna. Nam etiamsi posterior titulo iam acquisito, & sine controuersia a ipso actu gesto, hæc priuat; verum actione ad tempus duntaxat suspendit, tantisper dum Ecclesiæ obedientia præletetur, velut accidit sub Philippo Augusto, cuius excommunicatione durante dici solebat, *Regnante Christo,* & nor. *Philippo:* eadem tamen cum anterie, & quæ Regiam potestatē præcedit, rationē est, & nominatim, quando clausula priuationis & exclusionis in censura comprehensa est, quoniam illa impedit, quò minus titulus ac-

cedat, transferens illum ad excommunicatum, quum primùm exciderit successio, ad querendum subiectum aliud idoneum, in quo resideat, manente altero priuato, non solùm *quoad actum*, sed etiam *quoad habitum*, quum perinde se habeat, ut matrimonii impedimentū, per cognationē *ex fornicatione*, aut aliter. quod impedimentum etsi *contractum non dirimit* (sic quidem tunc non nisi cohabitationem impedit), saltem *impedit contrahendum*, vitandi incestus & coniunctionis illicitae ergo. Et ultra si procedatur, efficit illa matrimonium irritū, aut nullum.

At qui certum est, in illo, de quo queritur, excommunicationem præcedere tempus potestatis regiae, cum clausula expressa exclusonis & priuationis omnis iuris Principatus ac Regni, nominatim verò Galliarum, quę tales Istum agnoscit sub excommunicationis pœna prohibet, nec non cum temporis præscriptione, ter quatérve repetitā, quandoquidem annus integer sufficit præscriptioni iuris, etiam

c. Rursus &c. in illis, qui Reges iam sunt. Testis est Henricus de Albert, Nauarorum rex, pater Iohannis de Albert, avus huius, ex matris latere, qui regno fuit priuatus ideo, quod intra anni spatium obedientiam non præstiterat. E contrario Henricus IV. Imp. annos ante quingentos & amplius, ut excommunicationis suæ annū anteuerteret, asperrima hyeme, & extremo ritæ discrimine, imam cum humilitate, ad Papam Gre-

Gregorium VII. est profectus, ut absolutionē ab eo peteret. Vbi Censura anteuerit ternis, imò quaternis annis, tempus successionis p̄tensæ: excommunicatio quandoquidem in dicta fuit Anno 1585. ad 9. diem Septembr. & mors Henrici III. à qua successio p̄texitur, accidit Anno 1589. ad 2. diem August. Quod efficit, ut priuilegiorum p̄tensorum vanitas, in gratiam Regum & Regni Galliæ, locū hic non habeat: ille siquidē Galliæ rex tunc non fuit.

Denique particularitas specialis, inserra Censuræ exclusionis, priuationis, & inhabilitationis, tam pro ipso, quam pro hæredibus eius, in perpetuum ac sempiternum, quæ quidem p̄ter superiores rationes, apud alios locum non habuit, satis superque docet, in exemplis Galliæ Regum nihil inesse, quod Isti patrocinari pos sit.

*Neque etiam à Papa absolutus,
Rex potest esse.*

C A P. VIII.

V E R U M quod magis notatu dignum est, si maximè Iste absolutus esset, & ab eo quidem; qui solus absoluere potest: neq; tamen adhuc Rex esset, aliter, quam nunc est, videlicet de facto: & neutiquam de iure.

I. Nam primò talis attributio aut restitutio iuris nō est de natura & essentia absolutionis: & per consequēs, non necessariò inde penderet: quum non eadem sit ratio restituendi in absoluendo, quæ est destituendi in condemnando: quemadmodum non eadem facilitas est reædificandi, quæ est destruendi: nec recuperandi, quæ amittendi. Præterea res non caret exemplo, reconciliatos non ad munera sua remissos esse: yti nec etiam vice versa.

II. Secundò, quū quæritur de dignitate aliqua temporali, hoc non simpliciter à clauium virtute penderet: quemadmodum nec vereri oportet, Agentes illius hoc requirere, vel etiam acceptare, si maximè eis offeratur, ne Maximæ politicæ vis inferatur, quæ villo aliquo sensu Papam hīc non agnoscendum esse docet: neque Ecclesiæ & Canonibus Conciliorum, qui omni principatus & regni iure hæreticos priuant, quicquā deferre videantur.

III. Accedit tertio, q̄ quum Iste condemnatus sit, non solum ab Ecclesia, sed etiam à Statib⁹, si maximè Papa condemnationem ecclesiasticam tollere possit, non tamen potest ciuilē: quemadmodū etiam nō constat, Absolutionē Ecclesiæ eximere Criminalē à pœna, cui illum lex & magistratus ciuilis addicunt.

IV. Etiam, quando id, quoad conscientiā, pugnaret cum effectu absolutionis. quod esse nequit, nisi vt partibus offensis satisfiat. Hoc quum nequeat aliter esse, quam vt de Statu detur.

deturbetur is, qui omnis genera criminâ læsæ
Maiestatis perpetrauit, fructus istiusmodi ab-
solutionis cum dignitate regiâ foret prorsus
~~cautelos~~, & incongruens.

V. Quintò, quum, vt luce meridianâ cla-
rius est, iste impœnitens, hæreticus & adulter
esse pergit: ego quidem non video, cur vel ab-
solui, vel saltem verba de absolutione eius fie-
ri debeant: nisi ad casum deuenire velimus,
quem Doctores nō omiserunt, & cuius exem-
pla exstant, impœnitentē nempe absolutum
fuisse, & illum, cuius hypocrisis nota est: quā-
do scilicet id rei seruit publicæ, & vt maius
malum evitetur: quemadmodum hic quidem
allegant, verendum esse, ne schisma exoria-
tur, & distractio Regni à sancta sede; quod vel
vnum hic cum specie apparentiori obiicere
possint. At nihil est aliud, quām redimere velle
vexationem, vt loquuntur Theologi, & non in
ipso solidi quiddā operari, nisi vt iudicio Dei
relinquatur, disciplinâ priuetur, & sanguis su-
per caput eius mittatur: cuius experientia in
Ario, & Georgio, Bohemorum Rege, mani-
festa est: cuius utriusq; absolutio, eundem in
modum concessa, aliud nihil attulit, quām
mortem terribilem & horrendam, quæ frui
bono illo ipsis non permisit, quo erant indi-
gni, & quod cū simulatione & insolentiâ fla-
gitabant. Imò argumento hoc foret oppres-
sionis Ecclesiæ euidentissimæ: quam si vi ab-
ripere iste velit, non plus iuris aut præiudicij

Sum. Ang.
absol. 3. nu. 7.
Sylu. abs. 3.
nu. 10.

pro regia potestate obtinere queat, quam obtinuit Esauo septies repetita adoratio frattis Iacobi: aut quam obtineret prædoni, absolutione vi exorta, ad efficiendum eum iustum possefforem eius, quod eripuisse alteri.

V I. Adhuc maioris mometi est illud quod quum non possit esse rex iure, nisi aut per probationem & corroborationem iuris eius prætensi, quod est de successione, aut per acquisitionem iuris noui, ob amissionem & annullationem primi: tunc neutrum absolutionis vi, esse potest. iuxta primum, obstant leges omnes, cum Canonice, tum ciuiles, quæ hæreticos, multò magis relapsos, ab omni principatus iure excludunt. Et nominatim exstant in eum iudicia lata cum ab Ecclesia, tum a Statibus, ut quidem hec expressissima verba testantur, *Condemnatum esse, ut hostem iuratum Ecclesia, Regis & Status, ut reum criminis lese Majestatis diuina & humana in primo capite, & declaratum inhabilem ad succedendum regno Gallie, priuatum tum ipsum, tum heredes eius, omni successionis iure.* quod tantundem valet, ac Priuatum esse non actu solū, ut alios Reges, sed etiam habitu: adeò ut subterfugere ipse nullo modo queat: quibus Ecclesia addit verba *In perpetuum:* ut quæ iudicauerit, nunquam tutiore ei fidendum fore, ita factitans, quod potuit factitare, iuxta regulam superiorem. Quæ verba omnia quum tantundem valeant, quantum iuxta Maximam communem sonant: idcirco

circo necessarium est, hūc ea esse cūm producere. Breuiter, omnia ista verba prorsus subrueremus, si in p̄iūdicatorum istorum omnium comprobare vellemus, Regem fuisse iure.

Quod si dicamus, sine offensione legū, quē effectum suum sortitæ sint, absolutionē illum in ius amissum restituisse: tum hīc minus apparentiē erit quoniam ius amissum per crimē, essentialiter non redit, nisi per absolutionem criminis. Verū res sunt separatæ, & actiones differētes, etiam in rebus spiritualibus, & pūrē ecclesiasticis: vt in Simoniaco apparet: cui absolucionē concessā non potest firmare prouisionem illicitā, nec legitimū eum possessorē efficere: sed iure opus est nouo, iuxta Canonicī & ciuilis iuris regulam, *Illud, quod initio non subsistit in iure, neque posse redire tempore.*

Quod si eō progrediamur, vt omnem humanam legem transiliamus: tum ipsa lex naturalis restiterit, per quam & iuxta quā, quin ius illi ademptū sit, locum hic habebit Maxima physica, *A priuatione ad habitum non fit regressus.* quum eadem proportio sit ad ius illud semel amissum, quæ est amissi semel visūs, aut membra amputati vel mortui, quod redire nequit, nisi gratiā mere supernaturali, & in naturā haud fundatā. Argumentum quandoquidem pro naturā hīc fallere nequit, si fundamentum iuris amissum sit, tum necessariō etiam ius ipsum perire. Atqui fundamentum iuris de Regiā potestate in eo periisse, id qui-

D reg. iuris in
6. reg. 18. ff. de
reg. iur. l. 29.

dem probatione indiget. Etenim quum fundamen-
tum istud non aliud sit, quam est cuius-
libet dominii generatim, videlicet non nisi
contractus mutuus & obligatio reciproca, in-
ter dominum & vasallum; in quo ius succe-
sionis subsistit, quodque ipsum regit & mode-
ratur.

Fundamen-
tum iuris re-
gij quale.

ideò populi, iuxta terminos, & cum
presuppositione illius in recognitionem con-
fenserunt eorum; qui ex linea vel trunko Reg-
um ipsorum descenderunt. Præterea, aliunde
constat, si alterutra pars contraueniat, ob-
ligationem fieri nullam, ob æqualitatem iuris
illic contentam: hic autem quum adeò con-
tra venerit, ut vehementius quispiam contra-
uenisse nec dici nec cogitari possit: (quod do-
cent tot impetus hostiles & turbæ, quas con-
citatuit, non contra Reges tantum, sed etiam
contra Statum: tot item crudelitates; quas
exercuit in omnis generis homines, & cunctas
leges, cum ciuiles, tum bellicas; adeò ut per-
fidia & nequitia species nulla sit, qua eum no-
tinatum aut coquinatum videoas.) idcirco
necessariò sequitur, obligatione hoc modo
amplius non existente, neque fundamentum
amplius esse, & per consequens ius similiter
perire.

Taceo, quod omnis violentus possessor, qui
vi & præter leges iustitiae scipsum stabilit, etiā
in eo, quod proprium est ipsius, lege possesso-
ne suâ priuat. Quo sit, ut tanto minus usur-
patoris huiusc violentia posterior, qua inua-
dir

dit quod suum non est, ad acquirendum ius quodpiam, comprobari possit; quum sit noua iniuria, & capacitas cum præcedentibus. Hinc consequitur, iuxta regulam superiorem, vt ius, si vllum vñquam habuit, quando semel ademptū est, ad illum redire omnino nequeat.

Nec iuuat dicere, *Ablatā causā, quæ est cō-*
dēmnatio, cessare etiā debere effectū. Nam etiam *Causa cessante
 si Maxima vera est de effectu, qui est in actione
 continuā, vt quin ædificamus, pingimus,
 scribimus (In hoc etenim casu ablatā causā
 necessario cessat effectus,) id tamē de effectu
 dici nequit, qui est opus semel consummatum
 & perfectum: siue posituum sit, vt ædificium,
 tabella, liber, &c. siue priuatuum, vt amissio
 visus, virtæ, virginitatis; quæ, etiam ablatā cau-
 sa, non cessant esse: nempe, iuxta primum ge-
 nus, ædificium post architectum, tabella post
 pictorem, liber post scriptorem, & filius post
 patrem: &c. iuxta posterius genus, cœcitas post
 curatum malum, ob quod visus amissus fue-
 rat. Sic vita aut virginitas non redeunt, etiam si
 ille punitus sit, qui vnum aut alterum ademe-
 rat.*

Vt igitur ad rem véniamus, Quemadmo-
 dum Maxima locum haberet in materia sus-
 pensionis simplicis, vt in Galliæ Regibus
 de quibus supra dictum, factitatum nouis-
 mus, Siquidem tunc causā sublatā, quæ est

*cessare effectum,
 ut intelligen-
 dum.*

excommunicatio , cessaret etiam effectus : ita
 in causa iuris amissi, ut in ipso hoc facto acci-
 dit, illa locum habere, ut videlicet rediret, no
 posset. Quandoquidē hic congruentia quæ-
 dam est cum eo , quod distinguunt Theologi
 D.Th.3.p.q.
 89.47.s.5.6. inter opus mortuum, & opus mortificatum : intel-
 ligentes per opus mortuum id , quod extra gra-
 tiam , veluti in hæresis aut excommunicatio-
 nis statu, est perpetratum ; & per opus mortifi-
 catum id , quod quum factum sit in statu gra-
 tiae , per peccatum consequens redditum est
 inutile , infructuosum & sine merito ullo au-
 thori. E quibus duobus veluti ultimum per
 pœnitentiam & gratiam subsequentem redit:
 ita primum haud redit, ut vtcunque moraliter
 bonum esse possit.

Quod si queratur, quid ergo absolutio pre-
 stet, si ius amissum non redeat ? Respondetur,
 quod vt, si Absolutus impœnitens existat, ef-
 fectus alius non foret , quamvis , de quo supra;
 ita , si (quod Deus velit) pœnitentia foret ve-
 ra , certe effectus propterea non exiguis esset
 futurus : vt pote in spiritualibus ; remit-
 tendo illum in Ecclesiæ gremium , & regni
 cælorum capacem reddendo : temporalium
 verò respectu, quicquid illa operari posset, fo-
 ret ad reddendum eum compotem noui iuris,
 & per electionem, auferendo impedimentum
 in foro fori: quo durante, is ille esse non posset;
 Verum ut nihilominus ratio superioris iuris
 prætensi, tanquam rei non amplius subsisten-
 tis,

tis, habeatur: idque tum ut exemplo seruiat, tum ut propugnetur iudiciorū, & legum tam Canonicarū, quam fundamentalium Regni authoritas.

Atque ita quum nouo iure opus sit, quaeritur, quis nam illud ei dederit? Is quidem Papa nequit esse, iuxta regulam superiorē, quum id quidem nō simpliciter pendeat à clauibus. Neq; etiam Agentes isthōc titulo niti vellent. Et neq; sanctitas eius sine commemorata Statuum electione posset. Imò nec Status possent esse: vt qui congregati haud erāt. Si dicamus, Consensum publicum supplementū hīc præstare, interpretatio hęc potius est prava libertatis publicae (sine qua ius nequit esse,) quam capacitatris violentiae: voluntaris item Catholicorum potius, quam potentiae hereticorum: & consensus populorum, quam virium hostiū, & ministrorū tyrānidis: siquidem ex lacrymis & suspiriis eorum, qui sub persecutione manifesta & continua ingemiscunt, hanc ipsorum voluntatem non esse, facile colligitur.

Ceterū, quod adhuc lögīū progreditur, *ius acquisitum alteri.* res non est, quæ effici queat in præiudicium eius, cui ius est acquisitum, & ad quem, quum primū incapax redditur, excluditur, & in foro proclamatur, illud irrevocabiliter est deuolutum: quum ratum sit inter lūriscōsultos, *Incapacem haberi ut mortuum, & non impedire sequentes.*

Neq; huic obstat, quod in absolutione eius,

F

aut utrum hoc negotium Romæ tractatum sit,
Regis Galliæ quædam qualitas irrepsit, immo
admissa, prolata, & processu inserta fuit: quæ
doquidem ex iuris dispositione qualitates præ-
tensiæ non præjudicant partibus. Neque pos-
set hoc per omnia impedire ius, tam eorum, qui
funt offensi, & iuste proinde sese opponunt,
quam eius, quisunque ius habet: neque si ma-
xime præsentes, contraria protestati sint; quum,
& per legem ipsam, protestatione opus non sit ad in-

*I. cuius ff. de pi-
firmandam actionem, per se nullam. Saltem con-
gnorat. aet.*

1. Reg. 18.

1. Reg. 24.

¶ 26.

ges minus fieri posset in præjudicium tot ho-
num absentium, & detentorum in captiu-
itate, qui animo & spiritu, adde & conscientiæ
vinculo, sese opponunt. Sivel David ipse ut
Sauli tanquam Regi suo seruiret, talemque eum
agnosceret, etiam quum iniuste ab eo persecu-
tionem pataretur, solam defensuam propu-
gnauit, ac tum quoque, quum in potestate sua
illum haberet, ei pepercit, protestatus manu-
Vncto Dei se inferre nolle, immo coram eo se pro-
strauit, dominum ac regem suum illum, se ve-
to, respectu illius, canem mortuum appellans:
si, inquam, omnia hæc obstat eum non potue-
runt, quin ius regni, ad ipsum deuolutum, vel
Saulis hostis sui confessione, integrum ei per-
maneret: quanto valentiori argumento silen-
tium in hac actione, de qua agitur, etiam absen-
tium, præjudicare nequit illis, aut seruire præ-
tendentis?

Simi-

Similiter, quod ad Sanctitatem suam attinet, si maximè hęc commemoratā Regis qualitatem admitteret, imò in medium afferret, id quidē maius pondus non haberet, quum ad factū nō pertineat, de quo agitur: pr̄sumi quandoquidem nequit, iudicem plus pronunciāsse, quām quod fuit postulatū: quemadmodum neq; ex dispositione iuris id valeret. Et, vt dictum est, vereri non oporter, Agentes eō deuenturos, veluti neque recipi deberent, inauditis partibus. Multò minus rationis habet, si simplicē enunciationē ius tribuere dicamus: si quidem, eodem tradente iure, *Verba enuntiationia non disponunt*: quantò minùs ergo in factō huius consequentiæ?

Neq; Rex dici potest ex successione iure.

C A P. I X.

VERVM quid fiet, si non solām ius periit, sed id ne quidem vñquam fuit vel in natura, vel aliter? Quod si hic quidem sit, erit, non vt eius, qui visum amisit, aut auditum, aut loquelas: sed vt illius; qui, non vidit, non audiuit, non locutus est vñquam: item non vt eius, cui vita adēpta, sed vt massæ carnis; in quam anima non infusa fuit.

Quæ nullitas appetet, tam ex consideratione generali naturæ regnorum, quam ex moderatione speciali in causâ successionū: Prior quidem; quia absurdum est dicere simpliciter, successionem, vbi cunque ea recepta fuerit, siue in Gallia, siue alibi, tantopere ligare regna aut populos, ut ea immoti & necessarii fundamenti instar sit. Quandoquidem si maximè illa admittatur, propter experientiam, quæ testatur, incommoda ibi minora inesse, quam in electione: id tamen haec tenus iuri Naturæ, in quo electio niritur, præjudicare nequit, aut manus tantopere costringere, ut successorum vitio & indignitate successio fiat detimento: electio vero necessaria: ut quæ fundatum est, in quo successio consistit, cuiusq; conditionibus contentis in contractu mutuo, inter Dominum & Vasallum, inter Reges & Populos, de quibus suprà dictum, successio astricta est, adeò, ut quantumuis videatur hæreditaria: tamen potius electiva sit.

Testis rei huius est Regnum praxis; in quibus successio: potiorem ferè locum obtinuit: vbi remotiores sapientis prælati sunt propinquioribus, & postgeniti primogenitis: imo familiæ etiam prorsus immutata: partim quidem propter improbitatem eius, qui succedere debebat: partim propter improbitatē patris eius: partim propter minorem ætatem: interdum etiam propter unicum populi fauorem. Et quidem in cooptandis & consecrandis Re-

dis Regibus, quæcunque tandem in successione incelse posint: hic tamen semper forma quædam electionis apparet: quod cum in regno Israëlis, tum in regnis orbis Christiani Hispania, Portugallia, Anglia, & speciatim Gallia, experientiâ clarissime testatur.

Ita in Israël præterquam quod David diuinatus electus fuit, magno Saulis & totius domus eius detrimento; Salomon, decimogenitus eius filius coronam reportauit primogeniti suis. Et in successione eius lèpe de Regib. dicitur, eos constitutos esse à populo, veluti de Roboamo, Azaria, Ioáso, Ochozia & aliis.

In Hispania, ab Anno 416. quo Goths expulerunt Romanos triplicis originis; qui illic fuerunt usque ad annum 1240. quo tempore domus Austriaca illuc ingressa est: unde prima fuit Gothorum; quæ durauit annos trecetos; altera Dom-Palazi, Regis Asturianorum; quæ alios annos trecetos durauit: tertia Dom-Sanchi Maioris Regis Nauarre quæ annos durauit quingentos: infinita reperiuntur exempla non solum primogenitorū, sed omnium etiam filiorum Regum depositorum, & auunculorum; qui à Statibus prælati fuerunt, etiam tum, quum successio ibi tantâ poteret autoritate, ut hæreditaria videretur: quod obseruatum & post Dom-Ramirū, quando filii primogeniti Regum incipiebant assumere Principum Hispaniarum nomen.

Testis huiusc rei est, centenos post annos,

F 3

3. Reg. i.

3. Reg. 12.

2. Par. 22.

& 23.

aut circa, exclusio liberorum Dom-Ordonii III. qui quaterni erant filii & filia vna. Hi etenim ob minorē ætatem exclusi sunt, & Dom-Fruela, auunculus, illorum in locum substitutus: post cuius obitum, licet plures reliquisset liberos, primogenitus dicti Dom-Ordonii, qui exclusus antea erat, clauum regni recepit.

Testis etiam est Anno 590. Dom-Sanchus, cognomine Gordus, frater Dom-Ordonii III. qui à Statibus electus fuit, in præiudiciū Principis Dom-Vermudi, filii primogeniti dicti Ordonii, quem hic iustam ætatem nondum attigisset. Testis & est Anno 1207. Donna-Berenguela, coniunx Principis Leonis; quæ à Statib. regina electa fuit, & soror eius Donna-Blanca exclusa, cum filio S. Ludouico, Rege Gallorum: veritis, ne regnum delaberetur in manus peregrinorū. Et Anno 1276. Dom-Sanchus Braus declaratus fuit à Statibus, Segouia cōgregatis, Successor Patris sui, in præiudicium filiorū Fratris sui primogeniti: iuxta quam declarationem coronatus fuit Anno 1584. à quo originem sumpsit Rex hodiernus, & Duces de Medina-Celi, qui ex dictis infantibus fratris primogeniti exauthoratis descendunt.

In Portugallia Dom. Iohannes, frater illegitimus Dom. Ferdinandi I. Rex electus, & filia iam commemorati Ferdinandi (ad quem diadema ex successione pertinebat)

remota

*Anib. Moral.
Garibag.*

remota fuit : quia connubio iuncta erat Iohanni. Regi Castiliæ.

Pel. Virg.

In Anglia ultra viginti exstant exempla electionis, edita contra successionem, tam antea, quam post Conquisitionem Normannorum : nepe ab Anno 802. quo Egbertus, Rex Britanniae, fuit electus (quam Angliam ipse nominari curauit tunc, quum Pepinus rerum potiretur in Gallia :) usque ad dictam Conquisitionem decies, & totidem postmodum, unde ultima expirauit in Henrico VII. aucto Reginæ, qua nunc regnat.

Verum cum primis & speciatim in Gallia, exempla huius rei insignia & frequentia occurunt. Etenim, ut primam stirpem prætercamus, (quandoquidem nonnulli dicunt, id temporis successionem nondum fundatam fuisse :) Pepinus, rex ex secunda stirpe primus, per electionem ad gubernacula peruenit : post cuius obitum & duo filii eius, Carolus & Carolomanus electi fuerunt, ad distribuendum qualiter regnum. Triennio post, mortuo Carolomano, Ordines Galliae iuramento regni se deuinxerunt cum supra commemorato Carolo, exclusis liberis Carolomanis : Ita per electionem Ludoico Bono successit Carolus Calvus, filius eius quartogenitus, Anno 840. Carolo successit Ludouic' Balbus, filius eius tertio geniti, excluso ob improbitatem primogenito. Ludoico successerunt duo filii illegitimi, Lud. & Carolomanus, electi ab

Ordinibus Anno 881. & filius legitimus, Carolus simplex ob ætatem minorem fuit exclusus. His duobus successit Ludoicus Otiosus: quo deposito electus fuit Carolus Grossus: & hoc etiā deposito, ab Ordinibus, electus fuit Odo, Comes Parisiensis, & Dux Andegauensis. Hoc expulso, in locum eius suffectus est Carolus simplex: & post hunc electus Hugo Capetus, Anno 988. Carolus vero Lotharingus, filius Ludouici Ultramarini, legitimus Successor exclusus, propterea quod Germanis fauisset, & Ordinum legati permisum esse affirmarent, à diademate excludere eos; qui eo essent indigni: ut Haillanus prodidit. Sic Anno 1110. post obitum Philippi I. Ludouicus Grossus filius eius à populo deponēdus erat ob malam gratiam, quam patri suo exhibuit. Itaque, ut rei huic obuiam iretur, ocyus, & præter ordinem, consilio & auxilio amicorum suorum coronatus fuit Aureliae. Idem testatur Philippus Comminæus, videlicet deliberatum fuisse à populo, ut successione sua remoueretur Carolus VIII. filius Ludouici XI. ob malevolentiam, exhibitam ab eo patri Ludouico.

Reges per gratiam Dei.

Accedit his exemplis consuetudo ordinaria Regum Christianorum, quā se appellant *Reges per gratiam Dei*: hac confessione declarantes, quod, si maximè gratia & natura, hoc est, successio in titulo potestatis Regiae conueniat; tamen successio præcipuum fundamentum esse nequeat consequendæ illius contra-

gra-

gratiam : & minus in eo regno ; quod singula-
ri priuilegio vocatur Christianissimum.

Præterea accedit forma consecrandi & co-
ronandi Reges Galliæ, cùm antiqua, tum mo-
derna. Nam iuxta antiquam, Rex Galliæ co-
ronandus iuramentum his verbis præstabat :
*Ego N. per Dei gratiam, proximus, ut coroner Rex
Galliæ, &c.* Quæ forma initium sumpsit à Clo-
doueo , & durauit annos sexcétos, si fides ha-
benda est Wilhelmo de Nangis, & post illum,
Tilleto : hoc est , vsque ad Ludouicum iunio-
rem; qui in consecratione filii sui Philippi Au-
gusti, addidit duodecim Pares , & plures alias
cerimonias , quibus magnificentiorem eum
redderet; mutans parumper iuramenti formu-
lam , ita tamen ut nihil innouaret in substan-
tia. quod ex coronatione Régum etiamnum
hodie appetat : in cuius ceremoniis quum ex-
pressè hæc cōtineatur, qua populus ternâ vice
interrogatur, *Ant talem & talem Regem velit ha-
bere.* (quo ipso veræ electionis formula repræ-
sētatur) sanè omne illud infertur, de quo an-
tè est dictum : hac quandoquidem ratione ti-
tulus Regis defertur in consecratione . & qui-
dem consensu populi: & licet confessio ibi lo-
cum habeat, admodum conuenienter, si nihil
impedit : attamen illud præcipuum funda-
mentum non est : multò minus derogare po-
test cunctis legibus , cùm diuinis, tum huma-
nis , & iudiciis in contrarium latis, velut ho-
die prætendi solet.

Belleforest.

*Ius successionis
cessat in gradu
decimo.*

*Excep^{tio} ri-
di-
cula.*

Quod deinde attinet ad Specialem moderationem in causa successionū, quum Docto-
rū testimonio, omne consanguinitatis ius cel-
set in gradu decimo: inde iudicari facile po-
test, quæ sit infirmitas, imò nullitas iuris eius,
qui est in gradu duntaxat vicesimo secundo.
Etenim quod Baldus addit, regulā fallere in fa-
milia Borboniorū, quod Achilleum nonnullis
argumentum est: id quidem mihi nimis infir-
mum, pro tantæ rei pondere, videtur: quū hęc
sit exceptio carēs subiecto ac fundamēto (pa-
ce tamen dixerim meriti, quod illic subesse
queat:) Doctorq; iste, quicquid tandem illū
permouerit, satis ipse ostēdit, quum rationem
nullam alleget, regulam istam nec credi, nec
multum curari debere: eademque facilitate,
qua profertur, reliiciendam esse.

Sed esto, Baldum serio locutum esse, & rem
ita se habere: non tamen de Bourboniis hære-
ticis id intellexisse potest: quum satis cognitū
ei fuerit, hæreticos iure indignos, & successio-
num incapaces esse. Ac proinde, quum maxi-
mè conueniret, vnum ex familia illa eligi, ve-
luti Ordines vltimi Bl̄esenses neutiquam cō-
tradicunt: in omnem tamen euentum libe-
rum esse debet, eligi eum, qui sit omnium uti-
lissimus, & in quo minimum insit in capacita-
tis illius summæ; quæ est hæreticum & ex-
communicatum relapsum esse: vt tot ab eo
in Galliam perpetratos actus hostiles ta-
ccam.

Neque

*Neque propter obedientiam, quæ ei
præstatur, Rex appellari
potest.*

C A P. X.

QUOD si colophonis loco dicatur, Henri-
cum tandem rerum potitum, & prospe-
ritatem atq; obedientiam, quæ per vniuersam
Gallia eī præstatur, titulum eius esse: respon-
debunt primò Catholici, præterquam quod
obedientia ista nondum satis tuta ei est, si ma-
xime Rex sit factō, non tamen propterea Re-
gem esse iure: non magis; quam eum; qui in E-
uangelio Princeps vocatur *huius Mundi*: & *Ioh. 12.*
omnino omnes; qui hisce in terris usurpatores
vnquam fuerunt. Afferent deinde in medium
Luciferi responsum, quod Constantio quon-
dam dedit. clypeo isto se defendere volenti
Lucif. contr.
ad propugnandum Arianismum, & non nisi
ad gladium suum & prosperitatem suam pro-
uocati, quo Princeps legitimus agnosceretur:
quem Praeful ille in hæc verba allocutus est. si
maxime Saul longè tempore regnauit, & bellū in-
tulit Davidi, postquam à Deo reprobatus fuit; non
tamen propterea regnandi ius habuit, vel cessavit
esse illegitimus: quum ius ille habere nequeat, cui
Deus illud ademit, imò ali dedit sententiā irre-
uocabili. Præterea hoc vnum è secretis prou-
dentiæ Dei est, quod regnare permittit e-
iusmodi homines. Hoc facit partim ad suos *I. Reg. 13. Cap. 15.*
Cap. 16. *Ps. 88.*

Deut. 13.

Am. 9.

probādos *An ipsum ament, vel non ament*, sicut loquitur Scriptura: partim ut vel cribri instar eis vtatur, *ad cribrandam domum Israe*, inquit Propheta: vel instar lapidis Lydii, *ad renelandas cogitationes secretas*, & in apertum referendum id, quod in diturna obscuritate latuerat: partim, ut inquit S. Chrysostom⁹, ne suos otio torpere patiatur, sed eos exerceat in patientia, qua hostibus suis resistere possint: partim ad puniendū populum: aut alias etiam ob causas; quas ipse uouit: nos verò ignoramus, quod factum fuit sub Antiochis, Valentibus, Iulianis, & in primis sub detestabili illo Copronymo: qui tā fortunatus erat in rebus suis, quām erat impius ac sceleratus. Quod & iudicari debebat de regno Hērici: & neutiquam concedi, quasi ius ei fuerit ullum acquisitum.

Placet etiam hoc addere: Quod si maximè perfidia illorum, qui conscientiæ & honori fecerunt naufragium, fenestram ei ad hanc dignitatem aperuerit: dici tamen nequit, hanc tentationem adeò validam fuisse, ut reliqua etiam coimmouere potuerit, non magis, quām fecerat tentatio temporis suprà commemoratorum: & Deum non reseruare sibi semper ingentem numerum illorum, qui Baali genua non flectunt. Nam etiamsi per foramina cribri illius puluis penetrat *de ruderibus domus Israe*, ut loquitur Propheta: Deus tamen lapides sibi seruat; quorum *ne minimus cadet in terram*, ad restaurandos aliquando muros Ierusalem.

Sic

Am. 9.

Psal. 50

Sic quamvis per idem cribrum , minutissimum deuoluitur granum , ut Deus in visione demonstrauit, per lectionis Africanę sub Hуnerico Vandolorum Rege , Catholicum se simulante, statum declarans; minimum tamen paruuus inde cumulus restabat, qui seminis loco in posterum seruiret, & restaurare posset Ecclesiam.

*Hæretici , & potissimum relapsi iure
diuino & humano, morte sunt
afficiendi.*

C A P. X I.

V ERYM quia non sufficit dicere, Castellum noluisse inuadere Regem: sed eum, quem sciebat nec esse, nec posse esse Regem; ideo si queritur, quo iure talem inuadere liceat, quū Lex homicidium prohibeat: quero & ego, cur laudetur & approbetur à Deo Phineas, quòd scortatorem Israëlitam , & scortatricem Madianitidem uno trāfixit iētu? Cur Ehod laudetur; qui tyrranum Eglonem, Moabitarum regem, occidit, gladio ventri illius infixus? Cur Matathias; qui idololatram Hebræum, & ministerum Regis, cogere volentem ipsū ad eandem impietatem, peremit? Cur Elias; qui falsos Prophetas interfecit? Cur Judith; quæ Holosernem truncavit? Cur Iahel; quæ Sisaram ē

*Exod. 21.**Num. 25.**Ind. 3.**I. Mac. 2.*

medio sustulit, capiti eius clavo infixo? Cur, inquam, hec talia comprobent & laudent publicè Ecclesia & homines, si dispensatio legis cùm diuinæ, tum humanæ, non sit admittēda?

Etenim quod ad diuinam attinet legem, responsio manifesta est, Praecepta superiora derogare inferioribus, anteriora posteriorib. & primam tabulam secundæ, & omnibus preceptis generatim illud, quod est omnium primum: quod spectat ad Dei honorē: quod est supra sabathum, contra quod valent nec pater, nec mater, nec rex, nec herus quicunque: ut quidē disertis verbis in scriptura docetur.

Iuxta hanc regulam, et si occidere in genere prohibitum est: non tamen obstat, quo minus certas personas occidere liceat: & nominatim hæreticos & tyrannos: maximè vero, quando ambo hi coniuncti sunt. Nam ad hæreticos quod attinet: Is, inquit scriptura, qui

Deut. 17. §. 25. obedire noluerit sacerdoti, moriatur ex decreto iudicis. Atqui per hunc, qui inobediens est Sacerdoti, intelligi debet hæreticus. Sic eadem scriptura alibi iubet perimi Canaanos, Iebusacos, & Amalechitas: & Dauid inquit, *Exsimida jummo mane omnes improbos terra, ad rescindendū ē cinitate Iebone omnes, qui operā dant iniqutati.* Certè, qui vel vni horū parcit, eius vita respōdebit pro illius: ut in Saule, parcente Regi Amalechitarū Agago, & in Achabo parcentre Benhadabo Syrorum Regi, clarissimē apparet

1. Reg. 15

3. Reg. 20.

2. Par. 25.

*Math. 12. §.
22.*

Psal. 100.

*1. Reg. 15
3. Reg. 20.
2. Par. 25.*

tet : iuxta quod, ne quidem Regibus Iudæ, ut docet exemplum Regis Amasis, qui ob apostasiam suam in Lachis morte affectus est, condonatum fuit. Et constat, omnes illos in numero hæreticorum repositos fuisse.

Ita in Nou. Testam. Scriptura, quæ hæreticos illorum nominibus intignit, quos morte plecti oportet, illos modò *lupos rapaces*, omnium habitatu induitos, modò fures & latrones appellans, satis euidenter demonstrat, extermiñandos esse.

Ad humanum deinde ius, tum ciuile, tum canonicum quod attinet, Concilium Chalcedonense, quod hæreticum Eutychen, & in eo omnes hæreticos, ad ignis supplicium condemnat, idem comprobat, verissimam esse testificans Euangelii vocem, *Ramum, qui separatus est a trunco, siccum euadere, & in ignem coniuci ac comburi.* Cui suffragantur S. Hieronymus, & S. Leo Papa, afferentes, Priscillanum hæreticum, & nonnullos discipulos eius, morte affectos esse per gladium legum publicarū. Sic Imperatorum, Theodosii, Valentiniani & Marciani leges condemnant hæreticos, ut morte afficiantur. Vnde S. Augustinus scribit, *Donatistas ob id appellasse Catholicos maclatores corporum.* Quod scripsit ex consuetudine, quæ tum inualuerat, morte plectendi hæreticos per gladium materialē : ut idem Doctor alibi loquitur,

Conc. Chal.
act. 1.

Hier. ep. ad.
Ctes. contr. Pel.
Leo, ep. 93.

I. I. contr. ep.
Farm. c. 7.

*l.2.contr. lit.
Petil.c.92.*

quam legem ipse ob fructus inde pullullantes approbavit, quanquam initio contrariam habuerit opinionem; quam postea retractauit, veluti ante eum S. Basilius, in causa Apolinistarum.

Verum & posteriorum temporum consuetudo id docet. Nam in Concilio Constantiensi Iohannes Hussus, & Hieronymus Pragensis: nostris vero temporibus, per totum Christianum orbem, & nominatim per Galliam, infiniti haeretici sublati sunt. Idem inter haereticos ipsos factitari, Calvinus testis est, qui Seruatum concremandum curauit Geueue.

*Moderatio pœ-
ne haereticorum
locum non ha-
bet in relapsis.*

*Alphons.de iust.
haaret. cap.*

Caterum, quia conuersio quorundam maneriam Ecclesiae suppeditauit, rigorem istum aliquo modo emolliendi: ideo speciatim de Relapsis dicitur, qui censemur ~~in manus brachii secularis~~, & tales iudicatur a Lege, quod etiam inauditi tradidiebant ~~in manus brachii secularis~~, quo morte afficiantur. Hec enim constitutio est. Lucii, cap. 3. ad Abolendam. & postmodum Alexandri 4. cap. Supereo. & Concilii Narbonensis contra reliquias Albigensium, per Episcopos & Praelatos Galliae.

Nec valet excusatio, hunc esse spiritualem morbum, ac proinde mediis spiritualibus curandum, non pœnis temporalibus: velut Parliamentum pronunciauit, quum in vincula coniiceret Religiosum ordinis sancte Crucis, propterea quod inter concionandum dixerat, *Hæreticos igne puniendos esse: qua in opinione adhuc*

adhuc hodie versatur. Quasi verò vitium in
Mundo existat, quod animi morbum dicere
nequeas: quod in animo non consistat, atque
eandem ita excusationem accipiat. Aut quasi
hæresis simplex existat error, & non potius ^{Hæresis. vitium}
malitia destinata: quasi vitium existat intel- ^{voluntatis &}
lectus, & non potius voluntatis, quæ intelle- ^{malitia.}
^{2 Cor. 10.}
Etum in obedientiam fidei captiuum ducere recu-
sat. Aut quasi error excusari possit, quando
res sunt definitæ. Aut quasi adhuc querere
oporteat, quando res inuentæ sunt, & veraces
iudicatæ per illam, quæ rerum istarum Regu-
la est, &c. ut loquitur S. Paulus, *columna & fir-*
mamentū veritatis, nempe Ecclesiam &c. Qua- ^{Gal. 3.}
si item hoc non iudicatum sit, & per ipsorum-
met leges declaratum *crimen publicum, & læsæ*
Maiestatis diuinæ & humanæ, supplicioque
proinde dignum. Quare igitur corpore ple-
etatur is, quem in vinculis constrictum tenet,
siquidem, omni in casu, iuxta opinionem ipso-
rum, hic non nisi spiritus error foret? Nam si
incommoda & turbas inde exorituras, præ-
tendant, vel turbæ, quas Hugonoti concitâ-
runt, & incendia, quæ passim inflammârunt,
permouere ipsos, ad puniendos & mulctan-
dos illos, deberent. quippe arbor ex fructu
iudicanda est, an in ignem coniicienda sit: ut
qui manifestè illos tutando, luculéttissimè de-
clarant, se ex illorum met esse numero; quan-
doquidem quum potentiores sint, moliuntur
in Catholicos ea, quæ contra illos met moliti

Authent. G. t-
zar. c. de hæ-
l. Ar.

debebant. Vnde apparet, quum in propria lo-
quantur causa, iudicium eorum recipien-
dum non esse.

*Hæretici è medio tolli possunt ab ho-
minibus pruatis: si aliter
fieri nequeat.*

C A P. XII.

QUOD si statutatur, hæreticos è medio tol-
lendos ab ordinario magistratu, sicq; in-
telligendos esse locos supra commemoratos:
respondeatur, Vt hoc verum est rebus saluis &
integris, & quando id efficiendi mediū haud
deest: sic, casu intercedente alio, & necessita-
te publicâ postulante, & specialiter processu
eius expedito, aliam tunc viam patere, ab uno
& altero iure, proximo cuique, qui id effectu
dare possit, quum Deus in scriptura dicat: Si
incitauerit te frater tuus, filius mauristus, vel filius
tuus, vel filia tua, vel uxor sinus ini, vel amicus tu-
us, qui est sicut anima tua, clam dicendo: Eamus &
colamus Deos alios, quos non nosti, tu & patres tui,
non acquiesces ei, neq; obedies ei, nec parcer oculus
tuus ei, neq; indulgebis, & non operies cum: sed oc-
cidendo occides eum, manus tua erit in eo prius, ut
mori facias eum, & manus omnis populi posteri, &c.
luxta quod mandatum exempla superius
allegata Phineas, Ehodi, Elias, Matathias, Iudi-
thæ,

Deut. 13.

chæ, Iahelis, non fuerūt ex forma iuridica, sed
primā quaque occasione profecta.

Præterea, si hæretici sunt *lupi & latrones*;
quorum illi interfici solent à primo quolibet: hi verò si noctu deprehendantur, aut interdiu vi se defendere velint, iuxta legem XII. *Cic. pro Mil.*
Tabularum iustiis quandoquidem nihil est,
quam vbi ratio nihil potest, ibi opponere vim
contra vim: tunc eodem modo sequitur, lici-
tum esse proximo cuique homines istiusmodi
obtruncare, specialiter verò reos, relapsos, cō-
demnatos, siquidem aliud medium illos ne-
candi non occitum.

Et hæc ipsa Ecclesiæ mens est, quando ho-
mines tales declarat & pronunciat *dissimilares* (ut
de Principibus, hæreticorum fautoribus, ma-
gis verò de hæreticis ipsis est dictum suprà)
hoc est, condemnatos & proscriptos ad mor-
tem: in quibus omne debitum obligationis,
respectus, seruitii, subiectionis, amicitiae, co-
gnationis, promissæ fidei, aut alia res quævis
cessaritollenz quodam modo scrupulum, qui
in eise potest primo cuique, ad euacuandum
illis Mundum, ceu executori brachii secula-
ris, cui virium non satis suppedit, committenti
actum iustitiae, & autoritate quidem publi-
câ: addens Concilio Laterenensi etiâ hoc pun-
ctum, *Vi priuatur sepultura, & actiones eius re-
scindantur, nulleq[ue] declarentur.* In quem mo-
dum illa impium tractat, qui sic penitus op-
pressus fuisset, ceu iure peremptus: aut ut be-

Itia furiosa, medio in campo interficta, cuius
pelle venatores contenti, corpus in viarū pur-
gamentum proiciunt.

Præter sacrum Scripturæ ius, idem ciuile
nos docet, consuetudo videlicet peruulgata
omnium regnorum, & speciatim Galliar. Te-
stis est Parlamenti decretum An. 1560. pro-
nunciatum à præsidente Magistro, contra Hu-
gonotos; quo hæreticos occidere vnicuique
permisum est: & quidem non sine gravi cau-
sa; funestior quandoquidem bestia non est,
illa, quæ animas deuorat: nec fur perniciosi-
or, illo, qui fidem hominibus eripit & religio-
nem: nec aspis venenatior, quamquam sub-
blandiendo cor petit: nec veneficus peri-
uersior, quam qui aquas putei Iacobi, verbum
nunirum Dei, contentum in sacra scriptura,
corruptit, ut Philistini quondam fecerunt, &
stella nominata *Alsyntum*; quamquam amara-
ras reddit, & tertiam pisicium partem, hoc est,
Christianorum, occidit. Ab experientia enim
notum est id, quod de illis Apostolus pronun-
ciat sermonem eorum depascere ut gangraæ.
Desribuntur & per ranas, prorepenies è puto
abyssi, quam regem impositum habet, qui Græ-
cis dicitur *Exterminans*, Latinus *Exterminans*: cu-
ius artificium est omnia vastare, & perdere.

Quod si id de Hæresiarchis intelligendum
esse statuatur: sciendum est, hæreticorum et-
iam capita, hæresiarcharum locum obtinere.
Vnde quum Decretum latum sit propter Ad-
mira-

Gen. 26.

Apoc. 8.

2.Tim. 2.

miralium Collignum, & armatos a se class eius, usurpari quoque pro iis potest, qui eodem usuri sunt.

Idem indicari debet de Tyrannis.

C A P . XIII.

AD Tyrannos quod attinet, nota sunt, quæ contra eos omni tempore, dicta & iudicata sunt. tam per Naturæ sensum, quam per consensum sapientiæ, tum Ethnicorum, tum Christianorum. Testis pro Ethniciis Cicero *Off. 3.* est, qui tyrannum interficere *malum non esse* *Tus. 5.* scribit: modò *honestum esse*: modò *gloriosum*, *Phil. 2.* etiam si maximè amicus & familiaris sit: modò docet, *omnia naturæ iuraceſſare erga tyrannos: adeo ut ſep̄ etiam cum honore uxores occiderint maritos, parentes liberos, amici amicos, & populi ac reſpublica gubernatores ſuos, etiam qui bene egiftent, obi tyrannidem.* Testis etiam sunt leges inter Græcos latæ, apud quos ſolenne erat tyrannicidis ſtatuas erigere ad memoriā, vt docet Aristoteles, & potius Quintilianus: tum *l. 5. Pol. c. 10.* apud Latinos; qualis est apud Plutarchum *Quint. l. 7.* Valerii Publicolæ; per quam licitum est interficere eum; qui affectat tyrannidem. Testis præterea locupletissima est experientia, & exempla huic conformia: veluti inter Græcos

Vall. 2.

Timoleonis, publicè propterea collaudati, quòd fratrem suum Timophanem, tyrannidem occupare volentem occidisset; item statuæ eretæ Harmodio & Aristogitoni; quòd patriam tyrannide, qua premebatur, liberare voluissent. Et inter Latinos nota sunt, quæ Romæ agitata contra Manlium Capitolinum, qui eodem de Capitolio fuit præcipitatus, quod antètam masculè defenderat.

Testes sunt & duo Gracchi, Tyberius & Caius: nec non quod Syracusis contra Calippum & Tyndaridem, ob idem tyrannidis crimen gestum fuit.

Sess. 15.

Quod deinde ad Christianos attinet, et si Concilium Constantiense iustè, sanè cēdemnauit eos, qui dicunt, *Omnem tyrannum posse occidi à quocunque suo vasallo aut subdito, & nominatim contra fidem iuratam, sineq[ue] constitutione publica;* & partim propter abulum, inde exoriturum, ut loquitur Alphonsus de Castro, ne homicidis omnia repleantur, sublatu-
ris vxoribus maritos, liberis parentes, seruis
heros, & vasallis dominos, sub prætextu ty-
rannidis exercitæ: partim verò ad claudendā
fenestram periuris, propositio ista facta est: ta-
men Naturæ ius integrum nihilominus con-
stat pro iis, qui inuadunt tyrannos, aut eos;
qui contra bonum publicum, & speciatim re-
ligionem conspirant: talesq[ue] agnoscantur, ut
iuris & facti obligatio contra eos sublata sit.
Vbi per religionem non obvia quæq[ue] inuen-
tio, aut

tio, aut demum à triduo introducta perfidia,
 qualem hæretici cudunt, intelligitur: sed Ve-
 ritas sola, hoc est, Catholica, Apostolica, Ro-
 mana: cui se opponere, aut quoconque mo-
 do per Principem damnum afferre, tam vera
 tyrannis est, quam punire hæreticos opus re-
 uerâ regium, ac proinde opus etiam iustum,
 homines eiusmodi è medio auferre. Hoc &
 Papa Honorius testatur, quū inquit. *Homici-* *in Psal. 5.*
dium peccatum non esse, si fiat ad vindicandū po-
pulum Dei. Quod Lucifer apertè propugnat, *Contr. Conf.*
 fieri debere in persona Constantii, ad exem-
 plum Phineæ & Matathiae. Conuenit cū hoc
 articulo sententia cùm Theologorū, vt Lyra- *Lyr. in 31. Num.*
 ni, Caietani, Soti, Sylvestris, Fumi, & aliorum
 post Thomam: tum Iuris consultorū, vt Fer-
 dinandi, Couarryiasi & aliorum: qui vno o-
 re dicunt omnes, *Licitum esse cuilibet in populo Couar. disp. de*
interficere tyrannos, qui armis, aut aliā vi iniustā matrim. 4.
dominum capessunt iniustum in quod ius nullum num. 6.
habent, & ubi ad superiorem non potest recurrī ad Fumus in ar-
obtinendum ius, nullumq; aliud medium tollen-
*dir tyrannidem exstat. Imò addit Caietanus, Li- *Caiet. 2. 2. q.**
citum esse & per venenum, & proditorie San. 64. art. 3.
 Thomas equidem citata Ciceronis dicta in *Thom. 2. sumt.*
 Offic. libris calculo suo comprobat, additā ra-
 tione, *Quod quum tyrannus bellum habeat ini-*
*sum contra quemvis populum, in genere & in spe-
 cie: è contrario omnes contra illum bellum habeant
 iustum: idcirco in personam eius machinari pos-*
sint id, quod ius belli contra verum hostem permit-

tit. Hac ratione si interficiatur, tum hoc ex autoritate fieri publica, non priuata: nempe unusquisq; solus, & pro omnibus, quū executor factus sit iustus & legitimus. Assentitur Gerson, Cancellarius Academiæ Parisiensis: qui, quum eidem Concilio Constantiensi, cuius proinde mentem ignorare haud potuit, interfuisset ipse, non grauatur in Tractatu suo, De decem considerationibus, ne fatuis adulatorum decipiantur erroribus, in medium afferre contra Principes violentos, quiue bono publico vim intulerunt, Maximam naturalem, Vim vire repellere licet: & id, quod Seneca dicit, sacrificium pinguiss & magis authenticum Deo offerri non posse, quam tyranni iniqui. Et quid quæso dixerint de eiusmodi tyranno, qui & religionem opprimit, totusq; ei contrarius est?

Hæretici ipsi, vtut in horas mutentur, pro fluxu & refluxu actionum suarum, & pro Principe; cuius dominatu tenentur, hac re libros suos repleuerunt. Testis est author questionum sub nomine Junii Bruti editarum: & Georgius Buchananus in libro suo De iure regni, &c. Vbi tyrannum inter immanes bestias recensem earrundemque more tractandum esse docet: & Bodinus; qui in Republ. sua tyrannum, vti solitum iuxta legem Valeriam condenat, quæ homines istiusmodi morte mulctari præcipit, sine formâ aut figurâ processus. Idem per consequens testantur supplicia, de pluribus nobilibus Gallis, Scotis, Anglis, & Germanis,

Par. 4. lit. l.

In Horc sur.

I.z.c.s.

*Crudelitas Hu-
onotorum, sub
prætextu conspi-*

manis, tanquam si tyranni fuissent, Prædicant rationis contra
tium consilio, sumta, saltem quod essent Ca-tyrannos.
tholici. quod machinati sunt in personam i-
psam Regum, & nominatim Caroli IX. Inpri-
mis verò luculenter id testatur Panegyricon
Bezæ; qui canoni inserit Poltorotum, & homi-
nem sanctum facit, propterea quòd latroci-
nium commiserat in persona Magni Francisci
Lotharingi, Ducis Guisii, quem tyranni titulo
cum primis insigniebant: adeò ut hic quidem
inter illos & nos differentia non sit, nisi iuxta
specialem determinationem tyranni, ut con-
stet, quis ille sit, aut non sit. Quæ differentia
tam est ridicula, Hæreticorum respectu; qui in
insomniis & nouitaribus suis nituntur, quam
respectu Catholicorum; qui in firma perra
Fidei Catholicæ radicati sunt, est vera & infal-
libilis.

*Soli Catholicis
verè definient
tyrannum.*

*Multo verò magis de Tyranno &
Hæretico simul.*

C A P . X I V .

HOc quum sic se habeat, si hæreticum &
tyrannum distinctè consideres: quanto
magis habebit, si coniunctim ambos? quan-
do videlicet vitulus auro coronatus est, & Im-
pietas collocata in throno? quádo impius ar-
matus, & furiosus gladio accinctus est: Aut, vt

commodius loquar, quando miluus vnguis suis, vultur rostro suo, lupus dentibus suis, taurus cornibus suis, serpens iaculo suo, draco veneno suo, aper horrentibus hispidisque setis suis, & leo rapidis pedibus suis instructus est? quando sub eodem tugurio conspiciuntur vulpes simul & leo: Vulpes haeresi, & leo tyrannide induit: Et impropietate sanè dixeris, Vbi haeresis & dominiū sunt simul, ibi tyrannidem non esse: quum authenticum Apostolorum testimonium exstet apud S. Clementē, his verbis: *Rex impius non amplius est rex, sed tyrannus.* Idq; partim quod ius non potest esse coniunctum cum impietate, partim quod natura eius nimis probè cognita est illis: quæ si authoritate valeat, continent se nequit, quin fructus producat eius, quem habet patrem, & qui à principio est homicida. Et quid quælo dicturos putas de illo; in quo impietas & tyrannis intimâ cognatione continentur, inque supremo gradu collocata sunt?

Nam si impietas illic manifesta est, vt demonstratum fuit suprà, tum non obscurior erit tyrannis, quocunque tandem sensu tyrannum accipias, sive *de iure*, sive *de facto*, vt loquuntur Doctores, hoc est, sive iniustus sit inuasor, sive ini quis administrator, quod quidem vtrumq; splendidissime liquet in Hērico.

Etenim primò regni diadema, quod prætedit, armorū vi sibi acquisiuit, præter auctoritatem legum, cùm diuinarum, tum humana-

rum:

De iure.

Conf. Apost.
l. 8. c. 2.

Ioh. 8.

Defacto.

rum : per quam & de facto, & de iure, perque
sententiam expressam ab eo exclusus est, cœn
criminis læsa Maiestatis diuinæ & humanae
reus, in primo capite, ut dictum est supra.

Secundò, tyrannum ipso facto se declarat,
dum aperte persequitur Catholicos, cum Ec-
clesiasticos, Sacerdotes & Episcopos, tum Lai-
cos; qui partes ipsius non sequuntur: quorum
fortunas, vitam, libertatem, honorem, fami-
lias opprimit exilio, carceribus, suppliciis cum
secretis per venena, ut iam dictum, tum vio-
lentis & sanguinariis: quæ ab eo tempore, ex
quo rerum in Gallia potitur, prodita ac visa
sunt partim Turonii, partim Parisiis: ubi ne-
vel in unum hæreticum, sed in sanctæ dunta-
xat Unionis socios processus institutos con-
stat: in quis solis exagitandis tempus omne te-
ritur, neruiq; omnes intenduntur: quibus e-
iusmodi imputantur crimina, qualia sunt duo
in edito prodictionis Parisiæ reseruata, quæ
non nisi velum sunt tegenda: iniustitiæ istius,
& colorandæ vindictæ tam manifestæ, siue ac-
cusatio vera sit, siue falsa. Ex quibus primum
est eorum, qui personam tum defuncti Regis,
tum suam adorti perhibentur. Quasi mox de-
functi Regis tantæ illi curæ fuerit atque cordi:
qui tamen letitiam suam inde perceptam satis
superque litteris ad Heluetios scriptis, Anno
1590. 18. die Aug. declarauit, verba faciens de
Rege, Quod Deus vindictam sumpserit de veteri
hoste suo: cui & bellum intulit. Quasi etiam

non inter omnes constituerit, ut mors haec consilio non humano accidit (sicut dictum est supra:) ita hunc non nisi praetextum fuisse, comprobandi crudelitates, quae hac in causa postea perpetratae sunt: & illius quidem personae respectu, quasi crimen appellandū sit id, quod ius naturae & belli permittit, imo exigit, aduersus hostem tam apertum, & capitalissimum Munditotius: Item quasi vir bonus nullus & partis Catholicæ fuerit, qui non id perpetrādi desiderio debuerit laborare. Et nihilominus hoc ipsum illud est, ob quod in patibula suspenduntur, ad supplicia rapiuntur, quaternis equis dilacerantur & mactantur tam sacerdotes, quam Laici, vtcunque facta & falsa sit accusatio: quæ pendet non nisi à voluntate communī: quæ quum non debeat deficere in quoquam, comparata est ad excitandum omnes ad idem illud, quod Iacobitarum Parisiensium Priori accidit Turonii: cuius vel sola confessio de lætitia sua, quam ex morte defuncti Regis perceperat, ipse & alii complures, sufficienti argumēto fuit supplendi infirmitatem falsorum testium, & perferendi supplicii sui grauitatem.

Prior Iacobitarum cur supplizio affectus.

Prætextus mortis Brissonii.

Alterum crimen est de morte Brissonii, præsidentis Parisiensis: quæ coloratur titulo generali iniuriarum factarum hominibus eiusdem partis: tanquam si essent solliciti de vindicādis sociis sanctæ Unionis, quos omnes peremtos vellent: aut tanquam si & Brissonius

nus sollicitus fuisset : aut quasi machinatio-
nes & prodiciones eius contra partem Catho-
licam, & nominatim machinatio corrumpen-
di milites præsidarios Anno 1590. & iniqua
pro sufficienter conuictu proditore quoppiā
lata sententia Anno 1591. non meridianā luce
clariora essent : præter impuritatem & scan-
dala illius : cuius falsitates, rapinæ, corruptio-
nes omnis generis, quæ tanto eum pericu-
liorem efficiebāt, quanto maiori erat ingenio,
absolutiori doctrinā, & augustiori munere
præditus, vindictam ad Deum clamitabant.
Ob quæ iudices ipsi, qui tamen se caussam e-
ius amplecti simulant, & ipse Præsidens Har-
læus, iōgo tempore antè, loco Barnabæ, quod
nomen erat ipsius, Barrabam eum nomina-
bant : & speciatim ob delicta posteriora, & re-
center commissa : ob quæ actio erat parata, &
patibulum in promtu. Aut quasi excessus so-
lus formæ excusari non posset in populo iustè
irritato, & cui, post tantum contemtū, in que-
rela ipsius æquissima, post tot iuris denegatio-
nes, factas ab iis, qui ius prestare renebātur, in-
terq; tot discrimina rerum, incerto quo con-
fugiendum, aut cui fidendum esset, plus ro-
boris & necessitatis allatum fuit, quam vo-
luit, & quasi non debuerit culpa imputari iis ;
qui quin deficiente iustitiā, authores extitit-
sent tantæ confusioneis, vi^o aliā, & longè dete-
riori priore, quæ excusari nunquam poterit,
absoluerunt : quasi absolutio, inde facta, & in-

Parlamento comprobata propugnari non debuisset: Breuiter quasi haec non pedica fuerit constringendis Catholicis eorumque numero quomodocunque diminuendo.

Numerus sedetim condamnorum in iudicio.

Dion. in Calig.

Idem apparebat, si circumstantiae ipsæ iudiciorum illic factòrum considerentur. Etenim iudicibus istis voluptrati fuit, sedecim, quopiam die, supra rotam in effigie, & duodecim in fulcimento collocare, qui redirent cù quaternis 4. Decembr. 1591. eodem in numero senum denum: quibus ita illudere possent, quos suspendio & rotâ affecissent. Nunquid vero ad complendum numerum sumere oportebat eos, qui infantes erant & innoxii? Planè ut Caligula quondam, condemnatorum penuiriā, quos bestiis deuorandos proiceret, primos quoſq; corripiendos curauit qui in theatro reperiebantur? Vnde sanè ipsimet postea, veritatis constantia permoti, impunè quosdam dimiserunt, & sententiam latam irritam fecerunt, quanquam eodem etiam in numero collocabant Patrem illum Religiosum, quem Ob hoc unum morti addixerunt, quod Brissonius moriturus ei confitebatur. Digni certè, quibus aliquando, mortis sub horam, adsit nec sacerdos, nec clericus: quandoquidem carnifices se reddunt eorum, qui munere illo perfunguntur. Etenim quam culpam gerat Confessarius mortis eius, quem consolatur, & cui us quærit salutem? Aut quæ haec in defunctum charitas sit, si adimas vitam temporalem

poralem ei, qui officium suum eo exsequi voluit, ut vitam ipsi seruaret æternam?

Huius farinæ est speciosus ille pretextus, quo viduæ Briffonii cōmiseratione duci se fingunt, quam bullæ instar inflare solent, ex fortunis rotundis pauperum. aut, ut loquitur scriptura, *absconditorum Dei*. ut vel dirūpatur tandem. Quæ crocodyli & insatiabilis cuiuspiam Lamiæ, lacrymæ sunt, dolorem simulantis eius, quod maximè cōcupiscit. Quam in theatro publico collocat proinde atq; Portiā erga Brutū, Corneliam erga Gracchū Artemisiam erga Mausolū, cōpositis bellis istis scriptis; quæ nomine eius per Galliā disseminata sunt: eius; quæ maritum suū odio prosequuta sit, quæ nec ipsa honestè de eo locuta, nec alios loqui pati potuerit, cui summa voluptati fuerit maritum contristare, atq; vexare. Quasi verò nemini nota sint rixæ atque turbæ, quas mutuò exercabant, qui se mutuò non videbant inquam, nec etiam viuere unā poterant: qui familiam singuli separataam administrabāt, ille rure, hæc in virbe: vnde fidata ista sponsa domum replebat adulteriis & incestibus, abusa nefariè illo ipso, cuius libidinibus filiam suam dēdiderat, & à facinore cuius nouerat grauidam eam factam fuisse; qui Prior erat Longipontanus: & quidem in Monasterio ipso. Contra quod maritus ius exercendo, apud plures sèpè conquestus est de multipli ci iniuria, quam ab ea accipiebat;

illegit

*Prætextus vii.
duæ Briffonis ræ
diculus.*

Psal. 16.

quæ vtique nimis nota erat, ac proinde maiorum. *illegit*

ti cum scandalō publico coniūcta: qui vt vno
verbo petulantiam eius tum linguae, tum impudicitiae, qua agitabatur, ostenderet, appellare illam solebat Canem, vsus his verbis: *Ceste bracque me fait mourir*, Hæc Canis gallica
morte me afficit: *Ce sont des traits de ma bracque*, Hæciacula siue insidiæ sunt Canis meæ
gallicæ, &c. Aut quasi ignotum sit, eam gelodacryam illam esse, quæ exterius deplorat id,
quod interius ei risum mouet. Cui condemnationum odor cepatum atque suffimenti instar est, vt quondam Præficiis; quæ funera deplorabant, eius, cuius mors ipsis carior erat vita.
Vnde etiam illa dies agitat festos, tanquam
de porco in carnario. Similis vetulæ Acconi
isti, quæ prouerbio *Akkezein locum dedit, simulanti nolle se id, quod maximè cupiebat,*
& indolere ei, quod aliter non esse, vehementer dolebat. Aut potius Babyloni isti, vino
scortationum suarum & sañguine bonorum
ebriæ: quæ proinde ignis, maris, & inferni instar, dictitare non cessat, *Affer, affer, &c.*

Apoc. 17.

Hæc etenim tegumenta sunt, quibus ty-
rannis tantisper velatur & obtigitur, dum iis
reuelatis, & irritis redditis, Religio simpliciter
& aperte in crimen vocatur. Cui rei docu-
mento sunt silentium principiò Prædicatori-
bus imperatum, vis illata scholis, nominatim
Sorbonæ, insidiosæ observationes in eos; qui
deuotissimi sunt, & confiscatio etiam bono-
rum, citatioq; ad breue triduum quorundam

Catholi-

Catholicorum, facta postmodum hoc ipso Mens. Jul. 1595.
mense, ob vnicam hanc caussam, quod Con-
silio sedecim viorū interfuerunt, & prædica-
tiones Vnitorum frequentarunt.

His omnibus probè consideratis, facile iu-
dicatu est, an mirum videri debeat Hominem
Gallum, æstuantem Zelo Ehodi, Phineæ, &
aliorum, qui Zelo religionis & populi arden-
tes, manus violentas tyrannis iniecerunt, ma-
chinatum esse idem, adeò cum omnibus illis
comparandum, quantò omni modo is, in quē
directus fuit, est maior & excellentior.

*Rationes & utilitates speciales ma-
chinationis Castelli.*

C A P. X V.

QUOD si omnia ista non sufficient: tunc
Castellus niti potest fundamento utili-
tatis publicæ, cùm Spiritualis, tum tempora-
lis, quoad Religionē & quo ad Ordines; quæ
inde dubiò procul redundasset vberima, si-
ctus successisset.

Etenim primò à Galliâ anathema abstulisset: rima Castel-
vt quondā à populo Israëlis mors sacrilegi A-
hanis, & scortatoris zambrii cum scortatrice
Madianitica: cuius vtriusq; mors irā Dei seda-
uit, & filios Israëlis in priorum victoriarum
cursum remisit: Deus quandoquidem aper-

H

lianiconatus u-
tilitas.

Iof.7.

Num.25.

Secunda.

Am.9.

tè dixit, *Eos coram hostibus suis subsistere am-
plius non posse, neque se inter illos porro futurum,
nisi interimerent eum, qui sacrilegium commi-
sisset.* Item, *Phineam sedasse iram eius, ne
exterminaret Israelem.* Quod tantò magis lo-
cum hic debet habere, quantò minus com-
pararari potest cum scortatore Zambrio adul-
ter & incestuosus, corporalis & spiritualis,
qui que in horum flagitorum ceno apertè vol-
latur: & cum sacrilego Achane is, eius sa-
cralegia omnis generis toti mundo perspecta
sunt. Vnde proinde magis necessarium est e-
domare ac tollere cum, qui sceleribus
solet cumulare.

Secundo, Castellus, si iectus ei processisset,
abruptisset curriculum rerum secundarum ho-
minis spurii, adulterini, hereticorum, generati, con-
cepti, nati, nutriti & educati in heresi, inter-
que hereticos: quo modo & Galliæ regnum à
minis Dei, quas per Prophetam pronunciat,
liberasset: *Ecce, inquit ille, Oculi Domini sunt
super regnum, quod peccat: & comminuet illud ē
medio terra.* Quū.n.propior via non sit in pec-
catum adducendi regnum, quām quum stabili-
litur in eo hereticus & schismaticus, tum her-
esis & schismatis respectu, tum scelerum at-
que flagitorum; quae vulgo vtrunque conse-
quuntur, & experientia eius in Gallia testis
est; ubi simonia, incestus, abusus bonorū Ec-
clesiæ, & immutatio omnis ordinis ac disci-
plinæ ecclesiasticæ, à tempore regni istius præ-
tensi

rensi libere & impunè grassantur: Sanè omnis ista maledictio melius & citius diuerti nequit, quām si radix eius præcidatur, hoc est, è medio tollatur is, qui influentiæ illius astru est principale.

Tertio Castellus destruxisset corpus peccati, quod in Gallia iam erat formatum tam per nouas hæreses, præter Caluinismum, quām per vniuersalem corruptionem bonoru[m] morum, sub qualibet specie vitiorum. Nam ad hæreses quod attinet, eiuscmodi sunt: Prima, *Hæreticum relapsum, & nominatim à S. sede excommunicatum non amittere Regni thronum: Altera, Regem talem esse legitimum, datum atque ordinatum à Deo: Tertia, Nec Ecclesiam, nec Ordines illum priuare posse hoc iure: & omnino Principes omnes dignitatibus aut regnis suis, ob scelus aut hæresin quamcunque, non priuari posse: Quarta, Illos nec posse subditos ab obedientia ac fidelitate ipsis debita absoluere: Quinta, Resisti posse eiusmodi iudiciis, & ea non obligare, quoad conscientiam: Sexta, In actiones & conscientiam Principis sui non inquirendum: Septima, Legem Salicam nequaquam posse regulari, aut modisicari à religione Christiana: Octaua, Hæreticum per Dei gratiam Christianum esse: Nona, Non licitum esse resistere Principi heretico: Decima, Regem Catholicum posse permittre in regno suo duas religiones: Undecima, Hæreticos non puniendos, nec vi cogendos esse, ut sint Catholici: Duodecima,*

Etiam pro excommunicatis tam mortuis, quam viuis preces fundi debere, & publicè quidem in Ecclesia: ad quod cogi possint membra Ecclesia, sub pena profagationis e regno: Decima tertia, Confessiones posse renelari, in iustitiae bonum. Huius generis & alia propositiones sunt hactenus inaudite in Gallia: quæ recens exclusæ, prot ut passio vel affectus eas concepit, quam primum authoritatem naœ sunt in ore tum Ecclesiasticorum, tum Parliamentorum in Gallia: maioreq; subinde pollebunt, quo ad regnum isthoc durabit: ob quas ipfas miser Ioseph in servitutem redactus est, & linguam audit, quam haud intelligit, quamque nec ipse, nec patres eius didicerunt, &c.

Psal. 80.

Ad mores deinde quod attinet, iœtu suo Castellus Ordines reformatos, si ille processisset, & vetus inde fermentum expurgasset: profligando ab Ecclesia simoniacos, à gubernaculis prædones, à rationum Cameris fures, ab iustitiae throno iudices corruptos, à Curia lupanar, à Consilio atheos, & omni à parte hereticos.

Quarta.

Hierem. 15.

*Quarto, Castellus pœnas peccatis tum hu-
ius ipsius debitas, tum suorū, quas Deus vul-
go de populis sumit tolerantibus impios
Principes, à Gallia divertisset: quem in mo-
dum quondam populus Iudaicus peste, gla-
dio, fame, & feris, ob Manassis, Regis Iudæ,
peccata punitus fuit: ut testis est Hieremias.
Quo certe ipso iudicio, Deus Galliam hodie
affili-*

affligere coepit: quando pestis & morbi contagiosi intra vibes grassantur, fames cessanti- bus commerciis, & messe tenui admodum exi- stente dominatur, & feræ discursantes per campos diripiunt auidè viscera nostra, etiam in confiniis Lutetiae. Quæ tantò grauiorem horrorem incutere debent Galliæ, quantò minùs delicta sua excusare potest: vt quæ isti tam arctè deuinēta non est, quam Iudas fuit Manassi, qui rex erat legitimus; qualis iste non est: & filius optimi regis Ezechia primogeni- tus, non in gradu vicesimo secundo, à sancto Ludouico, vt iste est: quique non condem- natus erat iure Speciali & personali ab Eccle- sia & Ordinibus, vt constat Istum esse.

Quintò, Aperuisset oculos, & exemisset *Quinta*. scrupulum iis; qui sub vanitate iuramenti, aut promissionis præstite excommunicato (quæ obligare eos tamen nequit:) & *paclionis factæ*, vt loquitur scriptura: *cū Inferis & morte*, prot- fusi ei deuinētos esse se putat. Vnde effecisset, vt, obiecto non existente amplius, quilibet minimum iuramentum Deo & Ecclesiæ in Baptismo factum, memoriā repetiisset, pec- catoque inde suo agnito ad se rediisset

Sextò, Ingentibus commodis Catholicos *Sexta*. afficere potuisset, liberaturus è vinculis illos; qui per Galliæ vibes miserè exagitantur, sup- pliciis mactantur, insidiosè persingula mo- menta obseruantur, libertate colendi Deum & sic pane spirituali priuantur, adeò vt &

Scholæ passim, sicut dictum est, nefariè polluantur, ac violentur. Idem dispersos etiam Israëlis filios, & omnes eos, qui ob Ecclesiæ caussam, in exilium eiecti sunt, recolligere potuisset, effecturus ut, obitu Herodis, Iesus Christus in Iudæam reuerteretur: quod suo aliquando tempore, & citius voto illorum fiet.

Septima.

Merc. Gallo-Bell.

Ib. 12.

Matth. 5.

Octauio.

Septimò, Ipsos etiam Politicos charitatis suæ participes, fecisset: Ab horum enim cervicibus seruitutem amouisset eorum; qui Catholicos se nominantes, coacti à sua vanitate, qua & vitulum & vitulam, ut Ieroboami tempore factum, adorant, ad tantam se impietatem abiiciunt, ut verba facientes de hæresi, aut hæreticis, præsentibus uno vel duobus, dicere soleant, *Religio*, & *Religionis socii*. Quo pacto, contra conscientiam suam, meretricem honorantes (miserorum Anglorum & Amurathis Turcici more, qui in litteris suis virginē & iuuenculam appellant illam, quam norunt veram Messalinam, & omnium insatiabilissimam totius huius seculi esse, terram etiam, eius nomine conquisitam, *Virginiam* appellantes:) perdunt quod adhuc olei, & luminis in ipsis supererat, salem suum infatuant, & dignos se reddunt, qui iusto Dei iudicio, & iuxta verbum ipsius, ad pedes ut lutum proiiciantur.

Octauio, Magno labore & multo sudore liberasset eos; qui cis & ultra montes Dagonem illum

illum Philistinorum , aut potius Draconem *Ind.16.*
 Babyloniorum adorant. Quæ,idola proinde *Dan.14.*
 atque infantes rumas, ambire solent , adeoq;
 se,iis quasi pupis, implicant, honoraria, & a-
 nathemata eis offerendo , argentoque ipsos
 se, emulgendo : in eum finem , vt partim Beli
 edulia, partim verò Draconis massas, quas *Da-* *3.Reg.5.*
 niel in os eius indidit,obtineant, corrumpe-
 do tantæ iræ occasionem, vt Cotys quondam
 corruperat, quum pulcherrimum vas testace-
 um comminuisset : desistant verò ventum se-
 cari, qui nonnisi, ad præcipitum illos dedu-
 cit : & potius discant in posterum honorem
 habere Arcæ, quæ est corpus Christi tum
 verum , in sacrificio Missæ , tum mysticum in
 Ecclesia, quā idolum colere velle quod ali-
 ter in religione non comparatum est , quā
 est pisces sine pedibus : sic autem in conscienc-
 ia compūcti, quā à tergo posuerāt; turpitudi-
 ne ipsorum detecta , Philistinorū more , appro-
 perantes , maturimè peccata sua confitean-
 tur, agnoscentes Eccleiam Ordines superare.
 Et Arca positâ in currū nouo, hoc est, mediā
 inter Ecclesiam renouati , & aliam induiti vi-
 tam, quā aulici simoniaclenses ipsorum a-
 gant, illam remittat ut trahatur a vaccis, quæ ui-
 rulas suas oblitæ sūt, h.e.deducaturà Catholicis,
 qui norūt relinquere vxores, liberos, & quic-
 quid habent , religionis suæ caussā . & debe-
 rent ipsimet sacrificari, ad eundem in Beihſa-
 met, hoc est, domum solis; qui est Deus, & quo-

In iuria fit cor-
pori I. Christi,
quando appro-
pinquatur ex-
communicato.

spiritus Dei illos deducit. Et omnino inde iudicent, vt Philistini, iniuriam à se Deo iilatam, causam esse suæ infelicitatis: cui proinde a liud seruitium præstare discant.

Nona.

Nono, Castellus non er effecisset, vt sanguini Gallico, reliquo cùm Principum, tum Nobilium Catholicorum parsim fuisse; quē Iste porrò profundet: vt quidem fecit hac tenuis. Testis est Condæus Princeps, cognatus eius, qui à propria coniuge, quam antea Iste vitiauerat, veneno sublatuſ fuit. Testes sunt bini Cardinales Bourbonii; quorum alter aunculus eius fuit, (ad quem potius, si Baldi exceptio habeat locum, quam ad Iſtum hunc regni ius pertinet) quē in carcere morte mulctandum curauit: alter verò, cognatus eius; quem suamet confessione veneno necandum curauit, idem, aut trunculentius quid, defuncti huius fratri germano minitatus. Testis est & defunctus Dux Nemoursius: contra quem quum nihil possent arma, vincula, proditiones nefarie, ad venenum tandem conclamatum est, vt cum cæteris è mediotolleretur, quod ipsum recens in Ducem Aumalium, à Parlamento Parisiensi facta condemnatio locupletissimè testatur. Et hac viā progredietur cum aliis, vt vt propinquitate ipsi iunctis. Præter Principes, idem testantur Nobiles; velut Dominus d' O, qui veneno occisus est, traditā administratione eius hæretico Boullionæo: atq; adeò Nobiles Catholicí omnes, quos tā e- gregiè

gregiè periculis i&ctuū exponere nouit, quām
subtiliter se & alios Hugonotos inde retrahere: velut ipse met̄ testatur in litteris ad Reginā Angliae, 15. d. Mar. 1590. ex Castris Yvrenſibus scriptis, iactitās, se nō nisi pauculos Hugo-
notos, perplures verò Cathol. quos toridē desideratos hostes reputarit, in prælio amississe: qui
tamen interim magnam mæſtitiam se dissimulat-
ſe dicit. Sic nota sunt quæ recens Durlani per-
acta fuere: Vbi dictus Boullionæns, irretitis
ibi reliquis Catholicis, artificiosè nouerat è
turbis se eximere, stratagemate quoipam vſus.
Et quis non nouit perparuum dolorem, quo
Iste affeſtus est, ex tam ingenti clade illa; in
qua plures, quām quingenti Nobiles deside-
rati fuerunt? Innuens, hanc partem esse eius,
quam desiderauerat amittere. Vnde sanè Ca-
tholica Nobilitas oculos tandem aperire de-
bebat, & pudore ſuffundi, & pallescere hor-
rore, animaduertens Dei in ſe & ſuos iudiciū:
quod ceu Ecclesiæ filii, potestatē habentes
ambulandi ſuper apidem, & basilicum, & pedi- *Pſal. 90.*
bus conciliandi draconem & leonem, ministrant
illi, cuius Domini eſſe poſſent, facti ita perdi-
tionis filii, & propugnaculum hæreticorum:
imò lectica equorum Satanæ (hæc etenim fi-
gura eſt, ſub qua Deus in viſione S. Antonio *Athan. in vita.*
hæreticorum ingenium moſtrauit) & ſub
excremento vilissimo & abieciſſimo collo-
cati.

Decimò, Abrupiſſet per conſequens, cur-

sum desperati istius Neronis; qui vili prosti-
tuens pretio id, quod clam furatus est, & suū
non esse nouit, dicere solet, quod quondam
ille Romæ, post Tiberium: *Me mortuo terra
vndique igni misceatur & peste, &c.* Aut potius
Ner.
Suet. in Tib.

illegible mark

non nouitii istius Abimelechi; qui fratres suos oc-
ciderat, vt de Republica certior esse posset: vt
que prædictio facta de eo Gallis, sic vt quon-
dam de Abimelecho sichemitis per loatha-
mum, ipsiſ dicentem, *Rubum esse, unde erum-
peret ignis, qui incenderet ipsorum urbem* (vt po-
stea accidit) effectum suum hic itidem sorti-
retur.

Vndeциma.

*Medium confir-
mando religio-
nis.*

*Duodecima.
Medium pa-
canda Gallie.*

Vndeциmè, Ab Omnibus illis malis, qui-
bus cum Gallia, triginta iam annis, conflicta-
tur eodem illo ictu liberâset: quæ mala pre-
tio sanguinis tot millium hominum, qui oc-
casione Istius fuerunt interemti, contracta
funt: ncceſſarium quandoquidem est quo-
cunque casu religionem confirmari: quod vi-
uo iſto fieri nequit, qui caput est serpentis vi-
tam suppeditantis toti corpori. Vnde antè o-
mnia ipsum communui necessariò requiritur.

Duodecimè, Hoc ceu medio ut illo re-
conciliare potuisset Regnum cum sanctitate
ſuā, & potentissimo Rege Catholico: contra
cuius vires & in gratiam Istius, quicquam ma-
chinari velle, res est ridicula, pniciosa, & sum-
mo dedecori Gallis, si consideres beneficia à
Maiestate eius in ipsos profecta: cui tamen
bellus iste miles stultè, temerariè, in detrimé-
tum

tum status publici exitiumq; certissimum eorum, qui illam sequebantur, bellum denunciare est ausus.

Decimotertio, Quum non Gallia, nec Catholici, sed ille ipse & asseclæ eius, cum hæretici, tum hæreticorum fautores, bellum hoc acerbum ac diuturnum gerant, ut magnus iste Monarcha (Scilicet) expressè patētibus suis litteris postea declarauit. Nemo adeò rationis expertus est, qui non iudicare possit, viam inhibendi vestigatores omnium breuissimam fore, bestiam, quam veneris, humi prosternere atque sepelire: quum absurdissimum sit conspicere Galliam dilacerari adeò propter eum; qui hostis, excrementum, anathema & scandalum est Galliæ: & vitam profundere velle pro eo; cuius vita mors est, & mors vita boni publici atque patriæ. Sanè si elephas dentes suos elidit ac deserit, & castor testiculos, ut à morte se eripiant: quantò magis id Gallia (& naturalis Gallus quicunque pro ea) ad declinandum bellum istud factitate debet, sumtu hominis nonnis vnius: & talis; cum quo illi minimum negotii est: quum non nisi filum in lingua, apostema in carne, scabies in cute, clavus in pede, argema in oculo, febris in sanguine, paralysis in neruis, phrenesis in capite, & diabolus in toto corpore sit, quod ipse sursum simul, & cæcum, & mutum efficit?

Decimoquarto, Non tantum Diuisionem inter potentissimas duas Monarchias exor-

*Bellum non nisi
contra hæreti-
cum & fauto-
res eius fieri soli-
tum.*

Diuisione Gallie

*& Hispania fuisse
nestissima.*

tam, qua Christiano orbi nulla vñquam fuit funestior & exitiosior, sustulisset. Sed etiam inuentionem illam diabolicam, faciendi ex amicis inimicos, ex bello religionis cauſa ſucepto bellum status publici, & ex bello contra hæreticos & fautores hæreticorum indi-cto bellum regni contra regnum. Sic idem abstulisset maledictionem illam contrariam coniungendi cuim Catholicis hæreticos, hoc eſt cū igne aquam, cū lumine tenebras. Quod viſum in Gallia, niſi sub Iſto, non fuit: qui, vt ſtabiliat ac promoueat hæreticos, nouit tam egregieſ attamen maximo cum Gallorum de-decorē) ſub blandiri & aſſentari aliis, quod-cunque tandem feruitum inde hauriat. Prae-terea effeciſſet, vt per pacem tam bonam atq; certam, quām iuxta Deum, Eccleſiam & leges Galliae tam horribiliter violatas, fieri potest, vires omnes conuertantur in exitium impio-rum, cūm hæreticorum in regno & prouinciis vicinis, tum Turcarum & Mahometanorum extra regnum.

Decimaquinta.

*Fraus Gallorū
detefſabilis.*

Decimoquinquā, Abſtulifſet abuſum & de-te-stabilem fraudem vani prætextus eorum; qui ſimulātes ſe pugnare pro rege legitimo & na-turali, ac mori velle in honoris leto, ſeipſos ſepeliunt in execratione publica Dei, Eccleſię & hominum in abyſſo damnationis, exitio animarum ſuarum, & irrep̄arabili damno vite terrestris & æternæ: cū turpi dedecore, in ſem-piternum & omnem posteritatē, fuſſe ipſos prodi-tores,

proditores, & infidos Deo, Ecclesiae, patriæ ac
propriæ conscientiæ suæ.

Decimosexto, Declinasset maledictionem *Decimasexta*.
& dedecus à Gallia, & Gallis: quod est pu-
gnare pro hæretico, & sub capitibus hæreti-
cis: quum Gallis, primis omnium Christiano-
rum, hoc honoris habitum sit, vt hæreticos
oppugnarent, sib Clodoueo primo Rege
Christianissimo. Vnde si per manum Galli
interemptus fuisset is, qui Gallos dedecorauit,
dedecus tantò etiam honoratiùs expiatum
fuisset.

Decimoséptimo, & potissimum Abrumpere
potuisset exitii tot animarū cursum, & amoue-
re scandalum, quo Galli offenduntur: scopu-
lum item; ad quem conscientiæ ipsorum na-
uis confringitur: fermentum; quo corrumpuntur:
veneficium; quo incantantur: pestē;
qua inficiuntur: venenum; quo suffocantur:
toxicum Circes; quo in porcos transmutantur:
arborem superstitionis, sub qua fornicatio-
nem suam spiritualem exercent: vitulum au-
reum; quem adorant, & circa quem, vt quon-
dam tempore Mosis, choreas ducunt: Beel- *Hier. 3.*
phegorem aut Priapum; cui se consecrant: *Exod. 32.*
Molochum; cui liberos suos sacrificant: Baa- *Num. 25.*
lem; cui incensa offerunt: Angelum abyssi; *Psal. 106.*
qui ipsos inficit habenā foraminis istius: mon- *2. Reg. 25.*
tem pestiferum; qui vniuersam terram pes- *Apoc. 9.*
sundat: breuiter, vno ictu omnia ista amouif- *Hier. 15.*
set, sineq; magnō sumprū Deum illum; quem

Bar. 3.

Esa. 14.

Psal. 10.

Psal. 75.

Apoc. 16.

Sallust.
Cic. 1. Cat.

tantopere isti colunt, ad colluum aliorum
 Deorum relegasset, ipsi similium, hoc est, tyran-
 norum, & persecutorum Ecclesiae, Principum
 excommunicatorum, & gigantum assuetorum
ad bellum, ut loquitur scriptura, ad domicilium
 ipsi preparatum tenebrarum exteriorum, ad
 quod ingrediatur, ut Rex Babylonis, & Lucifer
 longo tempore ante. Et ut, velut loquitur
 Propheta, *Inferi omnes commoueantur, omnesque*
obuiam ei procedant, ad subministrandum ei
 cum ipsis locum: ad fruendum ibi ambrosiam
 ignis, sulphuris & grandinis, & statu tempestatis,
 & bibendum plenis buccis dulce nectar fundi
 poculi irae Dei & facies ei ac meretrici Baby-
 lonicae reseruatæ: quod & aliis inde bibendū
 propinauit. Quod si dicatur, Dei misericordiam
 vberem esse, ac proinde tempus abbreviatus
 ei iri, ut damnatio sit minor: scien-
 dum, quo longior illi vita suppetit, hoc dam-
 nationem magis crescere: & non nisi metuen-
 dum, unum videlicet Deum, unde cum illo, per-
 dere velle omnes eius asseclas: ac reseruare eum,
 ut abripiat secum sestinam omnem latronum
 ipsius: velut moriturus serpens facere solet: &
 gibbus pestilens, omnes peccantes humores
 corporis abripiens: & quondam Catilina
 Romæ fecerat; quem hanc ob causam Con-
 sul Cicero solùm morte afficere solebat, licet
 in potestate sua constrictum: quod omnes unde
 existentes, & ut loquitur scriptura, *omnes pīces*
draconis Leniarhani, &c. unde simul internecio-
 ne de-

ne deleat. Quod in iis appareret, de quibus alibi dicitur, *Fœdus illorum cum Inferis, & p-* *Esa. 28.*
etionem illorum cum morte ipsis comminuendis
seruire. Et illorum, qui bestiam adorant, & i- *Apoc. 14.*
magineum eius, fumum cruciatus ascensurum
in secula seculorum : nec habituros requiem
die nec die, &c.

Præterea Castellus (ut, relictâ Galliâ, ad *Importunitas* generalem Ecclesiæ statū perueniamus) *facta sancta* *sedi.* vin- dicare potuisset sanctam sedem tum ab im- portunitate eorum, qui absolutionem petūt, pro eo, qui sanctæ sedi illudit; tum à pericu- lo abusus & fraudis certissimæ, inde si ea im- petretur exorituro.

Quis enim primò, præmeditata illa artifi- *Artificia lega-* cia & lingua composita ignorat, quibus ni- *tionum.* grum faciunt album, & album nigrum? Cu- ius farinæ est & legatio prima, facta per Du- cem Niuernensem, & recens hodierna, quæ tractatur; item omnium eorum; qui, haec v- si opportunitate, cis & ultra montes, passio- num, cupiditatum, imaginationum & commoditatum suarum priuatarum & tem- poralium nixi fundamento, vacui ut sunt Ze- lo honoris Dei, & disciplinæ ecclesiastice, san- ctam sedem exagitare audent.

Fuitari porrò potuisset scandalum, super auaritiâ & cupiditate eorum fundatum, qui, quum spiritum amiserint, propterea quòd sunt inter se diuisi, ut loquitur S. Iudas, & deserue- runt primam fidem, eandem de se spem con-

citant, quam Iudas concitauit, ad prodendū eum, in cuius societate fuit.

*Media defraude
dandi S. sedem,*

Secundò, Nemini ignota sunt fallendi media, quæ suppetunt omnia supplicanti: vñ naturalis eius malitia destinata, certa atque perpetuò continuari solita impietas: Obligatio, quā tenet per Maximas Status, quæ vñica est religio, quam sequitur: promissa præstita omnibus hæreticis, intra & extra regnū: Consiliarii hæretici, tum Lutherani, tum Caluinistæ; quos à lateribus suis habet, indiuiduos comites, eosque, quos terræ superficies continet, quām versutissimos & callidissimos; à quibus totus regitur; Parlamentum ei deuotissimum, confarcinatum plurimùm ex hæreticis, omnibus ex partibus, tā Rupellā, quām ex aliis originibus Genevæ, velut in Noë arca, collectum, sumptibus ærarii communis Hugonotorum, qui Ordines soluerunt, & reliquis Politicis, qui quum reuelare se non au-sint, illos sequi coæti sunt; excusationes omnis generis factæ ac caluæ, & media excogita-ta elabediperdilatones super dilatones, ex-cusationes de bello, mole negotiorum, &c, vt ante hac, de conuersione sua, per suppositio-nem nouorum & argutè inuentorum casu-um. Quæ omnia si desiderentur: tunc oppo-sitio tandem locum habet eorum; qui, in bo-num publicum allegare solēt mille argumen-ta, affabré & ad placitum ipsorum cufa; sicut sanè optimi horum inuentores, & necessariis intru-

instrumentis instructissimi sunt : vt qui & ex
musca elephantem facere noscunt : adeo ut si
vel super pede musca decretum ferre debeant,
remoræ ad annihilandum omnia,eis haud de-
sint. Interim rebus suis egregiè inuigilant , v-
tramque ad constringendos Catholicos Ordin-
num & Ecclesiæ chordam tenentes , &c. adeo
vt temeritas & arrogantia hæretica, inconside-
ratè eos etiam transtulerit ad excessus, quos cō-
miserunt, comburendo Bullas, irritas faciendo
prouisiones Romanas, proscribendo Nuncium
Papæ, Occidendo sacerdotes & monachos , &
similia : vnde offensione nulla opus habuerunt
apud intelligētissimos & prudentissimos quoſ-
que Consiliarios publicos , vt tantopere ma-
turarent antè, quām ancora satis fixa esset: &
omnino facerent tanto cum iudicio id, quod
haud potuit furia : freti absolutione,ceu medio
recipiendæ halenæ extremo : quo vt pallio ad
propius appropinquandum vterentur , tantis
per dum in fossâ collocati, tormentis ingeniosè
directis , propugnaculum religionis impugnat-
furibundi, eam ad superandam, inque pōtesta-
tem suam redigendam: hoc est, vt verbo dicam,
ad liberandam Ecclesiam à fortissima, delica-
tissima & periculosisima tentatione, qualis ne-
que in hoc vñquam seculo , neque à Christia-
nismi condita fuit. *Tentatio summa in Ecclesia.*

Quod si dicatur, hoc esse diuinare: præter a-
cta præterita , ex quibus de futuris iudicare li-
cet, vulpecule, quam Leonis terrebant vestigia.

ad exemplum, aut potius iuxta Prophetæ Hier.
Hier. 13. remia dictum, Si Aethiops potest mutare cutem
 suam, aut pardus linentes maculas suas, etiam vos
 poteritis benefacere, edocet malefacere: præter hæc,
 inquam, nimis nota est malitia Ministrorum,
 quæ nixa authoritate summâ, nihil non potest:
 Cæci pugnantis cum Hercule in morem. Ac-
 commodatius igitur remedium non est, quam
 stirpem, vnde hæc talia pullulant ac germinant,
 funditus extirpare. Etenim si unus thesaura-
 riis Cecilius, terræ filius, hoc est, hospitis cuius-
 piam nepos, cuius mater, nolebat appellari Me-
 stris, hoc est, Domina nobilis, tantisper dum
 Mylordum illum creasset Regina, sufficiens in
 Anglia fuit, Herae suæ authoritate nixus, exter-
 minandæ religioni Catholicæ, & omni exerci-
 tio illius: adeo ut peccata sua confiteri, commu-
 nicare, grana portare benedicta, recipere, aut
 non accusare sacerdotem criminis læsa Maie-
 statis non liceret: ut exploratores suos vndique
 haberet dispositos; qui simulantes se Catholi-
 cos, adeoq; sacerdotes ipsos, Missas dicendo in-
 tra & extra regnum, retegerent Catholicos, &
 secretissimas eorum cogitationes expiscaretur:
 ut delatores & falsos testes, certis sumptib. con-
 ductos, seruienda discretioni adhiberet: ut ex-
 cogitaret subtilitates & quæstiones captiosas,
 abducendis & conuincendis etiam innocentissi-
 mis eorum, de quibus neq; per somnium neque
 per febrim cogitabat: ut præsidibus iustitiæ ter-
 rorem incutendo, eos deuotissimos sibi & quasi
 canes

canes venaticos deuinctos, ad condemnandos eos, quos vellet, etiam Principes ipsos, haberet, sicut Scotiæ Reginæ exemplū clarè docet: præterea veneno tolleret eos; quos aliter non libebat interfici, velut Cardinalem Castillionæum Gallum, Duxem de Lennox, Scotum, & nuper admodum Comitem Derbyensem ac coniugem eius grauidam (quæ tamen conualuit, sed fœtu intermortuo:) quod nepti cuidam suæ dicti Comitis fratrem connubio iungere, indeq; Regno succedere posset: atq; ita vniuersum statum illū quasi funditus euerteret, tyrānidemq; quæ nota & perspecta est, illic stabiliret: si, inquam, hæc omnia solus ille potuit: quid quæso decies milie Cecilius, adeò catos & callidos, qui non minus, atque Cecilius iste Anglicanus & hæretici sunt, & homines sceleratissimi, supremâ nixos authoritate, facturos ad moliendū & conficiendum idem in Gallia, putas? Quum experientia testis sit eius quid possint efficere, & initia iam facta omnis generis, quæ ante oculos omnium sunt, idem luculentissimè confirmant.

Hæ rationes sunt, quib. Castellus, aut quivis alijs, utilitatē ictus sui cōprobare potuisset: cuius sanè esse eti haud frustratus fuisset, si quidē successisset: vt quidē varia docēt exépla. Etenim quū primū Absalom, usurpator & filius tāto patre, qualis erat Dauid indignus, ē medio sublatus fuit, populus Israelitarū pacis & otii trāquilatatem recuperavit. sic quū primū Holofernes capite plexus est, castra Assyriorū confusa sunt,

2. Reg. 18.

Ind. 13.

Ind. 3.

& populus Dei in libertatem vindicatus. Idem Israëlitis obtigit interemto Eglone, Rege Moabitarum: siquidem mortuâ bestiâ, venenum itidem moritur. Hic igitur subsistendum erat, nec in medium afferenda incommoda, quæ de morte Alexandrorum & Cæsarum Narratores nonnulli allegant: in quorum motibus ut non de religione, sed de statu duntaxat politico dicatum fuit: ita neque hoc in negotio, vbi religionis interest, similitudinis quicquam esse potest: quum hæc ita comparata sit, ut magnitudine suâ cæteris statibus omnibus antecellat, pro cuius proinde defensione nulla non pericula, demissâ capite, obcunda sunt: plane ut serpens, propugnando capiti, totum corpus omnibus plagiis exponere solet.

Quemadmodum autem nonnisi Hugonoti sunt, qui Alexandros & Cæsares hac in causa allegant, ad gratificandum illi, qui ipsorum est Alexander & Cæsar (quippe plus religionis his duobus non habens) ad stabiliendam ita impietatem suam: sic si caussam istam per antiquitatem, & historias mere humanas decidi oporteat, Castello satis hic iudicii suppetet, legenti apud auctores profanos exempla statuarū Harmodii & Aristogitonis; Sceulæ item, manum exurentis in castris Porsenæ: et vtriusque Bruti: nec non eius; quod Cæsaris tempore in pede statuæ senioris Bruti, ad excitandam virtutem alterius, scriptum fuit, *Brute dormis? Brute dormis? Vtinam, Brute, viueres!* cuius postea effetus

ctus contigit, & similia apud Plutarchum, & alios: è quibus argumenta haurire, & à minori ad maius conclusionem inferre possit. Et si homines isti, patriæ solius amore, quibus aliud lumen non præluxit, tantis se periculis obtulerunt, quid putas, Christianum, & Gallum, & qui zelo ardet Phineæ, Ehodi, Eliæ, & aliorū, de quibus paullò post dicetur, facere debere pro illa, pro qua Iesus Christus est mortuus, & in qua sola in sempiternum homines vitæ æternæ sunt certi, quæ est Ecclesia Catholica?

Pars tertia.

Actum Castelli heroicum esse.

HACTENVS de iustitia & vtilitate actus Castelliani: sequitur vt de circumstantiis, è quibus & virtus illius resulgeat, ad collocandum illum in gradu, quæ quidem attingere possit, supre mo, agamus, sicque toti Mundo patefaciamus, actum, de quo agitur, purè putè heroicum esse.

Cæterùm, quia totum negotium in duobus consistit punctis: Vno, de facti substantia: altero, de cōfessione ipsius: primo quidem; propter actionem semel peractā: & altero; propter per-

seuerantiam & constantiam in eo (virtus quan-
doquidem laudari nequit, nisi perseveret:) id-
circo duo hæc cōsiderare placet. Vnde appare-
bit, in vno & altero virtuti Castelli nihil defuis-
se, quo minus hæc purè & verè heroica appella-
ri possit.

*Actus Castelli heroicus est in substan-
tia sua.*

C A P. I.

PRIMVM punctum manifestum erit, si con-
sideretur, quod, ut Fortitudinis virtus con-
spicitur in formidine & audacia; in formidine
quidem, vincendi periculū, & cruciatus omnis
generis tolerandi: in audacia verò, commoliēdi
actum quempiam egregium & generosum, fun-
damento nixum iustitiae & pietatis publica: ita
duo ista hic concurrant in gradu excellentiæ
tam excelsò, si simpliciter factum consideres, vt
adiungi amplius quiddam nequeat. Accedit, quod
tenera ætas pueri in studiis innutriti, & summū
nouendecim nati annos, qui, præter parietes, &
scholæ suæ puluerem nihil viderat, ad excelsio-
ra adhuc, imò supra aquilæ volatum nos rapit:
quò inter omnes constet, ignis Spiritus Sancti,
quū animas primùm corripit, quid possit: plus
sanè, quam Ehodus quidā, aut Phineas, aut Ma-
rathias. Nam etsi facinus singuli præclarum &
magnum commiserunt: morte tamen non adeò
inevitabilem, & acerbā, & præter ætatem, qualē
ille

*Castellus annos
natus nouen-
decim.*

*Virtus & ani-
mus generosus
Castelli.*

ille sustinuit, adierunt. Quicquid sit, praxis non tam authentica ibi visa fuit: vbi simul & eodem momento sene etus cedit iuuentæ, crudelitas virtuti, furia patientiæ, rabies deuotioni, barbaries feruido æstui, & tormæta constantiæ. Vbi ignoratio iuris diuinij & humani iugum impo-
nit scientiæ vtriusq; , & magis infusæ, quam ap-
prehensæ, calliditas item & impostura pruden-
tiae & simplici veritati. Vbi impudēs calumnia,
& calumniosa impudentia eorum, qui auro &
contractibus Hispanicis attribuebāt omne id,
quod in miseris Catholicis boni zeli inerat, cō-
spicitur ex probatione noua, post Parisiēsis ob-
sidionis probationem: vbi fames & languor a-
nimi eorum generosi, & sinceræ pietatis qualis
ab aliis exspectanda non est, turpissimè deuictæ
testimonium perhibuerūt: quandoquidem vel
pæri tenerini profundere tam promtè & pre-
clarè non dubitant id, quod nec aurum, nec ar-
gentum refundere queat, pœnis adeò immani-
bus, vt Diabolus, pudore suffundatur ipse, cer-
nens, Fortitudinis extrema duō ita arctè con-
iungi: quum facinus maius aur præclarius nullū
fuscipi potuisset, quam vt morte afficeretur Tyr-
annus, medias inter delicias suas, & in Veneris
stuæ talamo atque cubili: vique tot immanita-
tes & iniuriæ factæ Ecclesiæ, tormætatis sacer-
dotibus, tot perpetratis rapibus & incestibus
Monacharum, & Religiofarum, tot sacramen-
tis profanatis, tot periuriis & contemptibus
censurarum, actibusque summè hostilibus

*Actus Castelli
auferti calum-
niam Catholi-
cis illatas.*

designatis, vno ictu vindicarētur: maximè verò iniuria tot perditarum, & perdendarum adhuc animarum, tam illorum, qui Istum sectantur, quām infantium miserorum, qui veneno hoc enutriuntur: religionis item vulneraræ; cui Iste mortiferum infligit ictum, & quæ quasi in extremitate agone versatur. Quum etiam difficilius superatu nihil fuisset, eo, quod omnium confessione horrorem maximū incurit, mortis videlicet præsens periculum; & mortis quidem non simplicis, sed omnium dirissimæ & crudelissimæ, quam ipse quidem exspectabat, ciusq; exempla ante oculos habebat.

Castelli resolu-
tio.

Etenim hoc animo illum fuisse, periculum cui se exposuit, & tempus quod post ictum cōmissum traduxit, quum erumpendi copia ei esset, intempesta nocte, & suminā inter omnes confusione existente, adeò ut obseruari à nomine potuisset, satis superque testantur. Quo planè animo prædicti fuerunt duo illi, qui tyranum usurpatorem Prouinciarum Belgicarum, cognominatum Principem Mendicorū, adorti quondam sunt: è quibus alter fuit Iohannes de Iauregy, Biscayus natione, annos natus octodecim, qui bombardæ minoris ictu genas eius Antuerpiæ traiecit Anno 1582. ad 18. d. Martii. Alter veò Balthasar Gerardus, Nobilis Burgundus, annos natus triginta quatuor, qui bombardæ item minoris, ternis grauatæ globulis, ictu, Delphis in Holandia traiectum peremisit Anno 1584, ad 10. d. Iulii: eodem ipso loco,

quo

*Actus Iohannis
de Iauregy &
Balt. Gerardi
contra Principe
Auracum.*

quo nequam iste, præter infinitos sacerdotes à se necatos, paulò antè mortem attulerat docto seni & devoto Poetæ, Cornelio Musio, patri spirituali Religiosarum monasterii ad S. Agathæ Delphensis: quarum domicilium, quæ a-
Martyr Corn.
Musius.
 mœno admodum & præcellenti loco situm es-
 set, tyrannus iste, ad habitandum ibi, vi rapuit.
 Qui, ut è medio tolleret optimum hunc patré,
 vrbe eum egredi iussit, & muneric cuiuspiam ho-
 norarii prætextu, mediâ viâ, per Dominum de
 Lumay intercipiendum curauit: qui nudum eū
 primùm manibus corripuit, tum plumbum pe-
 dibus appendit, & alas eius adusserit, cruciatu in-
 effabili: mensæ porrò inuersum imposuit, &
 manibus ac pedibus ligatum, aquâ infundibu-
 lo per os eius vi infusâ, adimpleuit: fustibus in-
 de ventre eius percusso, tum per os, tum per a-
 lios naturæ conductus aquam eum reddere co-
 egit: comprehensum postea per binos maiores
 pedum digitos, ad patibulum rapuit, ac suffo-
 cauit. Cuius crudelitatis carnifex Lumæus
Horribile iudicium in Domini-
num de Lumay.
 pœnas meritas reportauit: à propriis enim ca-
 nibus, ut Donatistæ quondam apud Optatum
 Mileuitanum, & Iesabel in Regum libris, & A-
 ctæon, in Poetarum fabulis, dilaniatus ac deuo-
 ratus fuit,

Hoc animo prædictus non pridem fuit Iaco-
 bus Clemens Ordinis S. Dominicj; qui facinus mortem Laure-
 idem commisit ad S. Clauum, prope Lutetiam, guei, & Gerar-
 di. Anno 1589. Kalendis Aug. in persona illius; qui
 post lanienam Blæsensem armatâ prorupit ma-

nu, ut Parisios & reliquos Catholicos deuoraret: qui omnes eodem spiritu, ne scilicet semi-heroes essent, & parti deessent principali fortitudinis, in qua martyrium absolvitur, quæ est tolerare tormenta, in bonum virtutis, media à pœnis se eripiendi, magnanimiter contempserunt.

Testimonium priori membro tribuit dispositio eiusdem Iaureguæ, cuius suprà meminimus, eiusque, per Sacramentum Confessionis, ad mortem præparatio: quo peracto, ipse uno Dei zelo accensus, ictum, præsentibus iis, qui extemplo illum dilaniarunt, commisit: vt qui ad moriendum vel hoc vel alio genere & cruciatibus adhuc exquisitoribus, siquidem illi exspectassent, paratus erat. Alteri deinde membro testimonium perhibet alacritas Gerardi; qui, quum eodem modo sese præparasset, ictu commisso, imperterritus dicebat, Executus sum quod volui: factitate vos ceteri, id, quod munus vestrum requirit. Atque ita ad truculentiam pœnarum, quarum vel narratio horrorem incitat, sese dispositus: quæ tantæ fuerunt, vt plurimi ex earum saltem apprehensione ac visu conciderint semimortui. Etenim flagellatus primum fuit miser, quinque vicibus, vñâ nocte. 2. Totum corpus melle illitum fuit, vt caper, qui adhibebatur, lingua ruditate lambendo illud excoriaret: quod caper facere noluit. 3. Pedibus & manibus constrictus ternâ vice in vanno ventilatus

Martyrium &
cruciatus Ge-
rardi.

tilatus fuit. 4. Quum in aerem sublatus esset,
digito maiori alterius pedis plumbum, centum
quinquaginta libras graue, appensum fuit. 5.
Admoto ingenti igne, calceis è crudo corio, o-
leo tintis, induitus fuit. 6. Alæ eius facibus adu-
stæ fuerunt. 7. Indusio vestitus fuit vino igni e-
liquato tincto, quod supra corpus accensum
fuit. 8. Magnis acubus digiti eius, intra carnem
& vngues compuncti, clauic; impacti fuerunt.
Quæ omnia passus est, ut ne vociferaretur qui-
dem, aut ullum passionis signum monstaret: vn-
de veneficus habitus fuit. 9. In veteri lotio vnâ
cum adipe ebuliente lauatus fuit: ubi aliâ vo-
cem, etiam interpellatus ut loqueretur, non e-
dedit, quam, *Deus bone, largire patientiam:* & in-
terrogatus, quis ipsum adeò corroboraret, re-
spondit, *Preces sanctorum id facere: hancque con-
stantia permanisuram ad mortem.* Cæterum ad in-
iurias, quibus afficiebatur, lenem & modestum
se exhibuit: ut quum quærenti, quando Diabe-
lo se mancipasset, simpliciter respondit, *se Dia-
bolū non cognoscere, neque negotii quidpiam cum eo
habere.* Ad alias iniurias conticuit. Imò iudici-
bus gratias egit, quod in carcere se sustentassent,
dicens, *Se id remuneraturum, orando Deum pro
ipsum in Paradiso.* Sic quā sententia mortis pronuci-
ata ei esset, ad quā veluti S. Cyprianus dixit, *Deo
gratias,* seipsum iuuit ad conscendum con-
tabulatum criminale: ybi dextrâ sponte porre-
xit, quæ, decimo pro cruciatu, exusta ei fuit,

duas inter patellas ferreas. II. Adustum postea fuit & constrictum brachium & coxendices, catenis & ferro ardētibus, vbi subinde ipse orabat, & Psalmos Dauidis pronunciabat: adustā etiam manu suā, parumper religatā, signum crucis faciebat. Hinc, quum seipse iuuisset ut in scamno destinato collocaretur, postquam 12. genitalia ei pracisa essent, & 13. Venter sensim diffusus, in crucis formā, 14. corde ipsi erepto, animam suam reddidit Deo, tanta cum admiratione & stupore omnium, ut exemplum memorabile sit omni posteritati.

Eidem posteriori membro testimonium tribuit fiducia dicti Clementis; qui medios per hostes perrupit, & neque edendi, neque dormiendo, multò minus celebrandi Missam, quam eo ipso die, quo iētū commisit, celebrauit, appetitum amisit. Et nominatim obseruatum est, quod, antequā Lutetiā egrederetur, quum calceos suos filo & acu resarciret, ad conficiendū iter propositum ad S. Clauum, vbi cum exercitu suo duobus ab urbe milliaribus Rex erat non nullis fratum suorum, ipsum videntibus & simplicitatem eius ridentibus et interrogantibus quandiu opificium hoc duraturum esset, respondit, ridens ipse vicissim, satis duraturos calceos pro itinere, quod cōficiendum haberet: innuens, abeundum sibi, sed non redeundum: ut certè euenit, quum commisso iētū bina brachia, crucis in modum, ad recipiendum martyrium suum, quod eodem etiam momento recepit, complicuisset.

Quicquid sit, omnes eodē animo, quo Castellus post eos, præparati ad mortem fuerūt, quam effugētē se haud posse sciebant. Vnde non sine ratione dicere de se poterant, quod quondam Poeta Lyricus de M. Regulo, redeunte, ne fidem falleret, ad Carthaginenses, his verbis pronunciauit:

*At quis sciebat, quæ sibi barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen
Dimouit obstantes propinquos
Et populum redditus morantem,
Quam si clientum longa negotia
Diuidicata litera relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedemonium Tarentum.*

*Hor. l.3. Car.
ad. 5.*

Qui insuper hoc maiori laude digni erāt, quod mortem non solūm non pertimescebant, sed etiam expetebant: vt scilicet vanitatem laudū & gloriam hominum euitarent: siue zeli sui magnitudinem declararent: siue opus suum redderent perfectum, vt loquitur S. Paulus; *Patientiam habere opus perfectum: siue ut extremū cōplerent desideriū patiendi pro honore Dei, & fruendi præsentia illius: aut potius omniū horum quatuor punctorum caussa.* Quo animo S. Ignatius affectus erat, qui ad bestias Romæ sibi destinatas dicebat, *Quod, si ipsæ respicerent, et amatum venirent, ut erga alios martyres fecissent, ipsem et lacessere illas vellent.*

Hebr. 10.

*Ign. ep. ad Rom.
Hier. de script.*

Quippe omnia hæc Samsonis cuiuspiam & Eleazaris ad exemplum ab ipsis factitata sunt:

qui vt hostem prosternerent, & populum Dei
 vindicarent, pretio sanguinis atq; vitæ suæ, cor-
 pora sua præsentissimæ morti proiectarunt: quo-
 rum ille sub ruina sua palatiū sepeliuit: in quo
 congregati erant Principes Philistinorum, quos
 robore suo ipse suppressit: hic verò elephantem
 armatum, cui tyrannum Antiochum insidere
 existimabat, binis manibus suis interfecit: idque
 longè felicius, quam Codrus, aut Curtius quis-
 piam, aut duo Decii Romani: hoc modo in a-
 ctum producentes id, quod S. Scriptura testa-
 tur, summam charitatem esse, profundere vitam su-
 am pro fratribus suis: & simul eorum condemnâ-
 tes ineptias, qui improbant actiones, ceu à Deo
 non profectas, quando auctores earum ipsa in
 pœna moriuntur. Tanquam si Iesus Christus i-
 pse in pœna actionis, ob quam ad nos venerat,
 feruandi nimirum Mundi causâ, mortuus non
 sit; quod iudicium est & de Martyribus, si vel
 Christi exemplum non exstaret. Cuius gregis
 homines non considerant, quod, vt resurrectio
 Iesu Christi, iustificauit mortem eius, & com-
 pressit Iudæorum errorem, existimantium, se
 illum viciisse; sicut iustificatura sit resurrectio po-
 sterior mortem omnium sanctorum Dei, qui
 pro seruitio eius occubuerunt.

*Actus Castelli heroicus est in confessi-
one sua.*

C A P. I I.

Quoniam hæc Castelli heroica fuit ex se, &
 suâ naturâ: multò magis talis extitit ex con-

fessione sua: ut quæ nota est ordinaria, ex qua
virtus cognoscit, & æquilibriū, per quod men-
suratur: quū illud ipsum sit, quod ea animat, &
vitâ donat, & vnde virtus iudicatur, tñquā ar-
gentum ex sono, lituus ex voce, & instrumentū
ex harmonia: quæ proinde significatur per tin-
tinabula aurea, in habitu Pontificis, per nublia,
tubas, lituos, & omnis generis instrumenta, in
Testamēto veteri: quamq; Iesu Christus potis-
simum commendat in Nouo. Cuius quidē hoc
loco, præ aliis, in primis illustre, singulare & rarū
exemplum habemus: ut quod perinde conser-
nat hostes suos, atq; præsumtio, & furor eorum,
firmitatem & constantiam eius debilitare, &
prosuls supprimere cogitabat: vbi prudētia hu-
ius Mundi prudētiæ spiritus, & malitia inuete-
rata teneræ iuuentuti se submittit. Quæ tanto
maiori admiratione digna & posteritati cōmen-
dator esse debet, quantò rabiosius à crudelita-
te & malitia oppugnata, nec per tormenta vnâ
parte, nec per impietatē astutiarū, parte alterâ,
expugnari potuit: quæ vtiq; ipso facto eam red-
dunt veram tubā argenteā, malleo cusam, nem-
pe per tormenta omnis generis, & verā tubam *Num. 10.*
corneā; quam S. Augustinus exponit de iis, qui *Aug. in Ps. 97.*
quum nati sint in carne, ut cornu, carnem tamē
vincunt. Ob quæ duo, Propheta laudes & canti- *Ps. 67.*
caſieri Deo præcepit. Vnde quò magis iudices
allaborarunt, calumniā decreti, honorem eius
obſcurare, hoc tetricor ipsiſis caligo oftunditur,
ſicut paullò pōst dicetur.

*Confessio nota
virtutis.*

*Technæ contra Castellum, & abusus
sacramenti pœnitentia.*

C A P. III.

E T ut de technis etiam verba faciamus: ex locum teneti Lugoleo, qui tragœdiæ huius actor fuit non postremus, haud omnino ignorantæ sunt: & norunt easdem sacrilegii per ipsum commissi complices, qui habitu induito fæderotis, & suppositâ personâ Confessoris, extorquere à Pœnitente, sub Confessionis sacramentalis forma, voluerunt id quo niti cōtra ipsum, & eos, qui martyrii participes fuerunt, possent.

*Sacrilegium &
calunnia ini-
ciata.*

Vt certè impudentia rumorum, quos disseminârunt, tam remotorum à mente defuncti, quam ipsorum cogitatio abest à cœlo, anima verò in abyssum imam mendaciorum detrusa, intentione eius clarissimè demonstrat: vt quos publicare non pudet, Illum in Confessione dixisse, Iesuitas, ad satisfactionem delictorū querundam enormium, à se perpetratorum, instigasse se ad occidendum ac tollendum Regem. Res non tam horrenda, quam hactenus inaudita, minimum in causa iudicatum, & quæ ægrè admodum dici possit, tantoque detestabilior, & maiori cum abusu sacrosancti sacramenti coniuncta, quanto impudentius ipsimet eam promulgant, & de ea glotiantur: hac calumniandi ratione se Diabolos totos quantos efficientes.

Verum

Verum equidem est; duos alios eiusdem factionis antehac idem factitasse; quorum alter hostis & hereticus fuit apertus: alter proditor & hypocrita: ille quidem Campanus Sautour, in persona Doctoris & Prædictoris Maticlerii, quem in Troiano intercepto itinere, vbi Quadragesimales habuerat conciones, quum Lutetiam redire vellet, Anno 1589. in quem, eodem illo artificio vsus fuit, postquam omnis generis horrores mortis ei incusserunt, petenti ab eo Confessorem. Hic verò fuit Martinus Gasco, nepos Domini Belini, unus ex architectis proditionis Parisiensis, cuius ipius eaussa in urbe relictus, erat in persona Chirurgi cuiuspiam feminæ, qua, ve- lut & aliis, & propinquissimis abutebatur id temporis, & propter suspicionem, quam conceperat, quasi chirurgus, qui curratum illum vene- rat, eum surripuisset. Hic quum iniuriosissime tractatus, oculis obligatis, noctu ad flumen, in quod præcipitaretur, esset deductus & confessionem tandem miser peteret, idem expertus est artificium, ut videlicet pro sacerdote iste se supponeret. Postero die annulus Meretrici à procorum vno, quem iocose adeò recuperauerat, redditus est. quod crimen, si, ut merebatur, & à Deo vindictam postulabat, punitum fuisset, simul apparuisset per confessionem veram, & non suppositam, venenum proditionis istius,

K

quam nequam ille, præter alias fouebat. qui
proinde actus dignum cum redebat, qui col-
locaretur in eorum numero, quos auaritia lu-
dæ, coniuncta cum extrema spurcitie (cuius fa-
rinæ homines detestatur) paullò post reddidit
præcipuos & eminentiores ministros. Verùm
quum dignum hoc sit grastatore, prædone &
hæretico (ut certè lenonis & hæretici inuentio
propria est fæminis abuti & Ecclesiæ illudere:)
cur dignum obsecro esset homine iudice, vica-
rio Præpositi Curiæ, & togati, & qui pileo suo
quadrangulari personam gerit lesuitę? si hæresis
coniuncta cum armis, & temeritas arque furia
Martis cū lupanari Veneris, habenas huic sacri-
legio laxarūt: cur obsecro prudētia ac sapientia
eorum, qui appellantur Dii, & Catholicos se
cognominant, ad idem illud crimen, et impie-
tatem tam horrendā prolabantur? Quæ obsecro
consensio est bello, leges haud curanti, cū gra-
uitate status publici eorum; qui leges loquun-
tur? Barbarici & licentiae armorū cum Maiesta-
te iustitiæ? supponere personam sacrā, tangere
pupillam oculi Dei, illudere locum tenenti &
vicario eius in terris (quod ne in minimo offi-
ciario iustitiæ fieri patientur,) profanare sacra-
mentum, vti eo ad usum contrarium, & hoc,
quod datum est ad salutem, vti in exitium,
quodque iustificatio est, inde calumniam fin-
gere, & suppositionem falsorum criminum,
violare secretum sigilli, perfringere conclau-
se Dei, scandalis efficere infirmos, & mate-
riam

riam suppeditare nonnisi dimidium cōfitendi,
aut se non totum confiteri ei, cui id muneris
incubbit, siue iure, siue iniuriosè, risui expo-
nere hæreticis religionis neruum: qualis quæſo
iudicis hæc est synceritas? quæ probatio Ca-
tholici?

*Execratio eiusdem sacrilegii in Parla-
menti Curia.*

C A P. IIII.

QUOD si dicatur, hoc fieri exemplo Præsidū
huius Parlamenti, qui in magna diæta
Picťauensi nominabāt sacerdotes qui debebāt
confiteri, prohibentes aditu aliorum, & exige-
bant ab eis confessionum reuelationem sub ca-
pitis pœna: id quod postea continuârunt, ho-
dieque continuare videntur Lutetiq; eodē mo-
dos, ut confessores ipſi nominent, quibus adhuc
vtuntur, dicentes, id fieri bonum in finem, vt
ne errent in iustitia, & reus elabatur, innoxius
verò vim patiatur, quod lensim atque paulatim
in consuetudinem degenerat, tanquam fa-
ctum bene: hæc equidem ridicula hypocrisis
& detestabilis est impietas: Ridicula hypocri-
sis hominum; quos conscientia stimulat, qui-
quæ ignorant Maximam, Iudicem per con-
scientiam non teneri, nisi ad iudicandum ex
documentis & formis ordinariis: Hominem
esse, non Deum: ac proinde sufficerè ei, con-
tinere ſe intra terminos professionis ſuę,

K 2

& vias atque instructiones humanas: vnde nec plura ab eo requirenda, nec de pluribus ei respondendū esse corā Deo. Quibus S. Pauli dictum ignotum, *Non oportere quenquā facere malum, ut eueniat bonum.* Quo medio, pro diuinis & magis concludent, imò ad obtinendam reuelationem, tanquam adminiculo, vtrentur, intentionem bonam esse ad comprobandam impietatem, & sinistra media omnis generis: Verissimi Pharisæi hypocritæ, quos in gratiā traditio-
Rom. 3. nis & inuentionis suæ priuatæ non pudet impun-
Matth. 23. gnare Cœli decreta, & Ecclesiæ statuta. *Cœcti & conductores Cœcorum;* qui percolant culicem, camelum autem deglutiunt: qui decimant mentham, & anethum, & cuminum, & omittunt quæ graniora sunt Legis, &c.

Detestabilis deinde impietas est eorum; qui directè Deum ipsum inuadunt: extorquentes vi id, quod nouit sacerdos, non tanquā homo, sed tanquam vicarius Dei: in eadem quandoquidem qualitate sunt peccati notitia, & à peccato absolutio. Atqui aliter sacerdos non absolvit, quam vt vicarius Dei: hoc siquidem opus a Deo solo profiscitur. Vnde sacerdos quum sit minister, agit etiā vt Deus: & id, quod superior in Ecclesia, imò Papa ipse, qui omnem iurisdictionem habet spiritualem supra terram, non potest, nec per excommunicationem, nec aliter imperare, aut ad id sacerdotem cogere, quum id de iure sit diuino & superiori vt cuius iurisdictio extendit ad eos, qui sacramentum admini-

*Th. suppl. q. II.
ar. I.*

administrant: quanquam non extenditur ad sacramentum ipsum, quod opus est purè a Deo, non homine, profectum: velut & sacerdos obediens non debet ob qualecunque argumentum, aut cuiuscunq; præceptum, etiam si mors opere illi sit (id quod isto casu facere tenetur, & legitimi martyrii instar reputatur:) hoc, in quam, omne moliri isti audent.

Quod ipsū factitārunt hæretici Belgæ, Ant- *Martyrium P.*
 uerpiæ, Anno 1582. in persona venerabilis patris *Antonini Tim-*
Antonii Antonini Timmermani (aliás Xylan-
*dri) ordinis S. Dominici, Dunkerkensis, Præ-*merranni, ob*
dicatoris Belgici, Gallici & Hispanici clarissimi: fessionis.
 qui cū supracommemoratus Iohannes de Iau-
 reguy reconciliatus antè erat, quām iustum su-
 um commisisset. Ab hoc quum frustra exegisset
 secreti euulgationem & confessionis reuelatio-
 nem, quam præstare ille recusabat, constantissi-
 mè ad omnis generis imposturas declinādas, v-
 ti scripto Latino, ad parietē carceris, stilo ferreo.
 (quod manu notariorum regiorum authenticè
 postea descriptum fuit:) protestatus est: mortis
 supplicio illum affecerunt, eo strangulato, &
 corpore in quatuor partes dissecto, capite vero
 in palo, supra propugnaculum, suffixo. Quod
 quum summā acciderit admiratione, & stupore
 publico, ob caussæ partim meritum, & personæ
 virtutes, quæ verum eum martyrem efficiebāt,
 partim vero ob splendorem quandam, quem
 vigiles noctu supra caput eius fulgere videbāt,
 vnde postea ipse magna in veneratione & ob-*

ſequantia à fratribus Prædicatoribus eadem in
vrbe, habitus fuit : certè grandi exemplo hoc
ſeruier condemnandæ ſimil impietati eorum,
qui huiusmodi exigunt reuelationes, & sacrile-
gio horum, qui ei obtemperantes, ſive mortis
metu, ſive authoritatis conſequendæ ergo, pro-
fanant ordinem ſacerdotalem, dedecorant ho-
norem Leuitarum, polluant dignitatem chara-
cteris, & labuntur in iuftam ſeueritatem conde-
mnationum & censurarum ecclesiasticarum.

Quanquam mirum interim non sit, Curio-
ſitatem iſtam iudicū ad hanç impietatē pro-
lapſam eſſe : quum ex eodem id ſpiritu profici-
ſcatur, quo antehac machinati ſunt prouidere
beneficiis, prohibere peregrinationes Roma-
nas, morte afficere Sacerdotes & Monachos, E-
piscopis iniungere, vt, præter à ſe nominatos
Prædicatorēs, ad diſpenſationem verbi Dei, in
Eccleſias ſuas alios ne recipiant, verū tales,
quibus præſcribant iſpi quid loqui aut ſilere
debeant: adeò vt quum, ſingula in momenta,
ſe ſupra Eccleſiam atque Deum eleuent, am-
plius nihil ſupertiſt, quām veroſ Antichristos
eſſe: vnā ſaltem re excuſandos (taliſ ſiquidem
impieſtas excuſari poſſit;) quod Epifcopi ipſo-
rum ſunt muti, qui opponere ſe non auideant:
quod Prophetæ iſpoforum ſunt vulpium in deſer-
tis, qui ad rupturā haud ascendunt, neco ſunt ſe ad
propugnandum, ut ſeruiant muro domui Iſrael, ad
continendum ſe in prelio, die Domini. Et Sacerdo-
tes non dixerunt, Vbi eſt Dominus? Et quilegen-
tibus

2. Thes. 3.

Ez. 13.

*habebant, non cognoverunt eam. Pastores præmari- Hier. 2.
cati sunt contra eum. Et ut ait Psalmista, Filii E-
phraim armati iaculantes arcu verterunt terga, tem- Psal. 77.
pore prælii. Siue Simonia, siue lubricitas, siue
auaritia & ambitio, & ante omnia hypocrisis, i-
psis arma è manibus excutiat: qui quum primi
visi sint à lupo, quem præuidere primi ipsi de-
bebant, sermonem simul omnes amiserunt: ex-
ceptis iis ; qui illum perdere non potuerunt,
quum nullum vñquam habuerint,*

*Impudentia calumniarum contra
Castellum.*

C A P. V.

VE RVM quia Maximâ aliâ instructi nō sunt,
ad designanda ea, quæ furia & peruersa i-
psorum voluntas eis suggerit, nisi, sic ipsis pla-
cuisse, sic in mentem hoc vel illud venisse, quæ
Maxima est Babylonis, lex summa regni tene-
brarum, clavis putei abyssi, argumentum ini-
miciæ Dei, vera & vnica porta Inferorum, v-
nicus titulus damnationis, sine quo, & extra
quem illa esse nequit: quod quæso inde lumen
extraxerunt? Quod emolumenntum ex sacrile-
gio tanto perceperunt? Quam probationem?
quæ documenta ex furto confessionis? ex
curiositate ista impia? Lepida etenim est in-
uentio, dicere, se cognosse ex pœnitente Cæ-

*Maxima pro-
pria voluntatis
qualis.*

K 4

stello, illum ad pœnitentiam & satisfactionem de-
ſectorum suorum, a jesuitis mandatum habuisse in-
uadendi & interficiendi Regem. Quasi vero eius-
modi pœnitentiae imperentur: & exempla earum
in historiis extant: & credi id possit de iuuene
nouemdecim annorum, de qua discretione pa-
tris confessarii, qui hoc secreti ei commiserit?
Quid vero similius videatur? Quum melius ni-
hil extet, minimū hoc medio uti oportet. Nam
cuiuscunque pretii sit, saltem cauendum est, ne
credamus, solum amorē Dei & religionis tan-
tas vires habere potuisse, ut iactus istiusmodi co-
mittat, si aliunde non cōstet tentatio. Et in ma-
teria impudentis, quando rubor præteriit, in
cæteris totum impudentem oportet esse.

*Impostura in Sacramento, quasi rete-
cta à Castello.*

C A P. V I.

E T quis quæſo habitus sit in pœnitente, ex
impostura tam infami? Namus est iste ni-
mis debilis ad extrahendum pīscem tam imma-
nem. Crepundia hæc sunt puerorum, & subtilitates nimis crassæ. Per telas istas aranearū mu-
ſca tam robusta haud capit: nec hoc tympano
lepores: nec caues istæ ad conspectū terium. Ad
agendam comediā aliis opus est gestibus, aliis
histrionibus. Et misellum animal, cui artificiū
confitendi ignotum erat, quippe sacramentum
illud

illud frequentans in forma duntaxat communi,
Et quotannis semel (velut Anglus post proditionem Parisensem ipsum et respondit:) ac proinde non ita comparatum, ut in Palatio sunt ad decipiendas filias & mulieres, quacunque siue aurora, siue obscuritate existente, prima certe vice reuelari facile potuit per eum, qui negotium & melius intelligebat, & artificiosius versare poterat: quum reuerendus iste pater in Deo, recens excusus, ne quidem orationem Dominicam & benedictionem ordinariā, quam Confessarius pronunciat Poenitenti, ante confessio-nem ritē recitare potuerit. Vnde cognitus per Castellum sacerdos non esse, ut ex strepitu suo cognoscitur sorex, & ex naturā sylvestri suā asinus, ad artificium hoc perinde aptus, atque est infans ad Herculem representandum, & stultus ad Philosophum, protocollo indigens, perinde atque histriones hospitii Burgundici indigent, effecit, ut euentilata minā, ante quā ignē conceperat, inuenitio in nihilum redacta, & miser tantā confusione affectus fuerit, quantam impiā ignorantia, & ignorans impietas postulabat: saluo nihilominus refugio suo, quo impudenter sparserat rumores, & impuritates com-memoratas, contra eum; de quo aliud nihil au-dierat, quam seueram repressionem ac detesta-tionem sacrilegii sui. Et qui, quum inde conse-quutus sit nouum gradum honoris coram Deo & hominibus, & iudicii demonstrationem æta-te maiore, hac induitus nouā qualitate, aliquan-

Sacerdos suppo-sitius reuelati-tus ab ignoran-tia sua.

do index erit eius, qui nomen ipsius profanare voluit, & labefactare reputationem suam, ad conuincendum eum, ut faciet, calumniarum & mendaciorum.

Constantia Castelli in examine.

C A P . V I I .

SED quum & hoc nimis crassum sit, quām ut
in processu eius usus esse possit, quid nunc fa-
cturos putas dominos iudices? Mediis opus est
subtiliorib. & ut artificii architecti omnes ner-
uos & operas intendant ad expediendum exa-
men, & extorquendum quiddam amplius. Ve-
rū id quidem tunc fuit, quum cellula seruiret
cathedræ Doctoris loco: ubi pueri docēt senes,
& reus lectionem prescribit iudicibus, clamore
edito altissimo se occidere voluisse tyrrannum, rela-
psum hereticum, & id quidem facere debuisse. Hunc
se regem non agnoscere, quum sit extra Ecclesiam, &
sine Papa in ea esse nequeat: sed agnoscere hostem
tantum, ac declaratum talen per leges: illud, quod
commiserit, ortum esse ex motu unico conscientia sua,
ex zelo glorie Dei, & non cuiusquam persuasione.
Quibus confirmandis in medium attrulit peri-
culum religionis, stabilimentū hęreleos & con-
cionis Hugonoticæ per edictum publicū, perse-
cutionem apertam Catholicorum, concinnatū
schisma contra Ecclesiā, & ruinam tot anima-
rum: præterea condemnationem factam ab Ec-
clesia

clesia & Ordinibus, exemplum sanctorum contra eiusmodi tyrannos, persecutores Ecclesiæ, & gregis Iesu Christi. Quæ omnia constanter aseuerauit argumento esse sufficienti incitando omni amatori religionis, proximi & patriæ suæ, ad idem in posterum faciendum. Breuiter, alterum Catonem ; qui statim ab ineunte ætate suâ tyrannis dira quæque minatus est, se præstit, imò animosiorē & præstantiōrem Cato-ne: ut qui gloriā maiori, & fundamento firmiori rem suam peregit, spiritu incitatus vehementissimo : de quo ne vel vnuſ articulus, cui non falsitas quædam & calumnia affingeretur à iudicibus publicari potuit. Qui in tantum illos stuporem rapuit tam constans in quadro suo existēs, quam vacillant illi supra bullam inconstantiae suæ:) ut, quum satisfacere ei nequeat, aut quidquam in contrariam partem afferre, nisi silentium ut ipsi imponant, verissimum esse deprehendatur id, quod Propheta dicit: *Seniores veteri somnia somniabunt, & iuuenes vestri visiones videbunt.* Qui perspicitur renouare miraculum Davidis contra Goliathum, Samsonis contra Philistinos, Danielis contra Senes stultos, Sancti Stephani contra Iudeos, & tot martyrum viriusque sexus, qui eodem hoc spiritu tormenta carnificum, & prudentiam mundanorum, etiam in tenerima iuuentute sua, propulsarunt. Tales, præter supra commemoratos Macchabeos, fuerunt, S. Pancratius, S. Mamas, S. Iustinus, S. Agapitus, S. Symphorianus.

Plut. in Cat.

Iod. 3.

Et inter virgines, S. Lucia, S. Agnes, S. Prisca, S. Catharina, & infiniti alii, qui anno ætatis 18. & 15. & 13. superarunt sapientiam seniorum, & selectutem sapientiorum huius Mundi: adeò ut sanguinem etiam suum propterea profunderent: unde sanè Ecclesia maximopere honorata est.

*Constantia Castelli inter quæstiones
ac tormenta.*

C A P. VIII.

QVID ad hæc igitur factu illis opus videatur? Quæstioni applicatur miser ordinariæ & extraordinariæ, ad cognoscendos ex eo complices. Equuleo torquetur miser, chordarumque tractus reduplicantur. Vox una sola auditur ab eo, Nempe *solum conscientiam se incitasse*, ut id faceret, pro libertate Ecclesia, ad vindicandas ei illatas iniurias, pro bono religionis, & ad impediendam eius ruinam. Et quoad eius quidem potest totum eximit Mundum, velut & postea, ad extremum usq; virtutem spiritum in hoc perseverauit. Et nominatim eximit eos, de quibus interrogatus fuit, an studiis apud illos operam dederit, nempe Patres Iesuitas. Cur igitur nō dixerimus, *solum Dei spiritum esse*, qui hoc in negotio dominetur? Verum *Conscientia vox*, quæ in posterum ab illis recipi nequit, qui caput

put ei amputarunt, & primam syllabam præciderunt, contenti *scientia* voce, Dæmonum & Gnosticorum, hoc est, Hugonotorū more: magno equidem constabit iis, qui conscientias tractandi artificium sibi sumunt. Sacerdotes hic quidem suspecti sunt, & qui saepius communi-
cant, pluresque vna Missâ audiunt. Sed tamen Iesuitæ in primis: etiam vel leuissimâ existente præsumptione: & deberent quæstioni subiici, imò suspendi atque strangulari nonnulli societatis sacerdotes, & religiosi quicunque sine inquisitione diligentiori documentorum: ad reducendum in Galliam Tiberii tempus: quo de-
latorum verbis etiam simplicissimis fides fuit adhibita.

Suet. in Tib.

Constantia Castelli in perferenda pœna honoraria.

C A P. I X.

His nō cōsideratis executio Decreti nihilominus procedit. Castellus enim ad perfendam honorariā pœnam condemnatur, adeò ut faciem pugno comprehendens, nudus ad industum usque coram Ecclesia Parisiensi se sistat. In aream igitur Sanctæ Virginis, iuxta Decretum, ducitur: & ut ore pœnitentiam delicti testetur, veniamque eius à Deo petat, sollicitatur. Quid faciat miser adolescens? Inutilis ut erat extortimenti redditus, altum & rotundum fert responsum: quo tum imposturam Lugolæi

confundit, tum grauitatem Iudicum, tum sapientiam intelligentium, tum denique crudelitatem carnificum : dicens, se delectorum veniam
 à Deo petere, quæ toto vita sua curriculo commiserit,
 & nominatim eius, quod in actu non produxeris
 id, quod conabatur producere, ad liberandum Mundum ab hoste, quo fuissestiorum hodie Ecclesia non
 habeat in Orbe. Hæc enim confessio, nemini
 ignota est, quippe audita & intellecta publicè,
 ad consolationem & ædificationem aliorum,
 aliorum verò confusionem. O Constantiam
 plusquam puerilem, & perpetuam omnium seculorum futurorum memoriā dignam ! Præ hac
 etenim nemo amplius mirabitur constantiam
 Scæuolæ, punientis manum, quæ errauerat, non
 tollendo hostem, præsente hoste ipso; hic quandoquidem conspicitur idem : imò plus, & amplius, non in milite, verùm in puerō : non inter
 milites, sed inter carnifices : neque ut exurat
 manum, & malum sibi ipse infligat, sed ut sup-
 plicio se tradat totum, sicut sancti quondam &
 2. Mas. 7. fortis Machabæi fecerunt, ad recipiendum
 præmiū aliquādo in gloria resurrectionis. Et in
 contrarium quidē eius, quod hostis censeret, ma-
 iori tantò fiducia, quantò præstantius est sub-
 iectum; quod est non de statu vel Republica,
 sed religione: non pro vanitate qualicunque,
 sed pro solo Dei honore, & tranquillitate Ec-
 clesiæ ipsius : superque fundamento fidei, quæ
 sola, ut ait S. Augustinus, virtutes reddit veras:
 tales;

L 3. cont. Inl.

fol. 4.

tales; quales, deficiente illâ, nec Scæuolæ unquam habuerunt, nec Reguli, nec alii fortissimi Romani, tantopere in historiarum monumentis celebrati.

*Constantia Castelli in perferendo
suppicio.*

C A P. X.

VERVM, neque hoc satis erat, nisi ad extre-
mum usque vitæ halitum virtus perseuer-
rasset. Hunc igitur neque pudendus suppli-
cii locus, neque sanguinariae & immanes vo-
ciferationes, neque forcipes ardentes, neque mor-
tis imago horrenda, à prima eius sententia
dimouere potuerunt: & neque tum etiam
(quod in primis admiratione dignum est)
quum brachium à corpore separatum iam ha-
buisset. Testes huius rei sunt quotquot & vi-
derunt eum, & sententiam priorem repeten-
tem viuâ voce, audiuerunt: adeò ut corpo-
re toto iam dilacerato, & crudeliter dilani-
ato, spiritus, viator profectus sit ad eum,
cuius cauſam, pretio sanguinis sui, vindicare
in animo habebat. O beatam animam,
& ita dignam, quæ à Gallo promanet,
ut vel sola qualitas, vindicandæ religionis

suæ, religionis, in quam, Catholicae & obediētia quæ præstatur Ecclesiæ, exterminando hæreticū, & hæreticum Caluinianū, & Caluinianū relapsum, & hypocritā detestandum, proq; huīus exterminationē sanguinem & vitam suam profundendo, atq; ita complendo Euangeliū, Deum plus amare; quām homines docens, sit nota & indicium veri Galli. Quod corpus tantò beatius est, quod eodem ipso igne in cineres est redactum, quo Turonii Edictum Iesu Christi, pronunciatum per os Vicarii & Locum-tendentis generalis iplius in terra, pér manus carnicis concrematum fuit: pro cuius defensione itidem consumptum est: planè euīdem in finem, quo quondam Martyrum corpora combusta fuerunt, ne cineres eorum colligi honorarique, ut Eusebius testatur, possent.

Actus permanet heroicus, licet conatus finem suum non consequatur.

C A P . X I .

E T laudi Castelli nihil derogat, quod ictus eius perficitus non fuit, atque ita successum conformē voluntati non est consequitus: virtus quandoquidem non ex euentu æstimatur. *Quod si deficiant vires, tamen est laudanda voluntas,* inquit Poëta. Et scriptura præmium promittit, non secundum opus saltem, sed etiam operis

operis labore. Quilibet, inquit Apostolus, *præ-*
mum secundum laborem suum accipiet. Et alibi ^{1. Cor. 3,}
non tam bonum opus commendat, quam pati-
entiam boni operis. Præterea, auctoris respectu,
perfectio in opere non cessat, quando patien-
tia ei est coniuncta; hæc siquidem ea est, quæ o-
pus reddit perfectum. Ac proinde ad laudem nul-
læ re destituitur. Quod ipsum ratione haud ca-
ret: quum apud probatos Philosophos è duo-
bus actibus, qui in Fortitudinis virtute appa-
rent, unus quidem ad excitandum animum ad-
oriendi hostem, alter verò ad superandum me-
tum ac horrorem rerum tristium & acerbarū,
in virtutis bonū: posterior hic, ut docet S. Tho-
mas, præclarior & excellentior, quippe diffici-
lior, sit prior: quandoquidem maior requiritur
labor deserendi bonum, quod habeas, veluti
pacem, fortunas, tranquillitatem, & in primis
vitæ bonum, quæ materia est metus, quam de-
ferrere id, quod non habeas, & cuius requisitio
ad audaciam spectat. Quam ob causam Ari-
stoteles dicit, Homines potissimum dicitur fortis &
^{l. 3. Ethic.} *validos, quia pro virtute perforant res tristes & a-*
cerbas. Verum clarius adhuc Spiritus Sanctus
in Scriptura: Melior est, inquit Sapiens, homo ^{Prov. 18,}
patiens homine valido. Adeò ut licet Deus, pro-
prius maius quoddam secretum, non permise-
rit iustum longius progredi, experientiaque no-
sefellerit virtutem, & dexteritas animum: actus
tamen propterea non desinat esse ita heroicus

L

tantaque cum virtute coniunctus, quanto per et
hostes Dei eum calumniantur, & detestantur
ii; qui laudare non nisi illud possunt, quod est
contra Deum, & iniuriosum in Ecclesiam.

Pars quarta.

*Decreti contra Castellum vitia
absurditates.*

ÆTERVM, ut ad secundum caput
perueniatnus, examen nimirum
Decreti, hoc est, vitiorum eius
declaratione, pro ut in forma, &
in materia vitiosissimum est. longo-
ritibus hic ambagibus non tremunt, quum
singula cuilibet per se manifesta sint, paullò di-
ligentius ea consideranti. Quandoquidem hic
apparent concumulata omnia, quæ mala possunt
nominari, ab asestibusque prauis excludi, ad
reddendum iudicium iniquum coram Deo &
hominibus. Huius farinae sunt, heres, impie-
tas, ignorantia, nullitas, error in facto & iure,
iniustitia, animositas, false suppositiones, imo
falsitas

falsitas notoria destinataeque scientie: ex quibus iudicium illud quasi centonibus consarcinatum est: ad obstruendum oculos illis, qui magnificientia & splendore sedis huius, & primi Parlamenti Galliae seducti essent, aut seduci possent. Ex quo quidem arbore ex fructu, & artifex ex opere cognoscatur, appareatq; tenuitas authoritatis, quam apud probos homines opus tam malè formatum habere debet.

Absurditas in censura facti.

C A P . I.

QUANDO QVIDEM dispositio duo continent capita primaria, vnum de Iohannis Castelli condemnati & supplicio affecti facto, alterum de Parribus lesuitis; quos, confiscatis bonis eorum, è regno proscripterunt: ideo, quod ad primum attinet punitum, tria hic consideranda veniunt. Primum est censura facti. Alterum, condemnatio ad pœnam. Tertium, inhibito facta post pœnam, ne verba à Castello prolatâ proferantur.

Cæterum ad censuram quod attinet, Dicitur, inquiunt, dictam Curiā declarasse, ac declarare Iohannem Castellū attenū & coniunctū criminis læse Majestatis divinae & humanae, in primo capite, obsecratorissimū & summe detestandū parricidiū, attenuatū in persona Regis. Hic statim à principio Leo

L 2

cognosci potest ex vnguiibus: in quibus paucissimis verbis tot via insunt, quot verba: quum crimen appellant id, quod crimen non est: Regem, qui Rex non est: laesam maiestatem diuinam & humanam, ubi neutrum est, verium potius utriusque praestitum seruitum: parricidium, ubi nec pater est, aut quicquam patri simile; & sceleratum id, quod est laudabile. Quæ omnia ex communi profiscuntur errore similitudinis, quo se ducuntur ipsis, alio que seducunt.

Non reperam id, quod dictum est, ad demonstrandum illud crimen non esse, & actum ex se iustum esse: neque hoc etiam, vulneratum Regem non esse, neque esse posse. Multo minus persequar verba sceleratissimum, inhumanissimum, summe detestandum, abominandum & execrandum, &c, quæ metu incutunt infantibus. Ad substantiam potius facti me conferam, quod quum simpliciter iustum sit, ideo sola haec qualitas omnes istas vituperii nebulas solis instar dissipat, excellentiaque virtutis, de qua superius verba facta, contrarium plane ostendit, ut dicamus, actum hunc esse sanctissimum, humanissimum, dignissimum, laudatissimum, & commendatissimum: quandoquidem nihil æquè sanctum, æquè humanum, æquè dignum, æquè laudabile, & commendatum esse potest, ac seruare multas myriades hominum, cum præsentium, tum posterorum à damnatione æterna, quo Regnum istud tendit, per confirmationem.

*Vanitas bla-
phemiarum
contra actum
Castelli.*

firmationē hæreſeos (præter tantam effusionē sanguinis, ruinas, & detrimenta temporalia, quæ bella deinceps apportabunt) pretio vitæ non nisi ynius hominis, & animæ tam vilis, quām in Mundo esse potest: quum inter omnes eos, qui occasione eius occubuerunt, nullus quantumvis sceleratissimus & miserrimus conditionis fuerit nō multò melioris, quām is, qui nullā re aliis antecellit, alia, quām quod in maiori authoritate constitutus est præ aliis: veluti & ipse tenebrarum Princeps: qui ob principatum suum est longè miserabilior, dominatus & constitutus maledictus præ aliis; hæc quandoquidem di-
Sceleratus in
authoritate
miserabilior.
 finctio memorabilis est inter regnum Dei ac Diaboli: siquidem, ut in regno Dei, qui altius eleuatus est, propiusque accedit ad Deum, beatior, sanctior & honoratiore est: ita in regno Satanæ qui magnitudine ibi excellit, infelicior est, & magis maledictus & execrandus.

Et ad Maiestatem quod attinet, sufficiat hic dicere, (præterquam quod muneris ipsorum Non est læsa non est, determinare læsam Maiestatem diuinam, ut quod soli conuenit Ecclesiæ:) illud quidem læsam Maiestatem diuinam esse non posse: quandoquidem interficere hæreticos, & hæreticos relapsos, maiestati diuinæ conforme est, quæ hæreticos odit, &c, ut superius dictum ac probatum est cùm scriptis, tum canonibus, interficiendi hæreticos potestatem facit.

Item neque læsa Maiestas humana esse possit.

Nec læsa maiestas humana.

potest siquidem Majestas nequit esse in eo; quem leges Majestatis condemnant: Multo minus Majestas læsa; siquidem hoc agere est secundum leges Regni, contra rebelles & perduellionis reos; nec non conformiter Decretis Curiæ, latis contra eum & suos: agere item secundum iudicium statuum, Parlamentis & supremis Curiis Galliæ insertum, inque lege fundamentali contentum: per quam veluti hostis iuratus Ecclesiæ & Statutis, &c. ut dictum est superius, declaratus est reus læsa. *Natura est diuina & humana, in primo capite, & primitus cum ipse, cum heredes eius, procreati aut procreandi, omni successionis iure.* Idque per libellum supplicem Regi oblatum à tribus Ordinibus, & ipsomet Archiepiscopo Bituricensi. Quod rotum factum ob manifestissimos impetus hostiles, quibus cum Statum atque Regnum hoc adortus est, tum Ecclesiam ipsam, is, qui omnia igne & sanguine in Gallia repleuit, à Pyrenæis montibus, vsque ad extremas oras Regni: qui caput exstigit prædatorum: qui peregrinos adduxit; & peregrinos quidem hæreticos: qui ut triumphos de Gallia ageret Casimirus, cum bouibus cornutis inauratis, effecit.

*Gauſſa, prece-
pua condimna-
ti Heinrici de
Bourbone,*

*Auct. de his.
col. 10.*

Et si vel sola hæresis extaret, quomodo Lex ad regnum admittere illum potuisset (veluti sola vis, coniuncta cum malitia & ignorantia eo illum promovit:) quæ homines istos reli- cit,

icit, adeò ut nec testamenta facere, nec testes
audiri, aut vlla munia ciuilia administrare pos.^t Auth. de pr. ill.
sint? col. 8.

Multò minus actas iste parricidium potest
appellari: quum non possit dici pater patriæ,
nisi qui verus & legitimus Rex est: qualis esse
nequit ille, quem leges cùm diuinæ, tum hu-
manæ excluderunt. Adde, quod ex Lege, Ne-
que fur, neque prado censetur nomine patrisfami-
liâs. Ut taceam, absurditatem maiorem non
posse esse, quam appellare parricidam eum, qui
parricidam occidit. Et certè verior parricida
nequit esse; quām is qui ambas matres interfici-
et, eam nimirum, quæ corpora; & eam quæ a-
nimas generat, quæ sunt Ecclesia & patria.
Quin neque comprobari potest, tyrannicidam
esse parricidam, non magis quām tyrannus pa-
ter est: quum illis ipsis tyrannis, aut tyrannidis
asseclis conueniat, vnum pro altero acceptum
velle.

*Absurditas condemnationis quoad
pœnam honorariam.*

C A P. I L.

Quod attinet ad condemnationem, quæ
cōstat tribus punctis, nempe pœnâ ho-
norariâ, questione & suppicio, de duobus qui-
dem vltimis referens me ad ea, quæ suprà com-

L 4

memorata sunt, pœnam honorariam duntaxat
hic considerabo; idque quoad formam, & quo-
ad materiam. Forma continetur in eo, quod
Castellus condemnatur perferre pœnam honora-
riam coram porta principali Ecclesie Parisensis,
nudus in indusio, tenens facem ceream ardensem
picis duarum librarum, & in genua prostratus, &c.
En casum quempiam nouum, cui hæc ipsa por-
ta Ecclesie Parisiensis coram iudicio Dei testi-
monium perhibebit, aperiens se aduersus eos;
qui eo ipso loco, quo patres ipsorum sedentes
in Parlamento, hæreticos Burgum, Nasum ar-
genteum, & alios, ad sustinendam pœnam ho-
norariam hæreseos & impietatis suæ, remiserat,
eò Catholicos relegare non dubitant, in grati-
am hæreticorum, contra religionem Catholi-
cam, cuius tanto illi zelo seruebât, conati per-
ficere contra tyrannum, & usurpatorem hære-
ticum id, quod ex munere suo facere tenehan-
tur, quodque corruptio eorum facere nolebat.
Illi igitur methodo præpostera pœnam inflig-
gunt illi, cui præmium debetur, & præmium
quidem maius, quam villa statuæ æneæ, & tot
ac tanta monumenta, quæ in tyrannicidarum
honorem Antiquitas quondam erexit.

Ad materiam deinde quod attinet, quæ ob-
secro pœna hic siet, Hæc nimirum; quod Ca-
stellus in forma, ut supra, condemnare tene-
bitur actionem & verba sua: Actionem; quod
ictum istum commiserit: & verba sua; quæ
confes-

confessus est , proposuit , & in processu pro-
pugnauit . Et de primo quidem , Confitebitur ,
quod infeliciter & proditorie machinatus sit parri-
cidium inhumanissimum , & summe abominan-
dum , Regemq[ue] cultro in facie vulnerarit .

Propositio digna hominibus permanenti-
bus in errore suo , & qui eodem Spiritu , quo
antea iudicarunt contra Deum & verbum e-
ius , contra Ecclesiam & Decreta , contra Or-
dines & fundamentales leges Regni , tyran-
num Regem esse , usurpatorem legitimum
esse , criminis reum supremum esse , hostem
Principem & naturalem dominum esse , hære-
ticum Catholicum esse , hypocritam pœni-
tentem esse , fratrem peruersum conuersum
esse , infidelem Christianissimum esse , excom-
municatum filium Ecclesiæ esse ; quo item
spiritu , zelus ipsis seditio , conscientia rebellio ,
timor Dei stultitia , religio superstitione est :
qui hoc , inquam , spiritu , crimen ex virtute
facere , proditionem meritum , latrocini-
um executionem iustitiae , & parricidium
parricidii vindicationem appellare non du-
bitant .

Qui neutiquam considerant , quod hoc eo-
dem iudicio condemnant Mosem , Phineam ,
Aiodum , Heliam , Matathiam , & similes ,
qui zelo Castelli seu modulo seruerunt &
exemplo . Vnde consequenter comprobant
idololatras vituli aurei , scortatorem & Ma-

dianitidem , tyrannidem Eglonis Regis Mo-
ab , falsos Prophetas Baalis , persecutionem
Antiochi , & similium impiorum , contra
quos sancti isti homines gladium strinxerunt ,
inque sanguine eorum , gladio illo suo illis con-
fectis balnearunt .

Vnde eadem consequentia neque Deus i-
pse Israëlis censuras eorum euader , qui cum
miraculis , & egregiis successibus tum expre-
so verbo suo declarauit , actus istiusmodi ani-
mosos & generosos longè gratissimos sibi esse .

Falsitates manifestae contra Ca-
stellum.

C A P . I I I .

VERVM neque hoc sufficit , sed ad duas de-
teriores progrediuntur qualitates , quæ
sunt falsitas & hæresis ; & falsitatem quidem
amplectuntur dupli modo , & expressio planè
textu : vno ; quod dicunt , Castellum propu-
gnasse in processu , licet tolli posse Reges : alte-
ro ; instructionem ad id sibi datam esse . Supposi-
tio hic in utroque appetet , quæ hoc magis ri-
dicula & intolerabilis est , quo clarius ratio na-
turalis per ipsorummet discursum , contrarium
demonstrat , & imposturam esse euincit : & im-
posturam quidem miserabilem hominum con-
victorum

uictorum & deperditorum : qui quum respon-
dere non plus potuerint , quām Iudæi sancto
Stephano potuerunt , nec resistere spiritui , qui
loquebatur , perinde ut Iudæi , ad solam calu-
mniām confugere solent .

Etenim ad primam quod attinet , vel o-
mnis probus spiritus facile iudicabit , qua nam
re opus fuerit Castello dicere . *Licitum esse occi-
dere Reges* , vt occideret eum , qui non est rex , &
quem Regem non agnoscit , quemque tam al-
rà & clarà voce nec Regem esse , nec posse esse
propugnat . Ex qua veritate negatiua martyrii
sui fundamentum ædificat . Et qua quæso rati-
one allegaret id ipsum , quo sibimet contradic-
ceret , processumque suum subuerteret : Acce-
dit , vix verum videri . Eum , qui iuxta Decretū ,
cursum studiorum suorum apud Iesuitas con-
fecisse debebat , à quibus Philosophia exactè
docetur , in syllogismo suo erratum commisissi-
tam enorme , hoc est , affirmatiuam conclusi-
onem negatiuam contra regulas Logicas : tanquā
si dixisset , *Permissum est occidere Reges* . At Hein-
ricus de Bourbon , non est Rex . Ergo permis-
sum est trosus & ridi-
occidere Reges . Quis enim ignorat , conclusio-
ne culus impura-
semper sequi partem deteriorem & in pri-
ma figura assumptionem nunquam esse nega-
tiuam ? Et quod Dialecticus dierum saltē
quindecim non potest ignorare , nunquid in eo
tantopere offendetur Philosophus consum-
matus , qui cursum confecit integrum , præser-
tim quum de re tanti momenti quæstio sit ?

Quod si in conscientia suâ norunt, ratione-
nationem eius fuisse huiusmodi, Permissum est
occidere tyrannum, hereticum, relapsum, persecu-
torem religionis Catholice, excommunicatum &
diffissum. b Ecclæsia, & priuatum tum ab ea, tum
ab Ordinibus, dominio ac successione, & declara-
tum hostem publicum ab utrisque, & usurpato-
rem status. At Henricus de Bourbon est talis.
Ergo licet cum occidere hoc sanè miseriores sunt,
quod dicta eius adeò peruerunt, contrarium-
que allegant, ex quo nemo clarissimè non vi-
deat, quæ fide alias etiam, puta in allegandis i-
psis Scripturis & Canonibus, ut mox dicetur,
procedant. Hinc verò quum demonstrare ne-
queant, Henricum ipsorum, Regem Galliæ
est, indequæ principium, ut quidem faciunt,
extruere, ideo veritatem temeritati sue, ratione
affectionib[us] suis, ac discursum mentis stultitiae
sue cedere volunt.

Cæterum si hæc falsitas clara est, non minus
clara est & illa de instructione: quum non nisi
Caluinistarum proprium sit dicere, Occidendo
esse Reges. Testes de hac re sunt scripta eorum,
& consilium, quod dedit Beza de occidenda
matre & liberis. Cui ad stipulatur id, quod con-
tra Regem Carolum IX. petactum est Meldis,
ut dictum est supra. Mihi verò planè persuadeo,
non dicturos illos, Castellum à Caluni-
stis, aut in consilio eorum in structum fuisse.

Addidicisse equidem potest Castellus id,
quod

Secundus falsitatis
testis.

quod Natura ipsa docet, quodque ius ciuile
& canonicum comprobat, & vel iuniores co-
non ignorant, *Vim vi repellere licere*: quod *Pro Milone.*
etiam Cicero tam altè intonat, in una oratio-
num suarum, inquiens: *Est enim hæc non*
scripta, sed nata lex: quam non didicimus, acce-
perimus, legimus: verum ex natura ipsa arriui-
mus, hancimus, expressimus: ad quam non docti,
sed facti: non instruti, sed imbuti sumus: ut se
vita nostra in aliquas infidias, si in vim, si in tela
latronum, aut inimicorum incidisset, omnis hone-
staratus esset expedienda salutis. Multò minus
ignorare poterat, dolorem acerborem non
esse, quā videre vim inferri matrī suā, &
haic; in qua omnis comprehenditur charitas,
quæ est Ecclesia & patria: videre latronem
fratrum suorum, & lupum in ouili; qui agnos
Dei interficit, & afficit morte tum temporali,
tum æternā. Et instructione cur opus ha-
beat is, qui instructus satis ex se est: Præte-
rea, si occidere homines tales, alio non
occurrente medio occidere est Reges, quid
inde sequitur aliud, quām prædones, latro-
nes, oppressores Ecclesiæ & patriæ esse Re-
ges? Cæterū quia Decretum, Instructio-
nem istum damnabilem esse asserit: hic iu-
dicandum relinquo, vtra magis damnari
possit instructio, hæc ne, quam Natura do-
cet, conuenienter Deo, Legibus, Decretis,
& Ecclesiæ; an quæ hæresin nobis attrahit,

& Decreto isto confirmat, contra Deum, cōtra
Leges, contra Decreta & Ecclesiam.

Hæresis manifesta in Decreto.

C A P . IV .

SE d ad hæresin ut perueniamus, videamus id quod Decretum p̄sequitur. Id quidem est, quod Castellus dicere debeat, *se p̄ falsam & maledictam instructionem in processu propugnasse, Heinricum IV. nunc regnantem, non esse in Ecclesia, usque dum habeat approbationem à Papa.* Etenim extra omne dubitum duplicum hic hæresin emergere: nempe unam Politorum, & alteram Caluini ac Lutheri, aut potius omnium hæreticorum. Prima est, dicere Regem legitimum eum (hic enim sensus eorum est, quando appellant Heinricum IV. & in numero Regum c̄nsent:) quem constat hæreticum semper fuisse & adhuc esse, & excommunicatum esse ab Ecclesia. Altera, assertere; excommunicatum à sancta Sede esse in Ecclesia; aut in ea esse posse, sine approbatione sanctæ Sedis.

Primam enim hæresin manifestam esse, sine difficultate deprehendemus, si consideremus errores, inq̄ hæreses illic contentas,
de qui-

de quibus dictum est suprà, & quas eo comprobant. Adde, quòd, quum hoc pugnet cum verbo Dei, cum doctrinâ fidei, cum iudiciis Ecclesiæ & Conciliorum, omnino certissimum est, isthanc hæresin infallibilem esse. Nam cum verbo quidem Dei pugnat; quia ille expressè prohibet, *constituere Regem, nisi eum, qui sit de numero fratrum*: quod ter repetitur. Vbi per fratres intelliguntur illi, qui vnius eiusdemque sunt religionis, & liberi eiusdem matris; quæ est Ecclesia Catholica: quemadmodum exponunt Sancti Patres, & inter alios Lucifer contra Constantium. Et utique necessaria hæc est expositio: quā doquidem vera religio, quum id temporis nonnisi in populo Israëlitico fuerit, ita compata erat, vt declareret verum fidelem, qui aliud non est, quam Catholicus, vsa vocabulo isto fratris.

Idem apparet non tantum ex prohibitione facta à Deo ad populum Israel, vt connubio sibi ne iungant Cananeos, sed ex depositione etiam Oziaz, Regis iudeæ, qui ob lepram, quæ ei accidit, exconstitutione & approbatione Dei, dignitate sua fuit priuatus: Regnum quādoquidem vt connubii inter Regem & Populum species est, ita sancti Patres uno ore docuerunt, lepram hæresin hic significare. Ob quam caussam supra commemoratus Lucifer concludit, contra eundem Constantium, eū statu suo priuari debere propter Arianismū suum.

Idem porrò pugnat cum doctrina fidei, ob iniuriam, quam facit (velut Theologi Parisienses scripto publico probarunt, anno 1592.) partim regno, partim gratiae & merito Iesu Christi & fidei, quæ ei debetur. Regno quidem eius; quatenus supponit illi Locum tenentem (prout omnes Reges Locum tenentes sunt, Iesu Christi, qui solus est proprietarius:) eum, qui hostis ipsius est iuratus: imò qui Antichristus est, & quicum neutquam illi conuenit, ut est omnis hæreticus: Gratia deinde eius; ob abusum, qui inde sequeretur: gratia siquidem tum ministerialis, tum meritaria, non potest alibi esse, quam in Ecclesia, si dicatur Rex per gratiam Dei, is, qui in Ecclesia non est. Præterea si instrumentum constituatur gratia is, qui gratia capax non est. Adde, quod omnis gratia Dei fructus est meriti Iesu Christi, quod non nisi ædificare potest corpus eius mysticum, quod est Ecclesia: econtrariò hæreticus non nisi destruere potest Ecclesiam, iuxta id, quod Euangelium dicit, *Furem non accedere, nisi ad surripendum, occidendum ac destruendum:* & quod supra dictum est, Ministrum esse eius, qui Apollyon, hoc est, exterminator, vocatur. Vnde dicere, hæreticum esse per gratiam, est priuare gratiam, fructu eius proprio ac naturali. Imò blasphemia est manifesta dicere, gratiam Dei destinatam esse ad destruendam, bestiarum immanium more, & malorum Angelorum, quos Deus

Omnis hæreticus Antichristus.

Ioh. 10.

Hereticus in mundo non nisi destruit.

Psal. 77.

Deus in indignatione sua mittit, ut dicitur in
Scriptura.

Nec non cum Conciliis idem illud pugnat,
quuin notum sit id, quod Concilium constituit
Lateranense, quod priuat & spoliat omnes hæ-
reticos omnibus munericis, dignitatibus & fun-
ctionibus publicis.

Quod porro & altera hæresis sit, cùm Lu-
theri, tñm Caluini, id termini ipsi satis demon-
strant: quum aliud nihil sit dicere, excommu-
nicatum à Papa esse in Ecclesia sine Papa, &
sine approbatione eius, quam priuate Papam
suprema dignitate & authoritate ipsius, quam
habet super omnes, ligandi & soluendi: clani
item Davidis, quæ ei tradita est, qua aperit, ita
ut claudat nemo: & claudit, ut aperiat nemo. Quod
proinde est negare caput visibile & vniuer-
sale in Ecclesia, totamque hierarchiam sub-
uertere, locoq[ue] Hierosolymæ Babylonem
stabilire. Qui scopolus est, in quem impin-
gunt non tantum Caluinus & Lutherus,
sed & hæretici omnes: quem adeò effugere
nequeunt, quin si supremo & iudicario modo
dicant idem per idem illud Decretum, eodem
in numero collocentur. Etenim quomodo con-
ueniat, eundē supremum esse, & statuta eius in-
fringi? Inferiorem condemnare superiorem,
destruere id quod extruxit, & contra eum,
ac inuito eo soluere id, quod ligārat? Bre-
uiter, quomodo iustum ac bonum censi

M

*Esa.22.
Apoc.3.*

*Autoritas San-
ctæ sedis scopo-
lus omnium
hæreticorum.*

possit id, quod lex & decreta, imò sensus & natura ipsa tam altè, summè & notoriè condemnare?

Tergiversationis enim medium nullum est: verba nimis clara sunt: siquidem *sine approbatione Papæ*, hoc est, inuito Papa, is, quem excommunicauit, *in Ecclesia propter ea esse non debet*. Adde etiam actiones, præcedentes & subseqüentes, conformes verbo Dei, & verbum actionibus, quæ evidenter monstrant, plus satis hic esse, quod volunt: & ex abundantia cordis, quo iam antea Bullas concremarunt, Nuntios proscripterunt, Legatorum honorem dilacerarunt, indulgentias Sanctæ sedis annullarunt & riserunt, ora iis obstruxerunt, qui autoritatem eius propugnant, & in frequenti quidem schola, ante omnia verò ordinem latrociniis quæ commiserunt, hodieque indesinenter committunt, in sacerdotibus & clericis, profanarunt, os eorum tunc locutum esse. Veliuti neque hoc mirum est, quum maior pars Caluinistarum amplectatur professionem, & cæteri aut infirmi sint, aut adstipulentes eis, quales sunt omnes Politici, & per consequens pellantur tum voluntate, tum viribus, à spiritu hæreseos, fructum etiam, quem produxerunt conformem esse radici: iuxta id, quod in Euangeliō dicitur, *Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, quum sitis mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur.*

Bonua

Matth. 12.

Bonus homo de bono thesauro profert bona: & ma-
lus homo de malo thesauro profert mala. Et in ge- Matth. 7.
nere sicut dictum est alibi, non colligunt de spi-
nis vias, aut de tribulis sicut, &c.

Et iudicet hic, qui cunque velit, quanto ho- Parlamenti mu-
nori id sit Parlamento: & quam funesta admo-
dum mutatio sit antiquae probitatis, grauitatis,
sinceritatis, integritatis, pietatis & religionis se-
dis huius: eo quandoquidem loco, ubi haeresis
quondam punita fuit, haeresis iam pronuncia-
tur, & locus, quem haeretici omnes formidabant,
columna iam est haeticorum, & septentrio quo
conspirant. O faciem quondam iustitiae, ut bel- Thren. 4.
la olim eras, nunc vero obscurata es & nigrior car
bonibus! O fructus loculi Hugonotici, & ven-
ditionis officiorum! Et tu domus antiqua, quam
dispari dominaris domino! Reddita quae es de
Veritatis oraculo, officina mendaciorum: de
pietatis asylo, mater impietatis: & de domicilio
virtutis refugium malitiae: adque tantam in-
felicitatem redacta, ut loco spiritus Dei, qui
in te presidebat, nunc iuxta Prophetam, ha- Esa. 34:
bitent in te onocratus, & ericinus, & ibis, &
cornus: oriuntur in te spine, & urtica, & pa-
linurus: tu cubile sis draconum, & pascua struthio-
num: onocentaurus & pilosus clamet alter ad
alterum: in te cubet lamia, hoc est, heresis, & in um-
bra eius habeat foneam ericinus, & catulus
suos enutriat.

Medium excusandæ hæresecos nullum.

C A P . V.

NEC valet excusatio eorum , misile se Romam , séque agnoscere Sanctam sedem . Quid enim iuuat eam honorare ore , & ipsa factio opprimere ? Adde , quod quum legatio noua alia non sit , quamquam quæ à Niuerensi Duce peracta est , cuius litteræ , quas ferebat , quasque publicabat ipse , non nisi de obedientia , benedictione & approbatione præteriorum , & neutiquam de absolutione verba faciebant (quidcunque tandem ille de legatione sua prædicarit :) id quidem non est emendare delictum aliter , quam emplastrum quodpiam apponere . Quo ipso Sanctam sedem nimis aperte ludificantur . Cuius generis sophismata eorum , qui duplœ faciem habent , qui aquam simul fouent & ignem , qui volunt & non volunt , qui petunt & non petunt , submittunt se & non submittunt , qui serpentes & vulpes quum sint , oues esse volunt , qui nisorum more quum vagentur , columbae videri cipiunt qui Chamaeleontes , Vertumnos & Protheos sese præstant , neutiquam locum habere debent in loco , ubi Spiritus S. præsidet , qui vulturulas capiendas esse præcipit , quæ vineam demoliri student , &c.

Cant. 2. Verum

Verum esto, rem serio esse actam, & serio
 Absolutionem petitam, neque tamen id vindicando
 Decreto seruire potest, sed potius ei condemnando;
 & quidem solenniter. Etenim si
 ne Papa in Ecclesia esse dicatur is, qui tam
 solenniter a Papa in ea collocari petit? Quem
 ad modum econtrari, si Decretum suum pro-
 pugnant, aut si ipso facto ibi asserere se cupi-
 unt, aliud existimari non potest, quam omne in
 istam legationem experendę Absolutionis Ro-
 mæ, inst tutam esse, ex una quidem parte sui sta-
 biliendi caussa, ex altera vero irridionis & ludi-
 ficationis ergo.

Non magis illos iuuat Theologia Sant-Dionysiana, aut tractatus iste egregius, quem Pa-
 risius postea imprimendum curarunt, hoc anno
 M D X C V. apud Montroculum & Richer-
 rum *De iusta & canonica absolutione Henrici IV.*
 Qui quum ausus non sit comparere, nisi bien-
 nio post factum, neque nunc quidem audet,
 quantumvis forti manu sub peregrini nomine
 instructus. Nam idem eis dicetur, si Absolu-
 tio est canonica, cur ergo profectio Roma-
 na opus fuit? Etenim velle inter duo transire.
 Tertium mediū & quoddam tertium medium intenire, quod inutilē & im-
 & legationi possit deferri simul, & iustificare possibile.
 tum Episcoporum actionem, tum ipsorum De-
 cretum, sicque in unum coniungere duo extre-
 ma adeò contraria, hæc quidem via nimis con-
 tracta est, & spinæ nimis crassæ, è quibus non

M 3

nisi saucius expedire te possis. Aut potius ut
Esa. 28. loquitur Propheta, *Coangustatum est stratum, ita ut alter decidat: & pallium breue utrumque operire non potest.* Neque tunc etiam exceptiones canonicae à periculo, & mortis articulo, ab iniurie capitali, & discrimine illos liberabunt, ut dicant, quod, recusante Papa, Episcopi, qui ceu viri probi sic iudicarint, ultra progredi potuerint contra voluntatem ipsam Papæ: & quod considerata absolitione Romana, & sine præiudicio illius, ipsorum absolutio obtainuerit vigorem, ad efficiendum, ut pœnitens in Ecclesia esse ne desinat.

*Exceptiones non
valent contra
intentionem
Legislatoris.*

Quales enim exceptiones canonicae sint istæ, quæ cum expressa voluntate pugnant & recusatione eius, à quo emanarunt? Aut quis unquam audiuuit dicere, gratiam supremi fuisse comparatam, ut agat contra autoritatem ipsius, ipsi quem præiudicet? Et quandoquidem officium hominis probi est, iudicare ex intentione Legislatoris, quomodo quæso illæ recipiantur, quæ directè iudicant contrarium, & contra recusationem ab eo factam?

*Rationes recu-
sationis Sancti-
tatis sue cano-
nicae.*

Item ut rationes recusationis Sanctitatis eius, quum simpliciter canonicae & peremptoriæ fuerint, quemadmodum adhuc illæ continentur, ob impœnitentiam notoriam & publicam eius, pro quo verba fiunt, & à quo ne quidem delegati ipsi, qui ad eam profecti sunt, manda-

mandatum aut adprobationem habebant: ita
ridiculae sunt & querulæ , quas de commi-
morata recusatione fecerunt , quum proces-
sus illorum admodum incivilis illic fuerit , &
conatus in eo fundatus detestabilis . O sapi-
entes valde , & peritos formarum & regularam
canonicarum ! ut qui primò volunt libellum
supplicem recipi pro eo , qui id fieri & ipse
non probat , & recipi non potest . Secundo ,
qui de absolutione ante conuersionem lo-
quuntur . Tertio , qui gratiam præsentem
expetunt , inducti phantasmatæ conuersio-
nis futuræ . Digni vriue & sapientes archi-
recti , qui , quartò , ædificare volunt sine
fundamento . Et quinto , callidi mercato-
res , qui pannum acceptant sine solutione ,
& pro cautione vana . Sic enim Tertullia-
nus loquitur , inquiens , *Pœnitentiam esse pre-Tertull. de poe-*
tium , quo venditur gratia remissionis. Cuius
proinde Deus ipse mercator est , & Papa procu-
rator , qui rationem eius reddere Deo tenetur .
Sexto , qui quod maius adhuc est , spondent
pro alio id , quod ille ipse , pro quo spondent ,
promittere pro scipio nequit , quum res sit , quæ
in eius potestate non est . Imò contradicatio-
nem implicat manifestam , condemnare simul
& approbare rem eandem : condemnare quidē
eam promittendo contrarium : & approbare in-
 ea perseverando . Septimò , qui nesciunt tempus
libellorum supplicum oblatorū mouendę que-
relę de lōgitudine iudicis , numerari nō debere .

nisi à die, quo subiectum dispositum est ad effectum supplicationis, & illius capax redditum. In quod in absolutionis materia esse nequit aliter, quam per conuersionem: & conuersionem non futuram, sed præsentem: nec præsentem tantum, sed cognitam pro vera, & per veros pœnitentia fructus: nec non, ut loquitur, vetus pater Pacianus, *cum magno pondere & mometo, post magnos gemitus ac preces totius ecclesie.* Qui distinctionem ignorant fori exterioris & interioris: & ut pro interiori Deus, qui fallere se nequit, gratiam suppeditat ipso conuersionis momento: ita, pro exteriori, Ecclesiam, quæ cor non inspicit, tenet informare se antè, & per effecta iudicare: ut quæ vñica nota canonica est, quam Iesus Christus ei dedit. Vnde ne quidem Sancto Paulo, ut ut vera erat eius conuersio, antè fidis habita fuit, quam vel reuelatione, vel factis & testimoniis bonis, veritas rei perspecta fuisset.

Ita autem per se corruent bellæ istæ exceptiones discriminis & articuli mortis, inimicitia capitalis, & periculi in mora, quod scriptum istud tantopere exaggerat. Quum enim hoc canonicum non sit, nisi propœnitentibus: neque aliter, quam iuxta conditionem principalem nempe pœnitentia: quæ quæso ratio est ista allegare, vbi pœnitentia non est?

Taceo alias rationes peremptorias, quæ exceptio-

Ep. I. ad Sympron.

Mat. 7.

Act. 9.

Gal. 1.

Exceptiones canonica ruinoſo fundamento mixta.

ceptiones istiusmodi hic nullas efficiunt. Nam eti maxime discriminem mortis canone ntitur pro eo, qui in discriminē versatur: locum id tamen non habet apud eum, qui periculum sibimet creat, tam pro se, quam pro aliis; id quod principium est omnimali. Neque apud eum; qui periculum adit vltro & sponte, & in actione illegitima. Velut & in actione vana & temeraria: quales histrionum sunt actiones, & funambulorum. Iuxta id, quod Veterum quidam in Psalmi locum, *Deum mandare Angelis, ut custodiant hominem in viis suis,* verbum illud exponit de viis iustis: & non temerariis. Multo minus locum habet apud eum, qui periculum adit ideo, vt violet leges cum ciuiles, tum canonicas: quin lex expiessè statuat, *Nullum haurire commodum ex re, quam ipse conatur oppugnare.* Qua igitur ratione quæso Canones propugnetis, qui Ecclesiam, & iudicia Ecclesiæ oppugnat?

L. ita tamen. Qui suspicuntur.
Et quoad inimicitiam capitalem, etiam quæ culpâ Excommunicati contracta sit, licer talis exceptio locum quidem habeat ob culpam semel commissam, & quæ retineri amplius nequit: non tamen habet ob culpam, quæ continuatur, & qua cessante, cessaret etiam inimicitia: qualis est, quando status quispiam inuaditur, contra leges, ab eo, qui inde iure exclusus est, quiq̄ hæreticos prosequitur fauore. Aliter gratia patrocinaretur malo.

Nec sequitur, si maximè quispiam recipiat commodum culpæ suæ, propterea culpam recipere debere, commoditatem personæ: hoc est, culpam conseruandam esse, ideò, ut personæ parcatur; quum hanc ob rationem qui ~~aeterni p[ro]ficiunt~~
sunt, & in sceleribus malitiosè ac continuè voluntantur, per leges & canones ab omni gratiâ exclusi sint.

C. de sp[iritu]c. aud.
l.3.

Et maximè, si duæ istæ exceptiones locum haberent, quis tantopere tunc pressisset eum, quum minores illæ non fuerint, immò maiores antehac?

De p[er]petuit. &
remiss. c.v.t.

Nam ad principalem, quam allegant, periculi videlicet in mora, quod attinet, quū periculum comprehensum in Canone, aliud non sit, quam animarum periculum, id quidem hic speciem aliquam haberet, si periculum spirituale illos per-

Periculum me-
re temporale nō
est canonicum.

mouisset, & non temporale tantum, cum pro absoluto, tum pro ipsismet: ob metum; qui id temporis imminebat, si ab Ordinibus Rex nominaretur. Vnde sanè Catholici tacite iam murmurabant, quos negotium isthuc vrente cœpit, quippe cum ultimi etiam Bourbonii Cardinalis morte coniunctū. Qua de causa, quū remedium non aliud superesset, quam hæc ipsa conuersio & absolutio, quam ad extremū ille referuarat, & ad hanc ipsam duntaxat necessitatem, coactus utiq; fuit bibere ex hoc calice, nec longiorē nocte moram, ita tamē ut id & Hugonotis placeret cum peregrinis, Anglis, Hollandis,

Germa-

Germanis, Heluetiis, quām omnibus per totam Galliam dispersis : quibus omnem fauorem & gratificationem, litteris suis patentibus, eodem xxv. Iulii, anno M D X C I I¹. exaratis, prolixè promisit. Quos hac ratione primos honorauit, ut primi, & ante Papam, primam facti sui excusationem audirent : quin litteræ ad Papam demum xviii. Augusti, aliae essent. Ex quo sequitur, exceptionem istam omnino canoniam esse non posse.

Etenim ad spirituale periculum, de quo sermo fit, quod attinet, tanquam si pœnitens devotionem suā amittere, aut ab Hugonotis deflecti possit, næ valdē ridiculum vnum & alterum est: Primum; quia amitti non poterat id, quod non erat. Et quum denotio ista alia non fuerit, quām vt consensus fieret de usurpando commodo fictionis istius necessariæ: idcirco illud quidem nimis absurdum foret canonicum appellari. Ampliori risu dignum est alterum: quandoquidem Hugonoti post eum, Mornæus, Sancyus & alii, eum ad id faciendum incitauit: & quoad illos, qui ipsum sectantur, si scrupulus eos pungebat, quòd necessariò cum excommunicato conuerterentur, annon maiorem ipsis scrupulum iniicere debebat, ne quidquā contra sanctam sedem perpetrarent?

Quòd si in Episcoporum iudicio omnis hic cardo vertitur, sub specie hominum proboru, adeò ut absolutionem suppeditare possit, ob

periculum temporale, & quidem in re iniusta,
 & contra iudicium legum , cum Ecclesiæ, cum
 Ordinum : sanè improbè admodum munere
 perfuncti fuerint patrum spiritualium & ædi-
 ficatorum Sionis, quæ est Ecclesia, vt qui parie-
 tem intritâ sine palea linire non dubitant : non
 considerantes id , quod Deus per Prophetam
 minatur, inquiens : *Dic ad eos ; qui linunt
 parietem absque temperaturo, quòd casurus sit.* Et
 iterum : *Destruam parietem, quem linestis abque
 temperamento: & ad aquabo eum terra: & renelabi-
 tur fundamentum eius: & cadet, & consummetur
 in medio eius: & scieritis; quia ego sum Dominus.* Et
 complebo indignationem meam in pariete : & in
 his ; qui linunt eum absque temperamento. Di-
 cam quod vobis non est paries ; & non sunt, qui
 linunt eum , &c. Ita enim loquitur : & ad
 eos quidem ; qui quum dicant *Pax, pax, ubi
 pax non est, supercilium suum , & phantasiam
 particularem sequuntur.*

Et in genere, si auctores Decreti alio ad pro-
 banda dicta sua non nituntur fundamento, cer-
 tè tegumentum hoc nimis clarum est, quam vt
 hæresin suum occultare , & arundineus scipio
 nimis infirmus, quàm vt ruinam suam eo sufful-
 cire possint.

*Absurditas inhibitionis, ne proferantur
 proposita Castelli.*

RCAP. VI.

ESTAT tertium Punctum: quod est de in-
 hibitione

bibitione ac prohibitione ad omnes ac singulos cuiuscunque qualitatis & conditionis homines, Ne sub pena criminis lesa Maiestatis dicant aut proferant, quocunque loco, publico vel alio, supra commemorata proposita Castelli: quae predicta Curia declarauit & declarat esse scandalosa, & tanquam heretica à Sanctis Decretis condemnata.

Vbi, ut hæresis in ius vertitur, & impietas fidem sibi ipsi stabilit, duo veniunt obseruanda, Conatus videlicet in iudicio, & iudicium ipsum in substantia sua. Primum est, quod hic Laicos videmus determinare Verbum Dei & hæresin, velut suprà Maiestatem diuinam ipsam. Id quod non nisi soli Ecclesiæ competit. Nam etiam si inter eos extent homines quidam ecclesiastici, quorum numerus adeò exiguus, inquit tam vili apud alios (minimùm huius qualitatis viros) respectu est, ut quasi torrente ab illis abripiantur: id tamen locum ita habete non debet, quin Laicorum sit iudicium. Accedit conatus, de quo dictum suprà, procurandi beneficia, disponendi confessarios, adeoque predicatores ipsos: quo modo supra etiam Episcopos se se extollunt. Hoc etenim eis non conuenit, nec ut Laicis, nec ut Clericis. Nam etsi maximè Clerici illic contineantur, ad propaganda iura Ecclesiæ: id tamen in Ecclesiæ damnum non fit: neque eo fine; ut in Regum manus tradatur illud, quod est spirituale. Notus est ordo, quem obseruat Natura, & distri-

Incompetentia
iudicij spiritus
lis per Laicos.

butio inde fieri solita: ut videlicet Luna seruat nocti, & sol diei: ubi nox est temporale, & dies spirituale: velut Luna est principatus, & Ecclesia est sol, cuius thronus est in con-

Psal. 88. *Cœli cœlorum sunt Domini:*
sed terram dedit filii hominum. Quod quum

2. Par. 19. Rex Iudeæ Iosaphat intellexisset, Amarias sacerdos (dicebat) in his, quæ ad Deum pertinenter presidebit; porro Zabadius filius Ismael, qui est dux in domo Iudeæ, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent. Et Hosius, episcopus Cordubensis, ad Constantium Imperatorem,

Athanas. ad sol. vit. ag. *Ne, o Imperator, inquit, rebus te immisceas ecclesiasticis, neque commendes nobis in illis: sed disce potius à nobis.*

Et Sanctus Ambrosius ad Valentianum, *Ne frustra labores, o Imperator, cogitando te ius habere commendandi in rebus diuinis. Scriptum est, Reddite Cesari, quæ sunt Cesaris, & Deo, quæ sunt Dei. Patlatia sunt pro Principibus & Ecclesiæ pro Sacerdotibus.* Sanctus Athanasius longius progreditur, & illos appellat *Antichristos, & abominationem desolationis predictam à Daniele:* velut & idem fecit Constantius.

Job. 21. *iis, quibus Iesus Christus dixit, Ut mens me pater misit, ita mitto ego vos, conuenit, res eiusmodi cognoscere.* Malè admodum cessit Sauli, & male Regi Oziæ, quum rebus se sacris immiscerent; qui ambo & regnum & vitam propterea amiserunt.

1. Reg. 13. *2. Par. 26.* *2. Reg. 6.* *Et Oza morte perimitur subitâ, quod indiscretè manum Arcæ admouisset, et iam si*

iam si id factū fuerat, quārum bones calcitrarent,
& declinarent eam. Imò moritur quinquaginta
milliaribus à populo, & septuaginta à Prin-
cipibus, eò quòd tanquam Arcam alpeisset. Et
certè prudentissimi quique Principes sedulò
operam dederunt, ut hic quidem nihil molis-
rentur. Constantinus M. Concilium Nicenum
non ingreditur, nisi ultimus: nec sedet, nisi per-
missione Episcoporum: vbi de pace & concor-
dia quum non nihil perorasset, iudicium de fi-
de Episcopis reliquit. Imò de differentiis eo-
tum cognoscere quicquam noluit. Et Theodo-
sius iunior, scribens ad Concilium tertium E-
phesinum ait se studiosè curaturum ne de reli-
gionis materia verba faciat, *quum nemini licitum*
fūt, praterquam illi, qui ex numero Episcoporum est,
immiscere serebus Ecclesia.

*Eus. lib. 3. de
via Conf.*

Quòd si maximè hodie in Anglia contrari-
um in vsu est, vbi vel femina etiam præest re-
bus sacris, num idcirco Gallia hoc abripiatur
vento, quem Aquilones isti attrahunt? Et quod
misera illa Insula pedetentim sustinuit, id Gal-
lia perpetiatur cursim, ac præcipitanter?

Verùm tanto minùs tolerandi sunt, quòd in
spiritualia imperium sibi sumunt, quanto ma-
iori severitate prohibent Ecclesiasticis, ne ver-
ba faciant de temporalibus, adeoque austerè
reprehendunt in alio, id, quod perpetrant ipsi
indignissimè. Nam etsi Luna pendet ex Sole,

sol tamen ex Luna non penderet. Et plus juris quidem habet, omni in casu, Ecclesia, iudicandi de temporalibus (teste etiam Apostolo, Nescitis, nos iudicaturos Angelos? quanto magis res seculares? quam habent temporales de Ecclesia.

Et adhuc minus tollerandi sunt, quod allegant verbum Dei & sancta Decreta, quorum neutrum intelligunt, in modo ambo violent & corrumpunt: nec non haeresin condemnant, ipsis, qui haeresin propugnant & pronunciant. Etenim quod verbum Dei in iis insit, qui eius ministros occidunt? qui Prophetas dilaniant? Aut quis aquæ viue gustus insit in iis, qui canales eius obstruunt? Et quandoquidem verbum Dei est in spiritu, quis solus vivificat, quem littera occidat: at qui spiritus non est, nisi in Ecclesia, quomodo quæ verbum Dei insit in iis, qui contra Ecclesiam conspirant?

Idem iudicari debet de sanctis Decretis, quæ, licet ipsi aperte profiteantur, violent tamen: ut qui primò Monachos & Monachas necant. 2. qui prouisiones Romanas labefactant. 3. qui profectionibus Romanis interdicunt. 4. qui haeresin & crimen læsæ Maiestatis diuinæ determinant. 5. qui auctoritate supremâ audent prospicere de beneficiis. 6. disponere de prædicatoribus: de quæ duobus hisce legem cedere ordinariis. 7. qui patiuntur excommunicatum à S. Sede esse in Ecclesia, sine & contra auctoritatem Sanctæ Sedis. 8. qui hanc

hanc eandem auctoritatem , vt & Sacrorum Conciliorum , de priuandis hæreticis omni iure Coronarum , negant & infringunt ; & generatim Ecclesiæ , super temporalia , per omnes sensus ac rationes : vnde principalem suam extriunt Maximam , sine admissione ullius distinctionis . 9. qui imperant hominibus ecclesiasticis , vt non ita pridem Carthusianis , Minimis & Cappucinis , quo preces fundant publicas , easque voce alta , pro excommunicato , relapso , & contra essentiam ipsam excommunicationis , sub pœna exiliū . 10. qui confessariis leges ponunt de reuelandis confessiōnibus , imo ad id eos vi cogunt . 11. quibullas S. Sedis , & per manus quidem carnificis comburunt . 12. qui non ita pridem , & recenter admodum irritam fecerunt Bullam Iubilæi Domini Nostri Patris Papæ Clementis VIII . ad gubernacula nunc sedentis , concessi Romę . 3. Decembr . 1594. eo fine , vt preces instituantur pro necessitatibus publicis orbis Christiani , oppugnati ab omni parte : allegantes pro ratione clausulam reseruationis illic comprehensam , de hæreticis & schismaticis , specialiter declaratis & condemnatis ab Ecclesia : quibus & pro quibus gratia indulgentiæ non erat data . 13. qui contendunt hæreticum absoluī sine pœnitentia , & vt relapsus exaudiatur . Quę omnia pugnant cum sanctis Decretis & constitutionibus Conciliorum : imo cum omni legitimo ordine atque politiatum ecclesiastica ,

N

tū ciuili, & omni sensu Christianismi. Nā ecce religio & reuerentia in sancta Decreta in iis qui Decreta allegant, in Decretorum partes descendunt, atque Decretorum zelo ardere volunt. Perinde vt in Euangeliō Diabolus scripturam allegat, qui à scriptura condemnatus est, nihilque maiori curæ cordiq; habet, quam scripturā corrumpere. Qui proinde digni sunt, vt ille, quibus silentium imponatur, ne vel Decretorum, vel scripturæ mentionem ullam faciant.

Propositiones Castelli nec scandalosas, nec seditiosas esse.

C A P. VII.

Verum ad iudicium ipsum per se, siue in substātia sua, vt veniamus, nec insistamus tantum, vt vulgo dicitur *ad hominem*, sed ius sumamus ex verbis ipsorum: qualis quæsoratio est dicere, propositiones Castelli scandalosas esse, seditiosas, contrarias verbo Dei, & condemnatas, vt hæreticas, à sanctis Decretis? Cur enim scandalosas dicant? Aut quomodo scandalum accipiunt? Nunquam certe veritas fuit scandalum, nisi veritatis inimico: nec fides, nisi infideli: nec sanctitas, nisi profano & impio. Quod illud est, quod Theologi dicunt, *Scandalum esse acceptum: & non datum. Beatus inquis*

inquit Iesu Christus , ille , qui non scandaliza- *Matt. 11.*
tur in me. Proprium isthoc est Capernira- *Ioh. 8.*
rum , qui credere nolebant verbo eius de man-
ducatione corporis sui. Proprium est idem
discipulorum apostatarum ; qui dicunt , *durum*
hunc esse sermonem. Proprium & est Iudea ac
Sacramentatiorum , eorumque discipulorum
Caluinistarum ; qui in hunc ipsum lapidem
impegerunt , omnesque scandalum accep-
runt. Proprium denique est *duum domuum* *Ez. 14.*
IsraeL , ut loquitur Esaias , hoc est , Simeonis &
Leui : Vnius quidem , propter sribas & Phari-
sæos : altètius vero , propter Pontifices & sa-
cerdotes ; qui inde protomanarunt ; qui impege-
runt itidè . Breuiter ; omnium impiorum & filio-
rum huius Mundi hoc est proprium : quibus
Iesu Christus displicet , & cui bellum infe-
runt. Quandoquidem teuerâ scandalum esse
nequit , nisi quod falsum & vitiosum est ; & ex-
emplo aut instructione malâ alios inducit ad
erandum ; aut peccandum. Cuitus genetis
sunt propositiones eorum , qui propugnant
hæreticos , afflidunt Catholicos , schismata cu-
dunt contra Ecclesiam , blasphemis proscin-
dunt nomen Dei , immixtiunt numerum filio-
rum lucis , econtrariò gehennæ filios multipli-
cânt : vt quidem per décretum isthoc est factu.
Et si Castellus veritatem dixit , si contrarium est
hæresis : vt demonstratum est suprà , quod præ-
iudicium feret , de ipsiusmet illi , qui scandalum
illuc deprehendunt : Et de scandaLo verba facere

ut quæso auident illi , quorum & actiones;
& caput, & pedes non nisi scandalum sunt pu-
rissimum.

Seditiosæ deinde propositiones istæ non

3. Reg. 18.

Hier. 26.

3. Reg. 22.

magis sunt, quam ut seditio appellari solet ve-
ritas ab eo; qui eam odit. Quo modo Helias suo
tempore seditiosus fuit appellatus: & Hiero-
mias: & Micheas , & alii Prophetæ omnes: qui
ob id & pessime tractati fuerunt. Quo modo
ipse Iesus Christus seditionis accusatus fuit,
quod veritatem prædicasset, & talis etiam con-
demnatus à Pilato. Hoc modo seditiosi habiti
sunt omnes Martyres , quos ferrum & ignis ty-
rannorum persecutus est : nec non & Confes-
sarii, Athanasii in Ægypto , Basili & Chryso-
stomi in Græcia , & Hilarii in Gallia : & omni-
bus in locis illi , qui prædicant ac pronunciant
veritatem. Aut quo modo seditiosus dicatur
is, qui vocem edit videns latronem, aut lupum
aduentantem: qui arma conclamat in hostem
& illo conspecto tubam sonat? Verum si è con-
trario seditiosus est is , qui impius est, qui i-
gnem fouet in Ecclesia , subuertit leges
patriæ, & efficit, ut ratio cedat viri-
bus; quo modo excusabunt se
quæso illi , qui hīclo-
quuntur?

Proposi-

Propositiones Castelli neutiquam pugnant cum verbo Dei.

C A P . V I I I .

SED magis ridiculum est, quod Propositiones eius declarant esse: contrarias verbo Dei & condemnatas ut hæreticas per sancta Decreta; quum scriptura & Decreta euidenter comonistrent contrarium, & comprobent verba Castelli; velut yterq; articulus tam de tyranno, hæretico, relapso excommunicato, & usurpatore &c. hunc nimis occidere licitum esse: quam de excommunicato à S. sede, qualis in Ecclesiam remitti sine Papa nequit, ex scriptura & ex Decretis demonstratus est supra.

Nam si in Regum gratiam eò niti velint, quod habetur in scriptura , antè omnia demonstrare ipsos oportebat, hæreticos & tyranos esse Reges : aut scripturam eius fatimæ hominibus patrocinari, ut regibus: quâdoquidem equinocatio nimis crassa est, vnum sumere velle pro altero.

Scriptum quidem est, *Non maledicis Principi Exod. 22. populi tui: & alibi , Nolite tangere unctos meos Psal. 104.* (quanquam vnum & alterum principaliter dicitur de sacerdotibus:) & Iesus Christus inquit, *Reddite Cesari, quæ sunt Cesaris. Et S. Petrus imperat, nos subiectos esse debere omni ordini humano, siue Regi ut superiori, siue gubernatoriis, ut missis ab eo. Et iterum: Timete Deum, hono-*

*Matt. 22.
1. Pet. 2.*

N 3

Rom. 13.

rate Regens. Et S. Paulus docet omnem animam subditam esse debere poststatibus sublimioribus, idq; non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam: reddere tributum, cui debetur tributum, Vt igitur cui vestigal, timorem cui timor debetur, honor em cui honor, &c. Idem Apostolus iubet primum omniū fieri obsecrations, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus & omnibus qui in sublimitate constituti sunt. Et quoad Decreta, notum est, id quod allegatum supra ex Concilio V. Tole-
tano & Constantieni. Non ignotum quinetiam, intelligi hæc omnia de Regibus legitimi-
nis & approbatis ab Ecclesia: & approbatio-
ne, non tolerantia duntaxat, (vt quondam in
Ecclesia primitiva, quando ad plenam suam
authoritatem in Ecclesia nondum peruererat, &
speciatim in hoc articulo:) sed etiam agnitio-
ne pro veris filiis & alumnis Ecclesiæ. Velut
postea accidit, quum Reges se Ecclesiæ subie-
cissent, & coronas suas à Iesu Christo se gestare,
tanquam vasallos eius & Locum-tenentes, ag-
nouissent: iuxta id quod Psaltes, de Regibus
verbâ faciens, memoriae prodidit, Apprehendi-
re disciplinam: pro quo textus Hebreus habet,
Oculumini filium, in signum homagii & subie-
ctionis. Ut certè scriptura explicans hoc, &
prædicens quod euenturum erat, reges appellat
Ministros regni Dei. Et apud Esaiam nuri-
tios Ecclesia sue: qui hoc in statu adorabunt eā
vultu in terrā demissō, & puluerē pedum eius linge-
nt in

Psal. 2.

Sap. 6.

Ez. 49.

vt in qua Iesu Christus sceptrum suum stabili-
uit, & domum Iacob, in qua regnabit in eternum. *Luc. 2.*
Et pereundē Prophetā sub poena exitii iniungit
illis, & populis & regnis, & coronis illorum, ut
veniant & Ecclesia seruant. Quod ipsum mani-
festè innuit mysterium Nabuchodonosori re-
uelatum, & explicatum à Daniele, de lapide,
qui sine manu hominis de monte volutus fuit,
statuamq; figuram Monarchiarum Mundi, cō-
quassauit: quò legibus Christianismi subiecti,
formam addiscant sumere meliorem,

Verūm quoad hæreticos, relapsos & excom- *Scriptura*
municatos, condemnatos & iure priuatos, ac *neu:iquā*
proinde illegitimos, & usurpatores, sub titulo *patrocinia-*
falso: his quidem nos scriptura nec Decreta *tur hare-*
sancta, vt dictum est supra, patrocinantur. Et *tice.*
quemadmodum in consensu horum amborum
fundata fuit excommunicationis Bulla, à Sixto
V. contra Regem ementitum pronunciata: ita
inde discimus, neque Christianis ullum ius aut
libertatem defendendi se in contrarium ad-
emptam esse. Et proinde, vt ex scriptura, & san-
ctis Decretis colligitur, esse hæresim (& hæc *2. Par. 12.*
quidem veritas est) dicere, *Licitum esse occidere*
Reges, hoc est, Principes legitimos, approbatos
& non condemnatos ab Ecclesia & Ordinibus;
ita idem dicere de hæretico & tyranno, condē-
nato & excluso à Corona per Ecclesiam & Or-
dines, tam longe ab hæresi abest, quam vera &
derestanda hæresis est, dicere, Eum qui talis est,
esse Regem legitimum.

*Imperatorum exemplum nihil concludit
pro haereticis.*

C A P . I X .

Quod si exemplis agere velint, dicentes,
Esa. 49. **A**postolorum tempore, Reges fuisse infideles. & tamen in gratiam eorum scripta illa fuisse, & obseruata, de quibus supra: tum respondeatur, et si Reges tūc maximē fuerint infideles, tamē nihilominus legitimos fuisse: quū lex nō dum extiterit, à Regib. & Regnis publicē recepta, quæ infideles illegitimos declarārit. Quod quum hodie non sit, quando Ecclesia utitur iuribus suis, post submissionem Regum & statuum eorum, prout predixerat Esaias, & lex effectum suum produxit, vnde quod subsistebat per naturam, subsisteret hodie per gratiam (vnde etiā Reges hoc tempore, non simpliciter Reges, sed Reges per gratiam Dei se appellant:) idcirco mirum non est, scripturam, quæ olim infideles commendabat, contrarium hodie facere: iuxta dictum S. Pauli (& ex interpretatione S. Augustini) qui constituit, ut parati sint ad iudicādam omnem inobedientiam, postquam prima obedientia (quæ est submissio Regum) completa fuerit. Adeò ut variatio non sit in sensu scripturarum Apostolicarum, sed in materia duntaxat subiecta, in hoc, ut is, qui tunc fuisset legitimus, hodie sit illegitimus. Et scriptura, ut est dictum, non patrocinatur nisi legitimis.

2. Cor. 10.**Aug. ep.****C.**

Vnde

Vnde quoad hæreticos , si Ethnicus hodie
incapax est, multò magis erit omnis hæreticus,
qui ad obediendum Deo & Ecclesiæ obligatus
est per baptismum. Accedit, quod hæreticus si-
ne cōparatione longè periculosior ac damno-
fior est Ecclesiæ, quān ullus Ethnicus aut insi-
delis.

*Neque etiam exemplum Imperatorum
hæreticorum.*

C A P . X .

Q Vod si obiiciatur, ab illo tépore , pluribus
Imperatoribus hæreticis Obedientiā præ-
stata fuisse , eosq[ue] agnitos pro legitimis : id
quidem verum esse respondeatur, sed & ignotas
non esse crudelissimas tragedias , quæ in per-
sonas ipsorum exercitatæ fuerunt : quarum ex-
ecutores reprehensos non audiamus , vt vt sta-
tum diripiissent , nisi quod imitatores fuissent
infidelitatis eorum, quos sustulerant ē mundo.
Vt apparuit quondam in regno Israel , in Sa-
maria, in personis Baasæ; qui Nadabum, filium
Ieroboami, interfecerat ; & Zambrii; qui occi-
derat Elam, filium Baasæ: & Ambrii; qui Zam-
brium trucidauerat : & Iehu; qui Ioramum &
Iesabelem , filium & vxorem Achâbi pereme-
rat. Qui omnes et si statum eorum , quos neca-
uerant, inuasissent: reprehensi tamen, aut puni-
ti ob id à Deo non fuerunt , nisi quod impie-

3. Reg. 15.

& 16.

4. Reg. 10.

ratem antecessorum suorum imitabantur. Veluti Iehu factitauit, qui labefactata impietate Achabi, adorantis Baalem, prolapsus est ad idololatriam vitulorum aureorum, à Ieroboamo prostitutorum. Velut etiam idem Ieroboamus, maximam partem labefactatus Roboami propterea nec punitus, nec reprehensus à Deo fuit: sed dumtaxat, quod religionem Davidis negasset. Id quod exitium ipsi attrulit, iuxta promissum, quod Deus per Prophetam Ahiam ipsi fecerat, se

2 Reg. 11.

cum illo futurum, & domum firmam ei adificatum, saltē ut custodiat mandata sua, & ambulet in via Davidis. Quod euidentis argumentum est, quod hæretici illi agniti sunt Imperatores, vti Valens, Basiliscus, Zeno, Anastasius, Philippus, Copronymus, Stauratius, duo Leones Iconomachi, Michaël Balbus, Theophilus & alii, id de facto potius, quam de iure extitisse: & proinde nihil hic suppetere, vnde quicquam vel in exemplum, vel in consequentiam, pro hæreticis, hauriri possit.

Et minus

Et minus in regno Gallie.

C A P . X I .

Accedit, quod si in vlo alio Christiani or-
bis regno hæreticus iuris quidpiam Prin-
cipis legitimi habere posset (quod nequit:) in regnō tamen Gallæ solus titulus *Christia-*
nissimi, naturaliter, & prærogatiuā speciali, *Hereticus*
speciem omnem hæretici planè reiceret: *Christia-*
quum prorsus *et ceteri* sint hæreticus & Chri-
stianissimus: quandoquidem, veterum Pa-
trum confessione, hæreticus ne quidem Chri-
stianus est. Et pudere sanè debebat eos, qui,
dum boni Galli volunt nuncupari, tamque
magnifice de priuilegiis regni Gallæ lo-
quuntur, omittunt, imò pèdibus concul-
cant id, quod est omnium pulcherrimum, *Pulcher-*
dignissimum, & summè naturale: cuius re-
spectu vel cum dignitate & puritate sanctæ *uslegum*
Gallie,
sedis, quæ est, Eam ab hæretico legitimè
administrari aut possideri non
posse, comparari
queat.

Nequo

Neque etiam patientia Sanctorum.

C A P. X I I.

ET Sancti quidē si allegentur, quidē diu sub dominationib. istis passi sint, nec de interficiendis tamen tyrānis, vt vt hæretici fuissent, cogitauerint: respondetur, præter quam quod argumentum negatiuum nihil concludit, discrimen nimis magnum esse inter licitum ac meritorū, & id quod obligat. Nam etsi maximè opus fuit meritorum: ad id tamen non ternebatur. Et si neque obligatio ibi est, & propterea illi, qui tyrannorum sustinent violētiā, nec occidunt illos, patientiæ suæ meritum non perdunt, vt in qua, sicut dictum iam est, excellentia meriti consistit: fructum tamen meriti sui ille nihilominus recipit, qui bene in rem operatur publicam, ethi finem suum non assequatur: idque magis, quo haec ob causam grauiores sustinet pñas.

Neque exemplum Nabuchodonosoris.

C A P. X I I I.

LOnge minoris ponderis est toties in medium allata & repetita obiectio de mandato Dei, facto per Ieremiam populo Iudæ, vt subiiciat se Regi Nabuchodonosori, usurpatori & infi-

27.

& infideli: quum hoc factum sit particulare,
quod in regulam aut exemplum vel consequē-
tiam trahi nequit: non magis, quam manda-
tum, quod Deus populo Israel dederat ut mu- *Exod.12.*
tuò sumerent vaia argentea & aurea ab Ægy-
priis, nec redderent: & Hoseæ Prophetæ, vt *of.11.*
diceret in uxorem meretricem. Sed & alibi
factum hoc aliis factis particularibus contrā-
riis satis impugnarur: veluti nece Amasis, *2. Par.23.*
Regis Iudeæ ob idolatriam suam: commotio-
ne Macchabeorum contra Regem Antiochū: *1. Mac.32.*
& aliis exemplis supra commemoratis. Adde,
quod hodie Ieremias nullus est; qui obedien-
tiā huic regi ementito præstandam imperet,
(nisi fortassis Archiepiscopus Bituricensis, Pa-
triarcha schismaticorum, & consortes eius
facti sint Prophetæ;) sed potius qui eam prohi-
beat, qui est N.S. Pater. Et mirum profecto est,
quomodo rancida hæc, & medios per cineres
tracta obiectio adhuc luci comparere ausit.
Quod argumento euidenti est, homines istos
parum admodum in scriptura, cuius nu-
dam litteram adeo fœdè excoriant,
versatos aut funda-
tos esse.

Pars

Pars quinta.

*Vitia & absurditates Decreti contra
Iesuitas:*

RESTA factum Iesuitarum, & iniuria cum generalis, tum particularis, quam barbarus iste furor contra corporis huiusc membra euomuit: aut potius contra Ecclesiam ipsam, & Religionem vniuersam. Occasione enim Castelli, qui apud Iesuitas studiis suis operam nauarat (alias enim rationes non allegant:) in genere decernunt, ut sacerdotes & scholastici Collegii Claremontani, & omnes alii a societate ista cognominati, cœn corruptores iuuentutis, perturbatores tranquilitatis publicæ, inimici Regis & Ordinum, excedant intratriduum, post significationem praesentis Decreti; Parisiis, & ex aliis urbibus ac locis, ubi sunt Collegia ipsorum: & intra quindecim deinceps ex toto Regno: sub pena, ubi unq[ue] reperiantur post tempus illud elapsum, quod puniendi sint cœn rei criminis laesa Majestatis: ut bona eorum tum mobilia, tum immobilia impendantur in opera misericordie, & distributio eorum fiat, prout statuetur à Curia. Praeterea interdictonib. subditis Regis, ne scholasticos,

ad

ad Collegia dicta societatis, quae sunt extra Regnum;
ut illic instruantur, mittant, sub eadem criminis le-
se Maiestatis pœna. Hæc enim Decreti verba
sunt, & ita in effectum producta.

Cæterum, omnes homines intelligentes &
ratione præditos hic rogatos velimus, vt par-
se fistant ad cognoscendum ex solo hoc exēplo,
quantum possit passio ad occēcandum homi-
nes, & transuersos rapiendum iudices in tāta m̄
absurditatem & confusione. Etenim hic cō-
spiciuntur inter alia, animositas, præcipitatio,
calumnia, euīdens iniustitia, & ad consummā-
dum opus, dementia atq; furia. Quæ bellæ istæ
dotes sunt, quas congregatas hoc in loco, se quæ
ipsas accusare, aperte conspiciamus.

Animositas Iudicium contra Iesuitas.

C A P. I.

A Nimositas hic manifesta est, si cōsideretur
passio partim in genere, huiusc corporis
Parlamenti, ut est compositū, in capite, in me-
bris, & pedibus, contra Ecclesiam & Ecclesi-
sticos: partim vero odium singulare, quo ordi-
nem hunc prosequuntur. Quoad primū; capti
habent, quod Ligæ, hoc est, Ecclesiæ, & Catho-
licorum, & omniū, quæ pugnant cū hæresi, car-
nificēse nūticipat. At qui vñquā audiuīt, carni-
ficem dēbere esse iudicem? Et præterea, eleita-
tum esse ad hunc statum, à factione Geneuentisi;
vnde inter alios frater eius erat ortus? Maxima
deinde pars membrorū cādem promota est viā,

P̄fes̄ H̄ab̄
laui appel-
lat s̄e tāra
nificēse
Ligæ.

de qua dictum suprà. Idem comprobat tribunal, cuius pedes, præter Procuratorem generalem, hæredem religionis paternæ, sunt vel unica persona Seruini aduocati, pars aduersaria principalis Iesuitarum, Hugonotus instructus Geneuae, filius Ministri, cui gula laqueo postea fracta, eiusque status reuera ex Hugonotico loculo solutus est. Luculentius idem comprobant inde natifructus, veluti crudelissima supplicia, ad quæ quotidie & sine intermissione rapiunt homines ecclesiasticos, nec sanctis ordinibus ipsorum parcentes, nec constitutionibus canonicis, nec authoritati Ecclesiarum; idque tantâ ignominia, ut vñâ horâ & eodem patibulo, in contumeliam Ordinis extremam iuspendendum curârint sacerdotem cum carnifice.

Ad odium porro particulare in Iesuitas quod attinet, eius occasionem præteritis mensibus Junio, Iulio, Augusto & Septembri, plane & prolixi & violenter arripuerūt: ut efficere possent, id quod effecerunt: quanquam finē propositū assecuti nō sunt. Tandem inopinatus & fortuitus iste casus occasio illis fuit eos condēnandi sine alio subiecto, quam phantasmatæ aërio, & subito commota nube quapiam. Vnde sane odium non vulgare clarissimè appetet.

Plane ut Iudæi & Pharisæi Iesum Christum odio habuerūt, cuius actiones, hinc & illac vagantes, insidiosè explorârunt, ut maledicere illo, adeoq; totum perdere possent, nec cœsarunt etiam, donec in crucem illum egissent.

i. Testes

1. Testes sunt minæ Sarmoysii, & aliorum
Politicorum, vna cum verbis iniuriosis, quæ
euomuerunt contra societatem istam, ante
proditionem, atq; publicarunt cùm viuâ voce,
tū scriptis in Anti-Hispano, & alibi. 2. Testis &
est proditio, & discursatio supra commemorati
garnificis, & cōsortiū eius, qui hoc in negotio,
& quia nonnulli affectibus illorum indulgere
nolebant, languinem & aquam sudarunt, & a-
libi, quām in palatio, & aliis horis, quām inter-
diu. 3. Testes sunt auxilia & admonitiones
Ministrorum Hugonoticorum; quæ in angu-
stias ipsis adductis præstiterunt, ut paulò pōst
dicetur. 4. Testes sunt libelli famosi, & im-
posturæ horribiles, contra eandem societatem
scripto postea euulgatæ, adeo ut impudenter
eam incantationis etiam & magiæ insimularerit;
ut docet Tractatus, inscriptus *Lectio ad Ligæ
socios*: ab eo compositus, qui, insignis doctor ut
erat, & in areis ambulatoriis optimè notus, ad
prælegendam lectionem Ligæ sociis, societatē
suam in arearum angulis instruit, & ex cloaca
quidem impurissima hominum sceleratissimo-
rum. 5. Testis est Hugonotulus quidam chi-
rurgus, Amboysius cognominatus; qui Recto-
ris Vniuersitatis ope, manibus pedibusque ad
gradum istum promotus fuit, statim sub pro-
ditionem Parisensem, contra formas & priui-
legia dictæ Vniuersitatis, inque præiudicium
conclusionis generalis illius, & quatuor facul-
tates congregatas, paulò ante proditionem.

Q

A qua dictus chirurgus nominatim exclusus, irrisus, & omni gradu indignus declaratus fuit. Quæ omnia turbis excitandis seruire, pristinumque Vniuersitatis processum, & iam pænè abolitum, contra commemoratos Iesuitas, renouare debebant. Quod & declarationi, quam speciatim Theologi tunc promulgabant, in præiudicium vergebant: per quam ex sua parte instantiæ renunciabant, & dictam societatem amplectebantur. 6. Testis est discursus Pontdaymerii de hoc ipso negotio, dedicatus primo Præsidi, quasi quoddam Victoris trophyum, cum inuestiuis in eos; qui plus attulerant religionis, ne dicta societas condemnaretur. 7. Testis inimicitia Seruini hæretici, contra Segurium Catholicum, Collegam suum, quæ in primis hic detesta est. 8. Testis est triumphus Hugonotorum intra Parisios, & congratulationes ad fratres ipsorum in Parlamento editas super hoc negotio, scurilitates item, quas publicarunt, tum prosâ, tum carmine. 9. Testis denique est Cabala hostium huius societatis, cui occasio iactus Castellani pallii charitatis instar est, ad tegendam multitudinem iniquitatum contra eam conceptarum: quas tam longo tempore parturiebant, nunc vero in lucem ediderunt.

* * *

Præcipi-

Præcipitatio & confusio in In-
dicio:

C A P. I I.

Quod ad præcipitationem attinet, breuitas temporis, neglectus formarum, & maleculum Decretum, sufficienter illam commonistrant: siquidem prouerbium, si vnquam aliás, hic maximè locum habet, *Canis festinans cœcos parit catulos.* Etenim quoad tempus, facile iudicari potest, quod otium potuerit esse hominibus amētibus diminuendis fumos suos, & cedendi rationi: quum interfluxerit non nisi integer dies inter icū Castelli, commissum die Martis, 27. Decembr. horā septimā vespertinā, & inter Decretum, pronunciatum die proximo louis, manē. Non minus malefactum illic latet, quum ne vel vna forma ordinaria & visitata illic conspiciatur: sine conditionibus, informationibus, partibus, testibusque: sine supplicatione Procuratoris generalis, sine appellatione, auditione, interrogatione cū generali, tū speciali: quorū in processu ne mentionē quidem fieri audias. Quum aliud nihil illic dicatur, quam *Johannem Castellum cursū studiorū suorum in Collegio ipsorum confecisse: & Iohannem Gueretum preceptore dictū Castelli societatis ipsorum fuisse sacerdotem, inq. dicto Collegio habitasse.* Quod si crimen reputent,

O 2

aut argumentum peremtorium criminis, quomodo excusabunt se, quin proprios suos liberos, qui eodem in Collegio habitarunt, condemnent? Imò illos ipsos qui corporis sunt ipsorum, ibique, ut alii, nutriti sunt? Addo & ipsa met personas ipsorum, qui toties exercitia illorum publica, quibus cum applausu, benedictione, commendatione, actione gratiarum, demonstratione obligationis perpetuæ erga meritum illorum, interfuerunt, præsentia suâ honorarunt.

Appellamus hic vos Iudices omnes, omnes Iurisconsultos & Doctores, Practicos omnes Curiarum, cum supremarum tum subalternarum, in Regnis & Rebus publicis, veteres & modernos, domesticos & extraneos, præsentes & futuros, ut veniatis, adcurratis, scrutemini atque videatis iudicium, An simile ei extiterit vñquam. Nicodemum hic appellamus, qui sacerdotibus ac Pharisæis, idem in Iesum Christum machinantibus dicebat, *Noster alex indicat ne quenquam, ante quam audiatur, & cognoscatur id, quod fecit?* Appellamus Proconsulem Festum, dicentem, Romanos non solere damnare aliquem hominem priusquam is, qui accusatur, præsentes habeat, accusatores locumq[ue] defendendi accipiat, ad abluenda crimina, quæ ei obiciuntur.

Ioh. 7.

Att. 25.

Tit. de do-
lo.

Appellamus Iurisconsultum Vlpiānū, qui dicit, *In materia criminali, & materia quæ concernit honorem persona, probationes debere esse clariores luce.* Appellabimus ipsum Pilatū, qui, vt iniquus iudex

iudex fuerit. interrogare tamen non dubitauit,

Quam accusationem affertis contra hominem hūc? Ioh. 18.

Appellamus in omnib. Iudiciis vītātam Maximam , audiendam etiam esse partem alteram: aliter iniustus & temerarius erit iudex: ut inquit Medea in tragediis. Cui adstipulatur præclarum dictum Latinū Regis Ludoici XII.

Audi partem. Quod specialiter locum debet habere in materia criminali: vbi circumstantiæ obseruandæ iudicii institutæ sunt in gratiam criminalium, quum periculum maius sit condemnandi innocentem, quām absoluendi impium: & non nisi sola occasio excipiatur incipiendi ab executione ; quæ est à tumultu & seditione populari, in delicto flagranti, vbi executione facta à nonnullis , fit postea processus tam contra eos , qui executionem passi sunt, quām contra nos alias.

Appellamus statuta Regum Galliæ, speciatim statutum Francisci Primi, anni 1539. de formis procedendi, tam in materia ciuili, vbi agitur de communicando cum parte , & suppeditandis mediis disceptandi & contradicendi, quām in materia criminali, vbi officia & informationes præcedunt, & sequitur interrogatorium cum confrontatione testimoniū, ac libertate eis exprobrandi crimen aut infamiam: vnde iudex ipse accusatum, si simplex est, reñique ignarus de formis iustitiæ admonere debet: omnia sub pœna nullitatis iudicij. Omitimus alias regulas & statuta de facto conuictio-

nis accusati; cuius iustificatio requiri debet magis, quam condemnatio; immo tantâ cum circumspectione, & necessitate probationis sufficientis, ut, deficiente eâ, Iurisconsultus defendat condemnare accusatum: dicens, melius esse absoluere centum impios, quam condamnare unum innocentem. Et communis iuris lex est, iudicem, si probatio desit, solutionem dare: personam quandoquidem Dei representat. Ac proinde propugnare debet ius absentis, qui notoriè est iudicatus, quando probatio deficit ex parte accusatoris.

L. Absentem ff. deponis.

2. Par. 20.

Et ut hoc in loco nihil omitramus, appellamus ipsorummet conscientias, & quam severè iudices inferiores, ab ipsis pendentes, puniret, si in materia criminali hunc ipsum excessum commisissent, sicque formas omnes transgressi essent. Verum ante omnia appellamus vos animas beatas, quarum virtus & probitas florere quondam fecit in Gallia nobilem istum iustitiae florem, tertium lilyum, hoc nomine supra omnia regna Mundi celebratum; vt iudiceris de indignitate eorum, qui vestros successores se nominantes, & supra lilii illius flores sedentes, ceu apri in vinea, dedecore afficiunt honorabilem istam picturam, per iniuriam tam præcipitatam, & præcipitationem tam iniquam.

Addе, indignum admodum facinus commissum esse contra communiteatem, speciatim doctorum, scholasticorum, & professorum publico-

blicorum, etiam ecclesiasticorum : Vnde Procurator generalis & Aduocati Regis iure causam hanc defendēdam sumere debent , tanquā seminaria pietatis & virtutis in Rebus publicis, & tanquā iustitię propugnatores pro orphanis & pupillis : cuius iustitiae Parlamenti Curia o- mni tempore conseruatrix & protectrix fuit: at contrarium eius hic quidem conspicitur.

Imò quod deterius est , quum ne quidem peregrinis & barbaris vñquam, per regni huius formas iustitia fuerit denegata, hoc ipsum nūc domesticis & iis, qui plus sunt, quā ciues, denegatur. Sed quid dicam peregrinis ? Id quod ne quidem summis latronibus & sicariis, & vilissi- mis abiectissimisque hominibus fuit denega- tum, qui omnes iuxta formas fuerunt iudicati, hoc iis denegatur, qui honorificè semper vixe- runt, quorumq; meritum publicum est, etiam illis iplis, qui iudicant, testibus.

Et quod indignitatem facinoris auget, est, quòd ob vnum solū è societate, qui in Decreto nominatur, nempe Iohannē Gueretum, obque facinus, quod crimen appellat nequit, sed of- ficiū est approbatum, meritorium & honorabile, videlicet quòd p̄ceptor Castelli exitit, & tādē etiam innocens inuentus est, totum corpus cō- demnatur. Quod ne tum quidē fieri posset, si corporis istius membrum vel maximē criminis veri conuidū fuisset. Quū nec lex, nec praxis fit, quæ non iudicet, Delicta esse personalia, & pae- nam sequi delictū. Certè malè haberet Domīnos

istos, si ob certa quæpiam corporis sui membra
quæ punita fuerunt ut hæretici, falsarii & repe-
tundarum rei, aut alia ob crimina (occulta,
quibus leges perruperunt, veluti vespæ telas
aranearum perrumpere solent, omitto;) sui
propterea honoris naufragium ipsi facerent;
& adhuc magis; si omnibus eadem pœna sub-
eunda esset: ut reverâ euadere non possunt;
quum delictum nimis grande commiserint, &
in corpore integro; quin aliquando Deo ratio-
nem reddere, pœnamq; sustinere debeat.

Vt autem punctum istud de formis male
obseruatis absoluamus, sciendum est illos in-
cidenter iudicare id, quod plus est principali.
Et hi, qui alias norunt multiplicare instantias,
& ex processu uno cedere alterum, incidentes
per pluribus vicib. id, quod decidi vnâ posset,
vt lucrificant procuratores, & partes sumti-
bus exhaustant (testis ille, qui supplex petuit
à Curia, vt Decretum sibi daretur castratum,
hoc est, definititum, quod ex se non alia ge-
neraret:) iudicant hic vnâ vice, & sine
necessitate, id, quod sensus & na-
tura comprobant aliter
fieri debuisse.

* * *

Maturandi

*Maturandi iudicij huius nulla ratio
valida.*

C A P. I I I.

Quod si maturatio, qua agitabantur, ad cōfusionem istam illos traduxit, quæ maturandi quæso ratio? Aut quid nam illos pressit tantopere? si factum, ut facinus esset constans, Castello agnoscente iustum: quid tum pro Iesuitis, qui facinus non agnoscunt, neque commiserunt, & quos inde etiam Criminalis eximit? Quo argumento delictum suum probent? Quod debitum etiam informandi nisi per abusum confessionis & calumniam supra formatam? Subiectum tanti momenti an non merebatur instructionem longè maiorem? Cur condemnent vno die, & die quidem festo, corpus tale, & sine instructione vllâ, ipsi, qui ad iudicandum hominem priuatum, processum vel ad decem, duodecim quindecim & viginti protrahunt annos, dicentes, in negotio lucem elicere se cupere? Qui allegant, ceu Dii, in negotiis longè vilioribus illud, *Descendam, & Gen. 15. video.* Et hic procedunt sine agnitione aut obseruatione eius, quod percutiūt, Andabatrum more in tenebris pugnantes? Quando volunt, sagittæ Ionathani instar affecti sunt: & perinde inconsiderati ut stragula sine plumis?

Quando volunt, clarum vident Draconum
instar; at hic quidem cœci ut talpæ? Quando
volunt, testudinum instar cōparati sunt: at hic
leporibus celeriores? Duri & graues, ad exercē-
dum ius rectum: at celeres habentes pedes ad ef-
fundendum sanguinem. O gens iniquitati dedita,
qui siue maturando, siue differendo, non nisi
iniustè agere possunt!

Psal. 13,

Quod si ex ira, & iniuriæ sensu illud accidit,
cur torvnâ innocentes puniantur? Aut quæ
deinceps ex spe etanda iustitia sic, si passio, vt ve-
cara & ignara est, ipsa agnoscit locum à se occu-
patum esse: suaq; Decrera ibi pronunciate non
dubitat? & vel in dedecore ac turpitudine sua
fidem sibi haberi contendit?

Si dicamus ferrum quando calidum est, tra-
ctari, & satisficeri voluntati imò expresso man-
dato magistri ipsorum (vt postea factum & cō-
tinuatum Diuisionæ:) item compleri desiderium
tum ipsorummet tum omnium hæreticorum,
qui omnes vno consensu in executione istam
ardebant, eodem spiritu, quo ille, cui nihil ma-
jori horrori est quam nomen Iesus & Iesu-
TARVM: fisco etiam addici bona illorum ad
alituram Ministrorum, qui Geneuā accersun-
tur, mediantibus centum viginti millibus cor-
onatorum, quo veteribus direptionibus nouū
additur sacrilegium templorum ad fenestram
aperiendam sequentibus: (hæc etenim opera
misericordia sunt, quibus confiscationes tales
dedi-

dedicantur: tum certè quod res est dixerimus,
videlicet factiōnē esse, interceptionem vigi-
liarum, decertationem Germanicam, officium
Aulici, seruitium voluntarium, aut actionē po-
tiūs mācipii. Quicquid sit; iudiciū est Herodis,
qui vt Iudeis gratificaretur, sanctum Petrum in
carceres coniiciendum curauit, ad morte affi-
ciendū eū, sicut S. Iacobum interfecit: typus
est Iezabelis & Achabi contra Nabothum, cō-
demnatū per calumniam, vt conspicaret vineā
eius; & eorum; qui dicunt in scriptura: *Insidias sap. 2.*
collocemus iusto, ad intercipiendum eum: quia ad-
uersatur nostris operibus: intellectus mutuus ma-
gistrī ac seruorum: & correspondentia vñā par-
te eius, de quo loquitur scriptura, Homo apostla-
ta, vir inuicilis graditur ore peruersa, annuis oculis, Prou. 6.
terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur
malum, & omni tempore iurgia seminat: & alterā
parte eorum, de quibus dicitur, Qualis est Eccl. 10.
index populi, tales sunt ministri eius: Praxis e-
ius, cuius Propheta Micheas meminit, Omnes Mich. 7.
in sanguine insidiantur: vir fratrem suum ad
mortem venatur: malum manuum suarum di-
cunt bonum: princeps postulat, & index in red-
dendo est: & magnus locutus est desiderium a-
uim sue: & conturbauerunt eam. Qui opti-
mus in eis, est quasi palurus: & qui rectus,
quasi spina de sepe, &c. Vno Verbo id, quod
dicit sapiens in Ecclesiaste, Vidi sub sole Eccl. 3.
impietatem loco iudicii, & loco iusticie præsidere
iniquitatem: ad diripienda bona Ecclesiae,

Psal. 32. ad venandos Catholicos, ad stabiendum hæresin: breuiter ad proficiscendum equis dispositis in Angliam, & colloquandam Geneuam in tota Gallia. In iudicium citemus discursum hunc, & iudicet totus Mundus, quo præcipitatio ista Galliam adductura sit, nisi quamprimum retrahatur, & ocyus equo effrænato frænum iniiciatur, qui huc illum rapit & illuc, quòd furia abripit.

Calumnia & impostura in Decreto.

C A P . IV.

Luc. 22. *Joh. 19.* **V** E R V M ante omnia immanes calumnias & imposturas hic reperias, quando dicunt, *Corruptores esse iuuentuſis, perturbatores pacis publicæ, hostes Regis & Ordinum.* Si sunt tales, vbi pœna est? Si sunt tales, vbi probatio est? Constat enim criminibus istis exilii pœnam non sufficere. Socrates accusatus (quanquam falso) quòd corrupisset iuuentutem, morte est affectus. Et Iudeis fortius argumentum non suppetebat, quo Pilatum permouerent, ut condemnaret Iesum Christum, quam quòd dicerent, *Perturbasse eum populum, & hostem esse Cæſaris ac Ordinum.* Notæ præterea sunt leges contra homines eiusmodi. Et dicere clementiam aut respectum erga ordinem ecclesiasticū istos Parlamenti dominos retinuisse, ne ultrius, ad præcedentes immanitatem, contra ecclesi-

clericalicos, tanto numero, tantaq; suppliciorum varietate, adeò inhumaniter & barbarè exercitas, ob quas manus sanguine adhuc maledentes necdum satiatis habet, progredetur: id quidem quid rei sit, satis manifestè docet.

Et nihil tamē minus queritur, de qua corruptione iuuentutis loquantur, an particulari, hoc in facto, per instructionē prætensam Castello datam, an generali erga iuuentutem vniuersam? Si de prima: cur euasit ille, qui præceptor erat & ubi apparētia maior, facti ministriū cum extitisse? Quum non ille solus exemplo seruuit temperandi rigorem in alios? Et cur in processu speciatim ille non notatur? Et si maximē reus sit, cur puniantur alii? Quum ut delictū est personale, ita poena personalis debeat esse, nō directa in corpus vniuersū? Et quandoquidē eō veniendum sit, ut poena extendatur, cur extra Parisios, & totam Galliam, Castellus siquidem non nisi Parisiis institutus erat? Si de posteriori loquantur: quid commune quælo istud habet cum facto Castelli? Cur eodē Decreto? Cur materiæ confundantur? Cur quum de ce-
pis quæstio sit, respondeatur de alliis? Similiter quod aq; crimen perturbatorum pacis publicæ: an tales sunt omnes, an pars tantum? Si pars: cur sub poena omnes? & in exiliū propulsi ē Gallia? Si omnes: cur non Decretum aut processus habetur particularis? Et quare in vniuerso iudicium sit sine processu? & tantā cum præcipitatione?

Verum ut minus admirandæ videantur istiusmodi suppositiones, facit possessio, in qua collocati sunt ipsi, qui puniunt falsarios, aut minimum putire debent. Testis apud Parisios recens admodum est Decretum alibi cusum, quam in loco Maiorum, tempore Ordinum, in Ianuario, ultimò congregatorum, 1593. in gratiam Excommunicati, & eius, quem caput sibi postea prefecerunt. Vbi factum dicunt ad supplicationem Procuratoris generalis Regis. Et constat, neque negare etiā id possunt, & idē Procurator generalis testatur, & alii Regis ministri, qui tunc aderant, supplicationem nunquam apparuisse, utque nonnulli eorum erubuerint, quando ad faciem ipsis monstrata fuit.

Testantur illud & falsi testes Turoñenses, preparati contra Patrem Edmundum Burgoianum, Iacobitarum Parisiensium Priorem, ob mortem Regis defuncti. Quibus deficientibus (ut qui innocens erat, non nisi purā putā suppositione hac existente:) postquam quadrimestre eum captiuum detinuerint, ut aliud officium naticiscinon posset, suppleuit tādem, ut dictum, pro omni comprobatione, alacritatem, quam confitebatur, per examen suum, id ēo habitum, ut alii. Et ita falsum supponentes, & rem, quae nunquam in rerum natura fuit, quatuor ipsum equis dilacerarunt ac dilaniarunt.

Testis, præter duas iam commemoratas falsitates, contra Castellum prolatas, est & recens calumæ

calumnia, & impudens suppositio eorum, quorum superbia & insolentia altius subinde ascēdit: qua nixi ausi sunt processum instituere in Ducem Aumalensem; quem supplicio in effigie affecerunt, loco publico Parisiensi suppliciis destinato quatuor equis dilaniatum, decollatum, inq; quatuor partes dissectum: cuius arma lacerata, ipseq; cum suis plebeius & ignobilis declaratus est, propterea quod arcem Han Hispanis vendidisset. Ut ut verò hoc se habeat, veluti in potestate eius id tale non erat, ita neq; particeps illius vlo modo fuit. Et potuisset ille sanè melius sese gerere, si negotium tractasset, quām is qui caput ideò perdidit. Ex quo apparet, si ne quidem Principibus parcitur, que in personas priuatas aut particulares machinaciones institui non possint.

In primis autem, demonstrandæ integritati, qua hic quidē procedunt, exemplo authentico seruiet, cōniuentia, aut potius approbatio falsitatis Seruini, Turonii itidē, contra Consiliariū Pelletieriū, Catholicū & sacerdotē: cuius receptioni dictus Seruinus se opposuit. Eius informationes quū falsasset, & falsitatis accusasset, p̄priā strâ cōfessione, in pr̄sentia Curiæ, ad quā querela perlata fuit, receptus erat, vt pro excusatione diceret, *Id, quod perpetrasset, ob zelum & iustificatiū affectū, quo in servitū Regis flagraret, perpetratum t.o Serni- esse.* Et ut postea dictus Pelletierius caluniatorē, ni pro iudice receptionis suę repudiavit, ita repudatio hēc recepta non fuit, sed admonitio au- dita, tanquam si easus non extitisset.

Iudicent verò omnes, uter melior sit, an falsarius, an qui iustum illum pronunciat? Qui zelus est, qui exedit illos, & zelus caluniandi, ac proinde diabolicus (Diabolus n. calumniatorē significat:) imò deterior *Zelo amaro*, quem S. Iacobus appellat. Præterea, quis sanctus ille, cui candelæ huiusmodi afferuntur, & honores ac seruitia talia præstantur? Et quo etiam modo tuti apud illum erunt sacerdotes & Catholici, quandoquidem ob zelum seruitii eius, receptus est magistratus Hugonoticus, ut exerceat in eos falsitatem notoriam, & nominatim in actione publica. Et talis quidem falsarius et si agnitus sit: stabilitur tamen nihilominus iudex illorum, idque contra formas iustitiae. Quæ distributio iustitiae speranda ibi, ut tanta inæqualitas & προσωποληψία est: vbi colantur culices Catholicorum, & diglutitur camelus hæreticorum, & contra Catholicos, & illos ipsos, qui partem iporum sequuntur. Quod si David persequebatur illos, qui clam proximo suo detrahebant, quid putas facturum de falsario manifesto, in actione publica, decipiente Magistratum, & eos, qui ipsum recipiunt? Aut Daniel quid puras facturum, qui quondam senes, calumniatores Susannæ condemnabat?

Certè & calumniatorem condemnaret de nouo, & eos, qui illum iustificant.

* * *

Defensio

*Defensio Societatis contra crimina
Decreti.*

C A P V T V.

CÆTERUM, ut in cœussam ipsam nos insinuemus, nec immoremur duntaxat in formis, videamus parumper, quæ sint ista crimina, quæ obiiciuntur: quæ hæc corruptio iuuētutis: quæ perturbatio tranquillitatis publicæ: quæ hostilitas in Regem ac statum: quæ oportuit tam alia voce & magnificè promulgari per Decretū, tantaq; seueritate puniri.

Nota sunt miracula, quæ Deus operatus est Fructus
& merita
huius so-
cietas. per insignem hanc societatem, & quomodo tempore opportuno, non sine prædictione Prophetarum, quos Deus vltimis temporibus Ecclesie suæ suscitauit, veluti Abbatis Ioachimi & aliorum, hæc societas è Deo missa est, eodem tempore, quo rabiosa hæresis Lutheri in Mundum peruenit: vt antidoton eius esset, velut antè S. Francisci, & S. Dominici societates fuerunt, tempore hæreticorum Albigenium. Pluribus hic nolo commemorare sanctitatem institutoris, referendo me ad ea, quæ hac re fuisse scripta sunt iam antè, & per Ecclesiam, in canonizationem personæ, publicantur breui. Tantummodo dicam, Ordinem nunc diuinatus esse erectum, ad gloriam Dei, & exaltationem Ecclesiæ ipsius: tam extra, per propagacionem fidei Christianæ, & conuersionem infide-

P

lium, apud Indos, & prouincias recēs iuētās: quām intus, ad medicinam ferendam malis, quæ glisebant, tam per hæreses, quām p̄r remissionem deb̄tioris, & depravationem morum, apud Clericos simul atq; seculares: ad splendos item defectus, quos malitia temporis tam in religione & disciplina publica, in omni ætate, sexu atq; statu, quam circa instructionē iuuentutis, iuexerat: ut plantulis eiusmodi teneris pietas simul & doctrina implantari posseant: quem certè in finem vbiique & labore ac industriam suam studiosè impeaderunt, & sanguinem etiam suum apud Indos & in Europa lpeciatim in Anglia, effuderunt: quorum v̄tique fructus, conformes institutioni ipsorum, adeò pulchri, grandesq; & p̄aeclari, per totum Christianum orbem, & nominatum in Gallia, extra, & intra Lutetiam, extitere, si species partim conscientiarum reformationem, Sacramentorum frequētationem, pietatis exercitia, & sanctas meditationes, multiplicationem itē numeri Religiosorum, Cappucinorum, Carthusianorum, & aliorum, partim verò cognitionem linguarum, & scientiam Humanitatis, Philosophiæ & Theologiæ: ut totus id Mūdus norit, videat, & cognoscat, & illi ipsimet, qui illos condemnavit, & per experientiam cū suam, tum liberorum suorum, & per confessio nem ipsorum:

Si hoc corrumperē est iuuentutē: facile hinc apparet, quis nasus sit eorum, qui hac vitū-

tur

*Non sunt corrupti iuuen-
tis.*

Philosophiæ & Theologiæ: ut totus id Mūdus norit, videat, & cognoscat, & illi ipsimet, qui illos condemnavit, & per experientiam cū suam, tum liberorum suorum, & per confessio nem ipsorum:

Si hoc corrumperē est iuuentutē: facile hinc apparet, quis nasus sit eorum, qui hac vitū-

tur

tur lingua , quibus religio & pietas catholica
sordet , æquè ac rosa scarabeo : & quibus ut S.

Paulus docet , bonus odor Iesu Christi est odor i. Cor. 2.

mortis ad mortem , veluti bonis est odor vita ad vitam.

Qualis quoque zelus illorum erga iuuentutem
est , si instructio Catholica illos vrit , si probitas
illos offendit , si deuotio illos exulcerat , si re-
formatio illos affligit , & profectus illos exagi-
tat ? Annon potius sunt , ut patres ipsorum , gene-
ratio peruersa , & rebeilis , generatio qua cor suum
paratum non habuit , & cuius spiritus in Deum fidelis non
fuit ? Quos vrit , societatem hanc fundatam esse
supra soliditatē Ecclesiae , à qua se separarunt .

Si deinde hoc perturbare est quietem publi-
cam : videatur quæ sit illorum quies : cui vita ex-
emplaris & instructio Virtutis molestia creat ,
ut cantus galli gallinacei dormientibus , sonus
tubæ nebulonib . aurora bestiis syluaticis , & lux
latronibus : præsentia ite iusti impiis ac sceleratis ,
quorum mentio fit in scriptura , quādōquidem
contraria est operibus ipsorum . Et quemadmodū hæc quies esse nequit , quā Iesus Christus
promittit iis , qui ad ipsum perueniūt , ita sequitur , hæc potius cū esse , qui ipse met venit destru-
tū , & gladiū in Mundū missum . Ea quæ reddit
memoriā mortis amaram ei , qui in pace est , & bonis
suis fruuntur . Quæ in scripturis significatur per le-
ctum scorti Babylonici , quod in delitiis ibi se
cōficit , & feminæ stultæ , allicientis ad se iuue-
nem : per ignauiam , abundantiam , & saturita-
tem panis Sodomæ , quæ ipsam consumsit &

Sap. 2.

Matt. 10.

Ecclesiast. 4.

Apoc. 17.

Proph. 5.

Ez. 16. perdidit : per bonum tempus dierum Noe;
Matt. 24. quando homines bibeant, edebant, ducebant,
 nubebant, vñq; dum diluuiio perirent : per re-
 quiem habitantium in Laide, qui gladio inter-
 emit sunt: per somnum hominū, quo durante
Iud. 18.
Matt. 13. aduersarius zizania seminauerat: per sabbathū,
 de quo Iesus Christus nos docet, orandum esse;
Matt. 24. ne in eo fuga nostra accidat. Breuiter, quies; de
 qua filii Mundi dicunt, *Pax, pax, ubi pax non est:*
Ez. 13. inquit Propheta: & S. Paulus, *Quando dicent,*
1. Thes. 5. *Pax, & securitas accidet illis subita destructio.*
 Hæc etenim tranquillitas ea est, quam societas
 ista ruptum venit, vt dicat cum illo ipso sancto
Eph. 5. Paulo, *Tu, qui dormis, enigila, & excitate de mor-
 tuis, & Iesus Christus te collistrabit.*

Siporro hostes dicantur esse Regis & status:
 videatur quis iste Rex sit, & quis status iste: Ba-
 bylonicus népe; cuius aduersarii habentur Pro-
 phetæ & Præcones Dei, liberi Hierosolymita-
 ni, & semen mulieris, quæ conterit caput serpé-
 tis, quæ est Ecclesia Catholica: exercitus item
 nouæ militiae, quæ dicit Deus Sebaoth, ad ster-
 nendum hostes suos, & ingrediendum in suam
 hæreditatem. Nam et si maximè alii iam pugna-
 bant; eo tamen non impediuntur isti, sed sup-
 petias ut ferant. *Et qui non est contra nos, inquit*
Iesus Christus, is est pro nobis.

**Mysterium
Decreti,
& intentio** Hinc igitur facile iudicare licer, cuiusmodi
 sit Decreti huius mysterium, & quo tendat, né-
 pe Ecclesiā ut destruat, Sacraenta subuertat,
 hostium hæresin stabilitat, & Satanæ regnum in Galliam
 resuclata. intro-

introducat. quod ipsum & aliunde, & aliis ex actionibus iudicari facile potest. Nam si eò etiā deuentum est, vt frequentare Sacra menta, studere devotioni, longas in Ecclesia pie ces fundere, reformatre mores, ardere zelo honoris Dei, amare verbum eius, & Ecclesiæ obedi re, nota sit suspicionis, eiusq; generis homines explorētur, traducantur, conuicti proscindā tur, & vt Ligæ socii tractentur: quis per illos inter pretationem verborum ipsorum non videat, & sensum hunc eius esse, quod appellant corruptionem iuuentutis, perturbationem quietis publicæ, & inimicitiam erga statum?

Etenim si iustificandi sui gratiâ, Castelli allegant factū: duo ipsis probanda erant: Vnum; actū ex se malū fuisse; alterum; societatē ipsum ad hunc instigâsse. Et si maximè primum esset, (de altero enim loqui nequeūt, quū semet ipsi conuincerent:) tamen nunquam dicetur, pul ehram arborem, grauidā bellis atq; bonis fructibus & in magna quantitate, propter vnum solum, qui illic reperiatur, aut pinguedine, aut vermibus corruptū, radicitas amputandā esse. Et si vel maximē illud locū habere deberet, vt ob fructum omnē malum securis ad arborē ponatur: neq; tamen huc deueniendū est. In Castello etenim malū non inest. Ipsimet fructus sunt mali, quos arbor ista protulit, hoc est, qui illic instituti sunt, quanquam nō ab ipso, sed aliūde pessimum istū succum hauserunt. Et iudicent ipsimet, Non omnia, quæ facit discipulus, proficiunt à p̄ceptore.

Defensio, contra causam Arnoldi.

C A P . V I .

NON magis iustificauerit illos Academiarum processus, quo vni sunt, per inutiles admodum homines, quos ne natos quidē esse constabat, ut camarinā istā mouerent: neq; aetio forensis Arnoldi; quā publicarū postea: quandoquidē vna parte nimis manifesti sunt abusus contra consiliū prudētissimorū, & alterā mendacia atque imposturā: de quibus propter inutilitatem ac nauicam, quam creant, ut gramē cani Lunā alatrantī, plura verba facere tādet, ac piget, &c.

Hoc tantum dicere iuuat, quēadmodum omnis nouitas in principio suspecta est, vt vt optima sit: ita mirum non esse, idē societati huic accidisse: velut & ante Ordini S. Dominici, & S. Francisci: qui iisdē contradictionib. laborabāt: imō Iesu Christo ipsi; de quo dicitur, *Posuit esse in signum, cui contradicatur:* & postea religioni Christiane vniuersae, vbi cunq; annūciata fuit: iuxta id, quod in Apocalypsi dicitur, *Ad apertōnēm tēpli Dei in cælo, & ad apertōnē Arca* quæ prædicationē Euangelii significat: facta fuisse fulgura, & tonitrua, & terramotus, & grandinem magnā. Siquidē tentatio hac necessaria est, ad probandos spiritus, an sint ex Deo, vel non iuxta regulam Euangelicam, *Omnis planta, quam non plantauit Deus, eradicabitur.* Econtrario, vt inquit, Gamaliel: *Id quod ex Deo est, non potest dissolui.*

Et si maximē oppositio in principio viderur bene

Luc. 25

Apo. II.

Ioh. 15.

Act. 5.

bene fundata: ita tamen nunc quidem esse non potuit, quin siuctus subsequentes iustam cōprobarent causam. Nominatum Theologi corpori huic tantam inferunt iniuriam, ut membra eius appellari haud mereantur.

Multo minus in mediū adducendus erat ille, cuius vt nomen accedit ad vnū eorum, quod Antiquitas tribuit Antichristo, in quo Bestiæ reperiuntur numerus, quod est ~~xxxix~~^{xxviii}, & Renegare significat (quod Aduersarius iste tum per mendaciam per blasphemias faciet;) ita videtur hic effecta eius in medium produxisse, vt nomen Iesu in persona Iesuitarum exterminaret: idque eadem ratione; qua Renegator iste facere debet: qui discursum suum aut evidentiis mendacis complet, aut evidentiis blasphemias, aut blasphemias rerum bonarū, aut minimum non malorū. Planè vt Iudei quondam duplīcī hac ratione Iesum Christū persequebātur: ita vt reprehēderent in eo id quod erat bonū, veluti quod peccatores reciperet, ægrotos sanaret in Sabbatho, ederet & biberet medios inter homines: aut imputarent ei qđ falsum erat, hoc est, esset seductor, rapulę deditus, ebriosus & démoniacus. Quod tāta factitiant curiositate, quāta Adrianus Willāt Musicus v̄sus est, qui industriā suā in cantando demōstrare volens, in sancto sacello Parisiensi, prēsentē Certone Archimusicō, concentū ne vnū quidē bonū præstiterit &c. Ita iste, vt insigne opus illud cōficeret, elaborasse videtur vt ne vnum verbū bonū, aut

Mysteriū
in opposi-
tione Ar-
noldi.

Luc. 15.

Ioh. 9.

Ioh. 7.

Matt. 15.

Ioh. 8.

Summa- verum diceret, nisi ut blasphemiiis vteretur. Et
rium cau- quis non sentiat à proœmio in altero, hac eadē du-
sa Arno- plici ratione: ut minister esset dignus eo, cui da-
dine. tum est os, proferens res grandes, & blasphemias?
Apoc. 13. Veluti & haec duo ista capita sunt, ad quæ causa
 illa refertur.

Reprehen- Primum est; quod societatem reprehendit
siones ob ideò, quia bona possidet: quia Pater eorum est
res bonas, Hispanus, & Ordo primùm in Hispania rece-
aut indif- ptus: quia votum faciunt obedientiæ Generali
ferentes. suo: quia defendunt autoritatem Sancte sedis,
 de excommunicandis etiam Regibus: quia Pa-
 risiis sermones cōtulerunt cum legatis S. sedis,
 pro Catholicis conciones habuerūt, absolutio-
 nem recusarunt iis, qui excommunicati Regis
 defuncti partes non deseruerunt: quia pro ex-
 communicato à S. sede preces non fundunt;
 quia à paruis initiis maiorem in modum mul-
 tiplicati sunt, adeò vt & Cardinales inter se ha-
 beant.

Alterum est; quod Hispanicæ factioñ illos
 fauere dicit, econtrariò Galliæ hostes esse: quod
 patriarcha & institutor illoru, Ignatius Loyo-
 la quum à Gallis læsus sit in crure, perpetuus
 Galliæ hostis sit, & acerbior, quam Hannibal
 fuit Romanorum, quem patrem filii in hoc se-
 quantur: quod coniurationes machinati sint
 Parisiis cum legatis & aliis ministris Maiestatis
 Catholicæ: quod vrbē Regi Hispanię prodere
 in animo habuerint, mislo ei statu regni: quod
 Regem Hispaniæ appellant Regem vniuersalē
 Chri-

Christianorū: quod omnes illorū cogitationes intentæ sint in amplificationem magnificetiæ Hispanicæ: sint rei parricidii, attentati in Regē, per confessionē Barrierii, supplicio affecti Meloduni: iuuentutem doceant interficere reges, concitare seditiones, & stabilire tyrannidem Hispanicam: interficerint Regem Portugalliarū Sebastianum: introduixerint in Portugalliam Regem Philippum: occidēdos curārint Gallos Terceræ: architecti sint crudelitatum, quas Hispani exercuerunt apud Indos & terras nouas, &c. Ad cuius operis consummationem, Oceano iniuriarum & conuictiorum illos inūdat.

Nam ecce paullò post substantia causæ istius habetur: cuius oracula publicata exempla impressa sunt, vt alienas in linguis omnibus locis traducantur, hæc spuma paratâ pecunia, vt in Parlamento, &c in Germania postea, per hæreticorum factiōnē factiārunt, ematur. Ad hæc verò omnia quid respondeatur? At potius, quæ petra sepulchro huic aperto, atq; gutturi, vnde halena ista flatum edit, applicetur?

Etenim initiuū facere à bonis, eo quidem tragediæ fundū nimis manifestè declarant: perinde vt in processu Nabothi est factū, & cū proscriptis à Triumuiratu: quorū crimen erat possessio bonorū: tanquam si crimini ducēdum sit Cōunitatibus, habere media; quibus sustententur. Quasi verò non ipsa Iesu Christi societate loculus fuerit cōunis. Nam ad Baronias & Comitatus quod attinet, quas ipsos in Hi-

Spania & Italia habere dicit: eorum quidem titulos proferre ipsum oportebat, nec ne obliuisci ad cōprobanda verba sua. Quēadmodum quo ad numerum ipsorum; quem dicit excurrere ad nouem aut decē millia, atq; cētum viginti octo Collegia, saltem int̄ Hispania, id quidē in Hispania nimis honorare est, quasi hec Mundus sit totus; quandoquidē hic illorum numerus est in uniuersitate terra, tā personarū quām Collegiorū. Idē iudicari debet de duobus millionib. auri, quos ipsos possidere affimat. Vnde enim numerus iste ei notus est? Et ubi eius commentarios vidit?

Quod si id de sola intelligat Hispania, Vicinitas nimis propinqua est, ut mendaciū tale credi possit, de quo nimium multi testimoniū perhibere queunt De prouincia igitur lōgiūs dissita verba illū facere oportebat. Si loquatur de prouinciis omnibus Mundi: quale quæſo id miraculum fore, ingentis numeri respectu, qui mergeret; ratione Hispaniæ, quæ sola decē cōtingeret millia: Et si libra ducētæ pro capite suo, admodū exiguum pretium sunt eius, quod debetur, quid r̄ sidi maneret in Gallia, Italia, Belgio, Germania, Suetia, Polonia, Hungaria, in omnibus Imperii prouinciis, & Indorum, si pro solis Hispanis ad alituram eorum, non minus quām duo millions librarum sufficerent?

Societas primordia caput in Gallia. It quoad institutionē; si maximē pater illorū fuit Hispanus, & societas primū in Hispania recepta: cogitare tamē debebat, eandē & in Gallia initium cepisse: imò constructa & excusa est Parisiis, & prima vota facta ad Martyrū-montē

in Martyrū facello: idq; iudicio admirabili: vt
concurſu vtriusq; nationis Gallicæ & Hispani-
cæ, lux eius, qui ſuper Occidentem ascendit, propo- *Psal. 67.*
neretur in Mūdo: ſic tamē, vt claritas inciperet *Ex. 25.*
in Gallia, iuxta mysteriū Candelabri in Taber-
naculo, Veræ religionis typi: cuius lumen imme-
diate ferebant lilia, ceu preſagiū renouationis
luminis, q̄ splendere debet in Gallia. Et quādo-
quidē forma rei nomē dat: idcirco hæc *Societas*
potiūs Gallicana, quā Hispanica appellati mere *Iesu potiūs*
tur, quū facta & formata sit in Gallia. Qui quū *Gallica,*
Gallie honoris sit titulus, ſanè preter boni Galli *quām Hispanica,*
officiū, ille huic inuidetur, aut planè adimitur.

Præterea, si, quod pater Hispanus est, ideò p-
les debet exterminari, & sanctus Ludoicus ex-
terminandus sit, & quicquid ab eo eſt natum,
quum mater eius fuerit Hispana. Et, vt adhuc
propius accedamus, ob hanc ipsam rationem
exterminandus foret S. Dominici ordo, quem
cōstat Hispanum fuisse: licet ordo etiā in Gallia *Capita or-*
primordia ceperit. Viciſſim ex Hispania exter- *dinum ec-*
minandi eſt ordines Cistales, Grandi-montii, *clesiasticō-*
Trinitatis, Clunenes, Premonstratēſes, ſancte *rum in* *Gallia,*
Crucis, S. Wilhelmi, Carthusianorū, Charitatis
noſtræ Dominae; quorū primi authores ē Gallia
oriundi fuerūt, & capita ordinis in Gallia ſunt.

Quod porrò ſocietas in Hispania recepta fuif- *Societas*
ſe dicitur, quis nescit contradictiones, & ſine cō- *Iesu, contra*
paratione maiores, quā vñquā in Gallia fuerint? *traditione*
Itē, ſi Hispania, q̄ plantā ſuppeditauit, perſenti- *fuit in Hi-*
ſcere inde fruct' debuit: certe Gallia haud mino- *spania.*

res debet picipere, quū ea ſit, in quā ſocietas trāf-

plantata fuit; qui in gremium suum illam receperit, nutrit, coluit, rigauit, sustulit, propagauit, breuiter nihil intermisit tantisper, dum primos videret flores, & primas vuas produceret.

Verum in Calumniam rapere, quod votum praefat obedientiae, & superiorum agnoscit, & auctoritatem S. sedis propugnat, & cum legatis ipsius colloquia instituit, & conciones habet Catholicas, & schismaticos absoluere recusat, & publice pro excommunicato orare grauatur: id quidem tanto intolerabilius est, quanto maiori cum impietate coniunctum est, omniq; iudicio ac ratione caret. Tanquam si quispiam reprehendere velit filium, propterea quod honorat patrem: agricolam; quod colit agrum: cementariu; quod cimento vtitur: fabrum; quod opus tractat fabile: militem; quod pugnat: immo solem; quod luceat: & Lunam ac stellas; quod cursum suu conficiut ordinariu; & omnino creaturas omnes; quod munere suo naturali perfunguntur. Obedientia enim cur reprehenderis, quem religio sine ea non consistat? sanctam sedem cur non propugnaueris, quem ad hoc tum omnes homines, tum in primis illi obligentur? Legatos interuisere, qui legationem & missionem habent legitimam cur quæso non liceat? Cur non habere conciones Catholicas, quum haec illorum sit vocatio? schismaticos absoluere, & pro excommunicatis orare, cur quælo liceat, quem Canones expresse prohibeant utrumque?

Huius

Huius farinæ est, quod traducuntur, à paruis
initiis illos magnopere multiplicatos esse: qua-
si id de religione Christiana dici nequeat, que
propterea comparatur cū grano sinapis: quod mi-
nimū quidē est omnibus seminibus. Quum autē cre-
uerit, manus est omnib. oleribus & sit arbor: ita ut iu-
lucres cœli veniant, & habitent in ramis eius. Et p̄
artinet ad Cardinales, inter illos existentes, id
perinde est, eos calumniari immerito, quod vt
istud accidit nec ex voto eorum, nec supplica-
tione, nec etiā approbatione, multò minus ex
spiritu patris ipsorum, qui totus erat cōtrarius:
ita neq; malū inde natum imputari eis debeat.

Verūm, ad calumnias vt veniamus, & ex vnā *Impudens*
iudicēmus de reliquis omnibus: omni planè *impudens*,
ratione caret, id, quod de patre Ignatio Loyola
in med. adducit, eum p̄eiorē Hannibale, Gal-
liæ hostē iuratū esse. Quæ impudentia extrema
est, facere nimirū ex agno lupū, & ex columba
myluū: hoc est, ex Christiano infidelē, ex homi-
nē consecrato Deo ambitiosū & insatiabilē: ex
patiente vindictæ cupidum: ex humili & dulci
superbū & crudelē: ex patre spirituali latronē:
ex charitatis exemplari hominem spirantē ferrū
ac sanguinē: ex ardenti zelo Dei & proximi eū,
qui non nisi lucrū animarū spirauerit, barbarū
ac hostē, sine Deo, sine fide, sine lege, talē, qualē
Hannibalē fuisse constat. Breuiter, ex eo, qui à
spiritu Dei ducebatur, illum, quē spiritus infer-
nales agitārint. O subtile admodum & iucun-
dum parallelum, & dignum quod recipiatur in
locum; ybi tenebræ sunt lux, & lux tenebræ.

Ab hoc spiritu proficiscuntur cætera, quæ societati huic imputat, nēpe Latrocinia cōmissa apud Indos, eēdes Regis Portugalliae Marocci, & Gallorū Terceræ: tanquā si Martis futor per sacerdotes dominaretur, tam in amicos, quam inimicos: & mors omniū imputari deberet illi, qui quærit omnium salutem. Tale etiā fuit paricidiū prætensum in facto Barrierii, quod cōfessionis sigillum violare noluisse, idq; in gratiam hostis publici, & qui tunc bellū gerebat apertū, & per solū; cui secretū fuerat cōmissum: Et quod iste abstinuissest à cōmittendo sacrilegio, quod tam detestabilē eum reddidisset, quā barbara & impia est crudelitas eorū, qui hanc ob causā in effigie ipsum dilaniarunt: perinde ut S. Andreæ Parisiensis sacerdotē dilaniāsse illos constat. Huius pretii est, quod dicunt, Voluisse illos Lutetiā Hispanis p̄dere: tanquā si in ipsorum hoc fuisset potestate, & Hispanis alia non suppetiūssent media, & faciliora, siquidē occupādi illius animus fuisset. At tanquā si locus, & tempus, quo Collegia sua frequentabant, siue ad S. Iacobum, vbi actibus ipsorum interfuerūt, aut ad S. Ludoicum, in S. Antonii platea, ut confiteretur & cōmunicarent diebus festis, fuissent tractandis rebus politicis idonea & acēmodata. Nam etiā deuotiones politicae totidē conspirationes sunt, ad efficiendas machinationes propositas: idem tamen de deuotionibus catholiticis, quæ aliter longè se habent, dici nequit.

Quod porrò dicit, iuuentā per eos instrui, ut regibus necē afferant, vt hæc calūnia impudēs

est, & quæ refutat seipsum, ita ex Decreti clausula originē suā sumit, quæ iisdē vtitur terminis. O ge ad credēdū malūfa cilis, ^{xviii} cui sim pleximpostu a institutioni seruit & oraculo.

Iniustitia & tyrannis in condēnatione.

C A P . V I I .

His non obstantibus, fundamentū hici aciatur propellendi & excōmunicandi cū cōfiscatione bonorum, non hominē vnū, aut particularē, sed corpus vniuersitatis: & non Parisiis solū, sed ex Regno toto: & nō Regno solo, sed ex vniuerso Mundo, quantum in ipsis est, propter inhibitionem, quam addunt, *sub pena criminis lese Maiestatis Scholasticos in Collegia illorum mittendos non esse extra regnum.* Quod si iniustiam & tyrannideim, furiam hic concomitari quis dicat: certè conuitum non dixerit.

Nam, præter passiones suprà cōmemoratas, iniustitia hic clarissimè appetet: quandoquidē iudicatur sine subiecto generali, aut parte culati, & ob purā calumniā, & calumniam palpabilem.

Adoriri omnes, pro uno actus est tyranicus.
Et si particulare ibi eslet ut demonstratū est suprà: inde generale assumere velle, id quidē sine exēplo, nisi tyrannoī apertoī & persecutoriū Ecclesiæ factū est. Qualis Herodes fuit, qui ob solū I. Christū oīs infantes in Bethlehē inactados curauit. Qualis fuit Saul contrā sacerdotes oīs ciuitatis Nobē, & oīs ciues eius, viros, feminas & infātes; quos ob solū Achimelechū sacerdotē, qui prætereunte Dauidē suscepserat, trucidādos misere cutauit. Qualis fuit superb' Hā-
Matt. 22.
I. Reg. 22.
Ez. 3.
manus cōtra vniuersā nationē Iudaicā, ob vnū

Mardochēū. Qualis crudelis Sylla fuit, & Triū-
uiratus post eum, contra populu vniuersum, ob-
simultates particulares. Qualis Muhamedes II.
fuit, qui ob vnicum cucumerē comedū mortis
sententiam tulit cōtra infinitum numerū ado-
lescentum, quos medium per yentrem finden-
dos curauit. Sed qui & similiter puniti fuerunt:
veluti Herodes & Sylla; qui à pediculis absunti:
& Saul; qui proprio gladio occidit: & Hammā;
qui in patibulo, alteri parato, periit.

Et licet Theodosius, qui alioqui Princeps bo-
nus erat, idē commisit vtiū; non euadet tamē,
quin actus eius cēseatur tyrānicus; & ex ipsius-
met cōfessione: vt ex pœna, quā sustinuit, & pœ-
nitentia, quā fecit, liquidō pater. quamquā ad-
huc excusari ille possit, graui quippe irā corre-
ptus: quū iræ coniuncta potentia hæc talia to-
nitrua edat facile, & facilius, quām corpus in-
tegrum Parlamenti, vbi ratio dominari debet:
eius officium fuit omni tépore moderari iras,
& voluntates præcipitatas Regum. Quod certè
longè aliā viā hīc progressum est, quām fecit S.
Ambrosius erga Theodosium.

Adde, quū casus non nisi vnū sit in quo Cō-
munitas aut Generalitas, cōdēnari possit, nin i-
rā si cū scandalo cōiuncta, & depravata, & Re-
ligioni ac statui perniciosa vita sit, vt est hæreti-
corū, schismaticorū, apostatarum, Iudæorū, &
aliorū hostiū Ecclesiæ, aut malè viventiū. (Hec
etenim infēcta sunt, quæ exterminari oportet,
vt alios ne inficiant:) quod hīc quidem tale ni-
hil reperiatur.

Præ-

Præterea quum tyrannorum proprium sit bonos odisse, & virtutem suspectā habere, siue propter antipathiam mutuā, vt serpentis est in fraxino, & bubonis in platea: siue propter *multitudinem* indignitatis illorū, veluti Neronis & Caligulae, qui homines se habiliores in quacunque vocatione ferre non poterant: siue propter apprehensionē, quam concipiunt, homines illos perniciem sibi adferre, vt fert aqua igni, canes lupo, feles muribus certe & huius quoq; praxis hic apparet.

Plus est, quod adortii in genere omnes, & eos, in quibus ne scintilla appetit suspicionis, qui sunt extra Parisios siti, & etiam extra Galliam, ostendunt, non crimen, sed ordinem, & caussam eius institutionis peti: quæ quum alia non sit, quam ut propagetur pietas Christiana, occurritur hæresibus, & promoueantur boni; de quibus dictum supra: sanè & hoc est Iesum Christū ipsum petere, & redigere velle omnia ad terminos primorum tyrannorum, vt religio criminis accusetur: vt factum est in Anglia.

Vetum qui ita condamnati sunt, non infeli-
ciores sunt cæteris sacerdotibus & doctribus
qui propuli fuerunt ante ipsos; quibus honori
est pati persecutionem propter Iesum Christū:
quum econtrariet qui illos pellunt, supra hos *Act. 5.*
executiat puluerem pedum suorum, vt aliquando in testimoniu ipisis seruiat: & populo; quem
derelinquent: cui dicere possunt, vt ille, cuius
nomen ferunt, & qui propulsus est cum ipsis;

Nolite flere super me : sed super vos ipsas flete;
& super filios vestros: qui frustrabuntur eo ;
quod ipsis intrimis utile erat. Et super popu-
lum; qui ut tempore Oziæ leprosi, destituetur
Prophetis. Et quæ omnium maxima commi-
natio est, quam Deus instituit in scriptura:)

Oſ.4. videbit, silentium impositum esse matris sue, in nocte

Eſ.5. persecutionis: nubes retinebuntur, ne dent ampli-
us planiam: & per consequens, famem, quæ ad-

Am.3. uentabit, non panis, vel vini, sed verbi Dei:
ut deseratur ab iis; qui prophetiscant ex corde
suo, suumq; sequuntur spiruum: prout saporati
sunt ab Ecclesia: & videri se existimantes,

Ez.13. talpæ sunt cœciores. Quòd cum Ecclesia perin-
de agatur, atque cum senatu, & ut loquitur

*Eſ.21. Propheta, *Q*ualis est populus, talis sit sacerdos.*

Idemque illi accidat, quod Ægyptiis, in exi-

Oſ.4. tu Israël, qui exitiū ipsorum cauſa fuit: aut ut

Ez.32. Hierosolymæ, quum hæredem è vinea Do-

Mat.21. mini eieceret. Vnde & petra supra petram

Luc.19. non mansit.

Iniustitia aduersus Patrem Ioh. Gue-
return.

C A P. VIII.

VÉRVM hoc non sufficiebat, sed *sanguinem;*
vt loquitur Propheta, attingere sanguinem
alium oportebat. vt docet pena & supplicium
duorum potissimum huius corporis membro-
rum,

tum, nempe Patris Ioannis Guereti, quem torturā excruciarunt, & Patris Iohannis Guygnardi, cui laqueo gulam fregerunt, 7. die Ianuarii sequentis, corpore eius in cineres redacto. Ambo sacerdotes fuerunt & professores: ille Philosophiae: hic verò Theologiae, siue id factum sit ad explendas passiones ipsorum: siue ad colorandum facinus, odore quopiā muneris, & iustitiae, imò etiam misericordiae: tanquam si minus fecerint, quā quod potuerint: verūm adeò iniquè: ut in neutro causa fuerit, eò deueniendi.

Nam quoad primum, notum est, quæstiones non adhiberi nisi conuictis, ad exquirendos cōplices, aut illi, qui minimum dimidiat oneratus est probatione, ad eliciendam integrum. Et in dictum Gueretum quid quæsto probari potuet, quum ne quidem accusatus fuit? Nam si, quod præceptor fuit Castelli, propterea hunc ipsum pœnam subire oportet: certè dura admodum, & inaudita conditio hæc fuerit, si quilibet tenetur mulierati pro iis, quos sibi concreditos habuerat, & ob id, quod postea perpetrarint.

Diogenes equidem Philosophus, conspicatus iuuenem scholasticum nugas agere, & ineptire, præsente magistro suo, baculo petuit magistrum, quod hauc insolentiam pateretur: sed & sic erat magister, & in disciplina illum habebat, & præses præterea erat. Ac abstinuisse profetò Philosoph' hoc illū modo excipere, si absente eo, & anno post, quā ex schola eius p̄fēctus.

Q. 2

fuisset, actum istum commisisset. Herus in Lēge non respondet pro eo, quem liberum dimisit, si mali quidpiam postea committit. Dicitur

Ex. 21. quidem in Scriptura, Si bos cornupeta fuerit, & contestati sunt dominum eius, nec recluserit eum, occideritque virum aut mulierem: tunc bouem lapidibus obruendum esse, & dominū illius occidendum, sed si non cornupeta fuerit antea, & percusserit vitum aut feminam, adeo ut mortui sint, bouem quidem tunc lapidibus obruendum, sed innocentem fore dominum. Capitaneus, exortā factione, tenetur pro militib⁹ suis respondere, quos repräsentat: sed nō item; postquam exauthorati ab eo sunt. Ita carcerum custos pro iis, quos custodiendos accepit, sed non de iis; quibus ianuæ aperte sunt: unde sufficienter excusatus est. Parētes illius, qui cæcūs natus erat, dicebāt de filio suo, *Etatem habet ipse, de se loquatur, &c.* Et omnino Scriptura dicit, *Filium non portaturum iniquitatem patris,*

Deut. 24. *nec patrem iniquitatē filii.* Et Iesus Christus ipse, **Ez. 18.** interrogatus per summum sacerdotē, de discipulis suis, non qui fuisseint, sed quos fecum haberet, nre verbum ad id respondit. Certè istos Parlamenti dominos non parum vreret, si ob facinora & delicta eorum, qui ē septo, adeoque corpore ipsorum prodierunt; ipsi in iudicium vocandi essent.

Etenim si id locum debet habere, quid respondēbunt vinitores de actionibus hominum eboriorum? quid friuolarii de latrociniis, armis ipsorum

Ipsorum perpetratis? quid Medici de venenis,
quæ propinanuntur? quid Theologi de hæresibus
eorum; qui instituti sunt in schola ipsorum: Nam
quis quælo excusauerit eos, si ita procedendum
sit? Misericordia igitur summoperé erunt Catho-
lici, si in singula momenta, & sine causa pœnis
afficiendi, inque gehennam præcipitandi erunt;
si de foliis omnibus quæ mouentur, & arbori-
bus quæ cadunt, & ventis, qui spirat, & ineptis,
quas cerebrum quodvis quotidie profert, re-
spondendum ipsis erit.

Cæterum bene habet, quod illum absolu-
rint, quem innocentem repererint, isque sit, pro
quo & propter quem videntur reliquos in exi-
lium eiecisse, bonis ipsorum confiscatis. Hoc e-
nī modo iudicium suum per seipso conde-
mnant. Nam quæ maior iustificatio sit, quam
declarare innocentem eum, cuius caussâ cæteri
puniantur?

*Crudelitas & sacrilegium, in persona
Patris Guygnardi com-
missum.*

C A P . I X .

VERUM quod leuior caussâ fuit, ob quā mor-
te affecerunt patrem Guygnardū, hoc ma- *Caussa mortis
Guygnardi.*
ior fuit crudelitas, quam in eum exercuerunt:
ob collectanea videlicet è Patribus ac Decretis
collecta: quibus demonstraret, Licere bellum

Q 3

*Causa mortis
Guygnardi.*

inferre Principibus hæreticis & excommunicatis; quæ in Musæo eius repererunt: indicio speciaли Ministri cuiuspiá, qui paucis annis anté, Biturigibus de hac materia concionantे Guygnardum audierat.

Nolle us eius.

Etenim si liceat capitis condemnare ob collectiones scholasticas, quid de S. Patribus iudices, è quibus haustæ sunt? si morti addicendæ illæ, cur non & Patres addicantur, è quibus illæ deprompta? Et quomodo excusaueris S. Hilarius, Galliæ lumen, & Luciferum, Sardiniae Episcopum, qui suo tempore, viuaciter ad dō, de hac materia, contra Imp. Constantium scripsierunt, suosq; illi libros miserunt? Et quomodo S: Cyrrillum, & S. Greg. Nazianzenū, qui in Iulianum apostaram stilum strinxerunt: si à multis seculis agitata hæc, à Veterum consensu digesta, perq; Ecclesiæ iudicium, cui soli veritatē decidere cōpetit, approbata, & in Scholis theologicis postmodū recepta & publicata sunt: quid opus erat, Censores istos superibē adeo ista reprehendere? Spiritum sanctum ipsum cur quæso condemnent? & de coloribus iudicent ut verè cœci, cœcorumq; conductores?

Quod si collectanea huiusmodi condemnanda, & leuerè adeo punienda sint: cur hæreticorum ferantur collectanea? Cur pestilentissimi libri, scripta, propositiones & maximæ illorum, quæ ab Ecclesia Parlamentisq; Galliæ dudum condemnata sint? Cur conciones & blasphemæ illorum contra Deum & Ecclesiam non modò

*Scripta Veterū
Patrum conde-
mnata ab Ar-
rebo.*

modò tolerentur, sed & per edictum approbērur, & per ipsos verificantur? Certè si bellum inferre Principi hæretico nō liceat, multò minus licebit hæretico bellum inferre Principi Catholico. Et quomodo iustificetur is, qui, ut hæreticorum caput & antesignanus Regibus Galliae Catholicę bellum intulit, toto vitę suę tempore? Quod totum illud est, quod præstirit, & cuius cauſa condemnatus est, Princepsque agnoscitur. Cur non liceat igitur illi bellum inferre, cuius ipſem et, præter autoritatem Decretorum, exemplum suppeditauit?

Adde, quod propositio hæc neutiquam condemnationē merebatur, quum propositio fuerit merè scholastica, & generalis, & purè depicta ex doctrina Ecclesiæ: & omnino conueniens Generali Partis, & per consequētia occulta, tum per edictum proditionis Parisiensis, tum per illum, quod postea est publicatum: quandoquidē si usurpetur hunc in modum, nō solū ex commemorata societate nullus erat, sed ne quidem ecclesiasticus zelo ardens, ex tota que adeo parte Catholica, qui eandem non pœnam subire debeat.

Quo ipso cū suammet, tum patrum suorū mensuram adimplent, interficiendo nimirum sacerdotes, & occidēdo vñctos Dei, persequendo vestigia Turonēsia, & crudelitatē; quā in nonaginta & amplius, cū sacerdotibus tū religiosis exercuerunt: sine cauſa alia; quam ex impietate & prætēſione hæretica sua: nō obſeruando.

*Persecutio aper-
ta sacerdotum.*

formas & solennitates iuridicas Decretorum & constitutionum Regis, visitatas in Parliamentis, & omnibus iurisdictionibus criminalibus, ut ecclesiasticis tantisper manus non iniiciantur, dum ab Ecclesia condemnati, & brachio seculari traditi sint. Vnde sane veros Idumeos di-

1. Reg. 21. xeris, progenitos ex stirpe Doegi, & ministros feminæ, sanctorum & martyrum Iesu Christi

Apoc. 17 sanguine inebriatae, quæ Babylon vocatur, mater fornicationum & abominationum terre, herefatos. Non considerantes, id, quod Spiritus San-

Ps. 104. ctus dicit, Nolite tangere vinculos meos. Et alibi,

Zach. 2. Qui, vos tangit, tangit pupillam oculi mei : neque fulmina, & censuras, ab ecclesia contra machinatores & sacrilegos eiusmodi effusas, quorum

vtique casus, à Concilio Constantiensi reservatus est, excommunicatorum videlicet no-

Mat. 23. minatim : Ut venias super eos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terrâ, à sanguine Abel iusti, primi Sacerdotis, & omniū huius ordinis; qui, ab hereticis & Calvinistis, tā in Anglia & Belgio, quā à triginta annis in Gallia, mactati fuerunt.

Martyrium Patris Guygnardi, ex omni parte iustificatum.

C A P . X.

O quam felix interim ille, qui soluens pretio sanguinis sui, stultitiam & temeritatē iudicū, vt quon-

vt quondam S. Iohannes Baptista Herodis sol- *Marc. 6.*
 uit, hoc boni inde consequitur, vt delicti com-
 modo fruatur: qui mortuus est, non ob somni-
 um ex sua parte: non ob vanitatem phantasti-
 çam, non ob fundamentum aërium, aut arenā
 mouentem hæresin, neq; vt S. Paulus loquitur,
currens tanquam ad incertum, aut ut, qui ventum *1. Cor. 9.*
ferit: sed ut qui siimus stat super basem & soli- *Matth. 7.*
ditatem petrae Euangelicæ, hoc est, obedientia,
& propter obedientiam Ecclesiæ. Qui nouit, *Hebr. 12.*
vnde veniat, & quo vadat, respiciens ad autho- *2. Tim. 4.*
rem salutis Iesum Christum, & exspectans ab
eo coronam iustitiae.

Ac licet corpus concremauerint, & cineres
 in aerem disperserint: sanguis tamē iustus per-
 petuò ebulliet, & plagæ sanguinem edent, præ-
 sentibus latronibus, coram Deo Sebaoth, qui
 reddere illum aliquando poterit.

Constantia hominis ad extremum usque spi-
 ritum, agnoscere nolentis Regem, eum; qui ab
 Ecclesia condemnatus, nec iudices legitimos,
 eos; qui ab Ecclesia se separarunt, & contra Ec-
 clesiam iudicant: & nolentis proferre clausulas
 ac verba, in Decreto illorum concepta, ad agen-
 dam pœnitentiā honorariam: persistentis in ve-
 ritate eius, quod partim prædicauerat, partim
 monumentis suis mandauerat (ob quam ipsam
 caussam executio præcipitata, neque ipse in car-
 ceres reductus fuit:) in quo utique martyrium
 omnibus modis atque numeris absolutum est,
 quū pura veritas Catholica eius sola caussa fue-
 rit,

rit, quam inclusuē ad mortem usque sustinuit,
cuius contrarium est hæresis: hæc, inquam, con-
stantia testimonio aliquando seruiet, faciendo
processu ipsorum, ligādis pedibus & manibus
catenis ferreis, pronunciandæ sententiæ ipsorum,
& condemnandis definitiū, adeòt non reuoc-
etur iudicium: ut sanè omnium sanctorum gloria

Psal. 149. *hæc propria est.* Tunc nimurum; quando is, qui
Ap. 20. veritatem custodit in sempiternum: secumque ha-

Psal. 141. betrationum libros eternos, in quo scripta sunt
omnia, *judicium faciet is, qui iniuriam patiuntur.* quando iusti eleuabunt se magna confidentia,
coram facie eorum, à quibus exagitati sunt: qui
conspexit iis turbabuntur, & horribili metu
corripientur, attoniti, quod saluos eos, contra
machinationem suam videant: qui mutata senti-
tiæ, & suspirantes præ angore, quo spiritus i-
psorum afficietur, dicent contra eos, *Hic sunt*,
Sap. 5. *quos habuimus aliquando in derisu, & in similitu-
dinem improprietatis: nos insensati vitam illam existi-
mabamus insaniam, & finem illorum sine honore.* Ecce quomodo computari sunt inter filios Dei, &
intersanctos sors illorum est. Ergo erramus à via
veritatis, & iustitia lumen non luxit nobis, & sol in-
telligentia non est ortus nobis. & quod fusiū ha-
betur in S. Scriptura.

*Admonitio ad Catholicos defacti hu-
ius consequentia.*

V Elim autem Catholicos omnes hic consi-
derare,

C A P. XI.

derare, quod primus iste actus abeat, & tandem euasuris sit, si, quot sunt religiosi ac sacerdotes, hi in exilium omnes pellatur, immo è medio tollantur, religioq; vniuersa pereat; si hiante & latrante risu iuuentus deuoretur, inque profundum gurgitem hærefo se peliatur. O potentia Luc. 23.
tenebrarum, quæ hoc tempore ad summum fa-

stigium ascendisti!

Quod si ad temporalia se homines confor-

mantes, existimant, eos, qui cooperati sunt, eò
vèturos, quo alii venerunt; neq; propterea libe-

Admonitio par-
ticularis ad fias-
tores hæreticam

ratus iri; tū memoriam recolat, q; in Anglia ii, qui
hæreticis patrocinati sunt, primi penas dede-

runt: & per illosmet, quorū caussā sustinuerūt.

Talis fuit Cardinalis Eboracensis, princeps ar-

chitectus impiatum Henrici VIII. qui tandem,

effusā gratiā, & criminis læsa Maiestatis reus fa-

ctus, obiit in carcere, quū duceretur Londonū.

Talis quoq; fuit Mylordus Cromelus, auctor
cōfiscationis reddituum Ecclesiæ in Anglia: qui
quā mandatū publicandū procurasset, in quo

testē ynum euincendo criminis læsa Maiestatis
sufficere fuerat statutū peridem illud quod ta-

men postea abolitū fuit:) primus & ultimus, &
solus pro omnibus, morte affectus fuit: & ob

verbū vnu, quod præsente uno, temerè pro-

culit. *Quia si in viridi ligno hoc faciūt, in arido quod* Luc. 23.
fiet: Quod si illi, quorū fructus & actiones, non
nisi pietas sūt & doctrina, qui formāt cōsciētias,
propagāt honore Dei, pronouēt salutē pximi,
hūc in modū tractati sunt, hodieq; tractantur:

quid cum illis actumiri putes, qui non nisi la
vitiis suis ac sceleribus excellunt, nullaque vir-
tute commendari possunt? qui piscibus magis
muti sunt: vasa repleta iniuriae, quorum
aer fetet, & sordibus inquinatus est? si absque
caussa oppugnatur innocētia quorundā, quam
habebit Minister caussam propellendi scanda-
lum & impuritatēm aliquā, ob temporalia? si
vitia hominū ecclēsiasticorū hæreticis speciale
præbuerunt subiectum, quando nudi erant &
miserabiles, ad oprimendos eos, adeo ut sine
hoc miseri Ministri muti sèpius extiterint: quid
futurū putas, si rerum potiantur, & tempus vi-
deant locupletandi se suis spoliis? Et tum quid
lucrabuntur sautores illorum, contra potentes
hostes ipsorum, quando nucib[us] excusis in ignē
coniicitur pertica? Quādo insidentes genero-
sis ipsorum equis, aditu eis factō, supra ventrem i-
psis transibunt, tanquam infantibus perditis?
Quando legendas suas recitabunt, quarū tabu-
las confecerūt, quasq[ue] ad extremū conseruant,
oraculi instar illis usuri? Breuiter, si bonus con-
culcatur sal, quid cum malo, cui sapor nullus
est, futurum putas?

*Admonitio de cooperatione cum Deo, ad-
uersus tyrannidem Hæreticam.*

C A P. XII.

Quod si eiusmodi Cœli iudiciū est de pec-
catis Galliæ, & tot acta enormib[us] vitiis, vt
sol et-

sol etiā inhorrescat: si hic misericordiae fructus
est, quā impiis nō nisi himisū exhibuit, q̄ hodie,
iuxta Dei verbū, ei clavis ūni in oculis, & aculei in Num. 33.
Lateribus: si ille esse c̄tus est vnde acerba quā patres ^{Ier. 31.}
noſtri comedērunt, vnde dentes filiorum obſtupue- ^{Ez. 18.}
runt: quid obſtet, qud minus malo refiſtamus,
cum Deo cooperemur, & ad ipsum, ferendæ
medicinæ gratiā recurramus?

Natura ſubiecti, quæ eſt cauſa à Dō ipſo, &
offenſa delicate, cor & oculum tangens, il-
lud ipſum eſt, quo conſiſtamur, vt dicamus,
Exurge Deus, iudica cauſam tuam: memor eſto Psal. 73.
improperiorum tuorum, eorum, quæ ab inſipientiſi-
unt tota die. Ne obliuſcaris voceſ inimicorum
tuorum: ſuperbiā eorum; qui te oderunt, aſcen-
dit ſemper.

Iuſtitia eius nobis promittit idem, ob aduer-
ſarium ex vnâ parte, qui deſpiciſt & asperna-
tur illum, qui ipſius opprimit Eccleſiam, lupos
in oule intromittit, ſacraſenta profanat,
ſeruos eius occidit, p̄cepta contemnit, pec-
catum comprobat, veluti ſiimoniam in Eccle-
ſia, violence in Nobilitate, vindictā in iuſtitia,
adulterium in mattimonia fidei, & hæreſi in
ſtatū publico: Ex alterā verò parte, ob clamores
populi ſui, qui in gemiſcit ad lateres & cæmén-
tū: cuius ille ſolus laborem & dolorem conſiderat: ^{Ex. 2:2}
Laborē; ob meritum ſuum, & Zelū propagandę ^{Pſal. 9:1}
religionis, defendendæ Eccleſiæ, frequentan-
dorum ſacramentorū, & ob longanimitatem,
constantiam & debita omnis genetiſ: dolorem

verò; ob pœnas quas cùm ab hostibus tuis ab amicis excipit, molestias; quas deuorat, dāna; quibus afficitur, oppressionem; quam sustinet, & captiuitatem; qua detinetur.

Psal. 143. Nam si *beatus est populus ille, cuius Dominus est Deus*, & per consequens, is, qui pugnauit pro Deo suo, qui passus est pro illo famé intra muros, & gladium extra: quemadmodum hodie quidem facit persecutione intra, & exilio extra regnum: breuiter; qui Christianismi sui probamentum dedit coram Deo, coram Angelis, & coram hominibus; quare in perpetuum reiiceatur? & ira Dei adeò longo tempore arderet in

Psal. 73. gregem pascuae ipsius? si gloriati sunt qui oderunt Deum, in medio solennitatis, hoc est, Ecclesiæ: si signa sua posuerunt signa, hoc est, Decreta sua, ceu trophea, ad legem ferendam Ecclesiæ, in summitate eius, tanquam in compito? & sine respectu, hoc est, supra auctoritatem & dignitatem etiam S. Sedis, tanquam si subiecta ipls, & negotium esset cum hominibus populi simplicis. Si securibus exciderunt ianuas & ornamenta, vi, & non iure proscribentes eos, qui instruebant populum, & ad Iesum Christum adducebant: si signem heresios intulerunt in Sanctuarium Dei, per publi-

Libertas con- cationem libertatis conscientiæ, hoc est, licentia scelerum & impieratis: si polluerunt tabernaculum nominis sui: si in corde suo dixerunt i: si, & tota cognatio eorum simul, Agite dum, quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra: si populus non videt amplius signa: si Propheta amplius nō est, & gens

monit

Abn cognoscens eas, hoc est, qui intelligentes trastandi conscientias: quare retraheret Deus dexteram suam de medio sinu suo? quare, qui est rex ipsius, qui salutem in medio terrae operatus est, pendens in cruce, qui contriuit caput serpentis, h.e. Satanæ, non recordaretur hostis, qui impropereauit ei, & populi sui, qui incitauit nomene eius?

Verum ante omnia instigare nos debet misericordia eius, coram quo patientia pauperum, psal. 9: non perit in aeternum: qui mortificat & vinificat, I. Reg. 2: qui ledit & sanat: in cuius voluntate est vita, & Psal. 29: ira indignationis sua: hoc est, cui placet vitam dare, & qui irascitur non nisi inuitus. qui non deleatur exitio viuentium: nec tentat supra vires: sed nouit finem bonum dare: qui delectatur illis, qui ipsum timet, & in misericordia eius sperant: qui exurgit propter miseriariam patientium, & Deut. 32: propter gemitus pauperum, ad vindicandum sanguinem seruorum suorum, & ut sit propitius terra populi sui &c. An non hoc vehementius est confirmare, quam sit petra firma & solida, supra quam Deus pedes suos collocavit: & refugii domus, ad eum servandum? Et, vt Propheta dicit, fortitudo pauperi: Esa. 25: fortitudo egeno in tribulatione sua: spes à turbine, & umbraculum ab astu? Imò secretū faciei ipsius, contra perturbationes hominum &c.

Sed & ad cooperationem cum Deo obligare homines debet ordo, quem in natura collocauit, vt auxilium illi ferat, qui iuuat seipsū: quē admodum certè Paulus nos cooperatores Dei I. Cor. 3: expressè vocat. Et vt sine eo nihil factū est: ita nec Ioh. 1: solus operari vult, sed vt ynā cū ipso laboretur.

Sap. 1.

I. Cor. 10:

Psal. 11.

Deut. 32.

Obligatio cooperandi cū Deo.

I. Cor. 3.

Ioh. 1.

Terra fructum non fert sine semine , nec vi-
Gen. 3. nea sine labore. *In sudore vultus sui*, necesse est
homo comedat panem suum. Scientia non acqui-
ritur sine studio : nec victoria sine pugna. &c.
Deus per hominem dignit hominem, nutrit, e-
ducat, instruit illum: vestit, conducit & guber-
nat illum: sanat, seruat & redimit illum. Ita *ho-*
mō homini est Deus, iuxta tritum proverbiū.
Pſ. 135. Cur non liceat igitur homines liberae à mani-
bis hostium ipsorum, auxilio hominum? Certe
Num. 21. quia tido Deus occidit Seonem regēm Ammor-
rātōrum, Ogum regēm Bazani, & alios reges
Jud. 3. potentissimos, Iosuæ ministerio est usus. Eglon
rex Moabitarum & tyrañus populi Dei, Aio-
Psal. 82. di magnanimitate est interfecitus. Sic Oreb,
Zeb, & Salmañach, tyrañi Madianitarum, gla-
Jud. 7. dio simul Domini & Gedeonis occubuerunt.
1. Reg. 17. Et manu Dauidis prostratus fuit Goliath: & Iu-
ndithæ Holofernes. In perimendis Ochosia, Io-
Jud. 13. ramo & Iezabele officiū præstitit Iehu. Ita Deo
operam nauārunt Othoniel contra Cusamra-
3. Reg. 19. thaimum, regem Mesopotamiae: Barac contra
Iabinum, regem Cananæorum: Iahel contra Si-
Jud. 3. saram: Iephre, Samson, Saul, Dauid contra Phi-
Jud. 4. listhæos: Macchabæi contra Antiochum &c.
Prophetæ ipſi & Sacerdotes officiū illud fe-
cerunt. Sic enim Samuel Agagum, regem A-
maleckitarum propriā occidit manu: & Ioiada
1. Reg. 15.
4. Reg. 11.
3. Reg. 18. Athaliam reginam: & Elias falsos Prophetas.
Posterioris temporibus Deus usus est armis
Constantini, contra Maxentium & Licinium:
Hera-

Heraclii, contra Cosroëm, regem Persarum: Clodouæi, contra Gothos Arianos: Simonis de Montfort, contra Albigenses: Georgii Castrioti Scanderbegi & Huniadum, contra Turcas: Caroli V. contra Protestantes: & Ducum Guylæ, patris & filii, contra Calvinistas in Gallia. Quorum felici successu rerum ab ipsis gestarum Deus testatus est, actiones illorum gratas & acceptas sibi fuisse.

Nec sequitur, quia Deus permittit impios, propterea adorios non esse. Nam immittit ille quoque lupos, leones & alias bestias furiosas: ut dicitur apud Ieremiæ. Et sine permissione eius latrones efficere nihil possint: ut ex Iobi libro apparet. Interim non impedit, quo minus obuiam eis ire liceat, eosque confringere. Nam si permissiones istæ Dei locum haberent, Principes & Nobiles ab obligatione, quam habent, liberandæ terræ a bestiis & hominibus malis, liberi forent, &c. Aut in vanum esset ius, quod eum ipsum in finem habent iustitiæ summæ, mediæ & infimæ ex una parte, & venationis ex alterâ: & per consequens, in trophyorum formam, nec tinnire arma sua, nec portas domum suarum, luporum, aprorum, & aliarum bestiarum inimicarum capitibus ornare deberent: ut illi, qui ex officio Hercules, & alexander patriæ debent esse. Pestis est flagellum Dei, velut & alii morbi omnes: nec tamen ad præueniendum ei medicina negligitur. Et inundationes aquarum si immittat Deus, licet

Ier. 15.

R

tum est repagulis, aut aliis propugnaculis vti.
Diaboli ipsi, qui in corpore hominum Dei iudicio immittuntur, vi inde pelli debent. Ac licet Deus nos ab eis tentari permittat: resistendum tamen nihilominus illis est. Et scriptura docet, hunc ipsum in fine temptationes a Deo permitti & immitti. Nem iudicium est de omnibus hostibus, armata manu aduentatis: quibus dicere resistendum non esse, propositio non solum est ridicula, sed etiam heretica, & quasi a Decretis condemnata.

Et si maximè quis nondum egressus est, cur non egrediatur postea? Is, qui primâ impinge vice, non impinget secundâ aut tertiatâ. Et efficiet quartâ, quod non potuit tertiatâ. Dies posterior discipulus est prioris. Obsidio non tollitur ab obsidente, quod, irruptionem molitus, damnum perperitus est. Gutta cauat lapidem non vi, sed saepe cadendo. Filii Israel primâ & secundâ vice à Beniamitis superati, tertiatâ ipsis victores extiterunt. Romani saepius fusi ab Hannibale, tandem vicerunt ipsis. Sic eti recenti memoria Princeps Mendicorum Auroraicus ictum primum in maxilla accepit: alter tamen successit, cuius primitus fuit praesagium:

*QVEM AD MODVM CASTELLI I-
CTVS PRÆSAGIVM ERIT ALTER IVS
ICTVS, IN RÔ, QVI PRIMVM ACCE-
PIT, LOCO EODEM: iuxta scripturam, De-
us conteret dentes eorum in ore iorum: molas leonum confringet Dominus: impius quandoquidem*

Psal. 57.

ad

ad nihilum deueniet, tanquam aqua: intendit ar-
cum suum, donec infirme ur. Sic ut cera: qua fluit,
aufereatur super cecidit ignis, & non viderunt sole.
Prusquā intelligent spina vestra rhinnum, hoc
est, tyrannis tota consummatur. Deus in ira ab-
sorbebit omnes viuentes. Tunc latabitur iustus, qui
viderit vindictam, & manus suas lanabit in san-
guine peccatoris. Et dicet homo, si utiq. est fructus
iusto: utique est Deus iudicans eos in terra. Sum-
ma igitur calliditas est in Mūndo, eius partem
lectari, & exspectare misericordiam.

Exhortatio finalis ad exterminandum hostem Dei & Ecclesiae ipsius.

C A P . X I I I .

O QVAM beatus interim ille, fortis cuius
dexterā bestia prosternitur! Beatus; in-
quit Psaltes, qui retribueret Babyloni retributionē
suam, quam retribuit nobis! Beatus; qui tenebit, &
aliud parvulus eius ad petram!

Quod sanè procetes Christiani orbis omnes
diligenter perpendere deberent, vt cōmuni con-
fensi destruerent eū, qui est destruētio boni cō-
mūnis Christianorū: Ad sibillū atq. motū cui,
omnis getieris hostes & hæretici intra quidē
infideles autē extra domum Dei, vno tempore
aduolātūt, deuorandæ religionis & Ecclesiae
Catholicæ ergo. Hic hic igitur armā iusta
sint, & iustiora, quam contra omnes infideles.

R 2

*Hereticus dete-
rior ethnico:*

vt certè & deterior omni infidelitate est hære-
sis: idque iuxta verbum Dei; qui permittebat
populo suo pacem & fœdera quidem facie
cum civitatibus gentilium longè dissitis: at nō
propinquis; quas sine remissione ferro exciti-
endas præcepit, adeò vt ne vni p. rceretu. In-
fidelis quandoquidem propinquus nihil est a-
liud, quam is, qui sub nomine Christianismi
impietas & blasphemias suas, vt facit omnis
hæreticus, tegere solet. Verum iusta si arma
sunt contra hæreticum, quantò magis contra
hæretorum capita: Et ex toto regno Christi-
ano si propellenda, quantò magis ex regno
Christianissimo?

*Rex Catholicus
portat insignia
fidei.*

Hæc præterea gloria, sic honor est, qui de-
betur Monarchæ potentissimo, & Regi vere
Catholico; quem Deus præalis elegit, vt de-
fendat Ecclesiam suam, & velut alter Constan-
tinus, omnibus in locis, gerat vexillum Crucifi-
xi & religionis Catholicæ: vt onus totius or-
bis Christiani adeò fluctuantis sustineat, inui-
ctum eum redditurum: qui malleus est omniū
incredulorum terræ, Idololatrarum, Mahu-
metanorum, Iudæorum, hæretorum omnis
generis, & omnium locorum, confederatorū
que eorum Politicorum, &, quotquot sunt,
hominum impiorum: aut, vt loquitur scriptu-
ra, Idumæorum, Ismaelitarum, Moabitarum, Ag-
garenorum, Gebalitarum, Ammonitarum & A-
malecitarum: Philistæorum item, Tyriorum &
& Assyriorum: quorum septem priores, quia ad
Abrahā

Psal. 82.

Abrahamū pertinent; & ab eo progeniti sunt; idēc significant hereticos & politicos: tres vero posteriores, infideles peregrinos: & coniunctim significant per numerum denariū omnes eos, qui Deo se & Ecclesiæ eius opponunt. Ita Deus, tanquam columnam ferream, & vulnus eum, qui resistat omnibus, fieri illum voluit.

Et quamuis cunctus Mundus bellum ei inferat: *Ps.33.*
nihil poterit tamen contra eum; quia Deus est pro *4.Reg.6.*
eo. & Angelus eius castramentatur circa eum: licet quondam circa Elisæum: & postea circa Theodosium Iuniorē, cum Saracenis pugnat: qua ratione hostes suos, ut taurus, cornu suo conquassabit: imò ut testam terrestrem committat: veluti sapiens in Euangelio, qui edifica- *Matt.7.*
uit domum suam supra petram: & descendit pluvia: & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat super petram: hoc est, super causam Dei, & religionis ipsius, veræ & vnicæ: que ceu campus felix & fertilis tum coronas illi germinat, tum status multiplicat: veluti bono & fideliter uno, qui domino suo talentum amplificat, *Luc.19.*
argentum: cui & munera ac administrationes recompensat Dominus: iuxta id, quod alibi dicitur, *Qui me honorat, hunc honorabo ego:* & *1.Reg.2.*
qui contemnunt me, contemnentur. Certè qui Iesum Christum regnare facit ubique, is & magno honore suo communionem habet cum illo, in eo, quod prædictum est, & eius ipse factus minister: *Ut dominetur ab uno mari ad ps.71.*

alterum, & ab uno fluvio ad extremitatem terræ. Quum ministerialiter, & hommagii loco obtineat id, quod Iesus Christus tenet propriè, ac possidet summo iure: quæ superficies terræ est, & circulus; qui prædictus: in quo vox Apostolorum audiatur. Ut verò præsidium ac refugium est Catholicorum, ita etiam dici meretur, non Rex Catholicus tantum, sed etiam Catholicorum.

Psal. 18.

Exitium praeparacū politici.

I. Reg. 3.

Mat. 7.

Prou. 1.

Econtrariò magnâ ignominia afficiuntur, qui huic se opponunt, statuum phantasias varias excogitantes; quas aduerteris religionem moliuntur. quomodo Deum ipsum adorti, iucacium sibi præparant, quod Deus faciet in Israël, &c. Veluti stultus in Euangelio, qui domum super arenam edificauit: & descendit pluia: & venerunt flumina: & venti flauerunt: & irruerunt in domum illam: quæ cecidit, & ruina eius fuit magna. Velut etiam experientia docet, quandò minimum ipsi cogitabut, Quod Deus in interitu illorum ridebit, & subsannabit, quum ei id, quod timebant, aduenierit. Quum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas inguerit: quando venerit super eos tribulatio & angustia. Tunc inuocabunt Deum, & non exaudiet: mane consurgent, & non inuenient eum: eò quod exosam habuerint disciplinam, & timore Dei non suscepserint, nec acquieuerint in consilio eius: & detraxerint uniuersa correctioni eius.

Cum hoc etiam protectore iungere se debent omnes veri Catholici: velut cum eo; qui

Hercu-

Hercules est & Ἀλιξίας, à Deo confirmatus,
vt hydram, & draconem venenatum, Catho-
licorum sanguine rubentem, aliaque monstra
variegata conficiat: qui draco sibilo suo hor-
rum omnium pulcherrimum & delicatissimū
Christianī orbis inficit, & infestat. Quin o-
peri huic deuouere se perinde debebant: vt
contra Cananæos Israelitæ quondam fece-
runt, & victoriam etiam reportarunt, ad pro-
fligandum hostem hunc, & omnes ei adhæ-
rentes. Quod maiori studio efficiendum i-
psis est, quia persenserunt iam, quantum ma-
lum sit hæresis: & quo crudeliores apparent
notæ ac vestigia locorum, oppidorum & pro-
uinciarum, quas tygres istæ immanissimæ
transfuerunt. Quibus templo destructa, sce-
lera ac sacrilegia omnis generis commissa te-
stimonium præbebunt luculentissimum. Ad
excitanda cōorda frigidissima eorum, quibus
vel minimus Catholicæ religionis sensus est,
vt progeniem istam exterminet & excin-
dant: in Gallia præsertim: vbi propter ex-
cellentiam naturalem, monstra huiusmodi, in
materia hæreseos, longè sunt deteriora: veluti
aer subtilior periculosis corrumpitur: & in
corporibus magis temperatis ac nobilibus, in-
fēctio maior est, corruptione ibi collocatā: ad
profligandū ex vinea Dei aprum, & vulpeculas; Psal. 79.
Cant. 2.
quæ eū sequuntur: ad ablegandū impietatem in-
firmata in vas, cuius Zacharias meminit, & ex-
tra Christianū orbē. Ad destruendū sapientes

*Abd. 2.**Bar. 3.**Gen. 27.**Hebr. 12.**Abd. 10.**vers. 18.**Cant. 2.**2. Mach. 4.**Abd. vers. 18.**2. Mach. 2.*

Edom & prudentiam montis Esau, hoc est, Consilii sanguinarii, & conuenticuli totius tyrannidis Politicæ, qui est e terra: non è cœlo, significata per Esauum, contemtorem rerum sacratum, propterea appellatum profanū. Ad efficiendum, ut pudore suffundatur, & exterminetur in seculum, propter occisionem & iniuriam; quam intulit fratrem suum Iacobum, hoc est, misserum Catholicum. Ut domus Iacob possidat eos, qui se possederant, post persecutionem: & si Iacob velut ignis: & Joseph velut flamma: & domus Esau velut stipula, quæ succendetur in eis, & deuorabit eos: tantisper dum non sint reliquie domus Esau, &c. Ut tot seruet animas Christianas, quæ sub iugo isto ingemiscunt: Ut iuuentutem liberet, a veneno tam lethali: Ut domus repurget; in qua Deus tandem habitauit, & adytum secretissimum eius, qui pascit inter lilia. Ad extruendum ibi altare ex lapidibus nouis: ut fecerūt Macchabæi, ob corruptionem & profanationem, quæ inest in veteribus. Ad redigendum insigne illud corpus ad unionem Ecclesiæ. Breuiter, ad efficiendum, ut tam sancti Regni stabilimentum, quo *Saluatores* & persecutori, in causa Dei, ad montem Sionis ascendent, ad indicandum montem Esau, qui regnum est Politicum, REGNUM SIT DOMINO: hoc est, ut Deus regnet, omni ex parte, per ordinem melius institutum, tam in Ecclesia, per electionem sacerdotum sine macula, habentium voluntatem in lege Dei: quam in statu publico per

per Regem; qui regnabit in iustitia, & Principes;
 qui prae sidebunt in equitate. Ad confortandum id,
 quod infirmatum erat: sanandum, quod aegrum:
 resarcendum, quod ruptum: reducendum, quod
 errauit a via: querendum, quod perditum, ex o-
 uili Iesu Christi.

Esa. 32.

Ez. 34.

Quâ confessâ vnione eorum, quos belli fu-
 ria antè discordes reddiderat, (vt tēpore Da-
 uidis, per confirmationem regni ipsius, quem
 post Saulis occasum, Rex placidus totius Is-
 raelis vñctus esset, est factum:) id canticum,
 quod Dauid tum composuit, ad que citharam
 suam accommodauit decantari possit:

Nil caritate mutuâ fratrum, nihil Psa. 132.

Iucundius concordia:

Non aura suavis balſami, quum funditur

Aronis in sacrum caput,

Et imbre late proluens barbam & sinus

Limbum pererrat aureum:

Non ros, tenella gemmulis argenteis

Pingens Sionis gramina,

Aut verna dulci inebrians uligine

Hermonis intonsi inga.

Fraterna, quam pax incolit domum, iuuat.

Dominus benignâ dexterâ:

Et opibus auger: filiorum & filios

Multis propagat seculis.

F I N I S.

367

Effecta abominanda Excommunicationis

HEINRICI VALESII &
HEINRICI NAVARRÆ,
&c.

*In quis ad viuum depicta continetur Historia
mortis Heinrici Valesii: & docetur Heinri-
cum Nauarreum regni Galliarum
incapacem esse.*

Percussit reges magnos, & occidit reges fortes, quo-
niam in æternum misericordia eius. Psal. 135.

*Antehac impressa Parisiis, Anno 1589. apud Nicol. Niel-
lium, in platea S. Iacobi ad duas Columnas: & apud
Rolinum Thierry, in platea Anglica, iuxta
Mauriciarem, bibliopolam &
typographum sacrosan-
ctæ Vnionis.*

CVM PRIVILEGIO.

Anno M D C X I.

*Nova bella elegit Dominus. Qui sponte obtulisti
animas vestras ad periculum, & qui propria
voluntate obtulisti vos discrimini, benedici-
te Domino. Iud. 5.*

*Consecrasti manus vestras Domino, ut detur vo-
bis benedictio. Exod. 32.*

*Dedit se, ut liberaret populum suum, & acquireret
sibi nomen. 1. Macch. 6.*

*Victima hanc villa amplior
Potest, magisq; opima mactari Ioui,
Quam rex iniquus.*

Seneca in Herc. furente.

*In necem HE IN RICI VALESII.
Qui Monachi virtutem habitu simulauerat olim,
Hunc Monachi virtus non simulata necat.*

Apposi-

M D C X I

Apposita Historia

CHILPERICI, Regis Galliarum,

*Desumpta è S. Gregorij Turonensis
Libro 6. cap. ultimo.*

HILPERICVS, nostri seculi Nero & Herodes, Cheleū peruenit, Parisis distans centum circiter stadiis, venationi ut operam daret, animi caussa. Verum quodā die, vespere reuersus à venatione, quium descendēret ex equo, innixus alterā manu humero serui sui, à superueniente tunc quodam cultri iactum sub axilla accepit, & alterū in ventre. Ebulliente sub ito sanguine copioso per os & vulnē eius, animam suam maledictam efflauit. Ex illis, quæ superius de illo scripsimus, satis clarè apparet, quām sceleratē vixerit. Nam perplures ad vastitatem redigit prouincias. Vnde, tantū abest ut mōtorem actrititudinē percepere, ut vehementer propterea lātatus fuerit, Neronem imitatus; qui tragedias cantabat id tem-

poris, quo totum Palatium conflagrabat. Sa-
per numerò homines iniuste mulctabat, quod
fortunis ipsorum eos exueret: cuius durante
tempore pauci Ecclesiastici, siquidē ita loqui
oportet, ad Episcopatus ascendere meriti fu-
erunt. Tantoperē enim vino & crapulæ dedi-
tus erat, ut venter ei Deus fuēt: tam se pru-
dentem iudicabat, quām esset alius ullus: pau-
perum causam odio prosequebatur: conuiciis
crebris proscindēbat sacerdotes: & inter suos
nemini tam accībē illūdebat, quām Episcopis
Ecclesiaz, hunc appellando temeratum, illum
superbum, vñūm supra modum diuitiē, & cal-
terum lubritum, ac voluptatibus immitissum:
nihil tam ei inuisum erat, q̄iam templā vel ec-
clesiaz. En, dicebat, redditus hosti immixti
sunt: bona nostra & facultates ad Ecclesias
transpōttarē sunt. Prætet Dōminus Episco-
pos regnat nemo: honorem & hominagium,
debita nobis, illi rapiunt ad se. Atque ita irrita
faciebat legata & madara, quæ patet eius im-
perauerat & reliqtierat, persualus, voluntate
& constitutio[n]e sua esse etiā idē. Ad luxū &
luxuriā quodd attinet, nullā forinā aut sp̄ciem
eius imaginari tibi possis, quā iste non cōmis-
tit aut perpetrauerit. Intentus semper erat in
inuentiones & artificia noua, quibus procul-
cate popūlū suū posset Ex corde ac sincere ne-
minem vñquā amattit: nec etiā à quoqua ama-
tus fuit ille: ac proinde ut primū mortu⁹ est,
ab omnib. etiā suis desertus & derelictus fuit.

Eff-

Effecta abominanda

EXCOMMUNICATIO-
NIS HEINRICI VALESII,
& Heintici Nauarræi,
&c.

*In quis verè describitur Historia mortis
HEINRICI VALESII: & doce-
tur, HEINRICVM Nauarræu
regni Galliarum incapacem
esse.*

SI VΝQVAM gratiæ agendæ
fuerint optimo Deo nostro,
& gratitudo debita ei decla-
randa: certè hoc tempore il-
lud factitare tenetur, quan-
do è medio sustulit hostē no-
strum omnium maximū, in modo hostē Ecclesiæ
sua & totius Christiani orbis, modoq; admirabili
admodum patefecit nobis suimē for-
midabilem iustitiā suam simul, & dulcissi-
mam clementiam ac misericordiam. Cui rei
exaggerandæ campus præparatus est amplis-
simus omnibus Historiographis, Poetis, Ora-
toribus & concionatoribus excellentioribus.

Saltem non tacebo ego, exemplum quatuor
 Leprosorum imitatus, qui dicebant: Nos be-
 ne non operamur, quum hæc dies sit bonoru
 nouorum dies. Si taceamus, nec tempore illa
 annunciemus, reprehendemur & criminis in-
 simulabimur. Ecce Holophernem nostrum,
 manu feminæ prostratum in terram, hoc est,
 eñus, cui ordinis sui ratione, perinde licitum
 non erat, cultrum corripere, & sanguinem ef-
 fundere, atque feminæ. Verum ille ipse, qui
 sanctæ & castæ viduæ Iudithæ cor permouit,
 & bonum hunc Religiosum, ut plurima do-
 cumenta comprobant, mouit & incitauit, ut
 actum committeret, tam generosum, tam
 gloriosum, tam necessariū Gallizæ, tam
 vtilem atque fructuosum toti Christia-
 no orbi, tam acceptum & approbatum
 ab authoritate Canonū, à ratione, con-
 silio & sententia tot hominum sapien-
 tissimorum, & deuotissimorū in mundo.
 Hac re optimus ille Iacobinus firmiter nixus,
 & constanter fundatus in animum suum in-
 duxit consecrare vitam suam pro Dei honore
 & bono publico, armatus zelo magis & deuo-
 tione, quam cultro suo: fiduciā in Deo magis,
 quam viribus aut industriā suā propriā: certi-
 tudine magis in ius & potestatem, quam ha-
 bet quisque in tyrannum condemnatum, de-
 positum, proscriptum, quam existimatione
 aut honoris cuiuscunque, hinc reportandi.

Consi-

Considerans igitur apud se bonum, in alios
inde redundaturum, hoc in Mundo: in se ve-
rò præmium & compensatio em cœlestem in
Paradiso, fidenter & plusquam heroicè vitam
suam pro nostra exposuit, tollendo è medio
tyrannum, ut illam nobis redderet. *Videte, in-*
quit generosa illa Judith, & probate, Num-
quod facere constitui, si bonum & secundum De-
um, & orate illum, ut concernare me, inq. proposito
confirmare velut. Idem plane factitauit Frater
Jacobus Ciemens, verus Iacobus, supplanta-
tor Esaui nostri, Octauia S. Iacobi Apoltoli, die
S. Petri in Catenis; qua die Macchabœorum
in Ecclesia memoria celebratur: quod ille, qui
vincula & claves S. Petri contemnebat, vim
sentiret & potentiam gladii S. Pauli, per ma-
num eius, qui zelo ardebat non minus gene-
roso & heroico, quam in causa sua quondam
ardebant Macchabæi. Et certe optimo iure
comparare illum possimus, cum Iah. le; quæ
Sisarā occidit: cum Eleazaro; qui in elephan-
tem irruit, cui insidere Regem purabat: cum
Samsone; qui ruens in terram perplures vnâ
secum morti dedit: cum Codro Ethnico: cum
Scœuola, Horatio, Curtio, &c. Ex quo veritas
etiam apparet dicti Seruatoris nostri I E S V
C H R I S T I, Qui gladium sumit iniuste, ad oc-
cidendum & latrocinandum, eodem peribit,
& eadem mensurâ illi metientur. Cui astipu-
latur alterum dictum, Puniri hominem ac ca-
stigari iisdem rebus, quibus est usus ad pec-

S

candum: itemque, Potentes, & alto in gradū
constitutos potētibus etiam, & graibus pœ-
nis affectum iri.

Sed &, hoc in negotiō, considerandum est,
singulati voluntate & prouidentia Dei factū
esse, vt is, qui sanctum monachū & eremitā
se simulabat, necnon sacerdotes, mōnachos,
religiosos, prædicatores, & ecclesiasticos om-
nino oēs, zelo ac deuotione, longo interuallo
superare conabatur; castigaretur & puniretur;
per monachū sacerdotē ordinis fratrū Prædi-
catorū; quorū fundator, beatissimus S. Domi-
nicus, bonos quondā Catholicos in hæreticos
Albigenses, & oēs eorū adhærētes ac fautores;
excitabat: qui miraculosè admodū per exiguū
numerum militū Comitis de Mōrfort, homi-
nis summè Catholici, & fortissimi Dueis, oc-
cisi & sublati fuerunt: vt apparet ex cōmone-
factione, nō ita pridem nobis data super Bulla
nostrī S. Patris de excommunicatiōne Heinrici
Valesii. Accedit, quod clementiss. Deus, qui
paternam adēd suorum gerit curam, in conso-
lationem ipsorum, statim post lanienā Bl̄gensem,
in sancto homine commissari, reuelauit,
veluti ex fide digno accepi, nō quinq; aut sex
menses transituros, quum tyrannus iste noster
Kal. Augosti nō prætergressurus sit, quin cul-
trō, vel pugione perimatur. Et ex litteris vlti-
mistabellarii ordinarii, qui biduo aut triduo
post mortē illā adpulerat, cognitū fuit, rumore
Roinæ iam sparsum fuisse, Heinricum Valesium
occidit.

occisū esse iactu cultti, occasione reuelationis
 alterius de eodē facinore. Ac certe euētus cō-
 probauit fidem & authoritatē reuelationis &
 prædictionis istius; quæ exclamare nos facit:
*Domine, nemo assequi potest fundū cogitationum
 tuarū: tu dissipas & cofundis consilia magnorū: tu
 vitam adimis Principibus. informidabilis es Regi-
 bus terræ, &c. Et hic quidē egregiè accōmoda-
 ri possunt verba, quib. post victoriā Iudihæ,
 vtebantur Iudei: Dominus omnipotens necuu eū
 tradidit eum in manus feminæ, (hic autē mo-
 nachi) & confundit eū. Non n. cecidit potens eorū
 à Iuuemb. nec filii Titan percuserunt eum, nec ex-
 celsi gigantes imposuerunt se illi. O æterne Deus!
 quis id vinquā cogitasset? o iudicij Dei magni!
 O admirabile institutum! o vanas & mēdaces
 spes! Ecce brachiu carnis amputatū & putre-
 factum est. O vos mēte capto, aut minimū im-
 prudētes homunciones; quorū atundo debilis
 atq; fragilis rupta & cōminuta est, & citius, &
 loco, & modo quā quis vel trū imaginari sibi
 potuisset aut scuillet: quodq; nec iphi ausi vn-
 quā fuissēmū. expectare, nūt nos (qui, quām
 vos, firmius eramus ædificati ac fundati: meli-
 òrem etiā caussam habebamus, quā vos, licet
 inter lūmias afflictiones, quib. Deus proba-
 te nos voluit) sciuissēmus, in his talib. tāti mo-
 mēti &ctionib. vnicū Dei honorē & gloriā spe-
 ctandā esse, persuasi, cito aut tardē ab eo, ceu
 domino, in effectū deductū iri. Is ille est, q; no-
 uit, potuit & voluit, cōporib. priscis, fili⁹ Iſraēl*

ex seruitute Eglonis, Regis Moabitarum, libera-
re. Pari, in modo longè maiori, misericordia &
liberalitate erga nos etiam usus est hoc tem-
pore, quando à tyrannide nos liberavit, tam
prodigiosa, tam intollerabilis: quando usus est
modo non prouersus absimili, in modo maiori ad-
miratione digno, quam olim. Ponite vobis
ante oculos historiam, & perpendite eam vos
ipsi: & uberrima occurret leges celebrandi
Deum exercituum, Deum zelotem, Deum
vindictarum. *Dixit Aod ad regem Eglon, ver-*
bum secretum habeo ad te, ô Rex. Et ille imperauit
silentium, egressisq[ue] omnibus, qui circa eum erant,
*ingressus est Aod ad eum, sedebat autem in as-
nio coenaculo solus. Dixitq[ue] verbum Dei habeo ad
tē. Qui si statim surrexerit de throno. Extenditq[ue] Aod,
sinistram manum, & tulit Sicam de dextro femo-
re suo, infixuq[ue] eam in ventrē eius tam valide, ve-
capulū sequeretur ferrum in vulnere, ac pinguissi-
mō adipe stringeretur. Nec edaxi gladium, sed
sta, ut percusserat, reliquit in corpore, statimq[ue]
per secreta naturae alii stercora proruperunt. Quod
*si accurate binas hasce historias enarrare vel-
lem, citius me tempus, quam oratio deficeret.
Vobis igitur perpendendas, ut dixi, relinquā.
Hoc tamen interim cōtra nō dicere non
possum, istum Heinricum Valēstum optimō
iure dici potuisse Rēgem Moabitarū, & per
conuenienter in eum quadrare (ut cætera o-
mnia omittam) Propheta Amosī sententiam,
quam fulminat in Rēgem Moab, & Moabi-
tas**

gas ipsos: *Hec dicit Dominus: super tribus sceleribus Moab, & super quatuor non conuertaneum, eo quod incenderit ossa regis Idumeæ usque ad cinerem. Et mittam ignem in Moab, & devorabit edes Carioth, & morietur in sonitu Moab in clangore tubæ, & disperdam iudicem de medio eius, & omnes principes eius interficiam cum eo, dicit Dominus.* Certe Heinricus tria & quatuor, hoc est, septem & infinita crimina, quæ enumerare nunc nolo, perpetrauit. Verum crimen, quod Propheta collocat postremo loco, & cauissimum statuit principem exitii & interitus Moabitarum, est, quod combusserit ossa regis Idumæorum usque ad cinerem. Hoc fecit ipsum Heinricus in persona Dominorum de Guyse; quos veros & legitimos Idumeæ, hoc est, Hierosolymorum, reges appellare possimus. Ac proinde vereor, ne Deus illum conuerterit, & ipsem net se ad Deum conuertere noluerit, si vera sunt, quæ de misera & desperata eius morte perhibentur: quemadmodum paullò post in narratione ampliori historiæ huiusc tragicæ intelligetis. Et utrinam obtemperare voluissest non tantum tot & tam fidelibus admonitionibus, quæ ad ipsum factæ sunt de horrendis iudiciis Dei, & unmanibus pœnis in excommunicatos, quas perspicere nuper admodum in breui tractatu super hac re edito potuit: sed ut & tempore adhuc, atq; otio, quod à commisso iuctu usque ad mortem datum ei fuerat, duodecim nimilium & quatuordecim horis inter-

gris, v̄lus esset! Nō ausim dicere, haud id fecisse: sed doleo, affirmare illud mē nō posse: verū occasionē potius dedisse putādi contrarium. Verissimē profectō assertere possis, Imprecationem Gregorii VII. in Heinricū IV. Cæsarē, in hoc misero Heinrico nostro cōpletam esse.

Vide Plat.

Hoc autē indiciū, dicebat ille, citò in Heinricum exercitato, ut intelligat oēs, iniquitatis filii non fortuīo, sed vestrā opera (alloquitur S. Petrum & S. Paulum) ē regno cadere. Quod ipsum sanè & hic adimpletum videmus, manibusq; palpamus: manus ipsa Dei hæc est, quæ operata est: vnde speramus, fore, ut, qui tam feliciter coepit, idē persequatur & perficiat opus reliquū, ad confusioñem partis aduersariæ Hugonotorum, Atheistarum, Politicorū, & parvū zelatorum Catholicorum, &c.

Quod ad alterum attinet Heinricū, nempe Bearnensem, dubitandum equidem est, Num hac morte lātetur magis, an doleat. Ex altera parte lātari potest; quia credit, hac ratione portam ad Galliæ regnum sibi patere: ex altera potest dolere; quia columen suum amisit, quo nixus hedera more supra murū, illum in terram prosternere prætendebat. Verūm quū murus mallei ictibus nunc demolitus sit, inque terram præcipitatus, idē necesse est & maledictum istum ingratum, qui alteri rei nō seruit, quām fouendis, conseruādis & propugnandis conscientiis cauterizatis, omnino in terram ruere, desertum a toto Mundo, & a quocunque

quocunque pedibus calcatum. Satis notum est, tum per Paparum censuras, tum per eius facta propria, Hugonotum esse, & relapsum, & per consequens incapacem revera, non tantum sacrosanctæ Coronæ Christianissimi: sed cuiuscunque alterius sive coronæ, sive dominii, aut iurisdictionis. Audi quid dicat sanctus noster Pater, Sixtus V. in declaracione sua contra ipsum: Ne, inquit sanctus Pater, inquam, coram Deo neglecti officii nostri accusemur, ideo cogimur exercere arma militiae nostræ, quæ non sunt carnalia, nec à nobis proficiscuntur, sed à Deo omnipotentे in ruinam potestatis aduersariæ, contra duos potissimum iræ filios Heinricum Borbonium, quondam Nauarræ regem, & Heinricum item Borbonium, olim Principem Condensem. Nam ille quondam Rex, hæreses Calvini ab ineunte adolescentia secutus, pertinax eorum patrociniū exercuit. Et statim declarat, quomodo hæresin abiurârit, aut, ut magis propriè loquar, abiurationem simularârit: nec non reconciliare se cum Papa id temporis Gregorio XIII. voluerit, intercedentibus erga sanctitatem eius Rege Carolo IX. Regina Matre, Cardinale Borbonio, auunculo eius, & Mōt-penserio Duce: missò paulò post ad eum Iohanne Durato, legato suo, qui nomine ipsius, de pœnitentia, conuersione, fide, & constantia, in conspectu sanctæ Sedis Apostolice testaretur.

S 4

Præterea constat ut haud longâ interpositâ
morâ in hæresin sit relapsus, & publicè reuocârit, præsentibus omnium sceleratissimis, &
aliòquin ipsi simillimiis hæreticis: factis pro-
missionibus & iuramentis continuare se velle
Caluinismum, velut & fecit, & facit pertinaci-
ter adhuc hodie. Item, ut bellum gererit ad-
uersus summum suum Principem Gallæ Re-
gum & Catholicos, collectis hinc inde copiis
Hugonoticis, è terris etiam peregrinis, perse-
cutus Catholicos ferro & igne, violans Eccle-
sias & Sacra menta, exercens omnis generis la-
crlégia & hostilitates, prohibens exercitium
religionis Catholicæ, & cogens Catholicos ad
contrariam, falsamq; adeò religionem. Post-
quam, inquam, sanctus noster Pater omnia i-
sta & alia plurima, manifesta publica & nota-
ria sclera, quorum plenam & perfectam co-
gnitionem haberat, recitasset: pronunciat &
declarat dictum Heinricum, quondam Regem
Nauarræ, relapsum & precipitatum esse in cri-
men inexcusabile hære seos, & proinde reum,
ceu fautorum hæreticorum, in terminis suis. In
sedé illa excelsissima, ac plena potestate, quā
Rex Regum & Dominus Dominorū ac Mo-
narcharum nobis dedit &c. Pronunciamus &
declaramus Heinricum, quondam Nauarræ
Regem, esse talem, ut supra, nempe hæreticū,
in hæreses relapsum, impoenitentē, hæretico-
rum ducem & fautorum, & læse Maiestatis di-
uinæ reum, & fidei Christianæ hostem, tam e-
videnter,

uidenter, ut ambagine aut excusatione via
contrarium demonstrari nequeat. Et proinde
iure damnari à sententiis, censuris, & pœnis
contentis in sanctis Canonibus, constitutio-
nibus Apostolicis, legibus cum generalibus
tum specialibus, decretisq; contra hæreticos,
relaplos & impenitentes: & hoc ipso iure pri-
uatum esse ementito suo Nauarre regno, &
patte illâ; quam hodieq; occupat: qui etiam
Bearnensi Principatu, & vnâ cum ipso omnes
posteros eius omnibus principatibus, ducati-
bus, dominiis, ciuitatibus, locis, feudis, & bo-
niis etiam emphyteuticis priuatos esse: neq; his
tantum, sed & omnibus dignitatibus, honori-
bus, & officiis regiis, quounque iure hic & illi
ea possideant: ad quę declaramus esse inhabi-
les & incapaces ad succedendum in eis, aut ad
illa retinenda: præsertim vero ad succedendū
in ducatibus principatibus ac regnis, & speci-
aliter in regno Franciæ: in quo tam enormia
perpetravit delicta atque crimina, &c. Et ex
abundanti posteros quoque illius priuamus
in perpetuum & inhabilitamus ad successio-
nem, in perpetuum, &c. Paulò post absolvit &
liberat omnes proceres, feudatarios, vasallos,
& ceteros omnes, qui illis quomodocunq; iu-
rauerint, ab eiusmodi iuramento & fidelitatis
& obsequii debito, & interdicimus, ne illis au-
deant obedire. Tandem monet & horribilitur
Heinricum Valesium, id temporis Regē Chri-
stianissimum per viscera misericordiæ Iesu

Christi, ut, considerata fide & religione excellētissimā Regum, antecessorum suorum, iuramento item in Consecratione & coronatione sua præstito, de extirpandis hæreticis, præstito, intendat exsequendæ tam instæ sententiæ, authoritatem, potentiam, virtutem, adeoque neruos suos omnes: quòd hac ratione Deo omnipotenti acceptior sit, matrique Ecclesiæ obedientiam & officium præstet debitum.

Ex qua declaratione clarissimè apparet, (vt de præminenția Cardinalis Bourbonii in hoc gradu nihil dicam:) Heinricum Bearnensem iuris in coronam Galliæ ne tantillum habere: quum fuerit, & sit hodie que, hæreticus, relapsus, periurus, sacrilegus, tyrannus, perturbator & persecutor Regni Galliæ, impius & crudelis in vel proximos suos agnatos, ob fidem & religionem Catholicam. Zippis notum est actionibus, qualem se diebus nuper præteritis præstiterit erga homines ecclesiasticos, erga Ecclesiæ & sancta Sacra menta. Inficiari equidem ille nequit, quin fauore &c auxilio suo prosecutus sit Heinricum Valesium, itidem excommunicatum; in quo nouam excommunicationem subiit. Quod si dicere nolimus, Valesium erga Bearnensem exsequi poluisse, sententiam sancti Patris nostri contra eum: tamen confiteri oportet, Bearnensem, iudicio & prouidentiâ Dei (quoniam non

nō eo animo, quod id facere deberet, aut vellet eandem contra Valesium exsecutum esse. Huc etenim ille deduxit eum nobis; aut optimus Deus in medio tropheorum ipsius, & maximorum factorum, ex hac vita illum amputauit. Fingat & conformet se Bearnensis, vt velit: ad hypocrisin tamen Valesii nunquam accedit; & si vel maximē nos fallat: artificio tamen ei quopiam alio aduersus nos opus erit. Satis probè intelligimus, inquit ille, quid sit Catholicum se facere: vt cui conscientia nō sit, audiendi ad tempus Missam, in templis etiam ab eo recens combustis & destructis: modo genua ei fleantur vt Regi, ipse vero sua flectat imaginibus, quæ in corde suo & anima sua reputat idola. Verū si talis est, qualem vult nos eum agnoscere & credere, qui contrarium hactenus semper professus est & exercuit, nisi ab heri, aut pridie fortassis: tum talem se agnoscat reuera, videlicet, se, quod negare ipse nequit, esse hæreticum, relapsum, excommunicatum: pœnitentiam agat talem, quæ ei iniungetur: adeat pastorem suum, nostrum sanctum patrem, eius se submittat consilio ac sententiæ: humiliet se ipsum, vt decet, coram Ordinibus Galliæ, exspectans super eo consilium ipsorum: humiliet item se, & reuertiā praestet Domino Cardinali Borbonio, auunculo suo, & pro naturæ officio, quod ei debet, & pro dignitate ac gradus regio, qui

debetur ipsi, directe & immediate, deponat arma, rebellisq. esse desinat contra patriam & tempopl. suam: desinat item accumulare scotationes, diuertia, crudelitates, & alia facinora scelerarissima, quæ iustum itidem requirunt volumen, ut scelera Valesii; à quibus ne latum quidem vnguem discedit: scia q. excommunicatum talem, qualis ipse est, & erat Heinrichus Valesius (quum excommunicationis respectu, sit profanus, immundus, & execrabilis Catholicis) nec debere, nec posse sepeliri in templis nostris: sed ut criminalem, aut putre cadauer, coruis & bestiis feris proiiciendum esse. Quod si id temporis, quando Iudæi, ad instantiam Iuliani Apostatae (cuius Heinrichi nostri fuerunt, & sunt, singulares & strenui imitatores) templum reædificare conabantur, ignis & flammæ è terrâ erumpentes, lapides omnes, & alia materialia fundamentorum repulerunt & proiecerunt: quomodo queso benedicta & sancta terra cœmpteriorum nostrorum recipere & conseruare in sinu suo possit lapides maledictos excommunicatorum; qui ab ædificio spirituali sancti templi se separaverunt? Ob hanc sanè caussam corpus Eudoxiæ Imperatricis, vxoris Arcadii, quæ exilium S. Iohannis Chrysostomi moderata erat, vnâ cum sepulchro, ad redditum eius, & restitutionem in integrum, non cessauit perpetuo contiemiscere, tanquam si templum materiale reieceret à se eam, quæ videbatur reiecta è templo spiri-

Conc. Antioch.
cap. 2.

Otho Frising.

spirituali: aut quæ expulisset Episcopum legi-
timum, & veram columnā Ecclesiæ Constan-
tinopolitanæ. Sic Hēliāricus I V. Imp. (quem
vt Heinricus Valesius in vita repræsentauit, ita
& post mortem repræsentaturū haud dubie
est) de mandato Paschalis I I: quum iam sepul-
tus esset, dehumatus, sicque sine sepultura in-
tegrum quinquennium relictus fuit. Nimium
evidem honoris videatur, in Regum loco, &
inter sepulchra ac tumulos eorum, legi &
notari nomen eius: cuius mémoria nonnisi cor
boni Catholici, & veri Galli summè exulcera-
re possit. *Nec liceat tumulo scripsiſſe parentum*
Heinricus. Patiamur mortuos sepelire suos, in-
quit Dominus: sed non in terra viuentium, sed
in terra mortua, qualis ipsi sunt. Cæterū quo-
ad eos qui viui sunt mortui, ob peccata &
peſtiferos errores suos, si vñquā tempus fuit ex-
pediendi & extricandi se, nunc certè hora ad-
uentauit. Ecce tempus, quo ter optimus De-
us noster tradidit hostes nostros in manus no-
stras. Triginta nunc sunt, & plures anni, ex
quo misera Gallia nostra respirare nunquam
potuit: respirate vero nunc incipit, & per gra-
tiam Dei plurimi Catholici, omnium statuum
& conditionum, conspirat vñanimiter ad bo-
nam aliquam reformationem, & emendatio-
nem interiorem & exteriorem. E manibus e-
labi tam optatam & opportunam occasiōnē,
ne quæſo per Deum immortalem sinamus. A-
liter si fecerimus, certissimum est, Deum nos-

puniturum: ut puniuit Saulē; quod Agagū vi-
uum reliquisset: ut Heinricum; quod cōniu-
set semper, prēstidiumq; extitisset hominū ne-
quissimorum, qualis ipse fuit: ut puniuit nos i-
p̄sos; quod & S. Bartholom̄ei die, & Battica-
tarum tempore fortunā nostrā persecuti non
essemus: velut & fecit idem, quādo annos an-
tē septendecim aut octo decim Catholici con-
federati vietoriam tam insignem, quā in Tur-
cas reportauerat, persequi nō noverunt. Pru-
dentialia hæc singularis est: & lex belli principa-
lis, posse vietoriā vti, posse propellere ultra for-
tunam, posse occasionē premere & tēpus. Pre-
textus ibi amplius nō est, vbi quis feruū pro-
bum facere amplius niequit. Medium ibi am-
plius nō est: viæ nō nisi diuæ sunt (quanquā, vt
veritatem dicam, plures itin quā extiterūt.)
Is; qui totus & sincere nostras sequitur partes,
Politicus amplius nominatidus nō est: sed he-
reticus, aut, quod est deteri⁹, Atheista. In optimam spem vénio, quim Deus excitauerit cor
& animum etiam Scholasticorum & Ecclesi-
asticorum, id fructuare aut superuacaneū nō
fore: ut qui arma Ecclesiasticis in manus tradi-
dit, quę alibi p̄ sanctos & sacros Canones pro-
hibuit. C dant nō armatoḡ: sed rōta armis, ad
certū tēpus. Et Pallás, bonarum luterarū Dea,
iuxta fabulas, armata etiā est, vt significet. Ibi,
vbi ius iustitiae, & regula prudētiae ac sapientiae
nō sufficiunt, nec essariō, secundū verissimā &
solidissimā doctrinā, ad arma recurrendū esse.

Thales,

Thales, inter Græciæ sapientes primus, quū longinquis è regionib. rediisset, & interrogatus fuisset, quid rari aut noui vidisset, respondit, Tyrannū veterē: innuere volēs, rationē & naturam tyrannū persequi, & quemlibet ad tollendum eum armare. quod Cleero M. Antonio egregiè demonstrauit, quum diceret, *Hec Phil. 3;*
non cogitas, nec intelligis satis esse viris fortib. didicisse, quā sit pulchrū, beneficio gratū, famā glorio-
sum tyrannum occidere. Adde, quod in florētis. *Arist. 5. Pol.*
fimis Rebus pub. tyrannicidis certum præmiū Quānt. 1. 7. 5
præfixum erat; idq; maximum: arcus illis eri-
gebantur triumphales; aut statuæ honoratissi-
mæ: & habebantur illi quasi Dii quidā: vt Har-
modius & Aristogiton apud Athenienses; &
Alcæus; cui ob hāc ipsam cauſsam data fuit ci-
thara aurea. Timoleon ne quidem fratri ger-
mano suo Timophani ignoscere voluit, quod
aspiraret ad tyrannidem. similia exēpla plura
sunt. Econtrariò cadasera tyrannorum exco-
tiabant: rapiebant ac trahebāt illa ad cloacas;
& loca infamia: prosternebāt & demolieban-
tur statuas illorum: fistebant nonnullas quasi
in itidicio; agentes ibi cauſsam illartum, quas,
*maiorem ad ignominiam, per carnifices rum-*Plut. in Arato.**
pebant & comminuebant: abolebāt & irri-
tas faciebant omnes leges & statuta illorum:
*ædificia deiiciebant illorum, totique posteri-*Cic. 2. off.**
*tati infames reddebant per sententias iudi-*Luc. or proty-*
cum, libellos famosos, historias, & alias.
rannicida.
Th. Morus de
*eadem re.**

Quod, præter tot actantas rationes, autho-
ritates & exempla, quæ in medium afferri pos-
sent, sufficienti admodum argumento est o-
mnino decere & licitum esse interficere ty-
rannum, talē, qualis erat Heinricus Valesius:
ac proinde Fr. Iacobum Clementem Iacobitā
æ eterna memoriā dignum esse: qui, præter su-
pra commémoratos Vereris Testamenti he-
roas, est velut alter Othoniel, alter Barac, alter
Iehu, & idem ille, qui simili modo Julianum
Apostatam tractauit: vbi sanctus quis iam
Mercurius aut Persa, aut Christianus exxitit,

Lib. 6. c. 2. in trp. ut Libanius Sophista explicauit, quod maiore
Christianis inuidiam crearet: quanquam, ut
testantur Sozomenus & Cassiodorus, nemo
iure reprehendere possit eum, qui in casu hu-
iusmodi, & simili facto, fortem & constantem
pro religione se præstet. Adstipulatur huic id,

*Lib. de non par-
endo in Deum adolting.* quod Lucifer dicit, Episcopus Sardiniensis,
compellans Constantium Imp. h. hereticum A-
rianum, in medium adducto exemplo hi-
neæ & Matathiae:

Si tu fuisses inter manus, in-
quit, Matathiae illius zelantis legem, aut in ma-
nus Phinees, ut testimonium veribet Deus, &
alienigenarum more, ut tu facias, viueret tentares, si-
ne dubio te gladio interficerent, &c.

Supereft, ut purgandæ Gallæ nostræ idem
nos instituamus in omnes eos, qui nos turbat,
sive aperte, sive occulte, sive per expressam
professionem contrariae religioni, sive per con-
fluentiam erga eos, qui eius religionis sunt,
sive

sive sint hæretici, sive politici: quod, sicut Moses dicit ad Iudeos; postquam absoluerat mandatum suum, de conficiendis gladio omnibus idololatris, & impiis; *Consecrasti manus vestras hodie Domino, unusquisque in filio, & infra-*
tre suo, ut detur vobis benedictio, &c. Quod idem
 & dici possit nobis. Contendamus igitur imi-
 tari illos in re tam iusta & necessaria: caue-
 amus quoque ne ob compatrium & commatrem,
 ob cognatum & cognatam, nostri obliuiscam-
 mur officii, inquit; maius malum præcipitemur.
 Quod si introdiceremus velim us formam nouam
 in hanc Rempub. & Regnum, quæ sancte sum-
 mæ nobis necessaria est: tum aliis nobis opus
 erit magistris, nempe artificiis huius gñaris, non
 imperitis: adeo ut non curemus illos, qui nec
 sciunt, nec possunt scire, qualis est ille; qui ad
 tantum nos deduxit præcipitiū; in quo, proh
 dolor, hodie versamur. Deus, qui nobis ad-
 fuit hactenus, quique potest è lapidibus exci-
 tare liberos Abraham, non deerit, quin ido-
 neos, & tales suscitet ministros sive Ecclesias,
 sive Politia, quales nos desideramus; modò
 desideremus illos serio, ut que ex nostra etiam
 parte, quod facere possimus, procuremus atque
 præstemus.

*Eum constitues regem, quem Dominus Deus e-
 legerit de numero fratrum tuorum. Non
 poteris alterius generis hominem regem face-
 re, qui non sit frater tuus.* Deut. 17.

T

Dixerunt ligna ad rhenum, veni & imperia su-
per nos, & ingredieatur ignis derhamus, &
denorabit cedros Libani. Iud. 9.

*Quis vos exagitat furor
Alternis dare sanguinem,
Et sceptrum scelere aggredi?*
Senec. in Thyest.

*Dum sequeris solium regis, fradesque Narro,
Te sequitur regis sors violenta tui.*

EXTRACTVM E' LITTERIS
*Prælatorum, qui interfuerunt Victoria Co-
mitis de Mont-fort, contra
Albigenses.*

GLORIA DEO in excelsis, &
pax in terra iis, qui amant be-
neplacitum S. Ecclesiæ. Do-
minus fortis & potens in bel-
lo, tradidit S. Ecclesiæ hostes
fidei Christianæ, miraculose
prostratos, velut victoriam & gloriam, in tri-
umphio magnifico. Postquam antecessit cor-
rectio paterna, profecta optimo ex zelo San-
cti tatis eius, ad Regem Aragoniæ, & seuerè
prohibitum

prohibitum fuit, ne hostibus fidei vel consiliis
um, vel fauor exhiberetur, Rex, accepta indi-
recte correctione Sanctitatis eius, & repudia-
to mandato Ecclesiæ Apostolicæ, superbe &
contumaciter, ipse, cor habens quasi indura-
tum, interfectus est cum viginti millibus ho-
minum & amplius, immo tanto numero, ut sciri
non potuerit: quum è contrario è nostris non
nisi unus occubuerit in conflictu; cum per-
paucis seruis. Populus igitur vniuersus Chri-
stianus Deo gratias agat corde deuoto, & af-
fectione sumimâ, ob tantam reportatam vi-
ctoriam: quandoquidem ipsi placuit per nu-
merum tam exiguum seruorum suorum vin-
cere hostes innumerabiles, & concedere, ut
Ecclesia sancta sua de aduersariis suis fideliter
triumpharet. Illi sit gloria & honor
in secula seculorum.

Amen.

T 2

EXTRACTVM
e Priuilegio.

ER priuilegium datum & cō-
 cessum à Dominis Cōsilii ge-
 neralis sancte Vnionis Catho-
 licorum, Nicolao Niuellio, &
 Rolino Thierryo, librario, & ty-
 pographo: permīssum ipfis est
 imprimere omnia ea, quæ concernunt statum
 publicum, & negotia Galliæ, quodque statu-
 etur & proficiscetur ab eodem Consilio. Et
 factæ sunt prohibitiones omnibus aliis libra-
 riis & typographis, de non imprimendis, aut
 ad impressionem curandis vel vendendis ex-
 emplaribus, sub pœna confiscaſionis eorum,
 & mulctæ extraordinariæ: vt amplius & ple-
 niū in dicto priuilegio continetur.

Dat. Parisis ad 18. d. April. 1589.

Subscripti

SENALDVS.

EPIC.

EPISTOLA
ILLVSTRISSIMI
Cardinalis MONTALTI,

*Scripta ad Consilium generale San-
ctae Unionis.*

Ex Italico in Latinum conuersa.

ILLVSTRISSIMI Domini. Valde hic du-
bitabamus. Num rumor de morte Heinri-
ci III. Galliæ Regis, verus esset an falsus.
Nam licet is e diuersis locis ad nos adcur-
rebat: autorem tamen clarum aut certum nō
habebat: quandoquidem id, quod narraba-
tur, fabulæ similius videbatur, quam veritati.
Verū aduentus Nicolai Niuellii, ciuis Pa-
risiensis, qui huc adpulit 25. d. mensis præsen-
tis, cum litteris quarto d. scriptis à Duce Ma-
yennio ad sanctitatem eius, omne nobis du-
biū exemit. Idem attulit secum instrumen-
ta publica Monitorii Apostolici, in effectum
illic produc̄ti: non habebat tamen litteras ul-
las a vobis ad Sanctitatem eius: quod ingratū
sancte ei accidit. Quanquam autem dicta San-
ctitas eius libenter cognouit, liberatam esse

T 3

Lutetiam, & imminutas vires Hugonotorum
tristitia tamen non parua, perfusa est, & sum-
me obstupefacta, audiens, tam magnum ad-
modum & nobilem Regem, morte tam miser-
abili perentum, adeoq; finem eius confor-
mem non fuisse illi, quem sortiti sunt tot an-
tecessores eius, qui longa serie, per plurima
secula gloriose regnârunt in Gallia, & postea
ex hac vita in meliorē transiuerunt, cum glo-
ria sempiterna.

Verum quia Sanctitas eius desiderat (vel,
ut copiosius, nomine eius, ad DuceM Mayen-
num perscripsi) videre tandem, & quidē du-
rante tempore Pontificatus sui, finem impo-
ni turbis, tempestatibus & miseriis funestissi-
mis potentissimi illius regni, utque, extirpatis
hæresibus, pristinam recuperet Majestatem
suam, floreat que ibi vsus S. Catholicae, Apo-
stolicæ, Romanae Religionis nostræ: ideo no-
rum vobis facio, Sanctitatem eius paratissimā
esse, siquidem necessarium à vobis iudicerur,
ad mittendum legatum Cardinalem: qui ne-
cessitatibus vestris succurrat partim suppeli-
tando vobis milites & pecunias (quas per Dei
gratiam alibi mutuò sumere haud oportebit:)
partim autoritate & consilio suo complures
Principes alios alliciendo: ut ita eodem consi-
lio iuuetur, cōseruetur & promoueatur causa
Dei, fidei & religionis nostræ.

Sed quū apud nos, qui vestro nomine rem-
agere possit tam ardiam sit nemo: Sanctitas e-

ius

ius exhortatur vos , vt tempore prouideatis,
& quoad eius primū fieri potest: idque aut
per litteras, aut per deputatum quempia no-
stratem, cui res vestræ omnes probè notæ sint:
aut mittendo ex professo quempiam è vestris
partibus, qui authoritate & ingenio polleat
sufficienti tractando negotio tam graui, & pri-
mario. Et quandoquidem constat, aduersari-
os attonitos valde esse , & quasi diuino ictos.
fulmine, ante quam vnire iterum se, & consili-
um atque vires corroborare possint : omnis
ideo lapis mouendus erit, vt tam præclara &
rara occasio ne amittatur: de qua dici aliud
non possit, quām diuinitus à potenti & beni-
gna manu Dei oblatam esse. Et proinde San-
ctitas eius exhortatur vos non tantum ut con-
seruetis, sed etiam amplificetis & propagetis
concordiam & vnanimitatem in sancto vestro
federe: omnia siquidem pessum ac perditum
irent, cum perpetuo nostro dedecore atq; da-
mno, si inter vos, & alios Vnitos vincula pacis
& vunionis firma atque fortia non essent. Do-
minus noster adsit vobis Spiritu sancti consi-
lli sui, & concedat vobis plenam victoriam in
hostes nostros, & diuinæ ipsius Maiesta-
tis. Româ, ad 26. di. Auguſti.

1589.

Vestri studioſiſſimus, vt frater,
A. Cardinalis Montalini.

T 4

APODIXIS.

*Qua demonstratur, haud licitum esse,
Subdito maledicere Regi suo: multo
minus personam eius adoriri.*

DE SIDERIVM, quo semper flagraui, obseruandi Legem Dei, quæ iubet me amare & honorare Reges, nobis datos: & altera ex parte compassio, quam concepi ex tot perditis animabus, facit, ut, quum de nequissimo non nullorum conatu, aliorum fraude concitatorum, qui vel summo ardore zelo volunt, inaudierim, ad scribendum animum adpulerim, quod opinionibus tam perniciosis radice præcisâ, ad oculum demonstrarem malitiam aduersariorum nostrorum, qui in Angelos lucis se transformant, utrum sunt spiritus malignissimi, quos Infernus euomuit, inq; terrani hanc eructauit, ad inficiendâ eam pestiferâ doctri-
nâ suâ, & perturbandam discordiâ ciuili.

Propositiones illorum, quas in medium af-
ferunt, per abominandæ sunt: sed maximè il-
læ; quibus contendere non dubitant, Licitum
esse Subditis maledicere Regi suo, &, occasio-
si of-

si offeratur, illum interficere. Quæ doctrina adeò detestabilis est Deo & hominibus, adeò quæ noua, vt ver哉 valde, ne in fraudis alicuius suspicionem incidam: nisi eò deuenissent impudentiæ, vt & publicè eam doceant, & perfidia tam execrabilis authores se prædicet. Quapropter contrarium hac præsenti tractatione commonstrabo, vt in posterum os obstruatur doctrinis istis Antichristianis, & populus discat per falsitatem harum propositionum non adhibere fidem ampliorē aliis, quas postmodum proponere possent, maximè ad Rempubl. attinentes, vt qui iudicare nō magis possit de illis, quam cœcus de coloribus.

Primò itaque obseruandum est, nihil æquè reuereri ac honorare nos debere, atq; Regem quinque suum: vt qui imago viua & animata Dei est. Non equidem ignoro, Theologos ducere, omnes homines creatos esse ad imaginē Dei, & in ipsa anima nostra vestigia quædam impressa esse sacrosanctæ Trinitatis: verū dicere volo, præter generalem istam similitudinem, Reges præditos esse quadam particulari, quum in inferiori isto Mundo constituti sint veri Dei vicarii: quem repræsentant in administratione suorum Imperiorum. Nam vt magnus ille Dominus & Pater coelestis, prouidetia suâ admirabili, ingentes hosce volvit globos, per quorum influentiam omnia illa nobis subministrant bona, conseruatq; sine confusione harmoniam cæterorum corporum V-

niuersi: ita prorsus Reges oculos coniiciunt in
 imperia sua, tractant & voluunt subditos suos
 prout vident bonum & necessarium esse, con-
 dunt & praescribunt leges, quod ordo tollat con-
 fusionem, qui absq; eo inde nasceretur. Omit-
 to plura alia vnicuiq; per se nota; quibus ean-
 dem hanc similitudinem referunt Reges, & cla-
 rissime significant, nihil hic inferius esse, quod
 magis propriè Divinitatem representat, quam
 facit potestas regalis. Quæ fuit insignis illa &
 prudens admonitio, quam dedit Artabanus,
 Persæ prorex, Themistocli è Græcia pulso:
 Leges & consuetudines hominū, dicebat ille,
 inter se differunt, Themistocles: & habentur
 res vnā in prouinciâ honestæ, quæ in altera in-
 honestæ sunt: vnicuiq; tamen honestum est v-
 biq; custodire & seruare leges patrias. Quod
 ad vos Græcos attinet, vulgo creditur, nihil
 maiori vobis curæ esse, quam libertatem & æ-
 qualitatem: verum nos Persæ existimamus o-
 mnium pulcherrimam & sanctissimam, quam
 habemus, legem esse, quæ imperat nobis ho-
 norem, seruitum & reuerentiū præstare Regi
 nostro, nō maiorem, nec minorem, quam ima-
 gini Dei viui; qui regit & gubernat totū hunc
 Mundum. Talis fuit Persarum opinio, & reli-
 giosè ab eis obseruata. Quæ cauſa fuit, cur
 promtè libenterq; statutis Regum suorū sem-
 per se subiecerint: indeq; imperiū ipsorū flo-
 rentissimū extiterit: vt scitè admodū obserua-
 uit Xenophon statim sub initium Cyropædia
 suæ.

sus. Eadē opinione oportet esse imbutos etiā nos omnes, & credere, Reges reverā aliud nihil esse, quām imaginem Regis illius magni & æterni; qui stabilit illos in hoc Mundo tanquā Vicarios & locumtenentes Majestatis suę Diuinę. Qb quā sanc̄ caussam sacrā Scriptura nos docet, nō populum, aut fortunam, ad tantam illos dignitatem euehere: sed Deum solū, prout videt esse utile ac necessarium. Id vel ex Salomonis Proverbiis clare patet, vbi Sapientia dicit, *Per me regnant Reges: & ex Ieremias, vbi Proverbiis 8. 1.* Dominus his vtitur verbis, *Ego feci terram, & Ier. 27.* dedi illam ei, cui placuisse dare. Quod consentit cum eo, quod legitur apud Danielē: *Altissimus Daniel. 4.* dominatur regnis hominum, & dabit ea illi, cui bonum videbitur dare. Hac de caussa appellat ipse Cyrus pastorem suum apud Isaiam: & apud Ie. *Isa. 44.* remiam prædictitur, *omnes nationes obtemperatus;* *Ier. 28. 29.* ras Nabuchodonosori, & qui facturus id non sit, proutum iri. Ex his locis apparet, Deū stabilit Reges, ceu vicarios suos, ad gubernandū sub se hunc Mundū. Quod illud ipsum est, q̄ conclusit Ecclesia in Concilio Parisiensi, dicens, *Cens. Paris. 1. 2.* Nullus rex debet credere, regnū sibi traditum ab antecessoribus, sed à Deo solo: & hunc in finem, quod certissimum est, Regnum terrestre non conferri & tradi, nisi per virtutem & occultum iudicium prouidentiæ diuinę: adeò vt credere debeamus, et si videatur, leges regnum sceptrum & coronam conferre aliquibus: attamen hoc fieri Dei voluntate, qui hanc ob-

caussam tollit nonnullos ex hoc Mundo, antequam eò perueniant: nonnullis, iam eò eleuatis, vitam abbreviat, quò is, qui longissimè à tanta dignitate videbatur abesse, ad eā promoueri tandem possit. Cæterum, quid aliud inde concluseris, quām ius, quos illuc appellat, à subditis honorem & obedientiam omnē esse præstandam: hoc quandoquidem beneplacitū illius est, cui nullo modo resistere nos oportet, nisi gigantū more bellum ipsi inferre nostro damno velimus? Arripiamus igitur, popule Gallicane, animos & spiritus nostros, inque effectum producamus mandatū, quod S. Paulus nobis præscripsit Rom.13. vbi tam clarus est cōtextus, vt, obedientiam Regi suo qui denegare velit, is iudicetur homo viuens
 Rom.15. sine Deo, sineque religione. Omnis anima, inquit, subdita cōsto potestatibus superioribus. Nulla enim potestas est, quæ non proueniat à Deo. At res ab eo prouenientes sunt ab eodē constitutæ. Vnde qui resistit potestati, resistit constitutioni Dei. Qui huic resistit, consequitur damnationem. O insignem ergo malitiam falsorum istorum Prophetarum, qui impudenter vobis promittunt Paradisi gaudium, concitando vos in Regem vestrum! quum tamen è contrario sancta Scriptura vos doceat, nullū resistere Regi suo; qui non in æternum condemnatur. Proh immortalem Deum! quot animæ misellæ fraude vestrâ, Prophetæ falsissimi, perierunt: quot earum præcipitâstis in Inferni

fernī gurgitem, vbi hodieque perpetiuntur
pœnas tempiernas, propterea quod in insti-
vestro arma contra Rēgēm suū sumpserunt?
Vos, qui resistitis adhuc, seruare vos ipsos à tā
periculoso naufragio, & adhibete fidem do-
ctrinæ potiūs Dei; quam hominum. Reddite
igitur omnibus id, quod debetur eis: cui tribu-
tum, tributum: cui timor, timorem: cui ho-
nor, honorem: veluti cōcludit Paulus loco
suprà cōmemorato. *Qui locus si non suffi-
ciat, en satisfaciat vobis S. Petrus, ceu Ecclesiæ
totius caput, ita scribens, in priori sua epistola:
Timete Deum, & honorate Rēgem. Et inferius:*
*Subditi estote cuius creatura humana, propter
Deum: siue Regi, ut qui superemineat: siue præ-
dibus, ut qui per eum mittuntur. Hac etenim est
voluntas Dei.*

¶. Per. 2.

Nūnc quæro ex voluntariis rebellibus &
sicariis, qua in re malignam & rabiosam suam
intentionem fundent? Certè nō nisi in pro-
digiosa quadam occ̄cocatione id facere pos-
sint. Et enīm quid contra autoritatem tam
expressam & evidentem in mediū afferri pos-
sit, non video. Discimus igitur, omnem hono-
rem & obedientiam Rēgibus nostris nos præ-
stare debere: & nullū eorum, qui maledicunt
eis, & adotiuuntur eos, participare vitæ æternæ
posse.

Verū enim uero, relictis multis aliis, iam
commemorata duo puncta duntaxat pertra-
ctabo, videlicet Maledicentiam illam, & Vos

luntatem committendilatrocinium tam exē-
crandum: quod inde pateat, in quo statu sint il-
li, qui rem designant Deo tantopere displa-
centem.

Quod ad Maledicentiam igitur attinet, ea
à sancta Scriptura expresse prohibetur, quan-
do in Exodo dicitur, *Duos nō exscretor: & prin-
cipi in populo tuo nō maledicito.* Hoc mandatum
formidabilius reddiderunt pœnæ horrendæ;
quas Deus ipse inflixit iis; qui illud non ob-
seruārunt: ut appareat in Aarone & Maria; juū
contra Mosem murmurassent ob feminam
Æthiopicam, ait quod, iuxta declarationem
Hebræorum, vxorem duxisset Æthiopicam:
qua in re Legem transgressus credebatur. Ni-
hilo tamen minus Domini ira excanduit in
illós, adeò ut diteret ad eos: *Quare ignar non
timuistis obloqui contra seruum meum, contra
Mosem?* Quo irritatus murmur quasi ab-
iit, & nubes recessit à superiori parte Tecto-
rii: & ecce Maria leprosa erat, in pœnam ob-
locutionis suæ. Vah, si Deus toties puniuī-
set vos, Rebelles, quoties execrati estis. Re-
gem defunctū, & maledixistis Regi, qui hunc
dominatur: certè vos fulmen atque tonitru-
dudum in cineres redigisset: aut lepræ corri-
puisset corporalis. Nam ad spiritualem quod
attinet, eā iam dudum infecti estis, & fœtidissimè sordetis. Verum sancti Pauli exemplū
hic maximè vobis ob oculos est posendum;

quod

quod luculentissime docere vos potest, quomodo tractandi sint illi, qui muneribus funguntur publicis, quantum ad maledicentiam isthanc attinet. Refert sanctus Paulus, electum illud organum, postquam Ananias Pontifex os eius cæcidisset, se continere se non potuisse, quin diceret, *Futurum est, ut percūtiat tē, Deus, paries dealbate.* *Tum vero, qui astabant, dixisse, Pontifici Dei maximō conuictarius?* Dixit autem Paulus, *Nesciebam fratres, Pontificem esse maximum.* Scriptum est enim, *Principi populi tui non maledices.* Quare iam ex vobis, falsi Prophetæ, si Paulus excusationem illatae Pontifici iniuriae prætendit ignorantiam, quod videlicet eum Pontificem esse ignoraret: qua excusatione usuri sitis vos? Anne ignorabatis, defunctum Regem, fuisse Principem vestrum summum & legitimum? Et talem esse hunc Regem præsentem? Lex Regni an non condemnat vos? Nihilominus maledixisti vni & alteri, & maledicis adhuc hodie: adeo furor vester impletus est insolentiâ. Et quandoquidem censeo quidem vos vetos sectatores Domini nostri, & imitatores sanctitatis Apostolorum econtrari verò discipulos Satanæ, & reuerâ excommunicatos: nolim posteriorem hanc proprietatem vobis mirâ videri atq; nouam. Aliud intulcare nihil soletis, quâ excommunicatos, excommunicatos esse: quû interim excommunicationis pœnâ subeatis quotidie, Regi maledicentes,

Conc. Tol. s.
can. 5.

Hoc si ignoratis, en quintum Concilium Toletanum id vobis commonstrabit; cuius contextus ita habet: Ad reprimendos mores multos improbos & pestilentes, ordinauimus liberatione salutari; ut Principi, quem Deus nobis dederit, maledicere nemo ausit: aliter qui fecerit, excommunicatione punitor ecclesiastica. Vos igitur, ô maledicentes & rebelles; vos, inquam, estis omnes excommunicati: aut repudiare vos oportet sanctas constitutiones Ecclesiæ Catholicae. Sed & respondete quæso mihi, si cum lege Dei pugiat maledicere Principi suō; quid tandem erit adoriri personam eius: quod alterum punctum est, de quo paucis agendum est, ut dictum: Certè summè deplorandum est seculum nostrum, dicere, Hominem speriri inter nos; qui propositionem prospugnet tam execrandam. O corda verè Hispanica, & neutriquam Gallicana! O barbatas admodum & spuriæ animas! O cerebra furibunda prorsus, & tabie inflammatæ nimium! Quæ dementia vos capit plus quam Satanicæ, vt conceptionibus locum detis tam peregrinis & abominandis! Ut subditus gladium corrīpere ausit adoriendi ergo persona sacratissimam Regis sui naturalis & legitimi! Ut qui religionem profitentur, & sanctitatem prædicare solent populo, ipsimet id tale possint & debeat facere! Sanctissimi quondam inter Hebreos, Essæi, executores Legis dittiæ strenuissimi, in vestram opinionem neutri-

quam

quam concesserunt ; quium magni zelo do-
cuerint ; & propugnârint , Principes summos ,
tales , quales sunt , à subditis violari debere
haudquaquam , ceu consecratos & missos à
Deo. Cum quo congruit Dauidis exemplum :
qui etsi Saul , Rex malus , iniustè illum perse-
queretur , & magnum Sacerdotum numerum
crudelissimè maestaret : personam tamen eius
adoriri noluit , quantumvis ad id instruetus
commoditate optimâ : quin imò adeò officio-
sus erga Maiestatem eius exstitit , ut seruū , qui
mortem illi accelerauerat , licer ab hero im-
portunè sollicitatus , è medio tollendum cu-
rârit . Nunquid simile facitis vos , latrones sce-
leratissimi ? Rex vester nunquid vos persequi-
tur ; quia vestrum querit commodum & vti-
litatem ? Rex vester nunquid occidit sacerdo-
tes vestros ; quia amat , honorat & promouet
illos ? Et tamē vos vos armatis in eum , & pro-
curatis necem eius , mediis planè illicitis & ex-
traordinariis . Neutiquam hoc animo prædicti
erant veteres Christiani ; qui cum Barcozba ,
Principe Iudæorum , contra Imp. Romanum
armare se nunquam voluerunt : sed perpeti
potius omnis generis martyria dirissima , alle-
gantes vnitam & potissimum rationem , Reli-
gionem Christianam docere , ut ne resistat po-
testati superiori : sicut præclarè notat Gene-
brardus in Chronologia sua . Et vos econtra-
tid intenditis omnem subtilitatem ingéniorū
vestrorum , ad persuadendum populo misello ,

V.

gloriosam martyrii coronationem adquirendam esse vi hostili in Regem suum, si is è medio, quocunque modo vel loco, tollatur. Quæ hæc quæso doctrina est, & quæm contraria doctrinæ Patrum? Certè adeò contraria; vt illi, qui ausi sunt afferere, Licitum esse occidere regem, licet tyrannum, hæretici declarati sint à Concilio Constantiensi, quod dicit, Erroré esse in fide, si quis afferat, tyrannum à vasallo seu subdito suo, occidi posse, & licere. Concionatores igitur vestri omnes errant in fide, & hæretici habendi sunt, velut & omnes; qui doctrinam eorum amplexantur. Et tales etiā à Conciliis excommunicati sunt: vt videre licet in Concilio Meldis habito, cap. 14. & magis speciatim in quarto Concilio Toletano can. 74. vbi Hispani ipsi sententiam cōtra vos ferunt. Patres etenim, qui cōuentui illi interfuerunt, sic loquūtur: Quicunq; nostrū, aut populorum totius Hispaniæ, cōiuratione aut machinatione violauerit iuramentum datum conseruando Regi: aut etiam Regem interficerit, aut regno suo priuārit, aut præsumtione tyrannica usurpauerit potestatem regiam: is excommunicator in conspectu Angelorū ac Hominum, & pellatur ex Ecclesia, & sociate Christianorū, cum omnibus suis asseclis: cum ratione quandoquidem coniunctum est, eandem pœnam sequi illos, qui eiusdem criminis sunt rei. Verba hæc latâ voce, & ter repetita fuerunt in Concilio illo, corā toto cœtu: &

tu: & petitum, ut quilibet ea approbaret. Tūc autem à toto Clero & populo responsum fuit: Quicunq; aduersatus fuerit sancte vestre constitutioni: is excommunicator excommunicatione omnium maxima & periculosissima, anathema esto maranatha, ut habet textus, hoc est, ut explicat idem Concilium, exterminator sine remissione in perpetuum, usque ad adventum Domini, & partem possideat cum Iuda Scariothe, ipse & socii eius, Amen.

Ex quo sanctissimo decreto Concilii facile vobis colligere licet, omnem hominem, qui adoratur Regem suum, in æternum damnatum esse, & partem habere in Inferno cum linda. Doctrina hæc est non particularis, sed auctoritate S. Concilii comprobata. Sanè non dubito, quin multi, qui hæc lecturi sint, magno hic stupore corripiantur, & perhorrescat toti, si memoriā recolant, non obstantibus tot præclaris sancte Scripturæ & Conciliorum locis, quosdam Prædicatores, non procul indoctos, sed planè malignos, Fratrem Clementem, seculi huius maledicti monstrum horrendū, & ingens in Canonem retulisse, utque alii idē facerent, effecisse. O gentem sceleratissimam, clamabunt illi at sceleratiorem longè, quam dicere possitis, clamauerim utique ego, altera parte! Non mentiar: præ dolore estimabam derelinquere omnia: quando a spicere me oportet seculum tam perditum,

atque deploratum, quo suggesta adeò fœde
profanantur, quæ destinata sunt prædicando
verbo Dei, non doctrinæ Satanæ; qui mendax
est & homicida à principio. Verum quando
ob oculos mihi posui, interea temporis malū
accrescere, & populum miserum condemnari
ad Satanæ ministrorum persuasionem, post ha-
bitis omnibus aliis considerationibus, officiū
mei rationem efflagitare existimau, ut de sa-
lute sua quemlibet admonererem. Protestor
isthoc exiguo tractatu, Popule Gallicane, co-
ram Deo & hominibus, quos testes aliquādo,
iudicii die appellabo, me exhortatum vos es-
se serio, ut maledictum istum errorem abiice-
retis, & agnosceretis Regem vestrū legitimū:
velut & nunc vos hortor ad idem faciendum,
etiam atque etiā vos orans, considerare ve-
litis, Ne r̄ quam de lana, quod aiunt, caprina
agis quādo animam ipsam suam in periculum
quis adducit, & voluntaria inobedientia, &
malignā coniuratione Iudæ condemnationē
sibi conciliat, in quæ abyssum tenebrarum in-
fernaliū se abripit & præcipitat, ubi nihil est
aliud, quam ploratus & stridor dentiū. Qirā-
propter agnoscite vos ipsi, & barbaram arque-
fyluestrē illam inhumanitatem, quæ hacce-
nus vos agitauit miserè, abiicite: obtemperate
potius præceptis Dei; sine quibus Regnum
cælorum ingredi haud potestis: honorate &
timete Regem vestrū, proquæ sahitate &
prosperitate eius Deum erate in desinenter:

Recorda-

Recordamini s̄ ē p̄ numero verborum p̄ c̄la-
rissimorum Senecæ, quæ protulit ad Neronē
Imp. scribens, quum de bono, quod profici-
scitur in vniuersum populum ex conseruatia-
ne Principis, verba faceret: Rex, inquit ille,
vinculum est, quo firma continetur Respu-
blica: vitalis ille spiritus est, quem respirant
tot millia hominum; qui aliud nihil essent,
quām onus & præda, si anima ista Imperii se-
mel esset sublata. Populus ab hoc periculo li-
berari potest, tantisper dum frānum ferre no-
uit: quo effracto semel aut rupto, illud ei in-
iici rursus non patitur: vnde vñitas & vincu-
lum Imperii in plures necessariò partes dis-
rumpetur, & finis, qui ex obsequio sequitur, i-
dem sequetur, & ex imperio. Videntur verba
hæc comminationem continere non conte-
mnedam. Astutiam igitur & calliditatem
Hispanicam tandem abiiciamus, & cor nostrū
resuimamus Gallicum, quod est naturaliter a-
marc Principem suum, seruire ei, honorare
eum, & nihil maiori curæ habere, quām pro-
speritatē eius. Ad hoc permouere nos de-
bent mala infelicissima temporum p̄tērito-
rum: quæ aliunde non protesta fuerūt, quām
ex rebellione: quæ Deus haud dubie in æter-
num adcumulabit, si non agnito Principe no-
stro, quem nobis dedit, Legi ipsius haud obe-
diamus. Similiter salus animarum vestrarum
ad id permouere vos debet: quandoquidem
iuxta sanctam Scripturam & Concilia, omnis

homo, qui honorem & obedientiam Regis sua
non præstat, peribit miserabiliter, aliud non
reportans præmium, quam damnationem æ-
ternam, cui addicetus est Iudas. Periculum de-
clineat quæso tam præsens, tantisper dum
tempus est, quo omnes & singuli, vna in Ec-
clesiâ, & uno sub Rege, celebremus nomen
Dei, & fruamur in hoc Mundo pace fe-
licissima, & in altero beatitu-
dine sempiterna,
Amen.

F I N I S.

I N

In luctuosissimum obitum

REGIS

HEINRICI IV.
suspiria Galliæ, & fide-
litas Gallorum.

Iuxta editionem Parisiensem,
*Apud PETRVM RAMIER, plateâ Carme-
litarum, ad Imaginem S. Martini.*

M D C X.

Cum Permissione.

V 4

A D R E G E M.

N animum induxeram, Domine, pompas glorioissimi Introitus Reginæ describere: sed cogor iam verba facere de luctu acerbissimo Galliæ, & fidelitate Gallorum. Doleo autem ante oculos tibi ponere id, quod memoria tuæ nimis recenter obuersatur; verum Rex, illustrissimus pater tuus, tantam de vita sua existimationem reliquit, ut iustissima debita calamii mei recusare ei minimè proferre potuerim. Opus equidem Apelle quopiam hic foret; qui dignè satis Alexandrum hunc Magnum depingeret: verum laudes palmarum eius augustissimarum describendas relinquit illis; qui describent victorias eius: modò pluma etiam reperiri possit, quæ euolare tam longè queat, quam longè existimationem eius fama armorū ipsius disseminauit: lingua item talis haberi; quæ Principis huiusc Fortitudinem & Clementiam quæ hostes omnes suos superauit, eisq; condonauit, graphicè sat eloqui & exprimere possit. Ecquis igitur quoſo ſubditorū tuorum eſt, qui pacis fructus perſenſerūt, quos animus eius generofus procreauit,

creauit, & prudentia eius conseruauit, qui nō ad irrigandum lachrymis suis Tumulum eius aduēter? Ethic quidē fidelitatis testimonium illud perhibeat Tuā Maiestati, ordiendo à luctu iacturā suā, & finiendo humili agnitione legitimæ successionis tuā? Quemadmodum, DOMINE, aues luctū silentio suo testificātur, quem ex discessu solis perceperūt, & vicissim regressum eius dulci harmonia salutāt, & excipiunt; ita & subditi tui iustū dolorē suū, quem ex obitu Maiestatis ipsius, augustæ memorię perceperunt, comprobant, & principio Regni tui aduentant, clamatum cum lātitia & gaudio, VIVAT REX.

Et, tu DOMINA, ausim ne ego hinc mihi polliceti fauorē, vt dolorē non nihil tuū intermitras, ad notandū, in iactura spōsi tui, zelum virorū omniū maximorū in regno tuo; qui cōspecto occasu Regis, Coniugis tui, Herisui, salutatū venerunt orū Filii tui, tanquā supremi Domini sui. Principes (quos nō nominō) primi fuerunt; qui seruitia ei sua obtulerūt, tantā laude digna, quantū facinora ipsorum generosa pro Maiorum existimatione, & exspectatione personæ eorum (quę ita cōparata sunt, vt, quādiu cœlum non ruit extimescere quidquā non possimus) satis superq; cōprobant. Officiarii Coronę, Pares Gallię, vniuersa Nobilitas Gallicana, à quibus oēs alia Nationes exemplum ritè obediendi Principi suo, mutuantur, locupletissimè testati sunt, Ne quidē morte ipsam

constantiam ac fidelitatem suam interturba-
re potuisse. Iustitiae caput, senatus summus, id
quidem egregie demolitauit tunc, quum cle-
mentiam & misericordiam illi exhibebas, o-
mniq[ue] ei imperandi potestate prædita eras.
Et ad Politiæ gubernaculum qui sedet, ille e-
iusmodi vtitur ordine; media in confusione,
vt videatur, totum Mundum Principem suum
defunctū deploare: viuo verò Principi obe-
dire constituisse.

Vos deinde Galli, qui adcurrebatis omni-
bus ex partibus, spectandæ coronationis Re-
gine vestre cauſa: qui testes eratis oculati con-
firmationis ipsius: qui poimpâ omnium, quam
Mundus vidit, celeberrimâ, vidistis illam, Io-
uis die xiiii. mensis Maii, & sequenti die Ve-
neris xi v. videtis in afflictione omnium fu-
nestissima, si triumphum eius spectare nō no-
luistis, an compassionē non duceremini vidē-
di luctum eius? Ingenis maris trāquillitas hor-
ribilium tempestatum præ sagium videtur es-
se. Nautæ tranquillitatis tempore vela dare
haud solent: nec animū etiam abiiciūt, *Quum*
fera nimboſo tumuerunt aquora vento. Aspexitis
cum modestiâ magnitudinem & coronationē
Reginæ: aspice & iacturam nunc eius, cum
constantia debitum officium vestrum exse-
quendi, & declarandi reipsa, Gallorum con-
cordiam terrori esse omnibus aliis Nationi-
bus. Vincere tam citò potestis, quam prælia-

ri

ri, tam facile legem ferre hostibus vestris cum
virtute, quam sumere hanc à Rege vestro cum
humilitate. Ad quod equidem incitare vos
debet, quod Regem habuistis omnium qui
vnquam vixerunt, fortissimum, clementissi-
mum, prudentissimum, & summo præditum
iudicio: quem subditi eius amarunt, hostes for-
midarunt, totus Mundus admiratus est: in cu-
ius perfections Filius eius succedet æquè, at-
que in regna ipsius: cuius iuuentutem & pru-
dentiam supplebit Regina, in Regnis eius Re-
gens constituta. Interim lugendi illius finem
faciamus, quæ amittere iam incipimus, ut toti
Mundo historia eius patefiat.

Quum in primaria Parisiensi esset vrbe,
quā exosculari omnes Prouinciae meritò de-
bent, ob miracula illiç celebrata, paruus quā-
doquidem Mundus potius est, quam vrbs ma-
gna: ecce miser sicarius, Angulemensis patria,
nomine Franciscus Rauillac, hunc patię Pa-
trem nostrum, Regum margaritam, seculorū
Perfectionem nobis perimit & adimit. Quum
enim ictus eius quater ante fessellisset, permis-
sione Dei, & vigilantia præsidii, tandem dię
Veneris, decimaquarta Maii, in eum, lecticæ
insidentem incidit, ad plateæ ferrariæ partem
vltimam: vbi animaduertens lecticam ab aliâ,
& curru retineri, furii agitatus, ex officina,
quod se contulerat, ocyus proslit, adque Maie-
statis ipsius lecticam, aduolat.

Sedentem hunc in ima lecticæ parte, & cum
suorū quopiam colloquentē, columnamq; ad-
uersam contemplantem, ita adoritur, vt duos
cultri i&tus ei inflixerit tanta velocitate, vt i-
psum citius latrociniū, quād latro agnitus fu-
erit: qui tamē captus, & Rex cum Procerū la-
crys mis ad Luparam portatus & exceptus fuit.
Cogitur oxy^o Senatus, & vniuersa statim ciui-
tas hoc tā lu&tuoso casu & occasu summē tur-
batur: præsidia apud eandem Luparā studiosē
ad excipienda mandata Ducū suorū, concur-
runt; qui oēm in euentū illa custodiendæ via
constituunt, vt nō nisi in summa dignitate cō-
stitutis via libera pateret. Corporis custodes
in Luparā mittebantur ipsam, vt vitā suā & ar-
ma, ipſis defuncti cinerib. & cōfirmationi vi-
uentis Regis offerrēt. Die Sabbathi 15. Maii,
Rex Ludoicus XIIII, frutex S. Ludoici, viola-
ceo indutus habitu, ad Augustinianos, quo
Parlamēti Curia sedē suā, ob introitus Reginę
ceremonias transtulerat, in Iustitiæ le^{co} resi-
dens, Rex fuit proclaimatus, Reginā lateri eius
ad sidētē, nigricante obuelatā velo, in comita-
tu habente quatuor Cardinales, quatuor Pa-
res ecclesiasticos Galliæ, cōplures Episcopos
& Prælatos, Principes aliquot sanguinis, & a-
lios Principes; qui in Curia tunc versabantur,
vti Connestablium, Duces & Pares seculares,
Mareschallos Galliæ, Officiarios Coronæ, &
legatos omnis generis Provinciarum. Quo in
comitatu Rex ipse, decretō per Domini Can-
cellarii

cellarii os pronunciato, & consilio Cardina-
 lium, Principum, Parium, Dominorum supra
 nominatorum; & Parlamenti Curiæ confirmata,
 Reginam matrem suam, Galliæ Regentem,
 pro se & Regnorum ac negotiorum suorum ad-
 ministratione declarauit. His peractis portæ
 apertæ fuerunt, ut populus Regem in throno
 suo sedentem videret: cuius Aduocatus gene-
 ralis, Dominus Seruinus, orationem habuit de
 subiecto præsenti, & potissimum de Bono, quod
 Gallia ex administratione Reginæ vidua, ma-
 tris S. Ludoici, perceperisset; concludens nota
 fieri hæc omnia debere Provinciis. Oremus
 Deum ut conseruet nobis Regem nostrum Lu-
 doicum, quod ætas ipsius fructus obedientiæ
 nostræ colligere possit: nos tantum ei iuramus
 fidélitatis, constatia, & fetuoris, ut ad eloquē-
 da ea magis laborandum nobis sit, quam ad
 exsequenda. Et ut maturè initiu faciamus, in-
 uigilemus saluti eius quod aliquando ipse suo-
 rum inuigilet protectioni. Hac freti spe laetri-
 mas nostras in sepulchrum defuncti Regis ef-
 fundamus: cœlum quandoquidem ipsum ad
 id nos inuitat, & Patris ac Princidis instar ille
 nos tractauit: Maiestatemque, diuinam suppli-
 ces oremus, ut quotidianæ stabiliuerat eum Alysium
 populi sui, in gloriam etiam recipere illum di-
 gnetur: velut condonauit iis, à quibus offendit
 erat, ita peccata ei quibusque; remittere velit i-
 pse, vultus misericordiæ potius suâ, quam iustitiâ,
 ut quoniā tot inclitas reportauit victorias

in Mundo tum de se, tum de aliis, victoriosus
etiam in cœlis regnet : & quandoquidem in
pace possedit regnum florentissimum, felicitate
illic fruatur sempiterna. Offeramus deinde
vota & suffragia nostra, pro incolumitate Re-
gis & Reginæ, quod illos fauore suo prosequi
Deus dignetur, & Regi gratiam cōcedat, quod
sub iugo præceptorum continere possit popu-
lum suum, atq; aegescens ipse in perfectione, cum
æstate, quod à subditis suis semper ametur, à cō-
federatis suis & amicis fauore afficiatur, atque
Nationibus aliis formidetur : quod insignia e-
ius aliquando germinare videamus etiā in ter-
ra Infidelium, & adimpleri promissa nativitatis eius in dispendium Otomanorum : quod
Regina probo consilio communita metere in
quiete possit fructus virtutis sue, & fruatur au-
toritate suâ, tantâ prosperitate, ut seruat pro-
motioni Regis, & honori ipsius, atq; sublido
populi: quod prærogatiæ, quibus defunctus
Rex, coniunx eius, cœlitus gaudebat, forme ei
seruiant ac figuræ, ceu pulcherrimo exemplo,
quod imitetur, vsa opportunitatibus eorum,
qui omnium meritissimi sunt, & non eorum,
qui minus sunt idonei & opportuni: quod oës
audiat supplicationes, non omnes item assen-
tationes: quod segetem quisq; habeat vberimam
prædicandi capacitatem eius regnandi. Et ut
Luna lumen suum, quod à sole mutuatur, re-
tinet, licet Polum ad id nobis communican-
dū mutauerit: sic ipsa perfectiones omnes re-
tineat;

tineat; quas defunctum Regem reipsā declarasse nouit, in gloriam eius, & utilitatem subditorum filii eius, perinde ut Lydius lapis aurum aut argentum probare solet: peculiarem igitur prudentiam & bonitatem, quam à Majestate eius sanctæ memoriae mutuata fuit, retineat. Summo quondam honore affecta fuit Veturia Romæ, quod arma filii sui, quæ in patriæ ceperat ruinam, auertisset. Verum maiori à Mundo honore afficietur Maria de Medicis Regina nostra, quod statum filii sui tantâ prudentiâ gubernârit, vt inter regnum præteritū, & regnum futurum discriminem aliud non sit, quam sexus: & verba non fiant de alio feminæ regno, quam de ipsius: aliae quandoquidem illam nonnisi tempore præcesserunt, quas superat ipsa meritis suis: & aliarum facta generosa nonnisi prælagia fuerūt effectorum huius. Ita autem regni eius prosperitatem per medias aspicio tempestates funestissimas: & dico

per augurium id, quod experienti aliquando cum gaudio.

F I N I S.

ALVENSLEBEN
Ba
145

4

I E S V I T A S I C A R I V S .
Hoc est
A P O L O G I A
PRO IOHANNE CASTEL-
LO Parisiensis mortis suppicio affecto,
Et pro
P A T R I B U S , A C S C H O L A S T I C I S
Societatis

Edictum Parlame

FRANCISCO

Deus conseruat dent
fringe

C A V S S A E
omnibus & per om
ad lectorem, &
tur, ex quibus

I E S V I T

L

